

**EUROPEISKA
UNIONENS RÅD**

**Bryssel den 4 oktober 2006 (13.10)
(OR. en)**

13522/1/06

REV 1

LIMITE

COHOM 146

RAPPORT

till: Coreper/rådet

av den: 12 oktober 2006

Ärende: EU:s årsrapport 2006 om de mänskliga rättigheterna

INNEHÅLL

Förord.....	5
1. Inledning.....	7
2. Utvecklingen inom EU	11
2.1 Byrån för grundläggande rättigheter	11
2.2 Generalsekreterarens/den höge representantens roll när det gäller mänskliga rättigheter	12
2.3 Europaparlamentets arbete för mänskliga rättigheter	14
3. EU:s initiativ och instrument i tredjeländer.....	21
3.1 Gemensamma strategier, gemensamma åtgärder, gemensamma ståndpunkter	21
3.2 EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter: dödsstraff, tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning, barn och väpnade konflikter, människorättsförsvarare	33
3.3 Démarcher och uttalanden.....	34
3.4 Dialoger om mänskliga rättigheter (inbegripet riktlinjer för dialoger om mänskliga rättigheter) och ad hoc-samråd	36
3.4.1 Dialogen med Kina om mänskliga rättigheter	36
3.4.2 Dialogen med Iran om mänskliga rättigheter	40
3.4.3 Samråd med Ryssland om mänskliga rättigheter.....	41
3.4.4 Övriga dialoger om mänskliga rättigheter (Cotonou artikel 8)	42
3.5 Trojkasamråd om mänskliga rättigheter med USA, Kanada, Japan, Nya Zeeland och kandidatländerna	43
3.6 Klausuler om de mänskliga rättigheterna i samarbetsavtal med tredjeländer.....	46
3.7 Verksamhet som finansieras inom ramen för Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter	47
3.8 Analys av EU-instruments och EU-initiativs effektivitet	52

4.	Tematiska frågor.....	54
4.1	Dödsstraffet.....	54
4.2	Tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning.....	59
4.3	Barnets rättigheter (däribland barn och väpnade konflikter)	64
4.4	Människorättsförsvarare.....	76
4.5	Kvinnors mänskliga rättigheter	83
4.6	Människohandel	91
4.7	ICC och kampen mot strafflöshet	95
4.8	Mänskliga rättigheter och terrorism	100
4.9	Mänskliga rättigheter och näringslivet.....	102
4.10	Demokrati och val	104
4.11	Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	123
4.12	Rätten till utveckling.....	126
4.13	Interkulturell dialog.....	128
4.14	Asyl, migration, flyktingar och fördrivna personer	134
4.15	Rasism, främlingsfientlighet, icke-diskriminering och respekt för mångfald.....	139
4.16	Personer med funktionshinder.....	146
4.17	Personer som tillhör minoritetsgrupper.....	152
4.18	Ursprungsbefolkningar.....	159
4.19	Analys av effektiviteten i EU:s åtgärder när det gäller tematiska frågor.....	163

5.	EU:s verksamhet i internationella forum.....	164
5.1	60:e sessionen i FN:s generalförsamling: tredje utskottet.....	164
5.2	Inrättande av Rådet för mänskliga rättigheter, reformen av FN	169
5.3	Europarådet	175
5.4	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	176
5.5	Analys av effektiviteten i EU:s åtgärder i internationella forum under 2005/2006	178
6.	Länderinriktade frågor	179
6.1	Europa och dess grannskap	179
6.1.1	EU:s kandidatländer och potentiella kandidatländer	184
6.1.2	Den europeiska grannskapspolitiken	191
6.1.3	Ryssland och Centralasien.....	202
6.2	Afrika	208
6.3	Amerika.....	216
6.4	Asien	221
6.5	Mellanöstern.....	230
6.6	Analys av länderinriktade åtgärder	233
7.	Slutsats.....	234

FÖRORD

Det är med glädje jag lägger fram denna EU:s åttonde årsrapport om de mänskliga rättigheterna. Den första rapporten publicerades 1999, under det förra finländska ordförandeskapet för EU. Under dessa år har det grundläggande syftet med rapporten inte ändrats – den är en unik källa till information om EU:s människorättspolitik och de insatser som gjorts för att genomföra den. Den är också ett hjälpmedel som speglar vad vi i EU har uppnått, om vi har varit tillräckligt konsekventa och på vilka områden det skulle finnas utrymme för förbättringar.

Rapporten omfattar perioden från och med juli 2005 till och med juni 2006. Under denna tid har utformningen av den internationella människorättspolitikens genomgått en viktig förändring. I september 2005 beslutade stats- och regeringscheferna vid FN-toppmötet att förbättra FN:s verksamhet för de mänskliga rättigheterna för att säkerställa att alla verkligen skall komma i åtnjutande av samtliga mänskliga rättigheter.

Detta åtagande följdes av ett beslut i mars 2006 om att inrätta ett råd för mänskliga rättigheter med uppgift att skydda och främja mänskliga rättigheter. I samband med medlemsskapsansökningarna till rådet gjorde FN:s medlemsstater betydande utfästelser. Vid det konstituerande sammanträdet i rådet framhöll generalsekreterare Kofi Annan att "det är bristen på respekt för mänskliga rättigheter och människans värdighet som är det grundläggande skälet till att freden i världen i dag är så osäker och välståndet så ojämlikt fördelat". Rådet för mänskliga rättigheter uppmanades att inleda en ny era i FN:s arbete med de mänskliga rättigheterna.

Sammanfattningsvis har det därför detta år visats ett större globalt engagemang för de mänskliga rättigheterna. Vilket konkret resultat kommer dessa uttalade utfästelser att få? Kommer världens män, kvinnor och barn, som alltför ofta fortfarande är offer för kränkningar av de mänskliga rättigheterna, att märka någon skillnad?

EU har betonat att de gjorda utfästelserna måste innebära att man startar på nytt och att man verkligen anstränger sig att främja genomförandet av mänskliga rättigheter ute på fältet. De mänskliga rättigheterna är universella och inte någon stats inre angelägenheter. Å andra sidan är inget land perfekt när det gäller de mänskliga rättigheterna och även EU måste vara berett att kritiskt se på sitt bidrag inom detta område och vara öppet för granskning utifrån.

Jag är därför glad över att rapporten syftar till att ha en ganska omfattande räckvidd. Den omfattar EU:s externa politik men även interna aspekter. Den omfattar EU:s bilaterala människorättspolitik med avseende på tredjeländer och insatser i multilaterala forum. Den omfattar tematiska frågor samt insatser för interkulturell dialog.

Det kan inte finnas någon verksam politik för de mänskliga rättigheterna utan tillfredsställande insyn. Människorättspolitiken måste grunda sig på interaktion mellan alla berörda aktörer, offentliga institutioner och civilsamhället. Människorättsförsvarens har en särskild roll att spela på nationell och internationell nivå. Jag hoppas att rapporten kan bidra till en meningsfull dialog mellan alla dem som är intresserade av att främja en resultatinriktad EU-politik för de mänskliga rättigheterna.

Erkki Tuomioja
Finlands utrikesminister
Ordförande för Europeiska unionens råd

1. INLEDNING

I enlighet med fördraget om Europeiska unionen bygger EU på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt på rättsstatsprincipen. EU skall därför respektera mänskliga rättigheter i all sin verksamhet, däribland de yttre förbindelserna. EU anser mänskliga rättigheter och demokrati vara grundpelare för en förbättrad fred och säkerhet samt för främjande av utvecklingsmålen.

Den period som denna EU:s åttonde årsrapport om de mänskliga rättigheterna omfattar sträcker sig från och med den 1 juli 2005 till och med den 30 juni 2006. Syftet med rapporten är att ge en översikt över det arbete som Europeiska unionen genom sina institutioner har utfört för att främja mänskliga rättigheter och demokrati. Ansträngningar har gjorts för att i möjligaste mån täcka EU:s människorättsrelaterade verksamhet med avseende på tredjeländer, insatser på multilateral nivå och viktiga tematiska frågor för att ge en balanserad bild av de verktyg EU har för att främja mänskliga rättigheter och demokrati. För att texten skall förbli relativt kortfattad och lättläst kan bilden likväl inte vara fullständig på alla områden. Mer detaljerad information ges i separata rutor och på de relevanta webbplatser som nämns i bilagan.

Uppbyggnaden av rapporten följer i stor utsträckning förra årets. Även detta år innehåller rapporten ett avsnitt om Europaparlamentets verksamhet för att främja mänskliga rättigheter och demokrati. Parlamentet tar aktivt upp frågor som rör mänskliga rättigheter och ser därmed till att dessa frågor blir tillräckligt uppmärksammade, också av andra EU-institutioner.

Rapporten fokuserar på yttre förbindelser, men som tidigare år belyses även olika människorättsfrågor som berör utvecklingen inom EU:s gränser. Ur trovärdighetssynpunkt är det självfallet viktigt att EU, samtidigt som det aktivt främjar mänskliga rättigheter med avseende på tredjeländer, också tillämpar normer för mänskliga rättigheter på ett sammanhängande och konsekvent sätt i sin egen politik. Slutligen är strävan att rapporten skall vara ett användbart verktyg för utvärdering av effektiviteten i EU:s politik för mänskliga rättigheter och också som ett medel att främja insyn samt interaktion med civilsamhället.

En särskild prioritering för EU:s människorättspolitik under den aktuella perioden har varit främjande av samstämmighet. EU är en viktig global aktör på många sätt – ekonomiskt, med avseende på utvecklingssamarbete osv. Det har ett antal verktyg och instrument som kan användas för att främja mänskliga rättigheter och demokrati. Utmaningen består i att förstå hur EU, också med beaktande av unionens institutionella struktur, bäst kan använda alla dessa tillämpliga instrument på ett samstämmigt och konsekvent sätt och därigenom framföra ett enhetligt och trovärdigt budskap till tredjeländer.

En integrering av mänskliga rättigheter på alla områden har därför betonats under den period som rapporten omfattar. I detta har i praktiken ingått en ökad interaktion mellan människorättsexperter och länderspecifika grupper samt en belysning av de människorättsliga aspekterna av viktiga tematiska frågor, t.ex. EU:s krishanteringsverksamhet. EU har utvecklat olika sätt att behandla frågor som rör kvinnor och säkerhet eller barn som berörs av väpnade konflikter.

I kampen mot terrorism och extremism är främjandet av mänskliga rättigheter fortfarande högst relevant. Initiativ för att främja en interkulturell dialog som grundar sig på allmängiltiga normer och inkluderar civilsamhället har också varit mycket aktuella under året.

Den politiska dialogen är förvisso ett viktigt instrument för att främja mänskliga rättigheter. Genom integreringsinsatserna har målet varit att se till att EU på ett sammanhängande sätt tar upp mänskliga rättigheter i kontakterna med tredjeländer på olika nivåer. Detta är även tillämpligt på länder med vilka EU har en särskild dialog om mänskliga rättigheter.

Genom att anta särskilda riktlinjer om vissa frågor har EU fastställt prioriterade områden för sin människorättspolitik. Beträffande dödsstraff, som EU motsätter sig i samtliga fall, har EU fortsatt att ta upp enskilda fall där miniminormerna för internationell lagstiftning inte uppfylls och har under året också ägnat särskild uppmärksamhet åt länder som befinner sig vid en vändpunkt, dvs. vilkas dödsstraffsrelaterade politik håller på att ändras. När det gäller tortyr, har EU under året sökt kontakt med länder och uppmanat dem att ansluta sig till det relevanta internationella instrumentet och att samarbeta med relevanta mekanismer, för att stärka de internationella mekanismer vilkas syfte är att avskaffa tortyr.

Beträffande barn och väpnade konflikter har EU identifierat vissa prioriterade länder, där syftet är att åstadkomma en förändring på plats för att lindra lidandet för barn som berörs av väpnade konflikter, pojkar såväl som flickor, på olika sätt. Det har också varit viktigt att ta upp frågan i multilaterala forum och att förbättra EU:s egen förmåga att hantera frågan inom ramen för ESFP-insatser (europeisk säkerhets- och försvarspolitik). Vad gäller människorättsförsvarare, den femte omgången riktlinjer som antogs av EU, har EU under det år som rapporten omfattar inlett globala kampanjer om yttrandefrihet och kvinnliga människorättsförsvarare. Eftersom de personer som främjar mänskliga rättigheter alltför ofta själva är måltavlor, kvarstår människorättsförsvararnas rättigheter som en klart prioriterad fråga för EU.

I FN-sammanhang har förhandlingarna om att inrätta ett nytt råd för mänskliga rättigheter och därefter det nya rådets första session utgjort en betydelsefull ram för EU:s multilaterala insatser för mänskliga rättigheter. EU:s mål var hela tiden ett råd som skulle ge de mänskliga rättigheterna den framskjutna roll som förutses i FN-stadgan. Även om inte alla inslag för vilka EU hade utövat påtryckningar infördes i den slutliga text som antogs i mars 2006, är inrättandet av FN:s råd för mänskliga rättigheter för EU en viktig del i det vidare arbetet med att stärka FN:s verksamhet för de mänskliga rättigheterna och innebär ett betydelsefullt steg i FN:s reformprocess. Vid rådets första session som hölls i juni 2006 och som lade grunden till det vidare arbetet uppnåddes positiva men också några mindre välkomna resultat. Det nya rådet förväntas inrikta sig på genomförande och skapar på så sätt en utmaning också för EU att utveckla innovativa arbetsmetoder och främja samstämmighet mellan sin bilaterala verksamhet och insatser i multilaterala forum.

Människorättsförsvarare och offer för kränkningar mot de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen väntar sig mycket från EU och det med rätta. EU kan som ett värdebaserat samfund förväntas föra fram människorättsliga ideal och demokrati med stor ambition. I rapporten ges ett underlag för bedömning av huruvida EU har motsvarat utmaningen.

2. UTVECKLINGEN INOM EU

2.1 Byrån för grundläggande rättigheter

Det förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter som kommissionen lade fram för rådet den 5 juli 2005 har diskuterats ingående i rådets underordnade organ. Samråd med Europaparlamentet i form av en trepartsdialog har också ägt rum. De flesta kvarstående frågorna har lösts. Europeiska rådet noterade den 15–16 juni framstegen i diskussionerna om detta ärende och begärde att nödvändiga åtgärder skulle vidtas så snart som möjligt så att byrån kan vara i drift från och med den 1 januari 2007.

Byrån skall komplettera de nuvarande mekanismerna för övervakning av normerna för grundläggande rättigheter på internationell, europeisk och nationell nivå. Den skall ha ett nära samarbete med berörda organisationer och organ, bl.a. Europarådet, OSSE och relevanta gemenskapsbyråer och unionsorgan, särskilt det europeiska jämställdhetsinstitutet. Om den föreslagna förordningen antas, skall byrån vara i drift från och med januari 2007.

2.2 Generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter och dennes roll

Rådet välkomnade i december 2005 det kraftfulla bidrag som generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter under sitt första år i tjänst lämnade till EU-politikens samstämmighet och kontinuitet. Rådet noterade särskilt dennes aktiviteter för att främja de mänskliga rättigheternas integrering i GUSP (den gemensamma säkerhets- och utrikespolitiken) och för att öka medvetenheten om EU:s riktlinjer om de mänskliga rättigheterna. Rådet uppmanade generalsekreteraren/den höge representanten att inför de nya prioriteringarna för 2006 överväga vilken roll hans personliga representant kan spela för att stödja EU:s insatser inom FN genom att sörja för lobbyverksamhet på hög nivå och genom att hjälpa till att få till stånd en effektiv uppföljning av dessa insatser.

I bilagan till rådets slutsatser bekräftades det att utnämningen av generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter bidrog till att göra rådets sekretariat mer synligt och stärka dess roll i de fortsatta insatserna för en integrering av mänskliga rättigheter och EU:s riktlinjer om dessa samt vid deltagandet i dialoger och samråd med tredje stater, främjandet av EU:s människorättspolitik i FN, OSSE och Europarådet samt vid dialogen med Europaparlamentet inom områden som utåtriktad verksamhet, offentlig diplomati och särskilda uppdrag. Det betydelsefulla bidraget från generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter välkomnades och generalsekreteraren/den höge

representanten föreslogs fyra insatsområden för 2006 för övervägande. I dessa ingår fortsatt arbete med att integrera de mänskliga rättigheterna, bl.a. tillsammans med rådets geografiska och tematiska arbetsgrupper och kommittéer, människorättsaspekter inom EU:s krishantering, säkerställande av lobbyverksamhet på hög nivå till stöd för EU:s insatser inom FN och säkerställande av uppföljning av EU:s resolutioner och insatser inom FN.

Rådet angav vidare i sina slutsatser om utvärderingen efter två år av EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt att utnämningen av generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter har börjat göra människorättsaspekterna mer synliga inom hela systemet.

Under den period som rapporten omfattar bidrog generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter till en integrering av mänskliga rättigheter inom GUSP/ESFP genom att redogöra för detta ämne under sjutton möten i rådets geografiska och tematiska arbetsgrupper och kommittéer. Han verkade också för EU:s ståndpunkter i ämnen som rör mänskliga rättigheter och humanitär rätt under den 60:e sessionen i FN:s generalförsamling hösten 2005 och den första sessionen i FN:s nya råd för mänskliga rättigheter i juni 2006. Vidare deltog han i samråd om mänskliga rättigheter med Ryssland samt två dialogrundor med Kina. Genom fortlöpande regelbundna kontakter med kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik samt dess bidragande kommittéer och arbetsgrupper ökade han medvetenheten om i synnerhet jämställdhetsfrågor samt barn och väpnade konflikter. På området civil krishantering bidrog generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter med skriftliga råd till övervakningsuppdraget i Aceh. Han träffade EU:s alla särskilda representanter för att främja integrering av mänskliga rättigheter i allmänhet och i samband med barn och väpnade konflikter i synnerhet samt gav i förekommande fall uppdaterad information om utvecklingen på relevanta områden. Han har förespråkat rådgivare i människorättsfrågor eller åtminstone kontaktpunkter i grupperna omkring EU:s särskilda representanter och i ESFP-insatser.

Generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter har fortsatt att träffa ett antal människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer från Nord- och Sydamerika, Afrika, Ryssland och Asien. Hans nära kontakter med Europaparlamentet innehöll briefingar och framställningar i underkommittén för mänskliga rättigheter och under utfrågningar om mänskliga rättigheter. Han har regelbundna informationsutbyten och möten med samtliga berörda aktörer i FN, Europarådet och OSSE. Generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter lämnade ett första positivt bidrag när det gäller lobbyverksamhet på hög nivå; han besökte ambassadörer från olika tredjeländer i syfte att främja EU:s ståndpunkt inför inrättandet av FN:s råd för mänskliga rättigheter.

Några medlemsstater har utnämnt ambassadörer för mänskliga rättigheter. Gemensamma länderuppdrag utfördes av dessa ambassadörer under 2006 till Kambodja och Filippinerna.

2.3 Europaparlamentets insatser i fråga om mänskliga rättigheter

Europaparlamentet är ett kraftfullt språkrör för frågor om mänskliga rättigheter och demokrati. Det bidrar till att utforma och genomföra människorättspolitik genom sina resolutioner, rapporter, uppdrag i tredjeländer, evenemang avseende mänskliga rättigheter, interparlamentariska delegationer och gemensamma parlamentariskommittéer med tredjeländer, muntliga och skriftliga frågor, särskilda utfrågningar om enskilda frågor samt sitt årliga Sacharovpris. Europaparlamentets ordförande tar även regelbundet upp människorättsfrågor med företrädarna för tredjeländer.

Underutskottet för mänskliga rättigheter vid utskottet för utrikesfrågor, vilket återinrättades i början av den sjätte valperioden under ordförandeskap av Hélène Flautre (De gröna/ALE), har utvecklats till en central punkt för människorättsfrågor vid Europaparlamentet. Det tar parlamentariska initiativ på detta område och erbjuder ett ständigt forum för diskussioner med andra EU-institutioner, FN, Europarådet, regeringsföreträdare och människorättsaktivister om situationen för de mänskliga rättigheterna och demokratiutvecklingen i länder som inte tillhör EU.

Underutskottets huvudsakliga mål är att integrera människorättsfrågor i alla aspekter av EU:s yttre förbindelser. Det har det gjort bl.a. genom att utfärda riktlinjer för Europaparlamentets alla interparlamentariska delegationer till tredjeländer. Det bemödar sig om att övervaka och utvärdera genomförandet av EU:s instrument inom mänskliga rättigheter. I detta avseende fäster underkommittén särskild vikt vid genomförandet av EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter, särskilt riktlinjerna om människorättsförsvarare och riktlinjerna om tortyr. I detta sammanhang beställde underutskottet en undersökning om utvärderingen av EU:s insatser på detta område och genomförandet av riktlinjerna om mänskliga rättigheter. Det utbytte även information med Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter, Thomas Hammarberg, och FN:s särskilde rapportör om tortyr, Manfred Nowak.

I juni 2006 deltog en delegation av ledamöter i underutskottet i dess konstituerande möte och träffade EU:s ordförandeskap och medlemsstaternas ambassadörer, särskilda rapportörer och även icke-statliga organisationer.

Beträffande Rådet för mänskliga rättigheter antog Europaparlamentet en resolution, i vilken den lämnar rekommendationer till kommissionen och rådet om den ståndpunkt som EU skall inta i förhandlingarna om Rådet för mänskliga rättigheter. I resolutionen av den 16 mars 2006 välkomnade parlamentet att man behöll UNCHR:s system med oberoende "särskilda förfaranden". Det välkomnade också inrättandet av ett system med en allmän återkommande utvärdering och bevarandet av den praxis som består i att icke-statliga organisationer för mänskliga rättigheter deltar i debatterna. Europaparlamentet överväger hur man skall samverka med det nya Rådet för mänskliga rättigheter i linje med dess utveckling.

Världstoppmötet om informationssamhället, som hölls i Tunis den 16–18 november 2005, var ännu ett viktigt FN-evenemang till vilket Europaparlamentet sände en delegation. De allvarliga hinder som delegationen och andra deltagare upplevde huvudsakligen beträffande yttrandefrihet ledde till antagandet av en resolution och en debatt vid plenarsammanträdet den 15 december 2005.

Mer allmänt anordnade underutskottet för mänskliga rättigheter under rapportperioden ett antal utfrågningar om människorättsfrågor. De områden som togs upp avsåg människorättsfrågor i den europeiska grannskapspolitiken med särskild inriktning på Israel och Egypten, människorättssituationen i Euromed-området tio år efter Barcelonaförklaringen, Sydostasien, Nepal, kvinnomorden i Mexiko och Guatemala, EU:s riktlinjer om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling, Etiopien – ett år efter valen – samt olika EU-dialoger om mänskliga rättigheter med tredjeländer.

I en rapport som utarbetats av parlamentsledamoten Vittorio Agnoletto (GUE/NGL)¹ har Europaparlamentet undersökt hur klausulen om mänskliga rättigheter och demokrati fungerar i avtal med tredjeländer, analyserat dess brister och lagt fram förslag för att göra den mer verkningsfull. (Se kapitel 3.6 om klausuler om de mänskliga rättigheterna.)

Förutom underutskottet för mänskliga rättigheter håller en arbetsgrupp i utskottet för utveckling regelbundna möten om mänskliga rättigheter i utvecklingsländer eller om särskilda frågor, t.ex. barnsoldater eller barnslavar, med både icke-statliga människorättsorganisationer och företrädare för de berörda regeringarna. Parlamentet för också en regelbunden dialog med OSSE:s parlamentariska församling och Europarådet. I detta sammanhang förs en fortlöpande dialog med Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter. Dessutom diskuterar parlamentets interparlamentariska delegationer regelbundet människorättsfrågor med olika länder.

---

¹ PE 362.667/v05-00.

Det huvudsakliga forumet för politisk dialog mellan Europaparlamentet och parlamentariker från afrikanska och västindiska länder samt stillahavsländer är gemensamma parlamentariska AVS–EU-församlingen. Europa–Medelhavs-församlingen erbjuder möjlighet till parlamentarisk dialog om människorätsfrågor och demokrati med Medelhavsländerna.

Genom att delta i valobservatörsuppdrag bidrar Europaparlamentet ytterligare till att stärka mänskliga rättigheter och demokrati i tredjeländer (se kapitel 4.10 "Demokrati och val").

Europaparlamentet genomförde under ledning av Dick Marty, rapportör för Europarådets parlamentariska församlings utskott i juridiska frågor, en undersökning av påstådda hemliga frihetsberövanden och olagliga förflyttningar mellan stater med inblandning av Europarådets medlemsstater. Europaparlamentets tillfälliga utskott inrättades i januari 2006 för att undersöka CIA:s påstådda användning av europeiska länder för transport och olagligt frihetsberövande av fångar.

Vid ungefär samma tidpunkt som denna årsrapport om de mänskliga rättigheterna offentliggörs påbörjar Europaparlamentet utarbetandet av en årsrapport om situationen för de mänskliga rättigheterna i världen och om EU:s människorättspolitik. Rapporten utarbetades 2006 av Richard Howitt (PSE). I den därmed sammanhängande resolutionen² gjordes en analys av EU:s arbete i alla dess former beträffande mänskliga rättigheter och förslag för att göra genomslaget mer verkningsfullt. Bland de ämnen som diskuterades var EU:s verksamhet i internationella organisationer, integreringen av mänskliga rättigheter i andra politikområden, bl.a. handel, och EU:s människorättsdialoger med tredjeländer.

---

² PE 368.090/v02-00.

Europaparlamentets årliga människorättspris, Sacharovpriset för tankefrihet, tilldelades i december 2005 gemensamt *Damas de Blanco* ("Damerna i vitt") för deras insatser till förmån för de politiska fångarna på Kuba, *Hauwa Ibrahim* för hennes arbete som försvarsadvokat för kvinnor och barn som står anklagade enligt sharialagarna i Nigeria samt *Reportrar utan gränser* för deras kamp för pressfrihet i världen.

Damas de Blanco är namnet på en grupp kubanska kvinnor som fredligt varje söndag sedan 2003 har protesterat mot att deras män och söner, som är politiska dissidenter i Kuba, fortfarande är frihetsberövade. De är klädda i vitt som en symbol för fred och de fängslades oskuld. Den välkända internationella organisationen Reportrar utan gränser bedriver kampanjer för pressfrihet över hela världen. Den kämpar även för att skydda journalister och personer inom andra medieyrken från censur och trakasserier. Som nigeriansk advokat inom området mänskliga rättigheter företräder Hauwa Ibrahim kvinnor som riskerar att stenas till döds på grund av äktenskapsbrott och unga människor som riskerar amputation på grund av stöld enligt de islamiska sharialagarna.

En viktig aspekt av Europaparlamentets verksamhet är resolutionerna om särskilda brott mot de mänskliga rättigheterna i vissa länder och i synnerhet om enskilda fall, vilka behandlas vid de månatliga debatterna om brådskande frågor. Rådet, kommissionen och de berörda regeringarna uppmanas att vidta åtgärder. Av dessa regeringars reaktioner framgår det att de är känsliga för kritik från Europaparlamentet.

De enskilda fall som togs upp av parlamentet inbegrep politiska fångar, samvetsfångar, journalister, IT-dissidenter, vetenskapsmän, fackföreningsmedlemmar och människorättsförsvarare som hålls fängslade, trakasseras eller hotas.

Under rapporteringsperioden fördömde Europaparlamentet i resolutioner bl.a. situationen för Tenzin Deleg Rinpoche, den buddistiske laman som fängslades och dömdes till döden i december 2002 anklagad för att ha deltagit i några bombattacker i Tibet; de många fallen av fängslande av och våld mot journalister, människorättsförsvarare och medlemmar av oppositionen i Vitryssland, närmare bestämt situationen för Pavai Mazeka, Mikola Markevitj och Viktor Ivaskevjtj, samtliga dömda till mellan 6 och 9 månaders fängelse, samt Michail Marinitj, oppositionsledare och f.d. utrikeshandelsminister, som fängslades 2004 på politiska grunder och släpptes den 14 april 2006; situationen för flera politiska fångar i Burma (Myanmar), nämligen Hkun Htun Oo, ledare för "Shan Nationalities' League for Democracy", som hållits fängslad sedan februari 2005 och dömts till 90 års fängelse, samt general Hso Hten, ordförande för "Shan State Peace Council", fängslad sedan februari 2005 och dömd till 109 års fängelse; Mohamed Benchicou, redaktör för tidningen *Le Matin*, dömd till två års fängelse som offer för en kampanj mot pressfrihet i Algeriet; fallet Ayman Nour, en f.d. journalist och advokat, ledare för Al-Ghad-partiet och ledamot av det egyptiska parlamentet, som dömdes till fem års fängelse den 24 december 2005 för att ha anklagats för att ha lämnat in falska underskrifter för registrering av sitt parti till parlaments- och presidentvalen i Egypten; Altynbek Sarsenbajev, en framstående politiker och medordförande i oppositionspartiet True Ak Zhol, mördad i Kazakstan den 13 februari 2006; Stanislav Dmitrijevsij, verkställande direktör i det rysk-tjetjenska vänskapsförbundet och chefredaktör för Nizjnij Novgorod-tidningen "Pravo-zaschita" ("Människorättsaktivism"), dömd till två års villkorligt fängelse; gripandet av flera civila aktivister i Syrien, särskilt advokaten Anwar al Bunni och författaren Michel Kilo; Mohammed Abbou, en välkänd tunisisk advokat och människorättsförsvarare, dömd till tre och ett halvt års fängelse den 28 april 2005.

Europaparlamentet har använt sina budgetbefogenheter till att väsentligt öka de medel som har avsatts för de program avseende demokrati och mänskliga rättigheter som finansieras inom ramen för ett särskilt budgetkapitel, som har inrättats på Europaparlamentets initiativ, nämligen Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) (se mer om EIDHR i kapitel 3.7). Under förhandlingarna om de nya finansiella instrumenten för externt bistånd fastställde Europaparlamentet behovet av en särskild förordning för EU:s insatser för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter som en av de viktigaste prioriteringarna för att säkerställa synlighet och flexibilitet. Förslaget till detta instrument lades fram av kommissionen den 26 juni 2006.

Frågor om mänskliga rättigheter inom EU omfattas av ansvarsområdet för Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor, som handlägger frågor om hur de grundläggande rättigheterna respekteras i EU. Detta utskott har ett nära samarbete med Utskottet för utrikesfrågor och dess underutskott för mänskliga rättigheter för att övervaka den interna politikens externa konsekvenser, särskilt när det gäller asyl och migration samt människorättsaspekterna av olaglig handel med människor och organ.

Om medborgare i EU anser att deras grundläggande rättigheter har kränkts, kan de ta upp saken med EU-ombudsmannen, som undersöker administrativa missförhållanden inom EU-institutionerna, eller med Europaparlamentets utskott för framställningar, som undersöker överträdelser av EU-rätten. Ombudsmannen handlägger klagomål som rör verksamheten vid EU:s organ, medan utskottet för framställningar behandlar framställningar avseende medlemsstaters överträdelser av sina förpliktelser enligt fördragen. Det är inte sällan som medlemsstaterna till följd av en talan om fördragsbrott blir tvungna att ändra sin lagstiftning för att få den att överensstämma med gemenskapsrätten.

En översikt av Europaparlamentets huvudsakliga verksamhet på området för de mänskliga rättigheterna i de yttre förbindelserna återfinns på

<http://www.europarl.europa.eu/comparl/afet/droi/default.htm>.

3. EU:S INSTRUMENT OCH INITIATIV I TREDJELÄNDER

EU förfogar över ett antal instrument för att främja de mänskliga rättigheterna i tredjeländer. I detta kapitel ges en översikt över andra rättsliga och politiska instrument som varit aktuella under rapportperioden.

3.1 Gemensamma strategier, gemensamma åtgärder, gemensamma ståndpunkter

I detta avsnitt ges en översikt över och en uppdatering av de gemensamma strategier, gemensamma åtgärder och gemensamma ståndpunkter samt krishanteringsinsatser som varit i kraft under rapportperioden.

Syftet med **gemensamma strategier** är att fastställa mål och öka effektiviteten i EU:s verksamhet genom att stärka den övergripande enhetligheten i unionens politik. Strategierna antas av Europeiska rådet (stats- och regeringschefer) för att genomföras av unionen på områden av viktigt gemensamt intresse för medlemsstaterna. Under rapportperioden antogs inga nya gemensamma strategier.

Gemensamma åtgärder avser specifika situationer där det anses vara nödvändigt att unionen vidtar åtgärder. Under den period som denna rapport omfattar antog EU ett betydande antal gemensamma åtgärder som rör mänskliga rättigheter. Dessa gemensamma åtgärder avser huvudsakligen utnämningar av EU:s särskilda representanter samt civila och militära krishanteringsinsatser.

Den 12 december 2005 ändrade rådet den **gemensamma ståndpunkten** (gemensam ståndpunkt 2004/622/GUSP om ändring av gemensam ståndpunkt 2004/179/GUSP om restriktiva åtgärder mot ledarna i regionen Transnistrien i Republiken **Moldavien**) om restriktiva åtgärder mot flera höga transnistriskas tjänstemän som varit inblandade i tvångsstängningen av skolor som använder det moldaviska språket. Eftersom situationen har förbättrats och de flesta skolor har kunnat öppna igen förkortade rådet förteckningen över tjänstemän som omfattas av viseringsförbud. Den nya förteckningen återfinns i gemensam ståndpunkt 2005/890/GUSP. Den 14 februari 2006 förlängde rådet den gemensamma ståndpunkten om restriktiva åtgärder mot ledarna i regionen Transnistrien till och med den 27 februari 2007 (2006/95/GUSP) och uppdaterade bilagan med förteckningen över personer som omfattas av viseringsförbud (2006/96/GUSP).

Krishanteringsinsatser: Människorättsfrågor och konfliktförebyggande.

På området **konfliktförebyggande** har EU fortsatt att utveckla instrument för förebyggande på lång och kort sikt. I rapporten från ordförandeskapet till Europeiska rådet om EU:s konfliktförebyggande verksamhet och genomförandet av EU-programmet för förebyggande av våldsamma konflikter anges framstegen på detta område.

I enlighet med den praxis som upprättats under tidigare ordförandeskap anordnades en konferens om framtiden för EU:s konfliktförebyggande insatser och det vidare arbetet fem år efter Göteborg av det österrikiska ordförandeskapet, Europeiska kommissionen och European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) den 3 maj 2006. Denna konferens sammanförde personer som är verksamma på området och företrädare för medlemsstaterna, Europeiska kommissionen, rådets generalsekretariat, icke-statliga organisationer, det civila samhället, tankesmedjor och den akademiska världen samt ledamöter i Europaparlamentet för utbyte av bästa praxis och utveckling av idéer för EU:s framtida kapacitetsuppbyggnad på området konfliktförebyggande.

Ordförandeskapet informerade sedan Europaparlamentet om resultatet av denna konferens samt om det pågående arbete på området civil krishantering.

Arbetet med att integrera **mänskliga rättigheter** i GUSP, inklusive ESFP, har fortsatt – inte minst genom att man ökat medvetenheten om frågan inom relevanta arbetsgrupper och kommittéer i rådet. Ordförandena i två grupper som ägnar sig åt krishantering³ samt en rådgivare till ordföranden i Europeiska unionens militära kommitté (EUMC) har haft ett möte med rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna. Relevanta människorättsfrågor har i allt högre grad beaktats och vid behov integrerats i alla faser av insatsen, särskilt i planeringsfasen. För att trygga skyddet av de mänskliga rättigheterna har man tagit med åtgärder genom vilka det säkerställs att den nödvändiga människorättsexpertisen finns tillgänglig. I detta hänseende bör vederbörlig hänsyn tas till erfarenheterna från krishanteringsinsatser med särskild vikt på de mänskliga rättigheterna, t.ex. övervakningsuppdraget i Aceh. Det har också noterats att EU bör dra nytta av FN:s expertis. Generalsekreteraren/den höge representantens personliga representant för mänskliga rättigheter har bidragit till denna integrering av människorättsaspekter i EU:s krishantering.

Arbetet med genomförandet av dokumentet om **genomförande av FN:s säkerhetsråds resolution 1325** om kvinnor, fred och säkerhet inom ramen för ESFP och integreringen av ett jämställdhetsperspektiv har fortsatt. Det har skett ett utbyte av bästa nationella praxis när det gäller integrering av ett jämställdhetsperspektiv och genomförande av FN:s säkerhetsråds resolution 1325, vilket har lett till kravet på utarbetande av en checklista som skall säkra ett reellt jämställdhetsperspektiv under hela planeringsprocessen och i genomförandet av ESFP-insatser. Institutet för säkerhetsfrågor håller på med en fallstudie av genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 inom ramen för EU:s närvaro i Bosnien och Hercegovina.

---

³ Arbetsgruppen för politiska och militära frågor (PMG) och kommittén för de civila aspekterna av krishantering (CIVCOM).

Arbetet med frågan om **barn i väpnade konflikter** och säkerhetsrådets resolution 1612 har fortsatt som en uppföljning av EU:s riktlinjer om barn och väpnade konflikter. Utifrån översynen av hur genomförandet av dessa riktlinjer framskrider har en genomförandestrategi⁴ utarbetats. Den omfattar en checklista för integrering av skydd av barn som berörs av väpnade konflikter i ESFP-uppdrag. Rapporteringen om barn och väpnade konflikter har systematiserats ytterligare. Se kapitlen 3.2 och 4.3.

Arbete har inletts med frågan om hur **övergångsstrukturer för rättvisa ("transitional justice")** skall kunna integreras bättre i EU:s krishantering, så att det framgår hur viktigt det är – för att få till stånd fred och stabilitet – att man tar sig an problemet med tidigare kränkningar av mänskliga rättigheter i övergångssituationer och situationer efter konflikter. I mars 2006 höll kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik ett seminarium om "transitional justice", som tog upp hur man i EU:s krishantering kan integrera strategier för att hantera tidigare kränkningar av mänskliga rättigheter i samband med större politiska omvälvningar. Detta seminarium följdes upp av ytterligare arbete i syfte att utveckla konkreta rekommendationer om integrering av övergångsstrukturer för rättvisa i EU:s planering av ESFP-insatser.

Krishantering: operativ verksamhet

Under rapporteringsperioden har den operativa verksamheten på området **krishantering** fortsatt att utvidgas på såväl det civila som det militära området. EU genomför ett stort antal olika civila och militära uppdrag på tre kontinenter, med uppgifter som sträcker sig från fredsbevarande åtgärder och övervakning av genomförandet av en fredsprocess till rådgivning och bistånd till den militära sektorn, polissektorn och sektorerna för gränsövervakning och rättsstatsprincipen. Ytterligare uppdrag håller på att förberedas aktivt.

---

⁴ 9767/06.

EU:s militära operation i Bosnien och Hercegovina, **operation Althea**, fortsätter att garantera trygga och säkra förhållanden i landet. Under de senaste sex månaderna har allt större uppmärksamhet riktats mot minskning och säker förvaring av den stora mängden överskottsvapen och ammunition som innehas av de väpnade styrkorna och av befolkningen i Bosnien och Hercegovina. Samarbetet med Nato fungerar fortfarande bra vad gäller operation Althea, såväl i Bryssel som i Bosnien och Hercegovina, inom ramen för Berlin plus-arrangemangen. F.d. jugoslaviska republiken Makedonien inbjöds att delta i operationen som tolfte bidragande tredjeland.

Rådet såg över operation Althea i juni. Denna översyn gjordes inom ramen för en gemensam övergripande översyn av EU:s verksamhet i Bosnien och Hercegovina. Rådet bekräftade att Eufor bör behålla nuvarande styrkenivåer och uppgifter, underströk vikten av ett nära samarbete mellan alla EU-aktörerna i Bosnien och Hercegovina, särskilt i fråga om bekämpningen av organiserad brottslighet, och framhävde den avgörande roll som EU:s särskilda representant spelar när det gäller att säkerställa enhetlighet i EU:s verksamhet.

EU fortsatte att visa sitt åtagande att stödja övergångsprocessen i Demokratiska republiken Kongo genom politiska åtgärder, bistånd och insatser inom ESFP (europeiska säkerhets- och försvarspolitik). När valen i Demokratiska republiken Kongo närmade sig, gjorde EU i maj en noggrann genomgång av EU:s externa åtgärder i landet.

Efter en begäran av FN den 27 december 2005 att sätta in en **militär styrka i Demokratiska republiken Kongo (EUFOR RD Congo) för att stödja Förenta nationernas uppdrag i Kongo (MONUC)** under valprocessen, beslutade rådet den 23 mars att villfara FN:s begäran. EUFOR RD Congo kommer att utgöra en del av EU:s övergripande strategi för landet.

Rådet inledde den militära planeringen av EUFOR RD Congo och antog den 27 april efter antagandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1671 en gemensam åtgärd och utnämnde generallöjtnant Karlheinz Viereck till EU:s operationschef och generalmajor Christian Damay till befälhavare över EU-styrkan samt förlade operationshögkvarteret till Potsdam. Rådet antog beslutet att inleda operationen och förberedelser gjordes för att nå full operativ kapacitet före den första valomgången, dvs. den 30 juli 2006.

De kongolesiska myndigheterna har meddelat att de stöder insättandet av en EU-styrka för att stödja MONUC under valprocessen och bekräftat detta samtycke i ett brev till FN:s säkerhetsråd. Nära samråd med FN har upprätthållits under hela denna process, både med MONUC och med avdelningen för fredsbevarande operationer (DPKO). EUFOR RD Congo utgör ytterligare en förstärkning av EU:s samarbetspolitik med FN på krishanteringsområdet. EUFOR RD Congo har en särskild rådgivare för jämställdhetsfrågor vid operationshögkvarteret.

EU har fortsatt sina **civil-militära åtgärder till stöd** för Afrikanska unionens uppdrag (**Amis II**) i Darfur-regionen i **Sudan**. EU:s stöd till Amis II omprövades som en del av den samlade övergripande översyn av Sudan som rådet tog del av i maj 2006. EU lämnar kontinuerligt militärt bistånd i form av tekniskt stöd, planeringsstöd och förvaltningsstöd inom hela kommandostrukturen i Amis II. Ekonomiskt och logistiskt stöd har också lämnats, inklusive tillhandahållande av strategiska flygtransporter. EU fortsätter också att tillhandahålla vice ordföranden för vapenstilleståndskommissionen och ett antal militära EU-observatörer. Polismän från EU fortsätter att spela en nyckelroll i uppbyggnaden av den civila polisiära kapaciteten inom Amis II genom att ge stöd, rådgivning och utbildning till den polisiära kommandostrukturen inom Amis II och polismän ute på fältet. EU fortsätter också sitt stöd till uppbyggandet av Afrikanska unionens polisiära kapacitet och inrättandet av en polisenhet inom Afrikanska unionens sekretariat i Addis Abeba.

Mot bakgrund av Afrikanska unionens freds- och säkerhetskommissions beslut av den 15 maj 2006 att överlämna sitt uppdrag till FN och undertecknandet av fredsavtalet om Darfur den 5 maj 2006, har EU beslutat att fortsätta stödaktionens såväl civila som militära insatser för Amis II till och med den 30 september 2006. EU överväger en lämplig rättslig och operativ ram och vilka ytterligare medel och resurser som kan krävas för EU:s utvidgade stödaktion. EU har sagt sig vara berett att snabbt reagera på varje begäran om att stödja genomförandet av fredsavtalet samt att stödja planeringen för en överföring till FN, om lämpligt.

EU:s rättsstatsuppdrag i **Georgien, EUJUST THEMIS⁵**, som skickats ut för att bistå den georgiska regeringen i utarbetandet av en strategi till ledning för den straffrättsliga reformprocessen, avslutades den 15 juli 2005. Detta uppdrag var något helt nytt och utgjorde en ny utveckling av de civila aspekterna av ESFP, eftersom det var det första ESFP-uppdrag som gällde rättsstatsprincipen.

Tiden omedelbart efter det att mandatet för EUJUST THEMIS upphört var avgörande för den kraft som uppbådats i reformerna för att följa rättsstatsprincipen. Den 9 juni 2005 enades KUSP om de närmare villkoren för uppföljningen av EU:s stöd till genomförandet av strategin för reformering av Georgiens straffrättsliga system.

En förstärkt stödgrupp för EUSR (EU:s särskilda representant), bestående av en uppföljning rörande rättstatsprincipen av EUJUST THEMIS och en gränsstödgrupp, inledde sin verksamhet den 1 september 2005⁶. Den avdelning i EUSR:s kontor i Tbilisi som handhar frågor rörande rättsstatsprincipen svarade för uppföljningen av den rättsstatsstrategi som EUJUST THEMIS har hjälpt Georgien att utveckla.

---

⁵ Gemensam åtgärd 2004/523/GUSP, EUT L 228, 29.6.2004, s. 21.

⁶ Gemensam åtgärd 2005/582/GUSP, EUT L 199, 29.7.2005, s. 92.

Den 1 mars 2006 trädde ett förlängt och ändrat mandat för EUSR för **södra Kaukasien** i kraft, varigenom även gränsstödgruppens verksamhet förlängdes till slutet av februari 2007. Uppföljningen av EUJUST THEMIS avslutades i själva verket vid samma tidpunkt, såsom operation av krishanteringstyp.

Den 20 september 2005 godkände KUSP efter en gemensam begäran från de ukrainske och den moldaviske presidenten inrättandet av EU:s gränsövervakningsuppdrag i **Moldavien** och **Ukraina (EUBAM)**, bland annat genom en förstärkning av EUSR:s personal för Moldavien. Själva uppdraget, vars verksamhet inleddes den 1 december 2005, organiseras av kommissionen enligt mekanismen för akuta ingripanden och senare enligt Tacis. Det omfattar ca 60 tulltjänstemän och polismän från EU:s medlemsstater. I juli 2006 kommer uppdraget att utvidgas till att omfatta en personal på ca 100 personer från medlemsstaterna. Uppdragschefen är samtidigt högre politisk rådgivare åt EU:s särskilda representant för Moldavien. Dessutom inrättades en EUSR-gränsstödgrupp bestående av tre personer, som skall sköta kontakterna med EUSR och rådet (se uppdraget för Europeiska unionens särskilda representant för Moldavien, gemensam åtgärd 2006/120/GUSP).

Europeiska unionens övervakningsuppdrag i Aceh (Indonesien) (AMM), under ledning av Pieter Feith från EU, har inrättats för att övervaka olika aspekter av genomförandet av fredsavtalet i enlighet med det samförståndsavtal som undertecknades av Indonesiens regering och Rörelsen för ett fritt Aceh (GAM) i Helsingfors i Finland den 15 augusti 2005. Europeiska unionen tillhandahåller tillsammans med fem bidragande länder från Asean (Thailand, Malaysia, Brunei, Filippinerna och Singapore) samt Norge och Schweiz övervakare av fredsprocessen i Aceh (Indonesien).

Efter en kort inledande närvaro efter undertecknandet av samförståndsavtalet inleddes AMM officiellt den 15 september 2005, ursprungligen för en sexmånadersperiod. Den 27 februari 2006 förlängde Europeiska unionens råd uppdraget med ytterligare tre månader, till och med den 15 juni 2006. AMM:s närvaro grundar sig på en officiell inbjudan från den indonesiska regeringen och åtnjuter fullt stöd av ledarna för Rörelsen för ett fritt Aceh (GAM).

En människorättsaspekt, som inbegriper övervakning av de mänskliga rättigheterna, ingick för första gången i övervakningsuppdraget i Aceh, vilket utgjorde ett välkommet steg i riktning mot en integrering av de mänskliga rättigheterna i ESFP-uppdrag. AMM genomför uppdraget i syfte att bidra till en fredlig, övergripande och hållbar lösning på konflikten i Aceh. Detta har blivit ännu viktigare genom den fruktansvärda tsunamikatastrofen den 26 december 2004 och det lidande denna förorsakade befolkningen i Aceh. EU och Asean respekterar fullt ut Indonesiens territoriella integritet och anser att Acehs framtid ligger inom enhetsstaten Indonesien.

Syftet med AMM är att biträda Indonesiens regering och GAM vid genomförandet av samförståndsavtalet. Detta inbegriper följande uppgifter: övervakning av återinlemmandet i samhället av aktiva GAM-medlemmar, övervakning av situationen för de mänskliga rättigheterna samt bistånd på detta område inom ramen för de uppgifter som anges i ovanstående punkter, övervakning av processen för ändring av lagstiftningen, avgörande av omtvistade amnestifall, behandling av klagomål och påstådda brott mot samförståndsavtalet, upprättande och upprätthållande av kontakter och gott samarbete med parterna.

Avvecklingen av GAM:s krigsmateriel och förflyttningen av icke reguljära militära styrkor och polisstyrkor, vilket ingick i AMM:s uppgifter, avslutades fullständigt den 5 januari 2006. I enlighet med samförståndsavtalet överlämnade GAM alla sina 840 vapen till AMM och

den 27 december 2005 upplöste GAM officiellt sin militära flygel (TNA). Indonesiens regering har också fullföljt sina åtaganden genom att förflytta sina icke reguljära militära styrkor och polisstyrkor.

De polisstyrkor och militära styrkor (TNI) som fortfarande finns i Aceh överstiger inte den maximala styrkan på 14 700 man för TNI och 9 100 man för polisen, i enlighet med samförståndsavtalet.

AMM tar inte på sig någon roll vid förhandlingar. Skulle det krävas förhandlingar under genomförandeprocessen, skall de båda parterna och den ursprungliga kontakten, dvs. krishanteringsinitiativet (CMI), ta ansvaret.

Uppdraget, som har sitt högkvarter i Banda Aceh, har inrättat övervakningskapacitet genom elva distriktskontor, som är geografisk fördelade över hela Aceh: Sigli, Bireuen, Lhokseumawe, Langsa, Tapaktuan, Blang Pidie, Meulaboh, Calang, Banda Aceh, Kutacane och Takengon.

AMM omfattar en internationell obehäpnad personal på ca 80 personer, av vilka nästan 2/3 kommer från EU-medlemsstater, Norge och Schweiz och drygt 1/3 från de fem deltagande Asean-länderna. AMM är helt opartiskt och varken företräder eller främjar någondera parten.

AMM inbegriper personal med expertis inom alla områden som krävs för att uppdragets uppgifter skall kunna utföras. AMM är ett civilt uppdrag, inte ett militärt. Några övervakare har militär bakgrund, eftersom detta krävs för vissa av de tekniska uppgifter som ingår i uppdraget. Övervakarna utför sina övervakningsuppgifter genom patrullering och kommunikering med båda parterna och vid behov genom inspektioner och undersökningar.

EU:s särskilda representanter (EUSR)

EUSR för **Moldavien**, ambassadör Adriaan Jacobovits de Szeged, som ursprungligen utnämndes den 23 mars 2005, fortsätter sitt arbete. Hans uppdrag är inriktat på EU:s bidrag till en lösning på konflikten i Transnistrien. Det inbegriper också kampen mot människohandel och handel med vapen och andra varor från och genom Moldavien. Dessutom övervakar EUSR all EU-verksamhet, särskilt relevanta aspekter av den handlingsplan för den europeiska grannskapspolitiken avseende Moldavien som undertecknades av samarbetsrådet EU–Moldavien den 22 februari 2005. Den 20 februari 2006 förlängdes EUSR:s uppdrag med ett år till och med den 28 februari 2007.

Till och med den 28 februari 2006 fortsatte EUSR för **södra Kaukasien**, ambassadör Heikki Talvitie, och från och med den 1 mars 2006⁷ hans efterträdare, ambassadör Peter Semneby, att bistå Armenien, Azerbajdzjan och Georgien med att genomföra politiska och ekonomiska reformer, särskilt på områdena rättsstatsprincipen, demokratisering, de mänskliga rättigheterna, gott styre, utveckling och fattigdomsbekämpning.

---

⁷ Gemensam åtgärd 2006/121/GUSP, EUT L 49, 21.2.2006, s. 14.

Den 18 juli 2005 utnämnde EU en ny EUSR för **Sudan**, Pekka Haavisto (gemensam åtgärd 2005/556/GUSP)⁸. Den särskilde representantens arbete har koncentrerats på tre nyckelområden: genomförandet av ett övergripande fredsavtal för Sudan, fredssamtalen om Darfur i Abuja och uppsikt över EU:s civil-militära stödinsatser för Afrikanska unionens uppdrag i Darfur (AMIS). De mänskliga rättigheterna utgör en viktig del av EUSR:s uppdrag och denne följer situationen på detta område och upprätthåller regelbundna kontakter med de sudanesiska myndigheterna, AU och FN, särskilt kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna, de människorättsobservatörer som är verksamma i regionen och åklagarkontoret vid Internationella brottmålsdomstolen. I detta hänseende understryks i EUSR:s uppdrag särskilt kvinnors och barns rättigheter och kampen mot straffrihet i Sudan.

EUSR för **Centralasien**, ambassadör Ján Kubiš, fortsatte sitt arbete till och med den 5 juli 2006. Han bidrog till genomförandet av EU:s politiska mål i regionen, vilka inbegriper främjande av goda och nära relationer mellan länderna i Centralasien och EU, bidrag till att stärka demokratin, rättsstatsprincipen, gott styre och respekten för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i Centralasien samt förbättring av EU:s effektivitet i regionen, vilket inbegriper närmare samordning med andra berörda parter och internationella organisationer, t.ex. OSSE.

---

⁸ Rådets gemensamma åtgärd 2005/556/GUSP av den 18 juli 2005 om utnämning av Europeiska unionens särskilda representant för Sudan (EUT L 188, 20.7.2005, s. 43–45).

3.2 EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter: dödsstraffet, tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, barn och väpnade konflikter, människorättsförsvarare

EU:s riktlinjer om de mänskliga rättigheterna, vilka omfattar frågor som är av särskild betydelse för EU:s medlemsstater, har antagits av rådet sedan 1998. Riktlinjerna omfattar dödsstraffet (antagna 1998), tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (antagna 2001), dialoger om mänskliga rättigheter (antagna 2001), barn och väpnade konflikter (antagna 2003) samt människorättsförsvarare (antagna 2004). Riktlinjerna finns att tillgå på alla EU-språk samt på ryska, kinesiska, arabiska och persiska, på rådets webbplats ([http://ue.eu.int/Human Rights](http://ue.eu.int/Human_Rights)). I maj 2005 framställde rådets sekretariat även dessa riktlinjer i bokform på engelska och franska⁹.

När det gäller riktlinjerna om barn och väpnade konflikter, har arbetsgruppen för de mänskliga rättigheterna under rapporteringsperioden vartannat år lagt fram en översyn över riktlinjerna, gjort en rad rekommendationer, som godkändes av rådet i december 2005, samt reviderat förteckningen över prioriterade länder. Den 7 april 2006 utfärdade rådet en strategi för genomförande av riktlinjerna om barn och väpnade konflikter. Inom ramen för riktlinjerna om människorättsförsvarare har EU inlett en världsomfattande kampanj för yttrandefrihet och för kvinnliga människorättsförsvarare och unionen har dessutom lagt fram sin första tvåårsöversyn av genomförandet av riktlinjerna om människorättsförsvarare.

---

⁹ Uppgifter om försäljning och beställning finns på <http://publications.eu.int>

Närmare uppgifter om åtgärder som vidtagits för att genomföra de tematiska riktlinjerna under översynsperioden återfinns i kapitel 4 och närmare uppgifter om åtgärder inom ramen för riktlinjerna om dialoger om de mänskliga rättigheterna återfinns i kapitel 3.4.

3.3 Démarcher och uttalanden

Démarcher om mänskliga rättigheter hos myndigheterna i tredjeländer och uttalanden i pressen är viktiga instrument i EU:s utrikespolitik och i detta sammanhang kan även slutsatserna från rådets möten behandla människorättsfrågor. Démarcher görs i allmänhet konfidentiellt, antingen i trojkaformat eller av ordförandeskapet. Dessutom kan EU göra offentliga uttalanden såväl för att uppmana en regering eller andra parter att respektera de mänskliga rättigheterna som för att välkomna en positiv utveckling. Dessa uttalanden offentliggörs samtidigt i Bryssel och i huvudstaden i det land som innehar ordförandeskapet.

Démarcher och uttalanden används i stor omfattning för att ge uttryck för oro beträffande de mänskliga rättigheterna. De ämnen som tas upp är framför allt skyddet för människorättsförsvarare, olagliga frihetsberövanden, påtvingade försvinnanden, dödsstraff, tortyr, skyddet för barn, flyktingar och asylsökande, utomrättsliga avrättningar, yttrande- och föreningsfriheten och rätten till en rättvis rättegång samt fria och rättvisa val. Démarcher och uttalanden används även positivt. Under översynsperioden välkomnade EU genom uttalanden ett antal positiva steg i utvecklingen, t.ex. valen i Afghanistan, särskilt kvinnornas deltagande (den 18 september 2005), antagandet av resolutionen om inrättande av Rådet för mänskliga rättigheter (den 16 mars 2006), avskaffandet av dödsstraffet i Filippinerna (den 26 juni 2006), förlängningen av mandatet för kontoret för

FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna i Colombia (den 26 juni 2006). Uttalanden används också för att framföra ett budskap till stöd för EU:s prioriteringar, t.ex. utfärdade EU på FN:s internationella dag till stöd för tortyroffer ett uttalande där man betonar att unionen betraktar världsomfattande avskaffande av tortyr och en fullständig rehabilitering av tortyroffer som en prioritering. I samband med den världsomfattande kampanjen för yttrandefrihet gjordes démarcher i alla delar av världen.

Under översynsperioden har EU vidare gjort démarcher i hela världen för att söka stöd för de aspekter av reformeringen av FN som rör de mänskliga rättigheterna samt för Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC). Dessutom har démarcher avseende de mänskliga rättigheterna gjorts bland annat beträffande Algeriet, Angola, Burundi, Demokratiska republiken Kongo, Filippinerna, Indonesien, Irak, Iran, Japan, Jemen, Kambodja, Kina, Kuwait, Libyen, Nepal, Pakistan, Ryssland, Saudiarabien, Sudan, Trinidad och Tobago, Uganda, USA, Uzbekistan och Vietnam.

Under samma period gjorde unionen uttalanden avseende de mänskliga rättigheterna rörande bland annat följande länder: Algeriet, Burma/Myanmar, Colombia, Demokratiska republiken Kongo, Egypten, Gambia, Irak, Iran, Jemen, Kambodja, Kina, Kirgizistan, Kuba, Maldiverna, Mexiko, Nepal, Ryssland, Syrien, Tadzjikistan, Togo, Tunisien, Turkiet, Turkmenistan, Uganda, USA, Uzbekistan, Vitryssland och Zimbabwe.

3.4 Dialoger om mänskliga rättigheter (inbegripet riktlinjer för dialoger om mänskliga rättigheter) och ad hoc-samråd

3.4.1 Dialogen med Kina om de mänskliga rättigheterna

EU och Kina har under nästan elva år fört dialoger om de mänskliga rättigheterna med utgångspunkt i de riktmärken som rådet har fastställt. Situationen för de mänskliga rättigheterna och den återverkan som dialogen har haft på denna utvärderades av rådet i oktober 2004 och ledde till slutsatser av rådet och muntlig information till Europaparlamentet och icke-statliga organisationer. Den övergripande bedömningen av utvecklingen gav en varierad bild av framsteg på vissa områden och fortsatt anledning till oro på andra. Å ena sidan erkände rådet att Kina har gjort avsevärda framsteg under de senaste tio åren när det gäller landets sociala och ekonomiska utveckling och rådet välkomnade de åtgärder som vidtagits för att stärka rättsstatsprincipen, men vädjade samtidigt till Kina att se till att dessa åtgärder faktiskt genomförs. Å andra sidan uttryckte rådet oro över att kränkningarna av de mänskliga rättigheterna trots denna utveckling fortsätter, t.ex. begränsningar av yttrandefriheten, religionsfriheten, mötes- och föreningsfriheten, avsaknad av framsteg när det gäller rättigheterna för personer som hör till minoriteter, fortsatt utbredd tillämpning av dödsstraffet och fortsatt tortyr. På det hela taget ansåg rådet att dialogen utgör ett värdefullt instrument och en viktig del av de övergripande förbindelserna mellan EU och Kina och rådet godkände förslag till förbättring av dialogen och de därtill kopplade expertseminarier som syftar till att främja konkreta resultat på fältet.

Under rapportperioden ägde två dialoger och två seminarier rum. Den tjugonde dialogen ägde rum i Peking den 24 oktober 2005 och föregicks av ett trojkabesök i Xinjiang. Den tjugoförsta rundan hölls den 25–26 maj 2006 i Wien. EU företrädde av trojkan från rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna, som bistods av den höge representantens personliga representant för de mänskliga rättigheterna. Kina företrädde av tjänstemän från utrikesministeriet, inbegripet landets särskilda representant för de mänskliga rättigheterna och tjänstemän från andra ministerier. Båda mötena föregicks av ett möte på politisk nivå under vilket EU tog upp ett antal centrala angelägenheter och särskilt framhöll frigivandet av dem som fängslades i samband med händelserna 1989 på Himmelska fridens torg, snabb ratificering och snabbt genomförande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, reformering av systemet med omskolning genom arbete och vikten av att tillåta större yttrandefrihet, inbegripet på Internet.

Ett av huvudtemana för dialogen 2005 var religionsfrihet. Dialogen 2006 inriktade sig på yttrandefrihet, särskilt på Internet. Som vanligt överlämnade EU en förteckning över enskilda fall som väcker oro, på vilken Kina lämnade skriftliga svar. I enlighet med riktmärkena inbegrep de särskilda frågor som togs upp vid de båda dialogerna ratificeringen av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och de lagstiftningsreformer som krävs för att genomföra konventionens bestämmelser, rättigheterna för etniska minoriteter i Tibet och Xinjiang, avskaffandet och tillämpningen av dödsstraffet samt nödvändigheten av att få statistik över dess användning, påståendena om transplantation av organ från avrättade fångar togs upp för första gången 2006, reformering av systemet med omskolning genom arbete och liknande system som utan rättslig prövning tillämpas för förseelser, förhindrande och avskaffande av tortyr, fångars rättigheter, domares oavhängighet, rätten till juridiskt biträde och en rättvis och opartisk rättegång,

skyddet för de mänskliga rättigheterna i kampen mot terrorism samt samarbete med FN, i synnerhet med det nyligen inrättade Rådet för mänskliga rättigheter och i samband med särskilda förfaranden, och med kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna, FN:s flyktingkommissarie (UNHCR), Internationella rödakorskommittén (ICRC) och Internationella brottmålsdomstolen (ICC). EU uppmanade också Kina att i enlighet med sina internationella skyldigheter tillämpa principen om "non-refoulement" i fråga om nordkoreanska flyktingar i Kina. Under 2005 ägnades också uppmärksamhet åt skyddet av sociala och ekonomiska rättigheter samt de icke-statliga organisationernas oberoende.

Den kinesiska sidan informerade EU om ett antal lagstiftningsreformer som hade vidtagits eller var på väg att vidtas, bland annat den högsta domstolens omprövning av alla dödsstraffsärenden, en särskild domstol för minderåriga, regler för förhör och kvarhållande av fångar samt fångars rättigheter i samband med en nationsövergripande kampanj för att förhindra och avskaffa tortyr, planerad reformering av systemet med omskolning genom arbete och de nya bestämmelserna om organtransplantationer som träder i kraft den 1 juli 2006. Information lämnades även om ett antal nya bestämmelser, bland annat om rättsligt bistånd till sårbara samhällsskikt, åtgärder för att främja demokratiskt styre på bynivå och nya föreskrifter på området för straffrättsliga förfaranden. Kina informerade också om de senaste framstegen på vägen mot ratificering av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

Den kinesiska sidan informerade EU om genomförandet av rekommendationerna i rapporten från FN:s särskilda rapportör om tortyr efter dennes besök i Kina 2005 samt om uppföljningen av besöket av FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna, Louise Arbour. De sedvanliga svaren lämnades på frågor om yttrandefrihet, Internet, religions- och trosfrihet, bland annat Falun Gong, föreningsfrihet och de icke-statliga organisationernas roll. Kina framförde oro över rasism och främlingsfientlighet i EU. Diskussionerna om minoriteters rättigheter visade inte på någon större gemensam grundsyn. Trojkans besök i Xinjiang gav möjlighet till möten med många olika företrädare, även från den muslimska minoriteten, men bekräftade i stort sett EU:s farhågor. I dessa dialoger diskuterades öppet de skilda synpunkterna.

Inom ramen för dialogen anordnade EU och de kinesiska myndigheterna två människorättsseminarier, ett i London den 12–13 december 2005 och ett i Wien den 22–23 maj 2006. Seminariet i London inriktade sig på frågorna om "ratificering och genomförande av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, artiklarna 14 och 9", särskilt rekommendationerna om de åtgärder som Kina skall vidta för att anpassa sin lagstiftning till dessa artiklar. I seminariet i Wien diskuterade företrädare för den akademiska världen, Europaparlamentet, den nationella folkkongressen samt företrädare för medlemsstaternas utrikesministerier och olika kinesiska ministerier samt för icke-statliga organisationer "genomförandet av rekommendationer från internationella mekanismer för mänskliga rättigheter (fördragsorganens rekommendationer och de särskilda förfarandena) och utbildning om mänskliga rättigheter".

Vid andra möten i den politiska dialogen med Kina, inbegripet på högsta politiska nivå, och genom bilateralt tekniskt samarbete och utbytesprogram fortsatte EU och dess medlemsstater, utöver dialogen om de mänskliga rättigheterna, att arbeta för konkreta åtgärder som syftar till att stärka det faktiska åtnjutandet av mänskliga rättigheter i Kina. Mellan mötena i dialogen gjordes démarches om enskilda angelägna fall. Olyckligtvis har den kinesiska regeringens begränsade åtgärder inneburit att mycket få personer frigavs under årets början och att under årets gång nya namn lades till på listan över enskilda oroande fall.

Genom Bernprocessen har EU regelbundna kontakter med andra länder som upprätthåller en dialog med Kina om de mänskliga rättigheterna.

Den tjugoandra rundan i dialogen mellan EU och Kina om de mänskliga rättigheterna förväntas äga rum i Peking i oktober 2006. Se kapitel 6.4 för ytterligare information om Kina.

3.4.2 Dialogen med Iran om de mänskliga rättigheterna

De mänskliga rättigheterna utgör en synnerligen viktig del i EU:s övergripande förbindelser med Iran, liksom med andra länder. Dialogen om de mänskliga rättigheterna, som var den första att upprättas i enlighet med 2001 års EU-riktlinjer för dialoger om de mänskliga rättigheterna, är ett av EU:s verktyg för att främja de mänskliga rättigheterna i landet. Även om mycket återstår att göra i Iran på området för de mänskliga rättigheterna, anser EU att förbindelser med Iran är ett sätt att uppmuntra dem som vill främja reformer där.

Sedan 2002 har EU haft fyra möten med Iran i dialogen om de mänskliga rättigheterna, varav det senaste ägde rum i juni 2004. Vid en utvärdering av dialogen 2004 konstaterades att sedan dialogen inleddes har få eller inga framsteg gjorts i förhållande till EU:s riktmärken. Trots att Iran i praktiken inte har engagerat sig är EU fortfarande öppet för diskussioner om de mänskliga rättigheterna, även genom dialogprocessen. EU ansåg att de iranska myndigheterna måste göra ett nytt åtagande om att förbättra respekten för de mänskliga rättigheterna och att främja rättsstatsprincipen i landet samt att de närmare villkoren för dialogen behöver anpassas för att främja dess effektivitet. Förhandlingar pågår om den sistnämnda frågan.

Dialogen grundar sig på ett antal ömsesidigt överenskomna principer och konkreta riktmärken, vilka inbegriper alla områden som EU anser vara angelägna: Irans undertecknande, ratificering och genomförande av internationella instrument för mänskliga rättigheter, samarbete i internationella förfaranden, öppenhet, tillträde och insyn, förbättrade civila och politiska rättigheter samt förbättring av domstolssystemet, förhindrande och avskaffande av tortyr, brottslig bestraffning och diskriminering liksom förbättring av fängelsesystemet.

Ett brett spektrum av deltagare var knutna till dessa dialoger, bland annat från regeringen, domstolsväsendet, den akademiska världen och det civila samhället. Dialogen om de mänskliga rättigheterna är huvudsakligen ett sätt för EU att ta upp angelägna frågor med Iran, men den erbjuder också Iran möjlighet att ta upp sina problem med EU. EU har tidigare använt dialogen för att ta upp enskilda fall, t.ex. samvetsfångar, och har för avsikt att göra det på nytt i nästa runda. En mycket viktig aspekt av dialogen är möjligheten till ömsesidig bedömning och översyn. Se kapitel 6.5 för mer information om Iran.

3.4.3 Samråd med Ryssland om de mänskliga rättigheterna

Vid toppmötet mellan EU och Ryssland i Haag den 25 november 2004 enades parterna, på förslag av Europeiska unionen, om att hålla samråd om de mänskliga rättigheterna. Efter en första samrådsrunda i Luxemburg den 1 mars 2005 hölls den andra samrådsrundan i Bryssel den 8 september 2005 och den tredje samrådsrundan i Wien den 3 mars 2006.

Syftet med dessa samråd, som hålls på högre tjänstemannanivå, är att på ett öppet och konstruktivt sätt diskutera situationen när det gäller mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i EU och Ryssland samt internationella frågor om mänskliga rättigheter.

Diskussionerna rörde Rysslands internationella förpliktelser och samarbetet i FN-forum för mänskliga rättigheter, särskilt reformen av FN och samarbete med FN:s särskilda mekanismer. Vid samrådsrundan i mars 2006 diskuterades uppföljningen av besöket i Ryssland (i februari 2006) av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour. Dessutom behandlades samarbetet i Europarådet, inbegripet genomförandet av Europarådets beslut och rekommendationer (bland annat Gil-Robles-rapporten, domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och protokoll) samt OSSE.

EU tog upp särskilda problem när det gäller situationen för de mänskliga rättigheterna i Ryssland, särskilt situationen i Tjetjenien, situationen för människorättsförsvarare, inklusive särskilda fall, mediernas oberoende och yttrandefrihet, respekten för rättsstatsprincipen och skyddet för de mänskliga rättigheterna inom de väpnade styrkorna samt andra frågor. Frågan om rasism och främlingsfientlighet betonades särskilt under samråden i mars 2006 och situationen för de icke-statliga organisationerna efter ikraftträdandet av lagen om icke-statliga organisationer diskuterades också vid det tillfället.

EU förberedde samråden i nära samarbete med icke-statliga organisationer samt rapporterade till dessa om resultatet av samråden. Före samråden den 3 mars 2006 besökte delegationerna från EU och Ryssland det Wienbaserade europeiska centrumet för övervakning av rasism och främlingsfientlighet. Se kapitel 6.1.3 för mer information om Ryssland.

3.4.4 Andra dialoger om de mänskliga rättigheterna (Cotonouavtalet, artikel 8)

En av de betydande förändringar som infördes i AVS–EG-partnerskapsavtalet genom Cotonouavtalet (2000) är att den politiska dimensionen förstärks genom ökad dialog. Att denna dialog görs till en viktig pelare i partnerskapet återspeglar de politiska frågornas ökande betydelse i förbindelserna mellan EU och AVS-länderna. I artikel 8 fastställs de viktigaste bestämmelserna för normala förhållanden, men andra bestämmelser om politisk dialog finns i artiklarna 96, 97 och 98 (allvarliga kränkningar). Avtalet trädde i kraft den 1 april 2003 och riktlinjerna för dialogen godkändes av AVS–EG-ministerrådet i maj 2003.

Ett av syftena med dialogen är att främja en stabil demokratisk miljö och de frågor som skall tas upp är de så kallade grundsatserna och grundelementen i Cotonouavtalet: mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatsprincipen, ansvarsfull förvaltning, fred och säkerhet, jämställdhet, etnisk diskriminering och rasdiskriminering samt kulturella frågor. Det civila samhället, icke-statliga aktörer och oppositionen bör delta i samtalen när så är möjligt och processen bör vara öppen och fortlöpande.

Exempel på länder där parterna har inlett en dialog enligt artikel 8 är Angola, Botswana, Burkina Faso, Gabon, Ghana, Kenya, Kongo (Brazzaville), Mauretanien, Mozambique, Nigeria, Senegal, Swaziland, Sydafrika, Uganda och Zimbabwe. Dialogen skall också föras med regionala organisationer som AU, SADC och Ecowas.

3.5 Trojkasamråd om mänskliga rättigheter med USA, Kanada, Japan, Nya Zeeland och kandidatländerna

Trojkasamråd med USA

EU och USA höll samråd om människorättsfrågor före sessionerna i FN:s generalförsamlings tredje utskott den 16 oktober 2005 i Washington och den 16 februari 2006 i Bryssel. Dessa möten gav möjlighet att lämna information om och söka stöd för prioriteringar avseende tematiska frågor och olika länder samt besluta om gemensamma mål och initiativ. Dessa samråd lade grunden för ett konstruktivt och fruktbart samarbete inom ramen för FN:s generalförsamling.

EU och USA diskuterade situationen för de mänskliga rättigheterna i ett antal länder, särskilt sådana som kunde bli föremål för en resolution, och respektive parts politik gentemot dessa länder. De lämnade aktuell information om dialoger och samråd om mänskliga rättigheter med tredjeländer. Båda sidorna uttryckte intresse för att samarbeta i försvaret av människorättsförsvare. De diskuterade också ingående förhandlingarna om inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheter.

Samråden gav även goda möjligheter till diskussion om skiljaktigheter i tillvägagångssättet. EU tog upp sin oro över dödsstraffet och inriktade sig särskilt på avrättningarna av ungdomsbrottslingar och fall som rör psykiskt sjuka personer. Vid båda tillfällena fördes en öppen diskussion om de konsekvenser som åtgärderna mot terrorism har för de internationella insatserna att främja skyddet för mänskliga rättigheter, bland annat diskuterades den rättsliga situationen för fångarna i Guantánamo Bay och frågan om överlämnande. EU uppmanade USA att ge ett positivt svar på FN:s särskilda rapportörs begäran om att få besöka Guantánamo Bay och andra platser där påstådda terrorister hålls fängslade. USA lämnade information om pågående mål vid amerikanska domstolar som gäller Guantánamo och bekräftade att man kommer att utfärda ett svar på rapporten från FN:s särskilda rapportör om Guantánamo. USA tog upp sin oro över antisemitism i Europa. Det begärde också EU-stöd till Community of Democracies (gemenskap av demokratier).

Trojkasamråd med Kanada

Samråd om mänskliga rättigheter ägde rum med Kanada före sessionerna i FN:s generalförsamlings tredje utskott den 17 oktober 2005 i Washington och den 20 februari 2006 i Bryssel. Mötena inriktades på samarbete under sessionerna i det tredje utskottet samt på inrättandet av FN:s råd för mänskliga rättigheter.

EU och Kanada diskuterade också nödvändigheten av att förbättra samordningen mellan likasinnade länder. Vid en diskussion om reformeringen av FN framhöll Kanada att det var viktigt att integrera människorättsdimensionen i det övergripande FN-systemet.

Trojkasamråd med Japan

Samråd om mänskliga rättigheter ägde rum mellan EU och Japan i oktober 2005 i New York och i juni 2006 i Genève. Japan underströk den vikt det fäster vid samordningen med EU och var angeläget om att bli informerat om dialogen mellan EU och Kina samt dialogen mellan EU och Ryssland.

Japan erinrade EU om att enligt en undersökning som gjordes 2004 var mer än 80 % av befolkningen för att bibehålla dödsstraffet. Mot bakgrund av detta ansåg Japan att en diskussion om avskaffandet av dödsstraffet inte skulle vara särskilt fruktbar.

Trojkasamråd med Nya Zeeland

Under samråden om de mänskliga rättigheterna i mars 2006 i Bryssel betonade Nya Zeeland sitt önskemål om att stärka samarbetet med EU. Nya Zeeland underströk att ett av dess centrala initiativ inriktades på barnens rättigheter.

Trojkasamråd med kandidatländer

Det årliga åsiktsutbytet ägde rum den 8 mars 2006 i Bryssel. EU informerade kandidatländerna Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet om sitt aktiva stöd till inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheter och om andra prioriterade frågor på området för mänskliga rättigheter och bad dem stödja EU-initiativ. Kroatien, f.d jugoslaviska republiken Makedonien och Turkiet informerade EU om sin allmänna människorättspolitik.

3.6 Klausuler om de mänskliga rättigheterna i samarbetsavtal med tredjeländer

Efter det att kommissionen 1995 lagt fram meddelandet "*Införande av demokratiska principer och mänskliga rättigheter i avtal som ingås mellan gemenskapen och tredje land*" har en klausul i vilken det anges att respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska principer utgör en väsentlig beståndsdel av avtalet införts som en standardklausul i alla avtal med tredjeländer, med undantag av sektorsavtal och avtal med industriländer. Enligt denna klausul kan sanktioner införas som en reaktion på allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter eller av den demokratiska processen. Klausulens viktigaste uppgift är emellertid att ge EU en grund för positiva kontakter med tredjeländer i frågor om mänskliga rättigheter och demokrati. För detta ändamål har kommissionen inrättat underkommittéer och arbetsgrupper för mänskliga rättigheter med flera länder. Processen att inrätta underkommittéer för mänskliga rättigheter med alla länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken fortsatte genom det första mötet i arbetsgruppen för mänskliga rättigheter och minoriteter med Israel i juni 2006.

Europaparlamentet antog i februari 2006 en resolution om klausulen om mänskliga rättigheter och demokrati i EU:s avtal, på grundval av en rapport som utarbetats av parlamentsledamoten Vittorio Agnoletto. I resolutionen begärs bland annat att standardformuleringen av klausulen om mänskliga rättigheter skall revideras, att klausulen skall utvidgas till att gälla alla nya avtal och att Europaparlamentet skall spela en större roll i samband med tillämpningen av klausulen. Som svar på resolutionen skisserade Europeiska kommissionen flera åtgärder för att förbättra tillämpningen av klausulen, bland annat att gradvis inrätta kommittéer för mänskliga rättigheter med fler tredjeländer och att ge mänskliga rättigheter en mer framträdande plats i mandatet för kommissionens delegationschefer i tredjeländer.

3.7 Verksamhet som finansieras inom ramen för Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter

Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) är ett program som är särskilt avsett för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen, främst genom samarbete med det civila samhällets organisationer men även i partnerskap med vissa centrala internationella organisationer. Det förvaltas av Europeiska kommissionen. Under 2005 och 2006 uppgick dess medel totalt till mer än 251 miljoner EUR, vilket gjorde det möjligt att finansiera ett brett spektrum av projekt i 68 länder på prioriterade områden genom fyra kampanjer, för att främja 1. rättvisa och rättsstatsprincipen, 2. en människorättskultur, 3. den demokratiska processen, och 4. jämlikhet, tolerans och fred.

I slutet av juni 2006 stödde EIDHR mer än 1 000 projekt runt om i världen, vilka omfattade hela det spektrum av prioriteringar som fastställs i grundförordningarna och i programdokumentet. Verksamhet har skett på landsnivå, regional nivå och världsomspännande nivå. Förvaltningen av EIDHR:s landsprojekt har decentraliserats från Bryssel till EG-delegationerna.

Fastställande, urval och finansiering av projekt

I likhet med tidigare år har nya projekt valts ut på följande tre olika sätt:

i) Projekt som fastställs genom världsomspännande inbjudningar att lämna förslag

För att uppnå större klarhet och enhetlighet i programmen fastställdes fyra temakampanjer. Fyra världsomspännande inbjudningar att lämna förslag inleddes därför i december 2005 och januari 2006. Medel på ungefär 74,8 miljoner EUR har gjorts tillgängliga. De fyra inbjudningarna (eller kampanjerna) inriktades på följande prioriteringar:

1. Främjande av rättvisa och rättsstatsprincipen

Del 1: Främjande av att Internationella brottmålsdomstolen och andra internationella brottmålsribunaler fungerar effektivt, bland annat deras samspel med nationella rättssystem.

Del 2: Gradvis restriktiv tillämpning av dödsstraffet och dess slutliga avskaffande i hela världen.

Del 3: Förstärkning av arbetet inom internationella mekanismer för mänskliga rättigheter.

2. Främjande av en människorättskultur

Del 1: Främjande av marginaliserade och sårbara gruppers rättigheter.

Del 2: Förhindrande av tortyr¹⁰.

Del 3: Rehabilitering av tortyroffer.

3. Främjande av den demokratiska processen

Del 1: Stöd för och utveckling av den demokratiska valprocessen.

Del 2: Förstärkning av grunden för dialogen med det civila samhället och det demokratiska samtalet genom föreningsfrihet.

Del 3: Förstärkning av grunden för dialogen med det civila samhället och det demokratiska samtalet genom yttrandefrihet.

4. Främjande av jämlikhet, tolerans och fred

Del 1: Kamp mot rasism och främlingsfientlighet och främjande av rättigheter för personer som tillhör minoriteter¹¹.

Del 2: Främjande av ursprungsbefolkningarnas rättigheter¹².

---

¹⁰ Se också kapitel 4.2.

¹¹ Se kapitlen 4.15 och 4.17.

¹² Se kapitel 4.18.

Kommissionen kommer mellan oktober och december 2006 att bevilja bidrag till de flesta av de framgångsrika förslagen.

ii) Projekt som valts ut genom landspecifika inbjudningar att lämna förslag

För 2005–2006 avsattes ett belopp på 66 miljoner EUR för inbjudningar att lämna förslag som inleddes av EG-delegationer i 54 länder. Sådana landspecifika inbjudningar inleds för att fastställa projekt som beviljas ett mindre bidrag på mellan 10 000 och 100 000 EUR ("mikroprojekt") och i allmänhet kan endast organisationer som är baserade i landet delta. På detta sätt kan EIDHR stödja det lokala civila samhället och fastställa de exakta prioriteringar som är relevanta för varje land där sådana mikroprojekt genomförs. Under 2005 beviljade EG-delegationerna 229 nya projektbidrag till EIDHR:s mikroprojekt.

iii) Projekt som valts ut utan inbjudningar att lämna förslag

Under 2005 valdes 17 projekt ut utan någon inbjudan att lämna förslag, med ett EU-bidrag på 15,59 miljoner EUR. Stora bidrag beviljades organisationer som kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna, Europarådet, OSSE och de internationella brottmålstribunalerna. Ytterligare ett särskilt anslag på 10 miljoner EUR tilldelades tre projekt med inriktning på mänskliga rättigheter i Irak. 26 miljoner EUR tilldelades dessutom valobservatörsuppdrag. Mer information om valobservatörsuppdrag återfinns i kapitel 4.10.

En förteckning över projekt som finansierades genom EIDHR:s budget under rapportperioden återfinns i bilaga I.

Utvärderingar

Under 2005 och 2006 gjordes sex utvärderingar om EIDHR. Tre av dem är av särskild relevans för denna rapport, en tematisk, en regional och en metodologisk utvärdering.

Den **tematiska** utvärderingen inriktades på relevansen och effektiviteten av EIDHR-projekt som rör **kampen mot rasism och främlingsfientlighet samt främjande av minoriteters rättigheter** (med undantag av ursprungsbefolkningar). Utvärderarna rapporterade att majoriteten av de 17 utvalda projekten visade på betydande resultat, som otvivelaktigt gett personer som utsatts för rasism och diskriminering ett bättre liv. Det rapporterades vidare att EIDHR-programmet nådde en del av de mest sårbara medlemmarna i diskriminerade samhällen i några av de mest utmanande miljöerna i världen (för ytterligare information se kapitel 4.15 "Rasism, främlingsfientlighet, icke-diskriminering och respekt för mångfald").

Utvärderingen av det **regionala programmet** i Sydamerika (**Programa Andino de derechos humanos y democracia**) omfattade fem landsprojekt och två regionala projekt. Syftet var att utvärdera programmets samlade regionala tillvägagångssätt och bedöma projektens relevans, effektivitet, verkningsfullhet, effekt och hållbarhet. Programmets mål var relevanta för situationen för de mänskliga rättigheterna i de andinska länderna. I utvärderingen konstaterades det att programmets regionala tillvägagångssätt delvis hade uppnåtts. Vidare konstaterades att det behövs ett starkare lokalt egenansvar från utformning till genomförande samt ett regionalt samordningsorgan för att programmet skall kunna utveckla en regional karaktär. För att kunna dra fördel av ett programs regionala tillvägagångssätt rekommenderades det att programmet skall behandla problem som finns i hela regionen. Endast då kan det ge betydande möjligheter till produktiva synergieffekter på grundval av gemensamma teman och frågor.

Ett av syftena med den **metodologiska** utvärderingen avseende **utveckling av effektindikatorer för EIDHR** var att förse EIDHR med indikatorer på landsnivå för var och en av dess fyra huvudkampanjer. Indikatorerna för varje kampanj utvecklades i syfte att förbättra övervakningen och mätningen av projekt- och programresultat. Till följd av detta togs ett urval indikatorer med i EIDHR:s inbjudningar till att lämna förslag 2005–2006. Dessa indikatorer anger vilka resultat kommissionen förväntar sig av EIDHR-finansierade projekt. En vägledning för utveckling av projektindikatorer finns nu även tillgänglig på EIDHR:s webbplats.¹³

Det nya instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter

I slutet av juni 2006 lade kommissionen fram sitt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett nytt separat finansieringsinstrument för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i hela världen, kallat det europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter. Detta nya instrument skulle ersätta det nuvarande EIDHR som grundas på två förordningar som löper ut vid utgången av 2006. Förslaget ingår i paketet med nya finansieringsinstrument för 2007–2013 och enligt planerna skall förslaget diskuteras och antas senare under 2006.

---

¹³ http://ec.europa.eu/comm/europeaid/projects/eidhr/index_en.htm.

3.8 Analys av EU-instruments och EU-initiativs verkningsfullhet

EU är fast beslutet att **integrera mänskliga rättigheter och demokratisering** i EU:s olika politikområden och handlingsalternativ, för att uppnå en bättre underbyggd, trovärdig, enhetlig, konsekvent och effektiv EU-politik för mänskliga rättigheter. EU strävar efter att bättre utnyttja det breda spektrumet av tillgängliga informationskällor samt att **förbättra uppföljningen** av åtgärder, exempelvis démarches. En bättre uppföljning av åtgärderna för de mänskliga rättigheterna kommer att göra det lättare för EU att anta utmaningen att på ett konsekvent sätt hantera människorätsfrågor inom olika forum.

EU har under året gjort en medveten ansträngning för att **förstärka enhetligheten** genom att bättre organisera sin "verktygslåda" för främjande av mänskliga rättigheter. EU har blivit mer medvetet om de olika medel som kan användas (démarcher, riktlinjer, dialoger, utvecklingssamarbete osv.) och försökt främja en enhetlig och konsekvent användning av dessa verktyg. Inrättandet av tjänsten som generalsekreterarens/den höge representantens personliga representant för de mänskliga rättigheterna är ett konkret bidrag till dessa ansträngningar och har visat sig vara användbart för att främja integrering och kontinuitet.

Den utmaning det innebär att uppnå enhetlighet kvarstår dock. Det finns fortfarande utrymme för förbättringar för att enhetlighet och integrering av de mänskliga rättigheterna skall bli ett övergripande verktyg vid genomförandet av politiken.. EU är en komplicerad struktur och frågor som rör behörighet och de olika aktörernas roller måste beaktas. Att ge ett enhetligt budskap är inte desto mindre nyckeln till att vara trovärdig och uppnå resultat när det gäller att främja de mänskliga rättigheterna på fältet. Arbetet med att främja enhetlighet måste vara en fortlöpande ansträngning.

Bättre möjligheter att integrera de mänskliga rättigheterna i unionens politik har ökat kravet på främjande av olika praktiska verktyg (t.ex. handböcker, checklistor, indikatorer osv.) för integrering av de mänskliga rättigheterna och en enhetlig människorättspolitik.

Ett inslag i strävandena efter en optimal användning av de olika verktygen i verktygslådan är att söka uppnå **en balans mellan övertalning och skarpa åtgärder** samt att välja instrument som innehåller såväl incitament som restriktiva åtgärder. Det gäller att bygga upp en förtroendefull atmosfär, skapa ett öppet åsiktsutbyte och erbjuda stöd, samtidigt som det tydligt måste anges när gränserna har överskridits. Här är det åter viktigt att det framgår att EU använder samma normer för åtgärder som berör olika länder och regioner.

Démarcher som har gjorts under rapportperioden, och som även har följts upp, har vid bedömning av verkan på kort sikt såväl visat sig framgångsrika som ibland visat sig ha föga eller ingen verkan. I många fall har EU:s åtgärder haft en direkt inverkan när dissidenter har frigetts och straff har reducerats. Det är i allmänhet inte lätt att utvärdera hur effektiva EU:s åtgärder för mänskliga rättigheter har varit och man måste också ha ett långsiktigt perspektiv. Démarcher som till exempel rör personer som dömts till dödsstraff syftar naturligtvis till att ändra domen för den berörda personen men förmedlar samtidigt också EU:s allmänna linje att främja avskaffandet av dödsstraff i alla länder, och kan därmed också leda till resultat på längre sikt.

Eftersom det är uppenbart att EU inte kan arbeta på egen hand har EU strävat efter att förbättra enhetligheten mellan EU:s åtgärder på bilateral och multilateral nivå samt att **förbättra samarbetet** med icke-statliga organisationer och andra aktörer, samtidigt som **insynen och öppenheten har ökat**. Ett ständigt samspel med företrädare för det civila samhället har redan blivit ett viktigt inslag i EU:s politik för de mänskliga rättigheterna. Det årliga forumet mellan EU och icke-statliga organisationer som hölls i London den 8–9 december 2005 var framgångsrikt och samlade företrädare för icke-statliga organisationer, akademiker, enskilda människorättsförsvarare och regeringstjänstemän.

4. TEMATISKA FRÅGOR

4.1 Dödsstraffet

Under rapportperioden fortsatte EU aktivt sin politik mot dödsstraffet. EU motsätter sig dödsstraff i alla sammanhang och står systematiskt fast vid denna ståndpunkt i sina förbindelser med tredjeländer. Unionen anser att dödsstraffets avskaffande bidrar till att stärka den mänskliga värdigheten och en gradvis utveckling av de mänskliga rättigheterna.

Riktlinjerna för EU:s politik gentemot tredjeländer i fråga om dödsstraff (antagna 1998) är utgångspunkten för unionens åtgärder¹⁴. I dessa riktlinjer fastställs kriterierna för framställningar och anges de miniminormer som skall följas i länder som fortfarande tillämpar dödsstraffet. EU försöker också i relevanta fall få moratorier införda som ett första steg mot avskaffande av dödsstraffet.

---

¹⁴ http://ec.europa.eu/comm/external_relations/human_rights/adp/guide_en.htm.

Allmänna framställningar består i att EU tar upp frågan om dödsstraff i sin dialog med tredjeländer. Sådana démarches görs särskilt när ett lands politik i fråga om dödsstraff förväntas skärpas, t.ex. när ett officiellt eller faktiskt moratorium för dödsstraff förväntas upphöra eller när dödsstraffet skall återinföras i lagstiftningen. På liknande sätt kan en démarche eller ett offentligt uttalande göras när länder vidtar åtgärder som syftar till dödsstraffets avskaffande. Enskilda framställningar görs i särskilda fall när EU blir medvetet om enskilda fall där domar om dödsstraff avkunnas i strid med miniminormerna. Enligt dessa normer kan bland annat dödsstraff inte utdömas för personer som var under 18 år vid den tidpunkt då brottet begicks och inte heller för gravida kvinnor eller nyblivna mödrar, mentalsjuka personer eller personer som inte fått en rättvis rättegång.

Under rapportperioden tog EU upp frågan om dödsstraffet i allmänhet med regeringarna i Filippinerna, Indonesien, Iran, Japan, Jordanien, Kenya, Kina, Kirgizistan, Malawi, Papua Nya Guinea, Ryssland, Sierra Leone, Sydkorea, Tadzjikistan, Taiwan, Tanzania, Uganda och Vitryssland. EU gjorde enskilda framställningar i Afghanistan, Egypten, Filippinerna, Indonesien, Irak, Iran, Kuwait, Libyen, Nordkorea, Pakistan, den palestinska myndigheten, Saudiarabien, Sudan, USA, Uzbekistan och Yemen.

Dessutom gjorde EU en rad offentliga uttalanden om dödsstraffet i världen, bland annat ett uttalande den 5 september 2005 om beklagande av användningen av dödsstraff i Irak, på den internationella dagen mot dödsstraffet den 10 oktober 2005, den 2 december 2005 ett uttalande om djupt beklagande i samband med verkställandet av den 1 000:e avrättningen i USA sedan återinförandet av dödsstraffet 1976 samt den 17 januari 2006 för att välkomna det fullständiga avskaffandet av dödsstraffet i Mexiko och den 26 juni 2006 för att välkomna det fullständiga avskaffandet av dödsstraffet i Filippinerna.

Enligt Amnesty Internationals rapport för 2005 avrättades det året mer än 2 100 personer i världen och 5 186 personer dömdes till döden i 53 länder. Det stora flertalet av alla kända avrättningar skedde i Kina (minst 1 770 avrättningar). Iran hade det näst största antalet avrättningar, minst 94, följt av Saudiarabien med minst 86 och USA med 60.

EU gläder sig åt att 45 av de 46 medlemsstaterna i Europarådet har ratificerat protokoll nr 6 till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som avser avskaffande av dödsstraffet. Ryska federationen har, mer än tio år efter sin anslutning till Europarådet, fortfarande inte ratificerat protokoll nr 6. Protokoll nr 13 i vilket dödsstraffet förbjuds under alla omständigheter, även under krigstid, har nu ratificerats av 36 av Europarådets medlemsstater, inbegripet 20 medlemsstater i EU. Ytterligare sju medlemsstater har undertecknat det. Endast Armenien, Azerbajdzjan och Ryssland har ännu inte undertecknat det.

En positiv utveckling när det gäller dödsstraffet var att följande länder avskaffade dödsstraffet för alla brott under rapportperioden: Filippinerna, Liberia och Mexiko. I Uzbekistan undertecknade president Karimov den 1 augusti 2005 ett dekret om avskaffande av dödsstraffet från och med den 1 januari 2008. I Kirgizistan förlängdes det lagstadgade moratoriet för avrättningar, som funnits sedan 1998, med ytterligare ett år den 29 december 2005.

EUROPEISKA UNIONEN VÄLKOMNAR AVSKAFFANDET AV DÖDSSTRAFFET I FILIPPINERNA

Avskaffandet av dödsstraffet i Filippinerna

1987 var Filippinerna det första landet i Asien som avskaffade dödsstraffet för alla brott. Kongressen återinförde emellertid dödsstraffet 1993 för 46 olika brott. Avrättningar verkställdes därefter fram till dess att ett faktiskt moratorium för avrättningar infördes 2001. I april 2006 omvandlade president Arroyo alla dödsstraff till livstids fängelse och den 6 juni röstade kongressen för en lag om avskaffande av dödsstraffet, vilken undertecknades av president Arroyo den 24 juni 2006.

Europeiska unionens roll

I enlighet med EU:s riktlinjer om dödsstraffet har Europeiska unionen gett aktivt stöd till insatserna från lokala lagstiftare, offentliga tjänstemän och det civila samhällets aktivister för att avskaffa dödsstraffet i Filippinerna, bland annat genom allmänna och enskilda framställningar, medvetandehöjande aktiviteter och stöd till grupper som arbetar för ett avskaffande.

I december 2005 anordnade Europeiska unionen i partnerskap med kommissionen för mänskliga rättigheter i Filippinien en serie "människorättsdialoger om dödsstraff och reparativ rättvisa" i Cebu, Davao och Manila. Syftet med dessa var att ge ökad uppmärksamhet åt metoden med reparativ rättvisa och att förespråka ett ovillkorligt och omedelbart avskaffande av dödsstraffet i Filippinerna. Europeiska kommissionen har också gett ekonomiska bidrag till en rad aktiviteter som genomförts av icke-statliga organisationer och universitet för att stödja en pågående kampanj för avskaffande samt specifika projekt (t.ex. program för kriminalteknisk DNA-analys med Filippinernas universitet; stöd till en kampanj mot dödsstraffet genomförd av den filippinska icke-statliga organisationen Free Legal Assistance Group (FLAG)). Europeiska unionen har också gjort flera formella démarches i trojkaformat och informella démarches hos utrikesministeriet i Filippinerna.

Uttalande från ordförandeskapet på Europeiska unionens vägnar om det fullständiga avskaffandet av dödsstraffet i Filippinerna

"Europeiska unionen välkomnar varmt att president Arroyo den 24 juni 2006 undertecknade den lag genom vilken dödsstraffet avskaffas i Filippinerna. Det är Europeiska unionens fasta förhoppning att detta beslut skall uppmuntra andra länder i regionen att följa efter.

Europeiska unionen anser att avskaffandet av dödsstraffet bidrar till att stärka den mänskliga värdigheten och gradvis utveckla de mänskliga rättigheterna. Unionen fastslår ånyo sin målsättning att verka för att dödsstraffet avskaffas över hela världen.

Europeiska unionen ser fram emot att stärka samarbetet med Filippinerna och verka för den gemensamma målsättningen att avskaffa dödsstraffet världen över.

De anslutande länderna Bulgarien och Rumänien, kandidatländerna Turkiet, Kroatien* och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien*, de potentiella kandidatländerna i stabiliserings- och associeringsprocessen Albanien, Bosnien och Hercegovina samt Serbien, Efta- och EES-länderna Island, Liechtenstein och Norge liksom Ukraina och Republiken Moldavien ansluter sig till detta uttalande."

* *Kroatien och f.d. jugoslaviska republiken Makedonien omfattas även fortsättningsvis av stabiliserings- och associeringsprocessen.*

4.2 Tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning

I enlighet med de EU-riktlinjer mot tortyr som rådet antog i april 2001¹⁵ har EU fortsatt sin verksamhet för att bekämpa tortyr med initiativ i internationella forum, bilaterala framställningar i tredjeländer och betydande stöd till enskilda projekt.

Under den 60:e sessionen i FN:s generalförsamling lade Danmark, med alla EU-medlemsstater som medförslagsställare, fram resolutioner om tortyr som antogs med konsensus¹⁶. I uttalanden vid sessionen i FN:s generalförsamling upprepade EU det absoluta förbud mot tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning som fastställs i internationell rätt och betonade sin oro över användningen av tortyr i åtskilliga länder och regioner. EU-företrädare noterade och rapporterade om behandlingen av rapporter från tredjeländer under de 35:e och 36:e sessionerna (den 7–25 november 2005 och den 1–19 maj 2006) i FN:s kommitté mot tortyr¹⁷. I sitt årliga uttalande i samband med den internationella dagen till stöd för tortyroffer den 26 juni 2006 välkomnade EU särskilt ikraftträdandet den 22 juni 2006 av det fakultativa protokollet till den internationella konventionen mot tortyr, genom vilket ett kompletterande system av nationella och internationella besöksmekanismer skall inrättas för inspektion av fängelser och häkten. Detta utgör en viktig milstolpe på vägen mot inrättandet av en effektiv och innovativ mekanism för förhindrande av tortyr i hela världen. För närvarande har 51 länder undertecknat och 21 länder ratificerat det fakultativa protokollet till den internationella konventionen mot tortyr, varav 17 EU-medlemsstater har undertecknat protokollet och 7 har ratificerat det.¹⁸

---

¹⁵ http://www.europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/torture/guideline_en.htm.

¹⁶ UNGA resolution 60/148, Statement on the entry into force of the Optional Protocol to the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, UN Human Rights Council, juni 2006.

¹⁷ Se <http://www.ohchr.org/english/bodies/cat/cats35.htm> och <http://www.ohchr.org/english/bodies/cat/cats36.htm>.

¹⁸ Se <http://www.ohcr.org/english/law/cat-one.htm>.

I enlighet med EU-riktlinjerna mot tortyr har EU aktivt fortsatt att genom politisk dialog och démarches ta upp frågorna om tortyr med tredjeländer. Sådana kontakter avser både enskilda fall och större frågor. Under rapportperioden har EU arbetat vidare med sin politik när det gäller enskilda fall. På grundval av en ingående översyn i slutet av 2004 av tillämpningen av riktlinjerna genomför EU ett program för att systematiskt ta upp frågan om tortyr med alla länder, bland annat genom fyra omgångar démarches till omkring 60 länder i hela världen (se nedanstående förteckning). Dessa omgångar har inriktats på länder som inte hade ratificerat Förenta nationernas konvention mot tortyr¹⁹, länder vars första rapporter till FN:s kommitté mot tortyr är försenade och en omgång démarches till länder som inte har svarat på en begäran om besök från FN:s särskilda rapportör mot tortyr. Huvudsyftet med démarcherna är emellertid att ta upp och diskutera frågor om tortyr och fall som är relevanta för det specifika landet. Det är under den aktuella rapportperioden som verkliga framsteg har gjorts när det gäller tillämpningen av EU-riktlinjerna mot tortyr.

I vilka länder har EU gjort démarches om tortyr och misshandel?

Afghanistan, Algeriet, Andorra, Antigua och Barbuda, Bahamas, Bangladesh, Barbados, Botswana, Brunei, Burma, Burundi, Cooköarna, Dominikanska republiken, Egypten, Ekvatorialguinea, Etiopien, Fiji, Gambia, Ghana, Guinea, Guyana, Indien, Indonesien, Iran, Israel, Jamaica, Kap Verde, Kiribati, Komorena, Laos, Libanon, Lesotho, Madagaskar, Malaysia, Marshallöarna, Moçambique, Nauru, Nicaragua, Niger, Nigeria, Nordkorea, Nya Zeeland, Oman, Pakistan, Palau, Rwanda, Saint Kitts och Nevis, Saint Lucia, Salomonöarna, Samoa, São Tomé och Príncipe, San Marino, Saudiarabien, Seychellerna, Singapore, Somalia, Sudan, Surinam, Tadzjikistan, Tchad, Thailand, Tonga, Trinidad och Tobago, Tuvalu, Uzbekistan, Vanuatu och Vitryssland.

¹⁹ Konventionen mot tortyr, undertecknare: 74, parter: 141.
Se <http://www.ohchr.org/english/law/cat.htm>.

För att underlätta en initierad dialog har EU infört ett system med återkommande, konfidentiella rapporter om mänskliga rättigheter, inbegripet om tortyr, från sina beskickningschefer i tredjeländer och har gett beskickningscheferna en checklista som skall ge en solid grund för att ta upp frågan i politisk dialog.

Vad innehåller EU:s démarches om tortyr?

Gemensamma inslag som skall tas med i alla EU:s démarches:

- I resolutionerna om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning som antogs 2005 vid den 60:e sessionen i Förenta nationernas generalförsamling och vid den 61:a sessionen i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna [*bifogas; skall överlämnas*] har världssamfundet ännu en gång uttryckligen fördömt alla former av tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, som inte får förekomma under några omständigheter. EU stöder bestämt denna ståndpunkt. Resolutionerna antogs med konsensus.
- Att förhindra och avskaffa alla former av tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i hela världen är en prioriterad fråga för EU. EU:s ståndpunkt vidareutvecklas i dess riktlinjer mot tortyr [*bifogas; skall överlämnas*].

Tillämpligt på stater som inte har gett ett positivt svar på den särskilda rapportörens begäran om att få göra ett besök: EU ger sitt starka stöd till de insatser för att förhindra och avskaffa tortyr som görs av FN:s särskilda rapportör om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Samtliga EU-stater har därför utfärdat en stående inbjudan till alla FN:s särskilda förfaranden, inbegripet till den särskilda rapportören om tortyr. Det har kommit till EU:s kännedom att den särskilda rapportören har begärt att få genomföra ett besök för insamling av fakta i *stat x*. Med tanke på den betydelse som sådana besök har när det gäller att förhindra tortyr ger EU sitt starka stöd till denna begäran och uppmanar *stat x* att lämna ett positivt svar.

- EU och dess medlemsstater stöder och är anslutna till internationella och regionala instrument för skydd mot tortyr, bland annat FN-konventionen mot tortyr. I konventionen fastställs globala åtgärder för skydd mot tortyr *tillämpligt på stater som inte är parter i denna konvention*: och i resolutionerna uppmanas alla stater som ännu inte är parter i konventionen att prioritera frågan om anslutning. EU oroar sig därför över att *stat x* ännu inte har ratificerat/anslutit sig till konventionen. EU uppmanar enträget de behöriga myndigheterna i *stat x* att allvarligt överväga att göra detta. Det är viktigt att notera att konventionen endast är tillämplig på händelser som äger rum efter ratificeringen/anslutningen. En stat som är part i konventionen är inom ramen för konventionen inte ansvarig för tidigare händelser.

- *I förekommande fall*: EU välkomnar att *stat x* har ratificerat FN-konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och fäster stor vikt vid tillämpningen av den. Enligt artikel 19 i konventionen skall alla länder som har ratificerat konventionen inom ett år efter konventionens ikraftträdande för det landet till kommittén mot tortyr överlämna en rapport om de åtgärder som de vidtagit för att genomföra sina skyldigheter enligt konventionen. Dessa länder skall också därefter överlämna periodiska rapporter vart fjärde år om nya åtgärder som vidtagits. EU oroar sig över att *x:s* första rapport till kommittén mot tortyr är starkt försenad. EU anser att fullgörandet av rapporteringsskyldigheten är en central skyldighet enligt konventionen och uppmanar *x* att prioritera överlämnandet av sin rapport till kommittén mot tortyr.

- *I förekommande fall*: I detta sammanhang vill EU också framhålla att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i FN:s generalförsamlings resolution om tortyr uppmanas att, på begäran av regeringarna, stå till tjänst med rådgivning om förhindrande av tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, även i samband med utarbetandet av nationella rapporter till kommittén mot tortyr.

- *Tillämpligt på stater som är parter i FN-konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning*: EU uppmanar vidare *stat x* att avge de förklaringar som anges i artiklarna 21 och 22 i konventionen avseende framställningar mellan stater och framställningar från enskilda personer.

- *Tillämpligt på stater som är parter i FN-konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning:* EU uppmanar också *stat x* att snart överväga att underteckna och ratificera det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, vilket syftar till att förhindra tortyr genom att övervaka fängelser och häkten i stället för att reagera på tortyr efter det att den har förekommit.
- EU:s insats mot tortyr är global. Inget enskilt land och ingen enskild grupp av länder pekas särskilt ut.

Handelns roll, särskilt handeln med varor som används för tortyr, är särskilt viktig för EU och har varit föremål för en rapport från FN:s särskilda rapportör om tortyr²⁰. Enligt EU:s riktlinjer skall EU förhindra användning av, framställning av och handel med utrustning som är avsedd att användas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Avsevärda framsteg har nu gjorts för att fullgöra detta åtagande. Den 27 juni 2005 antog EU en förordning om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff och tortyr (nedan kallad förordningen)²¹ som förbjuder export och import av varor vars enda praktiska användningsområde är att verkställa dödsstraff eller utöva tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Exporten av varor som kan användas i sådant syfte är också föremål för tillstånd från EU-medlemsstaternas myndigheter. Medlemsstaterna skall offentliggöra årliga rapporter om verksamhet som har samband med förordningen. När förordningen väl har trätt i kraft den 30 juli 2006 kommer den att utgöra ett viktigt bidrag till EU:s insats för att förhindra tortyr och misshandel i tredjeländer och den kommer att bidra till att stärka den världsomfattande kampen mot tortyr. EU hoppas att andra stater kommer att införa liknande lagstiftning.

²⁰ Rapporten finns tillgänglig på <http://www.ohchr.org/english/issues/torture/rapporteur/index.htm>.

²¹ Europeiska unionens officiella tidning (EUT L 200, 30.7.2005). Rådets förordning (EG) nr 1236/2005 av den 27 juni 2005 om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff, tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Förhindrande av tortyr och rehabilitering av tortyroffer är en viktig prioritering när det gäller finansiering genom EIDHR. 22,6 miljoner EUR anslogs 2005–2006 till projekt för stöd till det civila samhället på detta område, inom ramen för EIDHR-kampanjen "Att främja en människorättskultur", vilket gjorde EIDHR till en av världens ledande finansieringskällor på detta område. De teman som valdes ut för stöd är avsedda att stärka EU:s politik, t.ex. ökad medvetenhet om det fakultativa protokollet till den internationella konventionen mot tortyr, undersökning av leveranser av teknik avsedd för tortyr och stöd till rehabilitering av tortyroffer. EU:s långsiktiga åtagande i kampen mot tortyr och misshandel kommer att upprätthållas inom ramen för det framtida europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter för 2007–2013 (se kapitel 3.7 för mer information om EIDHR).

Se också kapitel 4.8 "Mänskliga rättigheter och terrorism".

4.3 Barnens rättigheter (inklusive barn och väpnad konflikt)

Barnens rättigheter ingår i de mänskliga rättigheter som EU och medlemsstaterna är skyldiga att respektera enligt internationella och europeiska fördrag, särskilt FN-konventionen om barnets rättigheter och de fakultativa protokollen till denna samt millennieutvecklingsmålen och den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. EU erkände uttryckligen barnens rättigheter i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt i artikel 24.

Utvecklingen inom den inre politiken

Kommissionen fastställde barnens rättigheter som en av sina huvudprioriteringar i sitt meddelande om strategiska mål 2005–2009. I detta sammanhang beslutade den grupp av kommissionsledamöter som ansvarar för grundläggande rättigheter, icke-diskriminering och jämställdhet i april 2005 att inleda ett särskilt initiativ för att påskynda främjandet, skyddet och respekten för barns rättigheter i EU:s inre och yttre politik. Initiativet konkretiserades genom utarbetandet av ett meddelande från kommissionen med titeln "Mot en EU-strategi för barnets rättigheter". Utarbetandet av meddelandet, som inbegrep flera samrådsrundor med externa partner som Unicef, Europarådet och icke-statliga organisationer som specialiserat sig på barns rättigheter, slutfördes i juni 2006 och meddelandet offentliggjordes den 4 juli 2006.

Meddelandet utgör startpunkten för kommissionens långsiktiga strategi för att se till att EU genom sina åtgärder aktivt främjar och skyddar barns rättigheter och för att stödja EU-medlemsstaternas insatser på detta område. Genom meddelandet antar kommissionen för första gången en bred strategi för barns rättigheter vilken omfattar ett spektrum av åtgärder som sträcker sig från utvecklingssamarbete och anställning till hälsa och utbildning.

EU:s strategi struktureras kring sju särskilda mål: utnyttjande av pågående verksamhet, integrering av barns rättigheter i alla kommissionens strategier och program, fastställande av framtida prioriteringar och inledande av ett brett samråd för att utveckla en långsiktig strategi för barns rättigheter, främjande av barns rättigheter i de yttre förbindelserna (t.ex. inom ramen för FN), effektiv kommunikation om barns rättigheter, ökad kapacitet när det gäller barns rättigheter och

inrättande av effektiva samordnings- och samrådsmekanismer. När det gäller den sistnämnda punkten kommer kommissionen att inrätta ett europeiskt forum för barns rättigheter som plattform för utbyte; inrätta en formell övergripande grupp (som skall ersätta den nuvarande informella gruppen) och utse en samordnare för barns rättigheter för att underlätta samarbetet mellan enheterna och förbättra kommunikationen om barns rättigheter.

Barnfattigdom, som går i arv från en generation till nästa, har i ökad utsträckning lyfts fram i unionens process för social integrering, den öppna samordningsmetoden i fråga om fattigdom och social utslagning. De underliggande målen för processen gäller nödvändigheten av att undanröja social utslagning bland barn och ge dem alla möjligheter till social integrering. De flesta medlemsstaterna har därför prioriterat frågan om barnfattigdom i sina successiva nationella handlingsplaner och i rapporterna om genomförandet.

I meddelandet från december 2005 om de nya ramarna för arbetet på politikområdena social integrering och socialt skydd inom EU tas barnfattigdom upp bland de viktigaste politiska prioriteringar som medlemsstaterna bör inrikta sina insatser på. Vid Europeiska rådets vårmöte 2006 uppmanade stats- och regeringscheferna medlemsstaterna att vidta de åtgärder som krävs för att snabbt och markant minska barnfattigdomen och ge alla barn lika möjligheter oberoende av deras sociala bakgrund.

Utvecklingen inom den inre politiken under rapportperioden omfattar vidare offentliggörandet av kommissionens meddelande "En gemensam agenda för integration"²² om tredjelandsmedborgare inom EU, där det betonas att särskild uppmärksamhet måste ägnas åt migrerande barns och ungdomars situation, t.ex. för att se till att de kan utnyttja utbildningssystemet fullt ut. Medlemsstaterna skulle införliva två viktiga direktiv under rapportperioden: direktivet om familjeåterförening²³, i vilket det fastställs villkor för utövandet av rätten till familjeåterförening för makar och underåriga barn, och direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare²⁴, i vilket det föreskrivs att så snart en medlemsstat har beviljat en person ställning som varaktigt bosatt skall dennes barn åtnjuta samma behandling som medlemsstatens egna medborgare, särskilt när det gäller utbildning och yrkesutbildning.

Kommissionen lade fram ett förslag till direktiv om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna²⁵, vilket innehåller många bestämmelser om skydd av barn. Den övergripande principen är att medlemsstaterna i första hand skall ta hänsyn till "barnets bästa" när de genomför program för återvändande.

I gemenskapskodexen om gränspassage för personer²⁶ skall särskild uppmärksamhet ägnas åt att säkerställa att underåriga inte lämnar territoriet mot de föräldraansvarigas vilja. Schengens informationssystem (SIS) innehåller rapporter om försvunna personer med särskild hänvisning till underåriga.

---

²² KOM(2005) 389, 1.9.2005.

²³ Rådets direktiv 2003/86 av den 22 september 2003.

²⁴ Rådets direktiv 2003/109 av den 25 oktober 2003.

²⁵ KOM(2005) 391, 1.9.2005.

²⁶ Förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006.

Kommissionen håller på att ta itu med de potentiella faror som ny teknik, t.ex. mobiltelefon­tjänster, kan utgöra för barn. I juni 2006 offentliggjorde den ett samrådsdokument om barnsäkerhet och mobiltelefon­tjänster²⁷ för att samla in synpunkter om denna fråga och avgöra om det behövs nya åtgärder på EU-nivå. Kommissionen inrättade ett program med en budget på 45 miljoner EUR (Safer Internet plus 2005–2008²⁸) som bygger på ett tidigare Safer Internet-program²⁹ (1999–2004). Ett av syftena med programmet är att skydda barn från nätbaserat sexuellt utnyttjande.

Den 18 oktober 2005 antog kommissionen meddelandet "Bekämpning av människohandel – en integrerad strategi och förslag till en handlingsplan"³⁰. Handel med barn ägnas särskild uppmärksamhet i meddelandet. Med anledning av detta meddelande antog rådet den 1 december 2005 en handlingsplan mot människohandel³¹ (se kapitel 4.6 för mer information om människohandel).

---

²⁷ Kommissionens arbetsdokument "Barnsäkerhet och mobiltelefon­tjänster", http://europa.eu.int/information_society/activities/sip/si_forum/mobile_2005/index_en.htm.

²⁸ Europaparlamentets och rådets beslut nr 854/2005/EG av den 11 maj 2005 om inrättandet av ett flerårigt gemenskapsprogram för att främja en säkrare användning av Internet och ny online-teknik (EUT L 149, 11.6.2005, s. 1).

²⁹ Det ursprungliga Safer Internet-programmet med en budget på 38,3 miljoner EUR finansierade mer än 80 projekt för att skapa en säkrare miljö med hjälp av det europeiska telejournätverket för rapportering av olagligt innehåll, uppmuntra till självreglering och uppförandekoder, utarbeta filtrerings- och klassificeringssystem samt främja åtgärder för att öka medvetenheten.

³⁰ KOM(2005) 514.

³¹ EU:s plan för bästa metoder, standarder och förfaranden för att bekämpa och förhindra människohandel (EUT C 311, 9.12.2005).

När det gäller frågor om familjerätt sträcker sig kommissionens verksamhet över Europeiska unionens gränser, särskilt som en del av Europa–Medelhavspartnerskapet och den europeiska grannskapspolitiken. Frågan om föräldraansvar, särskilt när det gäller bortförande av barn, har tagits upp inom ramen för den första av dessa och ett av målen i det femåriga arbetsprogram som lanserades vid ministerkonferensen inom ramen för Europa–Medelhavspartnerskapet i november 2005 är att tillhandahålla praktiska lösningar på familjekonflikter. Detta mål skall uppnås genom ett regionalt program (2007–2010). Som en del av den europeiska grannskapspolitiken främjar kommissionen aktivt ett bilateralt samarbete i familjerättsfrågor, och strävar särskilt efter att bidra till att finna lösningar på familjetvister om föräldraansvar.

Barnens rättigheter och utvidgningen

Ett av kriterierna för medlemskap i EU är att kandidatlandet har stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter.

Barnens rättigheter är en av de frågor om mänskliga rättigheter som kandidatländerna måste respektera som en integrerad del av de gemensamma europeiska värderingar som anges i artikel 6 i EU-fördraget.

I kommissionens återkommande rapporter om kandidatländernas framsteg på vägen mot anslutning, med utnyttjande av alla tillgängliga informationskällor, inklusive rapporter från FN, andra internationella organisationer och icke-statliga organisationer, har det lyfts fram farhågor om t.ex. romska barns och ungdomars särskilda utsatthet för fattigdom, utestängdhet, social stigmatisering och diskriminering, barn på institutioner, handel med barn, missbruk av internationella adoptionssystem och barnarbete.

När det gäller ekonomiskt bistånd har kommissionen dessutom alltid fäst stor vikt vid projekt som syftar till att förbättra situationen för barnens rättigheter i kandidatländerna, särskilt på områdena barnomsorg, utbildning och särskilt stöd till missgynnade grupper, t.ex. romer. Mer än en tredjedel av det totala beloppet på nästan 100 miljoner EUR i Pharefinansiering för de romska samhällena har under de senaste åren avsatts till förbättrad utbildning. I Rumänien inleddes i slutet av 2000 ett flerårigt Phareprogram, med ett totalt värde av 59,5 miljoner EUR, för att stödja den rumänska regeringens insatser för att reformera barnomsorgen och finansiera att stora gammaldags institutioner för barn stängs och ersätts med alternativa barnomsorgstjänster. Betydande framsteg har gjorts: omkring 90 stora institutioner har stängts och ersatts med mer än 300 alternativa barnomsorgstjänster. Detta program har åtföljts av en stor kampanj för att höja allmänhetens medvetenhet. Turkiet har också beviljats ekonomiskt föranslutningsstöd för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete.

Utvecklingen inom den yttre politiken

EU har intensifierat sina åtgärder för att genomföra **EU:s riktlinjer om barn och väpnade konflikter** från december 2003. I riktlinjerna åläggs EU att ta itu med väpnade konflikters konsekvenser för barn på kort, medellång och lång sikt, bland annat genom övervakning av och rapportering från EU:s beskickningschefer, EU:s militära befälhavare och särskilda representanter samt démarches, politisk dialog, multilateralt samarbete och krishanteringsinsatser.

EU har tagit upp angelägna frågor om barn som drabbats av väpnade konflikter i olika forum och belyst frågan i flera förklaringar och uttalanden. Trojkan har gjort démarches i Burundi, Colombia, Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Liberia, Nepal, Sudan och Uganda. Frågan har också behandlats i utbildningsverksamhet med anknytning till ESFP och krishantering. Barn har under flera år prioriterats i EU:s politik för humanitärt bistånd. Såsom framgår av översynen som lades fram i november 2005 krävs det emellertid ytterligare insatser för att riktlinjernas fulla potential skall kunna utnyttjas. En rad rekommendationer godkändes därför av rådet i december 2005 och förteckningen över prioriterade länder reviderades. Förteckningen omfattar nu Afghanistan, Burma, Burundi, Colombia, Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Filippinerna, Liberia, Nepal, Somalia, Sri Lanka, Sudan och Uganda.

Den 7 april 2006 utfärdade rådet en strategi för genomförandet av riktlinjerna³², som baseras på FN:s säkerhetsråds resolution 1612. En specialgrupp bestående av företrädare för ordförandeskapet, kommissionen och rådets sekretariat inrättades för att följa upp genomförandet. En vägledande not sändes till kommissionens delegationer i de berörda länderna och till EU-medlemsstaternas beskickningschefer. De särskilda representanterna inom ramen för ESFP erhöll särskilda instruktioner i frågan och en checklista för integrering i ESFP-operationer av skyddet av barn som drabbats av väpnade konflikter³³ utfärdades den 2 juni 2006. Bestickningschefer från EU:s medlemsstater uppmanades att i förekommande fall rapportera om barn och väpnade konflikter.

Inom ramen för EIDHR inledde kommissionen i början av 2006 en inbjudan att lämna förslag för att välja ut sådana projekt för finansiering som syftar till kamp mot handel med kvinnor och barn och som strävar efter att skydda sårbara gruppers rättigheter i väpnade konflikter, särskilt barns rättigheter (se kapitel 3.6 för mer information om EIDHR).

---

³² Dok. 8285/1/06 REV 1.

³³ Dok. 9767/06.

EIDHR och barnens rättigheter

EIDHR har ägnat särskild uppmärksamhet åt att främja och skydda barnens rättigheter. Under de senaste åren har åtgärder finansierats till stöd för social återanpassning av f.d. barnsoldater i Angola, Etiopien och Sierra Leone, kamp mot handel med barn i Västafrika, kamp mot kommersiellt sexuellt utnyttjande av barn inom turism och avskaffande av kvinnlig könsstympning.

EIDHR finansierar för närvarande flera viktiga åtgärder:

- *"Integrering av barns rättigheter och främjande av icke-våld – ett sub-regionalt projekt för palestinska barn", som genomförs i det ockuperade palestinska territoriet, Syrien, Libanon och Jordanien i samarbete med Unicef (970 000 EUR).*
- *"Registrering av nyfödda", som genomförs i Bangladesh i samarbete med Unicef (990 000 EUR).*
- *"Reformering av barnomsorgen", som genomförs i Azerbajdzjan i samarbete med Unicef (350 000 EUR).*
- *"Utveckling av en ombudsman för barns rättigheter i Kazakstan", som genomförs i samarbete med Unicef (399 700 EUR).*
- *"Integration och egenmakt för barn och ungdomar som tillhör minoriteter i Serbien och Albanien", som genomförs i samarbete med CCKF (389 260 EUR).*
- *"Innovativa redskap för avskaffande av kvinnlig könsstympning", som genomförs i Kenya i samarbete med AIDOS (304 986 EUR).*
- *"Centrum för främjande av barns rättigheter", som genomförs i Sudan i samarbete med Enfants du Monde-Droits de l'Homme (480 000 EUR).*

EU arbetar aktivt inom ramen för Förenta nationerna för att främja barns rättigheter. Vid den 60:e sessionen i FN:s generalförsamling lade EU fram en resolution om barns rättigheter (60/231), som var ett resultat av ett samarbete mellan Europeiska unionen och vissa länder i Latinamerika och Västindien. I resolutionen belyses bland annat den särskilda sårbarheten hos barn som drabbats av hiv/aids. Vid den 60:e sessionen i FN:s generalförsamling var EU också en av initiativtagarna till en särskild resolution om flickor.

Den 25 januari 2006 antog kommissionen sju meddelanden om tematiska program inom ramen för den kommande budgetplanen (2007–2013), bland annat det tematiska programmet för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i världen. Barnens rättigheter kommer att ingå i programmet som en fråga som skall integreras i alla interventioner.

I juli 2004 undertecknade kommissionen ett strategiskt partnerskap med ILO, som har förhindrande av barnarbete som en av sina prioriterade frågor. I detta sammanhang enades kommissionen och AVS-partnerländerna 2005 om ett handlingsprogram för kamp mot barnarbete tillsammans med ILO IPEC (internationellt program för avskaffande av barnarbete). Handlingsprogrammet, som har en total budget på 15 miljoner EUR, kommer att inriktas på kapacitetsuppbyggnad, målinriktade interventioner och de rättsliga ramarna för att främja att barn frigörs från barnarbete och i stället får primärskoleutbildning.

EG:s utbildningspolitik är fast förankrad i det internationella samfundets åtaganden för utbildning, så som de fastställs i millennieutvecklingsmålen och målen i handlingsramen för utbildning för alla (EFA, Education for All), och inriktar sig på grundläggande skolutbildning och jämställdhet. Under den senaste perioden, 2002–2005, anslogs totalt ett beräknat årligt genomsnitt på 260 miljoner EUR till utbildning. Den absolut största delen av dessa medel anslogs till grundläggande skolutbildning för barn. Med EU:s medlemsstater och AVS-partner diskuterar kommissionen också stöd (63 miljoner EUR) till "Fast Track"-initiativet för grundläggande skolutbildning i flera AVS-länder.

I mars 2002 antog kommissionen meddelandet "Hälsa och fattigdomsbekämpning", i vilket en politisk ram fastställs för EG som skall vara till ledning för investeringar i hälsa och förebyggande av aids, där ett av de fyra ledmotiven avser skyddet av de mest sårbara, bland annat barn som lever i fattigdom. Det mesta av EG-stödet till hälsovårdsområdet har utvecklats mot en sektorsövergripande strategi där barnhälsofrågor prioriteras.

Föräldralösa barn och sårbara barn med hiv/aids utsätts för ökade risker att deras mänskliga rättigheter skall kränkas. Kommissionen har årligen anslagit i genomsnitt mer än 150 miljoner EUR (perioden 2003–2006) för bekämpning av hiv/aids i utvecklingsländerna, genom stöd till nationella program, globala initiativ, icke-statliga organisationer och forskning.

EU:s åtagande att stödja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för unga omsätts i konkreta åtgärder med hjälp av olika instrument. I flera länder tillhandahåller kommissionen t.ex. budgetstöd som är knutet till indikatorer avseende användningen av preventivmedel, förekomsten av hiv hos personer i åldern 15–24 år och tillgången till professionell förlossningsvård. På global nivå har man inom budgetposten för sexuell och reproduktiv hälsa prioriterat projekt för unga, t.ex. projekten i Malawi och Zimbabwe.

EU arbetar också tillsammans med UNFPA för att öka den nationella kapaciteten i 23 AVS-länder för att garantera tillgång, användning och kvalitet när det gäller tjänster och produkter för sexuell och reproduktiv hälsa. Kommissionens stöd (20 miljoner EUR), med särskild tonvikt på unga, syftar till ökad medvetenhet om frågor och risker i samband med sexuell och reproduktiv hälsa, ökat utnyttjande av tjänster samt förbättring av tjänsternas kvalitet och geografiska spridning. Kommissionen planerar ytterligare stöd till UNFPA för att lindra krisen när det gäller leverans av och tillgång till produkter för reproduktiv hälsa (15 miljoner EUR). Detta omfattar stöd till AVS-länder under den nionde europeiska utvecklingsfonden (2003–2007). För ALAMED (Asien, Latinamerika, Europa–Medelhavspartnerskapet) varierar programperioderna från 2002–2004 till 2002–2006.

Under rapportperioden inledde kommissionen ett brett spektrum av åtgärder som gäller barnens rättigheter och behov i utvecklingsländerna. Kommissionen fastställde t.ex. ytterligare program på landsnivå för kamp mot utnyttjande av barn (t.ex. Sydafrika), för ett förbättrat rättssystem för ungdomsbrottslingar (t.ex. Kamerun), för förbättrad registrering av nyfödda (t.ex. Bangladesh) och för stöd till det sociala skyddet i samband med hiv/aids (t.ex. Lesotho, Swaziland). Projekt som inletts före rapportperioden fortsatte att genomföras, t.ex. i Brasilien, Egypten, Moldavien och Pakistan.

Efter antagandet av det europeiska samförståndet om utveckling i december 2005, där särskild tonvikt läggs på arbetande barns situation (bland annat för dem som utför de värsta formerna av barnarbete) antog kommissionen särskilda uppföljningsstrategier för Afrika, Latinamerika och Västindien, som avspeglar dess åtagande att skydda barn från fattigdom, marginalisering och utnyttjande.

4.4 Människorättsförsvarare

Under rapportperioden fortsatte och förstärkte EU sina globala insatser för att skydda och försvara människorättsförsvarare. I linje med EU:s riktlinjer för människorättsförsvarare, som antogs i juni 2004, integrerades frågor rörande människorättsförsvarare i relevant EU-politik och verksamhet och ett antal proaktiva åtgärder vidtogs för att påskynda genomförandet i praktiken och öka medvetenheten om riktlinjerna. En genomgång av framstegen med genomförandet av riktlinjerna utgjorde grundvalen för utarbetande av rekommendationer om ytterligare åtgärder för att till fullo och effektivt genomföra dem.

EU betonade vikten av FN:s generalsekreterares särskilda representants mandat för människorättsförsvararnas situation och hennes avgörande betydelse för att genomföra FN:s deklaration om försvarare av de mänskliga rättigheterna och stärka skyddet för människorättsförsvarare över hela världen. EU stödde till fullo den särskilda representanten och fortsatte att nära samarbeta med denna viktiga mekanism. Den särskilda representantens rekommendationer i hennes sjätte och slutliga rapport i januari 2006 beaktades vid översynen av genomförandet av EU:s riktlinjer för människorättsförsvarare.

Inför det nya rådet för mänskliga rättigheter, som inrättades i mars 2006 och som ersätter FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, betonade EU den vikt det fäster vid att människorättsförsvarare och icke-statliga organisationer fortsätter att ha tillträde till och aktivt deltar i rådets arbete alltifrån början.

Under andra hälften av 2005 genomförde EU:s beskickningschefer en lobbykampanj till förmån för människorättsförsvarare överallt i världen där man lider för att man utövar sin yttrandefrihet. Kampanjen för yttrandefrihet bekräftade EU:s starka engagemang för denna grundläggande frihet som är en förutsättning för utövandet av många mänskliga rättigheter och som bidrar till uppkomsten och förekomsten av effektiva demokratiska system. Man drog en rad nyttiga lärdomar vid genomförandet av kampanjen, däribland en ökad medvetenhet om EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare, synlighet och typ av vidtagen åtgärd samt införlivandet av lokala expertkunskaper och icke-statliga organisationers fackkunskap och berörda människorättsförsvarare.

Specifika målländer

Kampanjen för yttrandefrihet

Algeriet, Angola, Azerbajdzjan, Bangladesh, Colombia, Demokratiska Folkrepubliken Korea, Ecuador, Egypten, Eritrea, Etiopien, Filippinerna, Georgien, Guatemala, Indien, Indonesien, Kina, Kuba, Liberia, Libyen, Nepal, Peru, Ryska federationen, Saudiarabien, Sierra Leone, Sudan, Swaziland, Tadzjikistan, Tchad, Tunisien, Turkmenistan, Uzbekistan, Venezuela, Vietnam, Vitryssland, Zimbabwe

Inom ramen för EU:s och de icke-statliga organisationernas sjunde årliga forum om mänskliga rättigheter avseende yttrandefrihet, som anordnades av EU-ordförandeskapet den 8–9 december 2005 i London, inriktades en av fyra workshopar på genomförandet hittills av EU:s riktlinjer, på grundval av en utvärdering av Amnesty International om EU:s åtgärder i Angola, Demokratiska republiken Kongo, Guatemala, Ryska federationen och Zimbabwe. Diskussionerna i

denna workshop resulterade i rekommendationer om hur man kan förbättra effektiviteten i EU:s åtgärder till förmån för människorättsförsvarare. I synnerhet ansågs det att man behöver öka medvetenheten hos personalen vid EU:s institutioner, hos medlemsstaternas behöriga ministrar och vid diplomatiska beskickningar. Man behöver ytterligare integrera frågor som gäller människorättsförsvarare i de politiska dialogerna och människorättsdialogerna som EU och medlemsstaterna för med tredjeländer, samt förbättra övervakningen och utvärderingen av både människorättsförsvararnas situation och genomförandet av EU:s riktlinjer. Vidare uppmanades EU att i högre grad beakta offentliga åtgärders effektivitet och utveckla system och förfaranden med större konsekvens och enhetlighet för att stödja genomförandet av riktlinjerna i de åtgärder som vidtas till stöd för människorättsförsvarare.

I uppföljningen av kampanjen för yttrandefrihet belyser EU situationen för kvinnliga människorättsförsvarare under 2006. Den globala kampanjen för kvinnliga människorättsförsvarare syftar till att utvidga och stärka EU:s diplomatiska beskickningars engagemang för kvinnliga människorättsförsvarare, fastställa deras speciella skyddsbehov och göra en uppföljning med motsvarande EU-insatser. Beskickningscheferna anordnar evenemang med ett tvärsnitt av kvinnliga människorättsförsvarare som arbetar med kvinnors mänskliga rättigheter och mänskliga rättigheter i allmänhet. Detta omfattar främjande och skydd av medborgerliga och politiska rättigheter, liksom ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt rättigheterna för medlemmar i grupper, till exempel ursprungsbefolkningar. Beskickningscheferna uppmantras att rekommendera åtgärder när det gäller enskilda människorättsförsvarare, både män och kvinnor, om och när det behövs.

Mål för 2006 års kampanj för kvinnliga människorättsförsvarare

- Att garantera att kvinnor har lika möjlighet att utöva rättigheten att försvara de mänskliga rättigheterna och alla andra rättigheter som de har enligt FN:s deklaration om människorättsförsvarare och enligt alla andra internationella människorättsinstrument.
- Att ta itu med de specifika risker som kvinnliga människorättsförsvarare ställs inför i människorättsarbetet.
- Att öka medvetenheten i fråga om de specifika skyddsbehoven hos kvinnliga människorättsförsvarare.
- Att bidra till att utveckla och stärka nätverk för kvinnliga människorättsförsvarare.
- Att ge erkännande, synlighet och stöd till kvinnors bidrag till att bygga upp och stärka en människorättskultur.

Kampanjen för kvinnliga människorättsförsvarare inriktas på länder där EU anser att det krävs prioriterade åtgärder. Dessa omfattar tredjeländer där FN:s särskilda representant när det gäller människorättsförsvarare har dokumenterat fall med kvinnliga människorättsförsvarare under 2005, länder som trots upprepade förfrågningar inte har inbjudit den särskilda representanten, länder som inte besvarat relevanta meddelanden, länder där fall med kvinnliga människorättsförsvarare togs upp i samband med kampanjen för yttrandefrihet 2005 samt konfliktdrabbade länder och länder efter konflikt.

Länder för EU:s prioriterade åtgärder

Kampanj för kvinnliga människorättsförsvarare

Afghanistan, Albanien, Algeriet, Angola, Azerbajdzjan, Bahrain, Bangladesh, Brasilien, Burundi, Chile, Colombia, Demokratiska republiken Kongo, Ecuador, Egypten, Ekvatorialguinea, Filippinerna, Guatemala, Honduras, Indien, Indonesien, Irak, Iran, Israel/de ockuperade palestinska territorierna, Elfenbenskusten, Jamaica, Kina, Libanon, Liberia, Libyen, Kazakstan, Kenya, Kirgizistan, Maldiverna, Malaysia, Marocko, Mexiko, Moçambique, Mongoliet, Montenegro, Burma/Myanmar, Nepal, Nigeria, Pakistan, Paraguay, Peru, Ryska federationen, Serbien, Singapore, Sierra Leone, Sri Lanka, Tchad, Thailand, Tunisien, Turkiet, Turkmenistan, Uganda, Uzbekistan, Venezuela, Vietnam, Vitryssland, Zambia, Zimbabwe

Under första halvan av 2006 gjordes en detaljerad översyn av genomförandet av EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare. Den sammanfattande analysen och rekommendationerna, som rådet godkände i juni 2006, byggde på bidrag från medlemsstaterna, kommissionen, svar från EU:s beskickningschefer i 79 länder och en diskussion med internationella icke-statliga organisationer, i synnerhet Amnesty International, internationella fredsbrigaderna och *Observatory for the protection of Human Rights Defenders*. Rekommendationerna är inriktade på frågor som gäller att öka medvetenheten hos och att utbilda EU:s aktörer, öka riktlinjernas publicitet utåt och EU:s insatser för att genomföra dem, stärka samordningen och informationsutbytet mellan EU:s beskickningar och effektivt stödja och skydda människorättsförsvarare.

I rekommendationerna betonas att EU eftersträvar att ge människorättsförsvarare bästa möjliga stöd. I detta sammanhang uppmuntras EU:s beskickningar att anpassa sina strategier till den lokala miljön och de specifika utmaningar som denna miljö kan föra med sig för människorättsförsvarare. I princip bör samråd ske med människorättsförsvararna om hur mycket kontakt de vill upprätthålla och om det är tillrådligt att göra det allmänt känt att de agerar tillsammans med eller har anknytning till EU:s beskickningar. I samband med allt stöd till människorättsförsvarare bör hänsyn tas till deras specifika behov när det gäller finansiering och skydd och till hur akuta dessa behov är.

Vidare påpekas i rekommendationerna att situationen för människorättsförsvarare och den miljö där de är verksamma systematiskt bör integreras i EU:s politiska dialoger med tredjeländer och då även i medlemsstaternas bilaterala dialoger. Det uppmanas även till en vidareutveckling av samarbetet med FN:s särskilda representant om situationen för människorättsförsvarare och till samarbete med regionala mekanismer för mänskliga rättigheter om alla aspekter avseende riktlinjernas genomförande. Genomförandet av riktlinjerna kommer även i fortsättningen att ses över regelbundet. Vidare kommer EU att överväga att öka den offentliga rapporteringen om och insynen i EU:s insatser, med vederbörlig hänsyn till säkerheten för de människorättsförsvarare för vilka insatsen har genomförts.

EU:s stöd till människorättsförsvarare i tredjeländer omfattar åtgärder som finansieras genom EIDHR. Inom ramen för programmet 2005 och 2006 har cirka 54 delegationer från Europeiska kommissionen i tredjeländer ställt sammanlagt 65,5 miljoner euro till förfogande för finansiering av lokala icke-statliga människorättsorganisationers mikroprojekt. I detta sammanhang är människorättsförsvarare en lämplig målgrupp för finansiering av projekt.

Länder där EIDHR:s stöd till mikroprojekt är tillgängligt

Västra Balkan och kandidatländerna: Albanien, Bosnien och Hercegovina, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Serbien och Montenegro, Turkiet; **Östeuropa och Sydkaukasien:** Armenien, Vitryssland, Georgien, Ukraina, Ryska federationen; **Medelhavsområdet och Mellanöstern:** Algeriet, Egypten, Israel, Jordanien, Libanon, Marocko, de ockuperade palestinska territorierna, Syrien, Tunisien; **Centralasien:** Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan; **Asien:** Afghanistan, Bangladesh, Kambodja, Kina, Indien, Indonesien, Laos, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam; **De afrikanska länderna söder om Sahara:** Angola, Burundi, Demokratiska republiken Kongo, Eritrea, Etiopien, Elfenbenskusten, Moçambique, Nigeria, Rwanda, Sudan, Uganda, Zimbabwe; **Latinamerika, Västindien:** Bolivia, Brasilien, Colombia, Kuba, Ecuador, Guatemala, Mexiko, Peru, Venezuela, Haiti.

Sakharovpriset för tankefrihet som delas ut årligen av Europaparlamentet till exceptionella personer eller organisationer som bekämpar intolerans, fanatism och förtryck utgör ett viktigt inslag i EU:s engagemang för att stödja och skydda människorättsförsvarare. År 2005 delades priset av två organisationer, nämligen Damas de Blanco (Damer i vitt) och Rapporteurs sans Frontières (Rapportörer utan gränser) samt Hauwa Ibrahim, en ledande nigeriansk människorättsadvokat (se kapitel 2.3).

4.5 Kvinnors mänskliga rättigheter

EU har sedan länge åtagit sig att främja jämställdhet och har spelat en aktiv roll på den internationella scenen. Vid 1995 års fjärde världskonferens om kvinnor i Peking, deltog EU aktivt vid utformningen av handlingsplanen. Sedan dess har integrering av ett jämställdhetsperspektiv blivit en viktig strategi för att uppnå jämställdhetsmålet. Integrering av ett jämställdhetsperspektiv är den process som integrerar kvinnors och mäns prioriteringar och behov i alla de viktigaste politikområdena. Processen förstärks av specifika åtgärder, program och projekt för att stödja kvinnors egenmakt.

Den 8 mars 2006 utgav kommissionen ett meddelande, **"En färdplan för jämställdhet"**. Färdplanen bygger på erfarenheterna av ramstrategin för jämställdhet för perioden 2001–2005. Den består av en kombination av nya åtgärder och vidareutveckling av tidigare verksamhet som varit framgångsrik. Den bekräftar jämställdhetsstrategins dubbla inriktning – dels att ett jämställdhetsperspektiv integreras i alla politikområden och i all verksamhet, dels att särskilda åtgärder vidtas. Färdplanen fastställer sex prioriterade områden för EU:s jämställdhetsåtgärder 2006–2010: samma möjligheter till ekonomiskt oberoende för kvinnor och män, ge möjlighet att förena privatliv och yrkesliv, uppnå jämn könsfördelning i beslutsfattandet, utrota alla former av könsrelaterat våld, bekämpa stereotypa könsroller och främja jämställdhet i utrikes- och biståndspolitik. För varje område har det i färdplanen fastställts prioriterade mål. Varje mål åtföljs av specifika nyckelåtgärder som är avsedda att föra närmare målet. Åtgärderna omfattar ökande av medvetenheten om jämställdhet i skolor, främjande av kvinnors entreprenörskap, inrättande 2007 av ett EU-nätverk för kvinnor i ekonomisk och politisk beslutsfattande ställning, publikation av ett meddelande om löneskillnaderna mellan könen samt framhållande av jämställdhetsfrågor under Europeiska året för lika möjligheter för alla (2007).

I maj 2006 anordnade Europeiska kommissionens enhet för mänsklig och social utveckling, Generaldirektoratet för bistånd, ett möte med jämställdhetsexperter för att lägga fram ett utkast till meddelande om jämställdhet och utveckling. Mötet utgjorde ett tillfälle för medlemsstaterna att ge återkoppling om utkastet. Meddelandet bygger på befintliga verktyg och utformar en EU-strategi som är avsedd att påskynda uppnåendet av jämställdhet och kvinnors egenmakt genom användande av EU:s bistånd till utvecklingsländerna.

Som man enades om i samband med förra årets internationella kvinnodag bör det nya europeiska jämställdhetsinstitutet inleda sin verksamhet senast 2007 (se ruta). Det föreslagna nya Progress-programmet med 650 miljoner euro kommer att finansiera såväl några av de åtgärder som finns i färdplanen som det nya jämställdhetsinstitutet. Ett nytt nätverk för nationella jämställdhetsorgan kommer att inrättas enligt bestämmelserna i EU:s jämställdhetsdirektiv 2002/73.

Ett europeiskt jämställdhetsinstitut

Den 8 mars 2005 antog kommissionen ett förslag om inrättande av ett **europeiskt jämställdhetsinstitut**³⁴. Förslaget behandlas för närvarande av Europaparlamentet och rådet. Det förväntas att förordningen om inrättande av institutet kommer att antas i början av 2007 och att institutet påbörjar sin verksamhet under 2007. Det kommer att finansieras av kommissionen, med en föreslagen budget på 52,5 miljoner euro för perioden 2007–2013. Institutets uppgift blir att tillhandahålla tekniskt stöd för EU-institutionerna, särskilt kommissionen, och medlemsstaterna för att främja jämställdhet på alla områden som omfattas av gemenskapens behörighet. Institutet kommer att samla in, analysera och sprida uppgifter, utveckla metodverktyg för att stödja integrering av jämställdhet i gemenskapspolitiken (*gender mainstreaming*), underlätta utbytet av erfarenheter och utveckla en dialog på europeisk nivå.

Institutet skall ha ett nära samarbete med alla gemenskapens program och organ, i synnerhet Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor, Europeiska arbetsmiljöbyrån, Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning och den framtida byrån för grundläggande rättigheter.

---

³⁴ KOM(2005) 81.

Utvecklingstendenser i utrikespolitiken

Det 50:e mötet i kvinnokommissionen ägde rum 27 februari–10 mars 2006 och behandlade följande två huvudteman: större deltagande av kvinnor i utvecklingen och lika deltagande av kvinnor och män i den beslutsfattande processen. EU spelade en ledande roll för att främja handlingsplanen från Peking i detta forum. EU betonade i sitt uttalande vad som utgör en "gynnsam miljö" för att uppnå jämställdhet. Det betonades att – när man tar itu med skillnaden mellan normer och praxis – måste man särskilt rikta uppmärksamheten på att utrota våld mot kvinnor och flickor, på utbildning och på att involvera män och pojkar i genomförandet av åtagandena. Det krävs mer forskning om kvinnors lika tillträde till och fullständiga deltagande i ekonomin, i medierna, i icke-statliga organisationer och i den privata sektorn. EU underströk kvinnors viktiga roll i fredsbyggande processer och hänvisade till UNSCR 1325 som en milstolpe. Jämställdhet kan inte uppnås utan att det finns garantier för kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

Under den 60:e sessionen i FN:s generalförsamling stödde EU resolutionen om en fördjupad studie om alla former av våld mot kvinnor. Frankrike, som lade fram utkastet till resolution, påpekade att, fastän det rådde enighet i frågan, fanns det svårigheter med att mäta utbredningen av våldet och således med att fastställa lämpliga åtgärder för att ta itu med det. Resolutionens syfte är i huvudsak en fråga om förfarande: att garantera att studien stannar kvar på FN:s dagordning och samtidigt välkomna det arbete som redan gjorts. EU stödde också resolutioner om FN:s utvecklingsfond för kvinnor (UNIFEM) och om konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor i syfte att ge kommittén för avskaffande av diskriminering av kvinnor nödvändiga verktyg för att utföra sina uppgifter mer effektivt.

Kommissionens, rådets och Europaparlamentets ordförande undertecknade Europeiskt samförstånd om utveckling den 20 december 2005. Genom det europeiska samförståndet tillhandahålls för första gången en gemensam syn på EU:s åtgärder, både på medlemsstatsnivå och gemenskapsnivå, när det gäller **utvecklingssamarbete** och vikten av jämställdhet lyfts fram i samband med de nya biståndsformerna. Det är första gången i EU:s politik om utvecklingssamarbete som det erkänns att jämställdhet är ett mål i sig. I dokumentet hänvisas också till jämställdhet som en av de fem gemensamma principerna för EU:s utvecklingssamarbete.

I november 2005 anordnade Europeiska kommissionen en konferens tillsammans med UNIFEM, "Owning Development: Promoting Gender Equality in New Aid Modalities and Partnerships". Konferensen behandlade effekterna av utvecklingssamarbetets förändrade struktur på insatserna för främjande av jämställdhet, särskilt eftersom det delvis sammanfaller med insatserna för att utrota fattigdom. Konferensen gav underlag för ett kommissionsmeddelande om jämställdhet och utvecklingssamarbete som blir färdigt under andra hälften av 2006.

Kvinnokonferensen inom ramen för Europa–Medelhavspartnerskapet hölls i Barcelona i november 2005 som ett inslag i högtidlighållandet av tioårsdagen för 1995 års toppmöte inom ramen för Europa–Medelhavspartnerskapet. En av de rekommendationer som blev resultatet av konferensen var att det skulle anordnas en ministerkonferens inom ramen för Europa–Medelhavspartnerskapet om kvinnor i Medelhavsområdet under andra hälften av 2006 under EU:s finländska ordförandeskap för att ta itu med kvinno- och jämställdhetsfrågor i området. Denna ministerkonferens, som planeras till den 14 och 15 november 2006, kommer att äga rum i Istanbul och utgöra underlag till en femårig handlingsplan (2007–2011).

Kommissionen anordnade en förberedande konferens i Rabat i juni 2006 som samlade 130 deltagare från partnerländerna i Europa–Medelhavspartnerskapet, med Libyen och Mauretanien som observatörer. Deltagarna företrädde organisationer i det civila samhället, regeringar och parlament. Konferensen gav en rad rekommendationer för den handlingsplan som kommer att antas i Istanbul.

Könsrelaterat våld

Europeiska kommissionen, FN:s befolkningsfond (UNFPA) och den belgiska regeringen anordnade gemensamt ett internationellt symposium om sexuellt våld vid och efter konflikter i Bryssel i juni 2006. Mer än 250 deltagare från 30 länder deltog i evenemanget, inklusive cheferna för UNFPA och UNIFEM, regeringstjänstemän på ministernivå, företrädare för militära styrkor och poliskårer, parlamentariker, företrädare för Internationella brottmålsdomstolen, icke-statliga organisationer, forskare och journalister. Under de tre dagarna framlade företrädare för 14 konfliktdrabbade länder sina nationella handlingsplaner för att ta itu med könsrelaterat våld. I en uppmaning som utarbetades av deltagarna uppmanas regeringar, internationella organisationer och det civila samhället att prioritera frågan om sexuellt våld i alla humanitära och fredsbyggande insatser samt i utvecklingsinsatser i konfliktdrabbade länder.

EU:s österrikiska ordförandeskap anordnade en ministerkonferens om skadliga traditionella sedvänjor i januari 2006 i Bryssel. Vid denna konferens upprättades ett nätverk mot skadliga traditioner som kommer att utgöra en internationell plattform som samlar företrädare för regeringar, icke-statliga organisationer och relevanta yrkesgrupper. Det kommer att fokusera på olika sätt att utrota skadliga traditionella sedvänjor genom bl.a. insamling av uppgifter, specifik utbildning, medvetandehöjande kampanjer och skydd av offer.

Finansiering

Under budgetposten för jämställdhet i EG-budgeten för 2005 utvaldes fyra projekt för **finansiering** efter inbjudan att lämna förslag. Dessa projekt var koncentrerade på att förbättra kvinnors tillträde till avlönat arbete i sektorer utanför jordbruket i Kina, Costa Rica samt Argentina, Columbia, Paraguay och Peru.

Kampen mot könsrelaterat våld

Könsrelaterat våld i alla former (våld i hemmet, våldtäkt som en krigsstrategi, människohandel, hedersrelaterade brott, skadliga traditionella sedvänjor som kvinnlig könsstympning osv.) inte bara skadar kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter utan är också ett allvarligt hinder för att uppnå jämställdhet, utveckling och fred. Våld mot kvinnor är ett uttryck för ojämlika maktrelationer mellan män och kvinnor.

Insatser för att ta itu med våld mot kvinnor måste gå längre än till att ta itu med symptomen och effekterna av våld och angripa grundorsakerna och erkänna att uppnående av jämställdhet inte bara är en fråga för kvinnor. Därför måste man koncentrera sig på män och pojkar och på vad som driver dem till våld. Bara genom att aktivt involvera män kommer det att vara möjligt att förändra de samhällsnormer som gör det godtagbart att män använder våld mot kvinnor.

Under budgetposten för jämställdhet i EG-budgeten 2005 inledde kommissionen en konkurrensutsatt ansökningsomgång för att stödja projekt inriktade på innovativ och övergripande utbildning och medvetandehöjande insatser som syftar till att engagera både unga pojkar och flickor i program som bidrar till att förändra attityder och uppförande när det gäller könsroller och ansvar i samband med våld mot flickor och kvinnor. Främjande av kvinnors rättigheter, kamp mot könsrelaterat våld i konfliktområden och skadliga traditionella sedvänjor är också en av kampanjens prioriteringar för att främja en människorättskultur som inleddes i EIDHR.

Förutom de ovan nämnda genus specifika projekten, har projekt och program inom områdena utbildning, hälsa, gott styre och livsmedelstrygghet en betydande inverkan på främjandet av jämställdhet.

Daphne II och Daphne III-programmet ger finansieringsmöjligheter till åtgärder för att förebygga våld mot kvinnor.

Kommissionen har utarbetat programriktlinjer för att ge delegationerna och de geografiska kontoren information avseende hur man skall ta itu med jämställdhet i programmen för enskilda länder, på grundval av den politiska ram som kommissionens inställning till jämställdhet i utvecklingssamarbetet bygger på.

Utveckling i interna åtgärder

Inom kommissionen fortsatte initiativen för att förbättra personalens kapacitet i jämställdhetsfrågor huvudsakligen genom utbildning. Under 2005–2006 fick cirka 800 personer som arbetar i kommissionens centrala avdelningar, EG-delegationerna eller genomförandeorganen (inklusive nationella myndigheter i partnerländerna) utbildning om jämställdhetsfrågor. Det finns också en nyskapande kurs på nätet. Förutom allmän utbildning har specifika temakurser anordnats inom områdena jämställdhet, handel och budgetarbete i ett genusperspektiv (*gender budgeting*).

I **FN:s säkerhetsråds resolution nr 1325** efterlyser man ökat kvinnligt deltagande på alla beslutsfattande nivåer när det gäller konfliktförebyggande, krishantering och återuppbyggnad efter konflikter samt på sådana områden som avväpning, demobilisering och återanpassning (DDR) och rekommenderar kvinnor som förespråkare för fred. Den 28 september 2005 välkomnade och noterade rådet ett operativt dokument för genomförandet av UNSCR nr 1325 i samband med ESFP. Åtgärderna omfattar alla planerings- och genomförandeprocesser från tiden närmast före till tiden närmast efter konflikter.

Den 1 juni 2006 antog Europaparlamentet en resolution om kvinnors situation i väpnade konflikter och deras roll i återuppbyggnaden och den demokratiska processen i länder som just genomgått en konflikt. I denna resolution uppmanar Europaparlamentet EU att mer effektivt genomföra FN:s säkerhetsråds resolution nr 1325. Det efterlyste också bättre kontroll av distributionen av livsmedel, kläder och hälsovårds- och sanitetsutrustning vid krisinsatser för att ta hänsyn till kvinnors specifika behov. Åtgärder för att skydda kvinnor i flyktingläger bör också beaktas för att minska risken för våld mot och sexuella övergrepp på kvinnor och flickor. Europaparlamentet riktade uppmärksamheten på problemet med kvinnliga självmordsbombare samt betonade att våldtäkt som ett krigsvapen berör alla kvinnor – vilka etniska, religiösa och ideologiska olikheter de än har. Det betonade kvinnors positiva roll vid konfliktlösning och uppmanade EU att garantera tillräckligt tekniskt och finansiellt bistånd för att stödja program som ger kvinnor möjlighet att ta del i fredssamtal och ge större makt till kvinnor i hela det civila samhället.

I januari inledde EU en **världsomfattande kampanj för kvinnliga människorättsförsvarare** för 2006. Kampanjen bygger på EU:s riktlinjer om människorättsförsvarare från 2004 (se kapitel 4.4).

4.6 Människohandel

Att bekämpa människohandel har stått överst på EU:s dagordning under den period som denna rapport omfattar.

I oktober 2005 antog kommissionen meddelandet "Bekämpning av människohandel – en integrerad strategi och förslag till en handlingsplan", som lades fram vid en konferens som anordnades gemensamt av det brittiska ordförandeskapet, Sverige som ordförande för den nordisk-baltiska aktionsgruppen mot människohandel (*Nordic Baltic Task Force against Trafficking in Human Beings*) och kommissionen.

I meddelandet, som bygger på rapporten från expertgruppen för frågor om människohandel, stöds en människorättsbaserad inställning till företeelsen som sätter offrens rättigheter i centrum för politiken på detta område. En rekommendation är specifikt att införliva förebyggandet av och kampen mot människohandel, och i synnerhet den människorättsliga dimensionen, i den politiska dialogen med tredjeländer samt i regionala och internationella forum. Inom ramen för utvecklingssamarbetet föreslår kommissionen att människohandel och de politiska ramarna och strategierna för att förebygga och minska människohandel analyseras i regionala och nationella strategier för fattigdomsbekämpning och samarbete och att åtgärder mot människohandel stöds.

I meddelandet förespråkas ett sektorsövergripande tillvägagångssätt i frågan som inte begränsas endast till brottsbekämpande strategier utan även omfattar en mångfald åtgärder, särskilt på förebyggande nivå och när det gäller stöd till offren. En viktig aspekt som kommissionen lyfter fram är specifika grupper svåra situation: kvinnor och barn, men även personer som diskrimineras av någon orsak, t.ex. personer som hör till minoriteter och urbefolkningar. I meddelandet förespråkas därför främjande av icke-diskriminering som ett effektivt verktyg mot människohandel och åtgärder som riktas specifikt till dessa grupper, liksom insamling av pålitliga uppgifter och analytisk forskning.

Delar av meddelandet har införlivats i EU:s handlingsplan om bästa metoder, standarder och förfaranden för att bekämpa och förhindra människohandel. Handlingsplanen antogs av rådet i december 2005, i enlighet med Haagprogrammet för stärkt frihet, säkerhet och rättvisa i Europeiska unionen.

En expertkonferens för att främja genomförandet av handlingsplanen, anordnad av ordförandeskapet för rådet och Europeiska kommissionen, ägde rum i juni 2006 i Bryssel. Den inriktades på flera inslag i handlingsplanen: a) utarbeta förslag till de mekanismer för samordning och samarbete som behövs på EU-nivå för att garantera gemensamma normer i hela EU i samordningen av EU-åtgärder, b) bedöma bästa metoder vid identifikation av offer, c) utveckla synergier mellan icke-statliga organisationer och internationella organisationer som tillhandahåller tjänster för stöd och återanpassning och d) ytterligare utveckla OSSE-handboken om nationella mekanismer för överlämnande.

I kommissionens färdplan för jämställdhet fastställs utrotande av människohandel som ett av de prioriterade områdena. Enligt färdplanen skall kommissionen att göra en uppföljning av meddelandet och handlingsplanen om människohandel och att främja användningen av alla befintliga instrument, inklusive Europeiska socialfonden, för återanpassning i samhället av offer för våld och människohandel.

I kommissionens meddelande från juli 2006 "Mot en EU-strategi för barnets rättigheter" granskas det lidande som handel med barn innebär och det görs ett åtagande att till fullo genomdriva befintlig politik samt att anta ytterligare några specifika åtgärder.

De finansiella programmen (Daphne, Agis, Tacis, Aeneas osv.) fortsätter att stödja projekt för att förebygga och bekämpa människohandel och utnyttjande av människor, i synnerhet kvinnor och barn inom EU och i tredjeländer.

Inom ramen för Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter 2005–2006 har program för ökad medvetenhet om och argumentation mot handel med kvinnor och barn beviljats stöd genom EIDHR:s kampanj nr 2: "Att främja en kultur med mänskliga rättigheter" (se kapitel 3.7 för ytterligare information om EIDHR).

Det internationella samarbetet har fortsatt på global och europeisk nivå, särskilt med anledning av FN:s protokoll om människohandel (Palermoprotokollet) och inom ramen för Europarådet, vars konvention om åtgärder mot människohandel redan har undertecknats av flera medlemsstater. Europeiska gemenskapens anslutning till Palermoprotokollet avslutades i juli 2006. EU har också fortsatt samarbetet med OSSE, särskilt inom den allians mot människohandel som OSSE:s särskilda representant i kampen mot människohandel har tagit initiativ till.

Att bekämpa människohandel genom EU-finansierade program – en regional överblick

Efter att under de senaste fem åren ha inriktat sig på de västra nya oberoende staterna (Ukraina, Moldavien, Vitryssland), som har tilldelats cirka 10 miljoner euro för att ta itu med människohandel, har EU börjat utvidga sina åtgärder till att omfatta Ryssland och Sydkaukasien.

Ett övergripande projekt mot människohandel på 4 miljoner euro i Ryssland inleddes i början av 2006. Det är det största projektet när det gäller människohandel med en enda givare i Ryssland och det kommer att ge ett avgörande bidrag till det arbete som redan påbörjats av den ryska regeringen, och av icke-statliga och internationella organisationer. Projektet kommer att ytterligare analysera människohandelns omfattning i Ryssland och bidra till att stärka lagstiftningen och även till att förbättra samordningen mellan givare. Förutom bistånd till offren, som är ett huvudinslag i projektet genom t.ex. finansiering av ett "skyddshus" i Moskva med nödvändig social och medicinsk infrastruktur, kommer projektet särskilt att bidra till att öka myndigheternas medvetenhet och kapacitetsbyggande i de ryska regioner som är mest drabbade av företeelsen. Här, liksom på statlig nivå, kommer ett tillvägagångssätt som inbegriper flera organ att förordas, liksom samarbete med specialiserade icke-statliga organisationer. Slutligen kommer man inom projektet att titta på de bakomliggande socioekonomiska orsakerna till människohandel genom en analys av anställningsmöjligheterna för högriskgrupper men också med tanke på offrens återanpassning. Analysen bör leda till målinriktad inkomstskapande verksamhet, medvetenhet om arbetsmarknadstillfällena och lagliga riskfria sätt att ta anställning utomlands eller någonstans i Ryssland.

För de tre länderna i Sydkaukasien (Georgien, Armenien, Azerbajdzjan) kommer ett regionalt projekt med 1,5 miljoner att inledas 2006 med följden att man kommer att ta itu med människohandel i alla östeuropeiska länder inom den europeiska grannskapspolitiken (ENP).

4.7 Internationella brottmålsdomstolen (ICC) och kampen mot strafflöshet

Europeiska unionen är fast besluten att arbeta för att förebygga brott av internationellt intresse och att strafflösheten för de som begår sådana brott upphör. I detta syfte har EU ständigt uttryckt starkt politiskt stöd för ICC:s arbete, inklusive genom EU:s gemensamma ståndpunkt och EU:s handlingsplan om ICC.

Den gemensamma ståndpunktens³⁵ målsättning är att främja att domstolen fungerar effektivt samt att befordra allmänt stöd för domstolen genom att främja bredast möjliga deltagande i Romstadgan. I artikel 2.1 i den gemensamma ståndpunkten föreskrivs följande:

"För att bidra till målet bredast möjliga deltagande i Romstadgan skall Europeiska unionen och dess medlemsstater vidta alla åtgärder för att främja denna process genom att, när så är lämpligt, i förhandlingar eller politiska dialoger med tredje stater, grupper av stater eller relevanta regionala organisationer ta upp frågan om ratificering, godtagande, godkännande av stadgan eller anslutning till denna i största möjliga omfattning samt genomförandet av stadgan."

---

³⁵ 2003/444/GUSP.

I linje med EU:s gemensamma ståndpunkt har ICC varit på dagordningen för många viktiga toppmöten och ministermöten med tredjeländer, liksom vid samråd om människorättsfrågor. EU har under hela rapportperioden gjort démarches i tredjeländer för att främja Romstadgans ratificering och genomförande, för att främja ratificeringen av avtalet om immunitet och privilegier och att när så är möjligt försöka förmå stater att inte underteckna bilaterala avtal om icke-överlämnande. Liksom under tidigare år hade EU diskussioner med USA om förnyande av Nethercutt-tillägget och beklagade att USA dragit tillbaka sitt ekonomiska bistånd till utvecklingsländer som inte undertecknar ett bilateralt avtal om icke-överlämnande samt uppmanade USA att tillämpa undantagen i lagförslaget om insatser i tredjeländer under budgetåret 2006.

Förteckning över démarches till stöd för principen om Romstadgans universalitet och integritet under översynsperioden:

Angola, Armenien, Bahamas, Bahrain, Bangladesh, Botswana, Chile,
Demokratiska republiken Kongo, Elfenbenskusten, Egypten, Etiopien, Filippinerna,
Förenta staterna, Ghana, Guatemala, Indien, Indonesien, Irak, Israel, Jamaica, Japan, Jemen,
Kap Verde, Kina, Komorerna, Kirgizistan, Laos, Libanon, Madagaskar, Malaysia, Moldavien,
Marocko, Moçambique, Oman, Pakistan, Papua Nya Guinea, Peru, Ryska federationen, Rwanda,
Samoa, Saudiarabien, Seychellerna, Salomonöarna, Sri Lanka, Sankta Lucia, Surinam, Tchad,
Togo, Turkiet, Ukraina, Vanuatu, Vietnam och Zimbabwe.

EU:s handlingsplan³⁶ kompletterar den gemensamma ståndpunkten. Bland andra mål inrättar den ett system med nationella kontaktpunkter och en EU-kontaktpunkt inom EU:s institutioner för att samordna EU:s politik om ICC. I samband med stödet för principen om Romstadgans universalitet och integritet är en av de konkreta åtgärderna följande:

---

³⁶ Den 4 februari 2004.

ICC bör integreras i EU:s yttre förbindelser. I detta avseende bör Romstadgans ratificering och genomförande tas upp som en människorättsfråga i EU:s förhandlingar om avtal med tredjeländer.

2005 och 2006 förhandlade Europeiska kommissionen om införande av ICC-klausuler i handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken med Jordanien, Moldavien och Ukraina. Liknande klausuler förhandlas med Armenien, Azerbajdzjan, Egypten, Georgien och Libanon. EU håller också på att förhandla om ett utkast till ICC-klausuler i samband med partnerskaps- och samarbetsavtalen med Indonesien, Singapore och Thailand. Det reviderade partnerskapsavtalet från Cotonou, som nu innehåller en ICC-klausul, antogs av rådet den 25 juni 2005 och håller på att ratificeras av medlemsstaterna.

Den 100:e ratificeringen av Romstadgan, nämligen Mexikos ratificering i november 2005 utgör en mycket viktig milstolpe för domstolen och gör utsikten till universell ratificering mer realistisk. Ytterligare milstolpar under rapportperioden inbegriper utfärdandet av domstolens första arresteringsorder i oktober 2005 och gripandet av Thomas Lubanga som överlämnades av Demokratiska republiken Kongo och överfördes till domstolen av Frankrike i mars 2006 anklagad för krigsförbrytelser.

EU:s uttalande om gripandet och överlämnandet av Thomas Lubanga:

Europeiska unionen välkomnar att myndigheterna i Demokratiska republiken Kongo har överlämnat Thomas Lubanga Dyilo och att Frankrike överlämnat honom till Internationella brottmålsdomstolen den 17 mars 2006. Thomas Lubanga är anklagad för att ha begått krigsförbrytelser, nämligen att ha värvat och rekryterat barn som barnsoldater och utnyttjat dem för att aktivt delta i fientligheterna. [...]

Gripandet innebär en viktig insats i kampen mot strafflöshet i området kring de stora sjöarna i syfte att uppnå långsiktig stabilitet i regionen. Det är dessutom ett bevis på det internationella samfundets engagemang och stöd för Demokratiska republiken Kongo och dess medborgare i deras insatser för fred och försoning. [...]

Gripandet och överlämnandet av Thomas Lubanga visar att Internationella brottmålsdomstolen är fullt funktionsduglig. EU är övertygat om att Internationella brottmålsdomstolen kommer att fungera som ett avskräckningsmedel och ett sätt att lösa konflikter med stöd av det internationella samfundet.

Under rapportperioden var medlemsstaterna engagerade i flera initiativ om ICC (t.ex. seminarier i Moldavien, Jordanien, Mexiko, Moçambique, Filippinerna och Libanon). I maj 2006 anordnade EU:s ordförandeskap en konferens på hög nivå om ICC och OSS (Oberoende staters samväld) med talrika företrädare från OSS-stater, EU:s medlemsstater, Europeiska kommissionen och domstolen. Konferensen gjorde det möjligt att ha en djupgående diskussion om hindren för Romstadgans ratificering och genomförande och följdes av en workshop för icke-statliga organisationer, anordnad av *the Coalition for the International Criminal Court (CICC)*. I april och maj 2006 anordnade kommissionen en ICC-studieresa för en delegation med cirka 20 tjänstemän från Vietnam, under ledning av vice justitieministern. Besöket i Haag följdes av en teknisk workshop i Bryssel om domstolens arbete och Romstadgans genomförande med framställningar av företrädare för ICC, medlemsstaterna och EU:s institutioner.

Under hela rapportperioden fortsatte kommissionen, genom Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter (EIDHR) att finansiera arbetet i *the Coalition for the International Court* och *Parliamentarians for Global Action*, vars insatser för att främja Romstadgans ratificering och genomförande och för att övervaka domstolens arbete är ovärderliga. Kommissionen och medlemsstaterna finansierade även olika projekt och program som anordnades av domstolen, t.ex. praktikplatser och "Visiting Professionals"-programmet. Vidare gav kommissionen och medlemsstaterna konsekvent politiskt och finansiellt stöd till andra befintliga specialdomstolar, t.ex. Internationella tribunalen för Rwanda och Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien, specialdomstolen för Sierra Leone och den speciella domstolen för de röda khmererna i Kambodja.

Den 25 april 2005 bemyndigade rådet ordförandeskapet att inleda förhandlingar för att sluta ett samarbets- och biståndsavtal med ICC. Efter omfattande förhandlingar både inom EU och med ICC undertecknades samarbets- och biståndsavtalet mellan EU och ICC av utrikesminister Ursula Plassnik på EU:s vägnar och av ordförande Philippe Kirsch på ICC:s vägnar vid en ceremoni för undertecknande den 10 april 2006. I avtalet, som bygger på artikel 24 i fördraget om Europeiska unionen, åläggs EU och ICC en allmän skyldighet när det gäller samarbete och bistånd och det planeras bland annat ett regelbundet utbyte av information och handlingar av gemensamt intresse. Avtalet gäller inte när ICC begär information från enskilda medlemsstater, vilket omfattas av bilaterala arrangemang, och inte heller påverkar det Europeiska gemenskapens behörighet att uppnå avtalets mål genom separata åtgärder. Det kommer att upprättas regelbunden kontakt mellan EU:s kontaktpunkt för domstolen och domstolen och genomförandearrangemang om säkerhetsprövning och tillgång till klassificerad information håller på att utarbetas.

4.8 Mänskliga rättigheter och terrorism

EU fäster stor vikt vid att garantera fullständigt och effektivt skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i samband med kampen mot terrorism i Europa och i världen i övrigt.

I december 2005 antog rådet EU:s strategi för kampen mot terrorism. Det strategiska åtagande som utgör huvudpunkten i strategin mot terrorism är att "föra en global kamp mot terrorismen, med respekt för de mänskliga rättigheterna, och göra Europa säkrare, så att dess medborgare kan leva i frihet, säkerhet och rättvisa". I punkt 22 i strategin för kampen mot terrorism föreskrivs att alla ansträngningar skall göras för att störa terroristaktiviteter och dra terrorister inför rätta, med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Vidare noteras i punkt 11 i strategin, i samband med radikaliserings, att unionen med än större kraft måste propagera för god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter, demokrati samt utbildning och ekonomiskt välstånd och engagera sig i konfliktlösning. I december 2005 antog rådet även Europeiska unionens strategi för att bekämpa radikaliserings och rekrytering till terrorism. I strategin beslutar EU att stoppa verksamheten för de nätverk och enskilda personer som drar in människor i terroristverksamhet, sörja för att den breda opinionen får övertaget över extremisterna och än mer kraftfullt främja säkerhet, rättvisa, demokrati och möjligheter för alla. Strategin riktar uppmärksamheten på en rad faktorer som kan göra det radikala budskapet mer tilltalande. Bland dessa återfinns undermåliga eller enväldiga styrelseformer, stater som genom otillräcklig reformering går från enväldig kontroll till partiell demokrati, snabb men okontrollerad modernisering, brist på politiska och ekonomiska framtidsutsikter samt otillräcklighet eller olämplighet när det gäller utbildning eller kulturella

möjligheter för ungdomar. Enligt strategin åläggs Europeiska unionen att eliminera dessa strukturella faktorer. EU åläggs också enligt strategin att inom unionen inrikta sig på orättvisor och diskriminering och främja interkulturell dialog, diskussion och långsiktig integrering. Utanför Europa måste unionen främja goda styrelseformer, mänskliga rättigheter, demokrati, samt utbildning och ekonomiskt välbefinnande genom politisk dialog och biståndsprogram. I den politiska dialogen med tredjeländer (som inte är medlemmar i EU) har Europeiska unionen konsekvent riktat uppmärksamheten på det absoluta behovet att se till att alla åtgärder mot terrorism respekterar de mänskliga rättigheterna, flyktinglagstiftning och internationell humanitär rätt.

EU har på nytt i uttalanden i olika FN-forum bekräftat vikten av att säkerställa respekt för mänskliga rättigheter i kampen mot terrorism. Exempelvis uppmärksammade ordförandeskapet i sitt uttalande på EU:s vägnar om strategin för kampen mot terrorism under samråden med generalförsamlingen i maj 2006 den centrala roll som rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter spelar. Ordförandeskapet noterade att effektiva åtgärder mot terrorism och skydd av mänskliga rättigheter är komplementära och förstärker varandra.

Europeiska unionen har upprepade gånger uttryckt sin oro över Guantánamo Bay. EU noterade att ingen bör befinna sig i ett rättsligt vakuum utan att mänskliga rättigheter och humanitära normer måste upprätthållas i kampen mot terrorism. EU noterade ytterligare att Guantánamo utgör en anomali och bör stängas så snart som möjligt. EU stödde dessutom begäran från FN:s särskilda rapportörer att få besöka Guantánamo Bay i enlighet med sina normala mandat, vilket innebär att de fritt får besöka fångarna. EU och USA för en dialog om internationell rätt och kampen mot terrorism. Dessa frågor diskuterades också vid toppmötet mellan EU och USA i juni 2006.

Den 13 juni 2006 antog Europaparlamentet en resolution där man upprepade anmodan om att Guantánamo Bay skall stängas och med betoning på att varje fånge bör behandlas i enlighet med internationell rätt och, i händelse av åtal, omedelbart prövas i en rättvis och offentlig rättegång av en oberoende och opartisk domstol.

EU stödde det arbete som utfördes av Europaparlamentets tillfälliga utskott, som inrättades i januari 2006, om CIA:s påstådda användning av europeiska länder för transport och olagligt frihetsberövande av fångar. Undersökningarna fokuserade inte enbart på i vilken utsträckning europeiska länder hade varit inblandade, utan även på hur ett effektivt genomförande av de särskilda bestämmelserna i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna säkerställs i de fördragsslutande parternas inhemska lagstiftning.

Den 16 maj 2006 höll professor Martin Scheinin, FN:s särskilda rapportör för främjande och skydd av mänskliga rättigheter i kampen mot terrorism, ett anförande inför rådets arbetsgrupp för frågor som rör kampen mot terrorism.

4.9 Mänskliga rättigheter och näringslivet

Efter sin utnämning i juli 2005 som FN:s särskilda representant för frågor som rör mänskliga rättigheter och transnationella företag samt andra företag utarbetade John Ruggie sin första interimrapport i början av 2006. I rapporten görs ett försök att fastställa och klargöra normer i fråga om företagsansvar och redovisningsskyldighet för transnationella företag och andra företag med avseende på mänskliga rättigheter samt utvecklas närmare staternas roll när det gäller att på ett effektivt sätt reglera och lagföra transnationella företag och andra företag med avseende på mänskliga rättigheter.

I slutet av mars 2006 antog kommissionen ett meddelande "Genomförande av partnerskapet för tillväxt och sysselsättning: göra Europa till ett kompetenscentrum för företagens sociala ansvar"³⁷.

Företags sociala ansvar är ett begrepp som innebär att företagen på frivillig basis åtar sig såväl sociala som miljömässiga hänsyn i sin företagsverksamhet och i sitt samspel med sina intressenter.

Med detta meddelande har kommissionen åtagit sig att även i fortsättningen främja företagens sociala ansvar på global nivå för att företagens bidrag till uppnåendet av

FN:s millennieutvecklingsmål skall bli så stort som möjligt. Vidare ingår i målen att stärka aspekten med hållbar utveckling i bilaterala handelsförhandlingar och att fortsätta att främja grundläggande arbetsnormer i bilaterala avtal. Kommissionen upprepade också sitt åtagande att använda handelsincitament för att uppmuntra till respekt för de viktigaste internationella principerna angående människorätts- och arbetsrättsområdet, miljöskydd och styrningprinciper, särskilt genom EU:s nya allmänna preferenssystem ("Generalized System of Preferences Plus") som trädde i kraft den 1 januari 2006.

Europeiska kommissionen förband sig också i sitt meddelande i maj 2006 om att främja drägligt arbete för alla³⁸ att arbeta tillsammans med civilsamhället och näringslivet för att globalt främja programmet för drägligt arbete. Närmare bestämt anges i meddelandet hur EU:s externa politik bäst kan användas för att främja drägligt arbete, bl.a. för att bekämpa de mest iögonfallande kränkningarna av de grundläggande arbetsnormerna, t.ex. barnarbete.

---

³⁷ Genomförande av partnerskapet för tillväxt och sysselsättning: göra Europa till ett kompetenscentrum för företagens sociala ansvar (KOM(2006) 136 slutlig av den 22 mars 2006).

³⁸ Promoting decent work for all – The EU contribution to the implementation of the decent work agenda in the world (KOM(2006) 249 av den 24 maj 2006, tillgänglig på http://ec.europa.eu/employment_social/news/2006/may/com_2006_249_en.pdf).

Slutligen medverkade kommissionen i det arbete som utfördes i OECD:s investeringskommitté (den kommitté som svarar för övervakningen av genomförandet av OECD:s riktlinjer för multinationella företag) och som ledde till slutförandet av OECD:s riskmedvetandeverktyg för multinationella företag i områden med svagt styre ("OECD Risk Awareness Tool for Multinational Enterprises in Weak Governance Zones"). Verktöget antogs av OECD-rådet den 8 juni 2006³⁹. Områden med svagt styre utgör några av de mest problematiska investeringsmiljöerna för multinationella företag. Risken för kränkningar av de mänskliga rättigheterna är en verklig utmaning i sådana områden. Riskmedvetandeverktyget är bland annat inriktat på nödvändigheten av att rätta sig efter internationella instrument för de mänskliga rättigheterna och på de människorättsproblem som har samband med hanteringen av säkerhetsstyrkor.

4.10 Demokrati och val

Att utveckla och befästa demokratin är ett grundläggande mål för EU och ett av de viktigaste politiska målen för dess gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP – artikel 11.1 i EU-fördraget) liksom för dess samarbetspolitik med tredjeländer (artikel 177.2 och artikel 181a.1 i EG-fördraget).

---

³⁹ Finns tillgängligt på www.oecd.org/dataoecd/26/21/36885821.pdf.

Demokrati är en dynamisk process genom vilken medborgarna kan delta i det beslutsfattande som påverkar deras liv. Det finns mer än en modell för demokrati, men verkliga demokratier har gemensamma drag som följer internationella normer, bland annat kontroll över politiska regeringsbeslut som författningsmässigt skall fattas av företrädare som har valts i regelbundet återkommande och rättvisa val, att alla vuxna medborgare har rätt att rösta och kandidera till offentliga ämbeten, att människor har rätt att yttra sig om politiska frågor utan att riskera straff och har rätt att söka information från många olika källor, att människor har rätt att bilda oberoende föreningar och organisationer, inbegripet politiska partier, och att sprida sina åsikter, att regeringen är autonom och inte riskerar att åsidosättas av opposition från grupper som t.ex. icke valda tjänstemän, militären eller internationella block. I en verklig demokrati respekteras rättigheterna för personer som hör till minoriteter och deras åsikter.

EU ger mycket politiskt stöd till demokratin, bland annat genom de politiska processer som finns med i dess partnerskaps- och samarbetsavtal och det arbete som utförs av dess institutioner enligt vad som anges i andra kapitel. I detta avsnitt rapporterar vi om det mycket praktiska bidrag som EU ger till demokratiska mekanismer genom valstöd.

Valstöd

En central mänsklig rättighet i fråga om demokratisering är rätten att delta i att sköta offentliga angelägenheter (artikel 25 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter). Denna rättighet inbegriper "rätten att rösta och bli vald i korrekta och regelbundet återkommande val". EU bidrar till att förverkliga denna rättighet genom valövervakning och valstöd.

Valövervakning och analys

Sedan kommissionen år 2000 antog ett meddelande om valstöd och valövervakning⁴⁰, i vilket en konsekvent och effektiv politik för valövervakning fastställs, har EU:s delaktighet på detta område blivit allt mer professionell och synlig⁴¹ och EU:s medlemsstater har uttryckt ökat stöd för planeringen och genomförandet av valobservatörsuppdraget.

Sedan genomförandet av meddelandet inleddes har sammanlagt 44 valobservatörsuppdrag och sju särskilda stöduppdrag skickats ut av EU till länder i Afrika, Mellanöstern, Central- och Sydamerika samt Asien⁴². I enlighet med den överenskomna politiken om fokusering på de viktigaste valen och med hänsyn till den ökade tillgången på ekonomiska och mänskliga resurser är kommissionens mål att övervaka ca 14 val per år.

Syftet med ett valobservatörsuppdrag från EU är att

- först och främst bedöma i vilken mån ett val genomförs i enlighet med internationella normer för demokratiska val,
- förhindra/minska valfusk och andra oegentligheter,
- förhindra/minska våld och trakasserier,
- stärka de politiska kandidaternas, det civila samhällets och väljarkårens förtroende för att delta i valen,

---

⁴⁰ KOM(2000) 191.

⁴¹ Meddelandet godkändes 2001 av rådet och Europaparlamentet.

⁴² Inga valobservatörsuppdrag från EU har genomförts i Europa eller Centralasien, eftersom trovärdig valövervakning för närvarande genomförs i dessa regioner av kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE/ODIHR) med stöd av observatörer som utplacerats av EU:s medlemsstater, delegationer med ledamöter från Europaparlamentet samt, i undantagsfall, kommissionen genom mekanismen för akuta ingripanden och EIDHR.

- ge en sammanfattning av en rad demokratifrågor, såsom domstolarnas oberoende och möjligheter att fullgöra sina uppgifter samt den allmänna respekten för de mänskliga rättigheterna, och
- utfärda rekommendationer för att förbättra ramen för valen och den demokratiska miljön.

Mellan juli 2005 och juni 2006 genomförde EU tolv valobservatörsuppdrag och fyra särskilda stöduppdrag, för det mesta med finansiering från EIDHR. Alla uppdrag genomfördes enligt de internationella principer för internationella valobservatörsuppdrag som antogs under FN:s beskydd i oktober 2005.

Valobservatörsuppdrag och valstödprojekt under rapporteringsperioden

Ett valobservatörsuppdrag från EU i **Afghanistan** under ledning av parlamentsledamoten Emma Bonino utplacerades vid valen till nationalförsamlingens underhus (Wolesi Jirga) och de provinsiella råden. Uppdraget utplacerades den 7 juli 2005. En övervakningsdelegation från Europaparlamentet under ledning av parlamentsledamoten Jose Ignacio Salafranca anslöt sig till uppdraget. I slutrapporten från valobservatörsuppdraget angavs att de parlaments- och provinsval som hölls den 18 september 2005 utgjorde ett betydelsefullt steg i den övergångsprocess som avses införa en representativ regering och därigenom bidra till att skapa fred i Afghanistan efter en kvarts sekel av konflikter. Valen hölls under synnerligen svåra förhållanden och med en mycket snäv tidsram. (...) Med tanke på komplexiteten och de operativa utmaningarna är valen totalt sett en prestation, även om det fanns betydande brister, som man måste ta itu med i framtiden. Förberedelserna inför valet var i allmänhet goda och röstningen på valdagen gick i stort sett lugnt

till. Trots att valdeltagandet var påtagligt lägre än 2004, deltog miljoner av afghanska väljare och tusentals kandidater i en ofta utmanande säkerhetsmiljö. Händelseutvecklingen efter valdagen visade dock på betydande brister i valprocessen i ett bredare perspektiv. Oegentligheter och fusk kastar en skugga över valintegriteten i flera provinser, vilket är en oroande utveckling, som bör analyseras på ett hederligt sätt och åtgärdas effektivt i framtiden.

Parlamentsvalen i **Burundi** den 4 juli 2005 övervakades av ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Alain Hutchinson. Parlamentsledamoten Johan Van Hecke anslöt sig till uppdraget som företrädare för Europaparlamentet. Uppdraget fann att valen utgjorde ett viktigt steg framåt i försonings- och stabiliseringsprocessen i landet. Trots en orolig valkampanj, där det förekom våld, var valdagen i stort sett lugn. Den nationella oberoende valkommissionen skötte processen på ett effektivt sätt, vilket gjorde det möjligt för folket att uttrycka sig fritt. Väljarna visade sitt engagemang för valprocessen genom ett högt valdeltagande, trots vissa hotelser och de politiska aktörernas allmänt beklagliga attityd.

Ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av general Philippe Morillon, ledamot av Europaparlamentet, var utplacerat den 17 november 2005–7 februari 2006 för att övervaka folkomröstningen om konstitutionen den 18–19 december 2005 i **Demokratiska republiken Kongo** och lämna detaljerade rekommendationer inför de kommande allmänna valen 2006. I sin slutrapport om folkomröstningen konstaterade uppdraget att den utgjorde ett avgörande steg framåt i den politiska övergångsprocessen och leder fram till upprättandet av legitimt valda institutioner. Efter ett decennium av förödande krig visade de kongolesiska väljarna sitt engagemang för valprocessen

genom ett högt och fredligt valdeltagande. Trots betydande logistiska och operativa problem sköttes valet på ett effektivt sätt av den nationella oberoende valkommissionen, så att folket kunde uttrycka sig fritt. Med tanke på svårigheterna att organisera folkomröstningen, särskilt under sammanställningen av resultatet, ansågs det dock nödvändigt att se över vissa operativa principer, till exempel ökad decentralisering av hanteringen av valprocessen och förstärkta resurser för valadministrationen inför de kommande valen, för vilka folkomröstningen fungerade som en testomgång.

Ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Ana Gomes var utplacerat i **Etiopien** från mitten av mars 2005 för att övervaka de nationella och regionala parlamentsvalen den 15 maj 2005. EU:s valobservatörsuppdrag följde processen till slutet och alla aspekter av klagomåls- och överklagandeprocessen samt de somaliska regionalvalen den 21 augusti 2005. Det utfärdade en slutrapport 2006 och konstaterade att 2005 års parlamentsval var de friaste val som Etiopien har upplevt, med ett valdeltagande utan motstycke. Utvecklingen var positiv under perioden före valet och röstningen den 15 maj genomfördes fredligt och i stort sett lugnt, men räkningen och sammanställningen av rösterna stördes av oegentligheter, förvirring och brist på insyn. De efterföljande mekanismerna för klagomål och överklagande tillhandahöll ingen effektiv korrigeringsåtgärd. Situationen för de mänskliga rättigheterna försämrades snabbt under perioden efter valet när dussintals medborgare dödades av polisen och tusentals arresterades. Allmänt sett uppfyllde valen inte de internationella principerna för verkligt demokratiska val. I rapporten lämnas ett antal detaljerade rekommendationer för kommande valprocesser.

Den 6–13 maj övervakades valen i **Fiji** av EU:s valobservatörsuppdrag under ledning av parlamentsledamoten István Szent-Iványi. Uppdraget konstaterade den tämligen goda och öppna organisationen av valen, inbegripet rösträkningen och mediebevakningen, och det höga valdeltagandet. Grundläggande yttrande-, förenings- och mötesfrihet har respekterats. (...) Det behövs framsteg med registrering och utbildning av väljare samt klagomålsförfaranden. (...) Avsaknaden av tydliga förfaranden för hantering av klagomål och bristen på insyn ledde till bristande ansvarsskyldighet. EU:s valobservatörsuppdrag noterade brister i röstlängden. (...) Den innehåller flera oriktigheter, felfördelning av valkretsar och uteslutning av röstberättigade väljare, som därför berövades sin rösträtt. EU:s valobservatörsuppdrag noterade den onormalt höga andelen ogiltiga röster (9 %), vilket tyder på att systemet för utbildning av väljarna inte var effektivt. (...) Det tyder på att ett stort antal väljare fortfarande tycker att systemet med alternativa röster, som har varit i bruk under tre på varandra följande val, är svårt att förstå. EU:s valobservatörsuppdrag hade konstaterat att överbefälhavaren för Fijis väpnade styrkor på ett olämpligt sätt ingripit före och under valen.

Ett valobservatörsuppdrag under ledning av parlamentsledamoten Johan Van Hecke utplacerades under presidentvalen i **Guinea Bissau** den 19 juni och den 24 juli. I sin slutrapport konstaterade EU:s valobservatörsuppdrag att valet allmänt sett var välorganiserat på ett öppet sätt som omfattade alla och uppfyllde grundläggande internationella principer för demokratiska val. Valdagarna var i stort sett fredliga och lugna och väljarna kunde utöva sin rösträtt fritt, trots en orolig period före den andra valomgången då våldsamheter förekom. EU:s valobservatörsuppdrag hade stor betydelse för att upprätta en stabil miljö för genomförandet av valen.

President- och parlamentsvalen i **Haiti** den 7 februari respektive den 21 april 2006 övervakades av ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Johan Van Hecke. Uppdraget var utplacerat från november 2005 till och med april 2006 och en delegation från Europaparlamentet under ledning av parlamentsledamoten Glyn Ford deltog.

I sin slutrapport karakteriserade uppdraget valen som ett betydelsefullt steg i övergången till ökad stabilitet och demokrati i Haiti. Uppdraget betonade valmyndigheternas bristande administrativa och organisatoriska förmåga och deras oförmåga att driva valprocessen på ett korrekt sätt, framför allt före den första omgången av president- och parlamentsvalen, som sköts upp flera gånger. Den politiska och rättsliga ram inom vilken valen genomfördes bidrog inte heller till en friktionsfri valprocess. Det logistiska och tekniska stödet från Förenta nationernas uppdrag och Amerikanska samarbetsorganisationen var outhärligt, men bristen på samordning mellan de nationella och de internationella aktörerna var samtidigt en belastning för operationen. Den politiska kampanjen dominerades av debatten om f.d. president Aristides återvändande till Haiti och inte av diskussioner om ideologi och program. Betecknande nog var valdeltagandet vid valen den 21 april (andra omgången, endast parlamentsval) oerhört mycket lägre än vid den första omgången av president- och parlamentsvalen den 7 februari. EU:s valobservatörsuppdrag har uppmanat till en omfattande valreform i syfte att upprätta en autonom och hållbar planerings-, lednings-, finansierings- och genomförandeförmåga när det gäller val i Haiti.

Ett valstödprojekt upprättades i **Irak** till stöd för parlamentsvalen, som hölls den 18 december 2005, och inbegrep utstationering av tre valexperter till Iraks oberoende valkommission.

Dessutom utplacerades tre experter genom ett separat projekt för att genom utbildningsverksamhet stödja det arbete som utfördes av 50 lokala företrädare, som EU:s medlemsstater utplacerat för att följa och rapportera om valprocessen, framför allt i Bagdad, Basra och norra Irak, också i syfte att lämna rekommendationer för framtiden.

I **Liberia** utplacerades ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Max Van Den Berg vid presidentvalet och valen till senaten och representanthuset den 11 oktober och den slutliga omgången av presidentvalet den 8 november. Uppdraget började arbeta i Liberia den 9 september 2005 och stannade till den 27 november. En delegation från Europaparlamentet under ledning av parlamentsledamoten Marie-Arlette Carlotti anslöt sig till uppdraget.

I sin slutrapport konstaterade EU:s valobservatörsuppdrag att valen var fredliga, i allmänhet väladministrerade och utgjorde ett betydelsefullt steg framåt i processen att åter göra Liberia till en normalt fungerande stat. Väljarna hade tillgång till ett brett spektrum av politiska konkurrenter i en fri valprocess, och i motsats till valen 1997 kunde de också avge sina röster utan fruktan. Trots de svåra förhållanden som orsakades av den förstörda infrastrukturen och att valen hölls under regnperioden, gjorde valmyndigheterna lämpliga och tillräckliga arrangemang för väljarna. (...) Den nya regeringen måste prioritera inledandet av en aktiv försoningsprocess i enlighet med sannings- och försoningsförfarandena i det övergripande fredsavtalet. Andan av strafflöshet måste upphöra och de som anklagas för brott mot mänskligheten måste ställas inför rätta. (...) Den nya regeringen, senaten och representanthuset måste samarbeta fullt ut med det internationella samhället för att säkerställa att f.d. president Charles Taylor ställs inför rätta.

Kommissionen utplacerade två experter i **Mauretanien** den 1–30 juni 2006 för att övervaka folkomröstningen om konstitutionella förändringar i landet. Mauretanierna godkände ändringarna i konstitutionen, inbegripet möjligheten till politiskt maktskifte, genom en folkomröstning i juni 2006. Valexpertuppdraget kommenterade inrikesministeriets effektivitet när det gäller att organisera valen men noterade att all valpersonal inte var medveten om vilka förfaranden som gällde. Tillsynsmyndigheten CENI (*Commission Electorale Nationale Indépendante*) uppfyllde dock inte sitt mandat på ett oberoende och auktoritativt sätt. Experterna kritiserade de lokala myndigheternas bristande neutralitet, närvaron av säkerhetstrupper i vallokaler samt att det var omöjligt för lokala observatörer att övervaka valen. Experternas rekommendationer när det gäller översynen av den rättsliga ramen och insynen i valförfarandena har översänts till myndigheterna i Mauretanien inför de parlaments- och kommunalval som skall anordnas i november 2006 och presidentvalen i mars 2007.

Ett valobservatörsuppdrag från EU i **Sri Lanka** under ledning av John Cushnahan, f.d. parlamentsledamot och chef för valobservatörsuppdraget vid valen i Sri Lanka 2000, 2001 och 2004, utplacerades för presidentvalet den 17 november. Uppdraget var utplacerat den 23 oktober–4 december 2005.

I sin slutrapport konstaterade uppdraget att presidentvalet den 17 november visserligen genomfördes i en mycket bättre valmiljö i södra delen av landet, men att en påtagligt motsatt situation förelåg i norr och i öster. I områden där LTTE (Tamilska tigrarna) antingen kontrollerade området eller utövade inflytande fanns det föga påtagliga tecken på att en valprocess faktiskt hade ägt rum. Det förekom inga politiska kampanjer och väljarna hindrades från att utöva sin rösträtt på

grund av en framtvingad bojkott från LTTE och dess ombud. Tyvärr var snedvridningen av valprocessen i dessa områden ingen ny företeelse och kan därför inte ignoreras. Tidigare valobservatörsuppdrag från EU i Sri Lanka har lämnat ett antal rekommendationer men de flesta av dessa har ännu inte genomförts. Rekommendationerna läggs fram igen, eftersom de fortfarande är väsentliga för att stärka valprocessen. Ensamma är de dock inte tillräckliga för att råda bot på det grundläggande missnöjet i dessa områden i norr och öster, där väljarna konstant har förvägrats möjligheten att delta fullt ut i den demokratiska processen.

Kommissionen placerade ut två experter för att övervaka president-, parlaments- och lokalvalen i **Tanzania** (den 14 december 2005) och Zanzibar (den 30 oktober 2005) samt för att ge råd i valfrågor till EU:s beskickningschefer i Dar es-Salaam.

Experterna konstaterade, när det gäller valen i Tanzania, att det existerade politisk pluralism men valen 2005 visade att inget oppositionsparti i praktiken kan utmana det regerande partiets [CCM] dominerande ställning. Valen genomfördes väl och den nationella valkommissionen förstärkte sitt rykte om att vara professionell och oberoende, men samtidigt fanns det vissa aspekter av valen som inte uppfyllde internationella normer. (...) Den övergripande ramen för valet är solid, men det står inte klart om den är tillräckligt stark för att garantera ett verkligt demokratiskt val, om ett jämnare val skulle äga rum i framtiden.

Man noterade framsteg när det gäller valadministrationen i Zanzibar, bland annat när det gäller väljarregistreringen och valprocessens integritet jämfört med valen 2000, men experterna noterade dock ett antal väsentliga brister, vilket kräver en skyndsam valreform, bland annat inblandning av politiska myndigheter i valprocessen, brist på insyn i valmyndigheternas verksamhet och bristfälliga mekanismer för klagomål och överklagande. Valprocessen utmärktes av djup misstro mellan de båda främsta partierna i Zanzibar och av en kampanj som stördes av våld, i vilket bland annat milisstyrkor med anknytning till det regerande partiet medverkade.

Ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Max van den Berg utplacerades till **Uganda** för att övervaka president- och parlamentsvalen den 23 februari 2006, de första flerpartivalen i landet på 26 år. Uppdraget var utplacerat den 27 januari–10 april 2006 och en delegation från Europaparlamentet under ledning av parlamentsledamoten Johan Van Hecke anslöt sig till detta.

Uppdraget rapporterade att **Ugandas** folk visade starkt engagemang för att avgöra sin politiska framtid med fredliga, demokratiska medel genom att i stort antal delta och uttrycka tillförsikt i sitt fria val mellan kontinuitet eller förändring. (...) Valkommissionen lyckades behålla allmänhetens förtroende i hög utsträckning och organiserade valen på ett [mer] effektivt och öppet sätt. Den lyckades [dock] inte behålla samtliga politiska partiers fulla förtroende. Enligt EU:s valobservatörsuppdrag uppfyllde valen inte helt internationella principer för verkligt

demokratiska val, framför allt därför att alla inte deltog på samma villkor. (...) Presidenten och hans parti åtnjöt betydande fördelar jämfört med motståndarsidan, och detta gick längre än de vanliga fördelarna med regeringsinnehavet och de befintliga lagliga privilegierna för presidenten. De fick överväldigande och positiv täckning i den statliga televisionen och radion (...). Under perioden före valet och under kampanjtiden förekom kontroversiella anklagelser och domstolsprocesser mot oppositionskandidaten, och detta gav honom bara begränsad tid att bedriva sin kampanj. I en dom avgjorde högsta domstolen att man noterat en rad allvarliga oegentligheter i processen, även om detta inte väsentligt påverkat resultatet av presidentvalet. Domstolen nämnde i sin dom väljare som berövats sin rösträtt, hotelser, partiska valförrättare, flerdubbel röstning, fyllning av valurnorna och inblandning från säkerhetsstyrkornas sida.

Ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Jose Silva Penada utplacerades för parlamentsvalen den 4 december 2005 i **Venezuela**. En delegation från Europaparlamentet under ledning av parlamentsledamoten Arūnas Degutis anslöt sig till uppdraget.

I sin slutrapport konstaterade uppdraget att valmyndigheterna (CNE) administrerade processen väl och att dess logistiska förberedelser inför valet kunde godtas. Genomförandet överskuggades dock av oppositionens anklagelser rörande partiskhet. Perioden före valet utmärktes främst av breda samhällssektors bristande förtroende för valprocessen och CNE:s oberoende. (...) Principen om datoriserad röstning omfattas av en tydlig rättslig ram. Den aktuella utvecklingen och tillämpningen

av den datoriserade valprocessen har dock gått utöver lagen på olika sätt. Upptäckten av en svag punkt i utformningen av röstmaskinernas programvara, med viss möjlighet att röja valhemligheten, behandlades snabbt och adekvat av CNE, varvid fingeravläsningsutrustningen togs bort.

EU:s valobservatörsuppdrag noterade därför med förvåning att flertalet av oppositionspartierna drog sig ur endast fyra dagar före valen. (...) Parlamentsvalen bidrog inte till att minska sprickan i det venezolanska samhället. I detta avseende utgör de ett förlorat tillfälle. För att laga sprickan krävs en mer konstruktiv och mogen insats från alla politiska krafter.

När det gäller **Västbanken och Gaza**, utplacerades ett valobservatörsuppdrag från EU under ledning av parlamentsledamoten Véronique De Keyser för att övervaka valen till det palestinska lagstiftande rådet den 25 januari 2006. Uppdraget var utplacerat från och med den 13 december 2005 till och med den 13 februari 2006. En delegation från Europaparlamentet under ledning av parlamentsledamoten Edward McMillan-Scott anslöt sig till

EU:s valobservatörsuppdrag. I sin slutrapport noterade uppdraget att valen återspeglade en öppen och rättvis valprocess, som administrerades på ett effektivt sätt. (...) Den centrala valkommissionen vann stort förtroende från allmänheten genom sin professionalism och sitt oberoende. Den behöll sin integritet inför hoten. (...) Valdeltagandet var imponerande högt och visade det palestinska folkets överväldigande engagemang för att avgöra sin politiska framtid med demokratiska medel, trots de osäkra förhållanden under vilka valen ägde rum, med bland annat försening, oacceptabelt våld inför kampanjen och en ockupation som begränsade utövandet av de grundläggande friheterna i samband med valen.

Under rapporteringsperioden utplacerade EU även ett **sonderande uppdrag** i den indonesiska provinsen Aceh och i Mauretanien, Nicaragua, Jemen och Zambia inför kommande val, som planeras till hösten 2006.

Valobservatörsuppdrag/Valstödsprojekt juli 2005–juni 2006

Land	Chef för uppdraget	Total budget	Deltagare i uppdrag och projekt
Afghanistan	Emma Bonino, parlamentsledamot	4 000 000 EUR	91 observatörer (11 i kärngruppen, 60 långtidsobservatörer och 20 korttidsobservatörer)
Burundi	Alain Hutchinson, parlamentsledamot	1 240 000 EUR	80 observatörer (8 i kärngruppen, 12 långtidsobservatörer och 60 korttidsobservatörer)
Demokratiska republiken Kongo	Philippe Morillon, parlamentsledamot	1 800 000 EUR	117 observatörer (11 i kärngruppen, 26 långtidsobservatörer, 80 korttidsobservatörer)
Etiopien	Ana Gomes, parlamentsledamot	2 810 000 EUR	159 observatörer (9 i kärngruppen, 50 långtidsobservatörer och 100 korttidsobservatörer)
Fiji	István Szent-Iványi, parlamentsledamot	1 500 000 EUR	37 observatörer (7 i kärngruppen, 12 långtidsobservatörer och 18 korttidsobservatörer)
Guinea-Bissau	Johan Van Hecke, parlamentsledamot	2 500 000 EUR	87 observatörer (7 i kärngruppen, 20 långtidsobservatörer och 60 korttidsobservatörer)
Haiti	Johan Van Hecke, parlamentsledamot	4 500 000 EUR	93 observatörer (9 i kärngruppen, 44 långtidsobservatörer och 40 korttidsobservatörer)

Irak (två uppdrag i form av valstöds- projekt)	Ej tillgängligt	2 300 000 EUR	5 experter
Liberia	Max van den Berg, parlamentsledamot	2 000 000 EUR	49 observatörer (9 i kärngruppen, 20 långtidsobservatörer och 20 korttidsobservatörer)
Mauretanien	Ej tillgängligt	50 000 EUR	2 experter
Sri Lanka	John Cushnahan	1 000 000 EUR	92 observatörer (6 i kärngruppen, 22 långtidsobservatörer och 64 korttidsobservatörer)
Tanzania	Ej tillgängligt	200 000 EUR	2 experter
Venezuela	J. Albino Silva Peneda, parlamentsledamot	1 000 000 EUR	152 observatörer (10 i kärngruppen, 40 långtidsobservatörer och 102 korttidsobservatörer)
Uganda	Max van den Berg, parlamentsledamot	1 800 000 EUR	177 observatörer (9 i kärngruppen, 8 långtidsobservatörer och 160 korttidsobservatörer)
Västbanken och Gaza	Véronique De Keyser, parlamentsledamot	2 300 000 EUR	173 observatörer (13 i kärngruppen, 32 långtidsobservatörer och 128 korttidsobservatörer)

EU ägnade ökade ansträngningar åt uppföljningen av valobservatörsgruppernas slutsatser och rekommendationer genom att ta med dem i uttalanden, politisk dialog, samarbetsprogram och programplaneringen för EIDHR. I enlighet med den praxis som fastställdes 2004 återvände cheferna för EU:s valobservatörsuppdrag till det land där de hade övervakat valet i syfte att lägga fram observatörsuppdragets slutrapport för en bred krets av intressenter.

EU fortsatte också att stödja ansträngningarna att befästa en europeisk strategi för valövervakning hos EU:s observatörer och partnerländer. Finansiering gavs till projektet Nätverk för européer för val- och demokratistöd (Needs), som genomförs av en grupp europeiska institutioner med specifik sakkunskap när det gäller val, i syfte att erbjuda EU-observatörer och EU-experten ett övergripande utbildningsprogram och organisera regionala möten för inhemska valobservatörer. Under rapportperioden genomförde Needs fem specialiserade utbildningsprogram för mer än 149 långtidsobservatörer och experter samt sammankallade ett möte mellan medlemsstaternas kontaktpunkter för valövervakningen och anordnade ett regionalt seminarium för inhemska valobservatörer i Jakarta i Indonesien, med 19 deltagare från 17 organisationer i Asien.

Europeiska kommissionen håller fast vid sitt åtagande att främja högsta standarder vid valövervakning. Kommissionen deltog i den process som utvecklats inom FN:s ram för utarbetande av centrala internationella standarder för valövervakning, vilken understöts av samtliga större organisationer som är verksamma på området. Kommissionen var företrädare vid den ceremoni som hölls i samband med godkännandet av principförklaringen för internationella valövervakningsuppdrag i New York i oktober 2005 och deltog i det uppföljningsmöte som i juni 2006 organiserades i London av samväldet.

Finansiellt bistånd till val

EU lämnar betydande finansiella bidrag till valstödsprojekt i länder som befinner sig i ett övergångsskede. Detta inbegriper stöd till

- kapacitetssuppletering och institutionsuppletering för nationella organ för valadministration samt för valrättsliga organ,

- särskilda verksamheter som väljarregistrering och valorganisation,
- inhemsk valövervakning och grupper för övervakning av medierna,
- medborgarfostran och väljarupplysning genom organen för valadministration eller det civila samhället, och
- internationella eller regionala organisationer som deltar i valstöd.

Stöd till statliga myndigheter, inklusive organ för valadministration, ges endast genom geografiska samarbetsfonder som är tillgängliga för tredjeländer (t.ex. programmen EUF, ALA, Cards och Tacis⁴³). Stöd till icke-statliga organisationer som deltar i valstöd kan även erhållas från dessa program, liksom från EIDHR. Då det har varit nödvändigt att hålla snabba val i situationer efter konflikter har dessutom stöd beviljats genom mekanismen för akuta ingripanden.

Pågående valstödsprojekt som EU beviljade stöd till mellan juli 2005 och juni 2006 är exempelvis följande:

- Stöd till den oberoende kongolesiska valkommissionen (**Demokratiska republiken Kongo**) i samtliga led av valförfarandet under de olika inplanerade valen under 2005 (konstitutionell folkomröstning) och 2006 (presidentval, parlamentsval och regionala val). EG har bidragit med 149 miljoner EUR till en totalbudget på 330 miljoner EUR.

---

⁴³ **EUF**: Europeiska utvecklingsfonden, **ALA**: Program för finansiellt och tekniskt samarbete mellan EU, Latinamerika och Asien, **Cards**: Gemenskapens biståndsprogram för återuppbyggnad, utveckling och stabilisering, **Tacis**: Genom Tacis-programmet ges bidragsfinansierat tekniskt bistånd till 12 länder i Östeuropa och Centralasien (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Kazakstan, Kirgizistan, Moldavien, Ryssland, Tadzjikistan, Turkmenistan, Ukraina, Uzbekistan och Vitryssland), och syftet är framför allt att främja övergångsprocessen i dessa länder.

- Bidrag på över 30 miljoner EUR till FN:s fond till förberedelserna inför valen i **Irak** samt 1,5 miljoner EUR till utsändandet av tre EU-experter till den oberoende valkommissionen i Irak och till ett utbildningsprogram för mer än 170 inhemska observatörsgrupper.
- Bidrag på 14 miljoner EUR under senare år till förberedelserna av valen på **Västbanken och i Gaza**, bland annat inrättandet av en oberoende central valkommission.
- Ett igångsättningsbidrag på 400 000 EUR till den oberoende nationella valkommissionen i **Burundi**. Detta följdes av ett bidrag på 4 miljoner EUR till UNDP:s fond till stöd för anordnandet av valomgången 2005.
- Ett bidrag på 1,2 miljoner EUR till den av UNDP förvaltade fond som inrättats för att stödja genomförandet av presidentvalet i **Guinea-Bissau**.

Europeiska kommissionen har främst gett sitt valstöd via UNDP. Den 21 april 2006 enades kommissionen och UNDP om **operativa riktlinjer för genomförandet av valstödsprogram och valstödsprojekt**. I dessa riktlinjer anges praktiska åtgärder för att befästa det begreppsmässiga och funktionella samarbetet mellan de båda organisationerna i fråga om valstöd, vilket även inbegriper fältnivån.

4.11 Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

EU anser att ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är lika viktiga som medborgerliga och politiska rättigheter med tanke på att alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter är universella, odelbara, beroende av och förbundna med varandra, vilket bekräftades vid världskonferensen om de mänskliga rättigheterna i Wien 1993. Båda dessa kategorier av rättigheter grundar sig på människors inneboende värdighet, och varje rättighet måste tillämpas effektivt för att också de andra skall tillämpas fullt ut. Kopplingen är särskilt uttrycklig i konvention om barnets rättigheter, till vilken samtliga EU-länder anslutit sig, och den kommer även till uttryck i det nyligen antagna kommissionsmeddelandet "Mot en EU-strategi för barnets rättigheter".

Under rapporteringsperioden deltog EU aktivt i den tredje sessionen i den öppna CHR-arbetsgrupp (januari 2006), som hade till uppgift att överväga alternativ för utarbetandet av ett fakultativt protokoll till den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. EU välkomnar rapporten från arbetsgruppen och beslutet i Rådet för mänskliga rättigheter i juni 2006 att förlänga arbetsgruppens mandat med ytterligare två år för att utarbeta ett fakultativt protokoll i vilket samtliga alternativ beaktas.

EU har stött flera CHR-mandat som rör ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, nämligen de särskilda rapportörerna om utbildning, bostäder, hälsa och livsmedel och den oberoende experten på extrem fattigdom. EU välkomnar de värdefulla bidrag dessa särskilda CHR-förfaranden lämnar vid genomförandet av sina mandat när det gäller att främja och skydda mänskliga rättigheter.

Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter står i starkt sambandsförhållande till utveckling. I sex av de åtta millennieutvecklingsmålen läggs en stark tonvikt vid mänsklig och social utveckling. Genom sina åtaganden inför FN-toppmötet i september 2005 att öka effektiviteten och omfattningen av stödet och det därpå följande antagandet av dokumentet om europeiskt samförstånd om utveckling⁴⁴ i december 2005 har EU intagit en ledande roll i fråga om de internationella ansträngningarna för att uppnå millennieutvecklingsmålen. Denna förklaring är uppdelad i två delar. I den första delen, som kallas "EU:s utvecklingsvision" anges de gemensamma målen och principerna för utvecklingssamarbetet. Här bekräftas EU:s engagemang för fattigdomsutrotning, egenansvar och partnerskap, för att ge mer och bättre bistånd och främja en konsekvent utvecklingspolitik. Detta blir i en anda av komplementaritet vägledande för gemenskapens och medlemsstaternas utvecklingssamarbete i alla utvecklingsländer. Mänskliga rättigheter och gott styre är andra viktiga mål. I den andra delen "Europeiska gemenskapens utvecklingspolitik" anges hur gemenskapen skall förverkliga den första delen i fråga om de medel som anförtratts gemenskapen.

Gemenskapen har dessutom infört mål i fråga om social utveckling i sina senaste bilaterala, regionala och interregionala avtal. I dessa avtal ingår en utfästelse från båda parter att erkänna och främja sociala rättigheter, inbegripet efterlevnad av ILO:s centrala konventioner om grundläggande rättigheter för arbetstagare. Här märks bland annat avtalen med Sydafrika (1999) och Chile (2002) samt de pågående förhandlingarna med Gulfstaternas samarbetsråd.

---

⁴⁴ Förslag till gemensam förklaring från rådet, Europaparlamentet och kommissionen om Europeiska unionens utvecklingspolitik: "Europeiskt samförstånd" – KOM(2005) 311 av den 13 juli 2005.

Sedan 1998 har gemenskapen beviljat handelsförmåner inom Allmänna preferenssystemets (GSP) särskilda incitament för skydd av arbetstagares rättigheter. Detta särskilda incitament ges på begäran till sådana utvecklingsländer som garanterar att ILO:s centrala rättigheter för arbetstagarna iakttas. Inom det nya GSP Plus-systemet, som rådet antog den 27 juni 2005 och som trädde i kraft den 1 januari 2006, ger ett nytt GSP-incitament för hållbar utveckling och gott styre ytterligare tullförmåner för utsatta länder som har undertecknat och i realiteten genomfört vissa internationella konventioner om miljöskydd och gott styre samt om mänskliga rättigheter och rättigheter för arbetstagarna, inbegripet de åtta centrala ILO-konventionerna om rättigheter för arbetstagarna. GSP Plus-systemet ersätter flera olika föregående särskilda stimulansordningar.

För närvarande beviljas cirka 180 utvecklingsländer och beroende territorier grundläggande GSP-förmåner. Dessutom har följande 15 utsatta länder beviljats GSP Plus-förmåner under en treårsperiod (2006–2008): fem andinska länder (Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru och Venezuela), sex centralamerikanska länder (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama) samt Moldavien, Georgien, Mongoliet och Sri Lanka.

I undantagsfall, inbegripet vid allvarliga och systematiska kränkningar av någon av ILO:s åtta konventioner om grundläggande arbetsnormer, är det enligt EU:s allmänna preferenssystem möjligt att tillfälligt upphäva handelsförmåner. Enligt rådets gällande förordning om det allmänna preferenssystemet kan en bedömning som genomförs av ILO:s tillsynsorgan leda till en utredning av om det är berättigat att tillfälligt upphäva det allmänna preferenssystemet. I mars 1997 upphävde Europeiska unionens råd tillfälligt rätten till tullförmåner enligt EU:s allmänna preferenssystem för Burma/Myanmar på grund av allvarliga och systematiska kränkningar av ILO:s konvention om tvångsarbete. Eftersom de allvarliga och systematiska kränkningarna av denna konvention inte har upphört fortsätter det tillfälliga upphävandet att gälla.

4.12 Rätten till utveckling

EU har konsekvent framhållit sitt engagemang för rätten till utveckling i enlighet med Wiendeklarationen, handlingsprogrammet från 1993 och förklaringen om rätt till utveckling från 1986, där människor och de mänskliga rättigheterna är den viktigaste frågan när det gäller utveckling. Detta engagemang avspeglas även i de partnerskap för och avtal om utvecklingssamarbete som har ingåtts med länder i hela världen, t.ex. Cotonouavtalet mellan EU och staterna i Afrika, Västindien och Stilla havet.

EU antog i december 2005 "Europeiskt samförstånd om utveckling" som är ett uttalande om en gemensam utvecklingspolitik för EU, där EU förnyar sitt engagemang för utveckling och kamp mot fattigdom och därmed för millenniemålen. Genom denna förklaring, enligt vilken mänskliga rättigheter och gott styre är viktiga mål och frågor som skall integreras, kommer gemenskapen och medlemsstaterna att eftersträva en förbättrad samordning och komplementaritet och ett större egenansvar för mottagarlandet när utvecklingsstöd ges. EU är också fast beslutet att arbeta för en gemensam flerårig programplanering och för gemensamma genomförandemekanismer, inbegripet gemensamma analyser, gemensamma uppdrag för alla givare samt användning av samfinansieringsarrangemang.

I november 2005 antog FN:s generalförsamlingens tredje utskott den sedvanliga resolutionen om rätt till utveckling, vilken hade lagts fram av Malaysia på den alliansfria rörelsens vägnar. I resolutionen stöder man de överenskomna slutsatser och rekommendationer som antogs av den öppna arbetsgruppen för rätt till utveckling (arbetsgruppen) vid dess sjätte möte (den 14–18 februari 2005) och begär att dessa omedelbart, fullständigt och effektivt skall genomföras av kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna och andra berörda aktörer. Man understryker även vikten av huvudprinciperna i slutsatserna från arbetsgruppens tredje möte (rättvisa, öppenhet, ansvarighet, icke-diskriminering).

EU röstade för resolutionen. I sin röstmotivering underströk EU statens skyldighet att arbeta för att rätten till utveckling förverkligas. Enligt EU är det de nationella regeringarna som har det primära ansvaret för att skapa de nationella förutsättningarna för att denna rättighet skall infrias. Detta kan bäst uppnås genom att anlägga ett människorättsperspektiv i de nationella utvecklingsplanerna och de globala partnerskapen, där det betonas att alla mänskliga rättigheter är universella, odelbara, beroende av och förbundna med varandra. EU ger sitt starka stöd till det partnerskap mellan industriländer och utvecklingsländer som fastställs i Monterreyöverenskommelsen, där det anges att varje land har det huvudsakliga ansvaret för sin egen ekonomiska utveckling men att de nationella utvecklingsinsatserna samtidigt måste få stöd av en gynnsam internationell ekonomisk miljö.

EU deltog aktivt vid det sjunde mötet i arbetsgruppen den 9–13 februari 2006. FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna har gett arbetsgruppen mandat att övervaka och se över framstegen när det gäller att främja och genomföra rätten till utveckling och granska rapporter och annan information som lämnas av stater och internationella eller icke-statliga organisationer.

Arbetsgruppen behandlade rapporten från expertgruppen på hög nivå om genomförandet av rätten till utveckling, särskilt när det gäller millennieutvecklingsmål 8 om globala partnerskap och den rapport från kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna som utarbetats för att förbereda det 62:a och slutliga mötet i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. EU underströk att respekten för de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för effektiva och hållbara utvecklingsstrategier och -partnerskap.

Den 30 juni 2006 förlängdes arbetsgruppens mandat med ytterligare ett år av det nyligen inrättade rådet för mänskliga rättigheter. Expertgruppen på hög nivå kommer att sammanträda under ytterligare fem dagar före slutet av 2006 i syfte att genomföra rekommendationerna i rapporten från arbetsgruppens sjunde möte.

4.13 Interkulturell dialog

EU har en stark vilja att främja interkulturell dialog såväl inom unionen som med tredjeländer. I och med de nya medlemsstaterna anslutning ökade unionens mångfald och 2007 kommer den sammanlagda befolkningen att uppgå till nära 500 miljoner, vilket innebär en oerhörd rikedom i fråga om kulturell, social och språklig mångfald. Detta sammanfaller dessutom med en genomgripande demografisk förändring som kommer att resultera i en åldrande och krympande befolkning i arbetsför ålder och ständigt nya strömmar av invandring och en ännu större kulturell mångfald.

I detta sammanhang kommer de gemensamma värderingar som håller ihop våra samhällen, såsom frihet, rättvisa, tolerans och solidaritet, inte att kunna upprätthållas utan allt större prioritering av främjande av kunskap om och förståelse för varandra samt interkulturell dialog.

Det finns i Europa en tydlig och ökande insikt och medvetenhet om behovet av en djupare och mer strukturerad interkulturell dialog som inte enbart inbegriper nationella myndigheter utan även det civila samhället i stort. Det är även viktigt att främja en bred dialog som omfattar olika religioner, åskådningar och etniska grupper.

EU och Europeiska gemenskapen har under många år utvecklat olika kompletterande instrument för att främja interkulturell dialog såväl inom unionen som med tredjeländer (se rutan nedan).

- **Erasmus Mundus-programmet** (2004–2008) är ett program för samarbete och rörlighet inom den högre undervisningen och för främjande av utbyte mellan EU och tredjeländer.
- **Tempus** är ett samarbetsprogram för högre utbildning mellan EU:s medlemsstater och partnerländer. Programmet har förnyats tre gånger (Tempus II, Tempus IIa och Tempus III – 2000–2006). I dag är behovet av utbildningssamarbete mellan länderna större än någonsin och det finns även ett parallellt behov av att förbättra förståelsen mellan olika kulturer. Såsom det anges i beslutet om Tempus III (av den 29 april 1999): "Samarbetet inom högre utbildning stärker och fördjupar de band som sammanlänkar Europas olika folk, framhäver de gemensamma kulturella värderingarna, främjar givande åsiktsutbyten och underlättar multinationell verksamhet inom vetenskap, kultur, konst och på det sociala och ekonomiska området".
- Programmet **Ungdom** (2000–2006) underlättar rörligheten för unga och utbyten mellan ungdomar från 31 europeiska länder.
- Programmet **Euromed Ungdom** omfattar medlemsstaterna och 12 medelhavsländer.

- **Kultur 2000-programmet (2000–2004, förlängning till och med 2006)** bidrar aktivt till den interkulturella dialogen genom att stödja kulturella samarbetsprojekt med organisationer från flera europeiska länder. Några projekt genomförs i tredjeländer. Många syftar till en ökad förståelse av europeisk kultur i tredjeländer. Det nya programmet Kultur 2007 kommer att ha liknande mål och den interkulturella dialogen kommer att vara en av dess tre prioriteringar.

- **Programmet för integration av tredjelandsmedborgare (Inti)** är ett EU-finansierat program för förberedande åtgärder för att främja integrering av tredjelandsmedborgare i EU:s medlemsstater. Det syftar även till främja dialog med det civila samhället, utveckla integrationsmodeller, fastställa och utvärdera bästa metoder på integrationsområdet samt inrätta nätverk inom Europa.
- Den interkulturella dialogen som ett övergripande kriterium har integrerats i de nya inbjudningarna att lämna förslag för flertalet program på området för utbildning och kultur (t.ex. **Ungdom, Leonardo, Kultur 2000, Media, e-lärande, Medborgarskap och Audiovisuell politik**). Den nya generationen program på dessa områden (2007–2013) kommer även att ha interkulturell dialog som ett av målen. Detta är fallet för programmen **Aktiv ungdom, Kultur 2007** och **Aktivt europeiskt medborgarskap**.

I oktober 2005 föreslog kommissionen att 2008 skall vara Europeiska året för interkulturell dialog. Med en total budget på 10 miljoner euro kommer det Europeiska året för interkulturell dialog att bygga på rikedomerna och mångfalden hos en rad särskilda projekt som skall genomföras 2008 genom gemenskapsprogram och andra åtgärder. Kultur, utbildning, ungdom, sport och medborgarskap kommer att vara de viktigaste berörda områdena.

När det gäller **yttre förbindelser** uttryckte Europeiska unionens råd i februari 2006 sin djupa oro över de händelser som följde på publiceringen i europeiska medier av karikatyerna av profeten Mohammed. Europeiska unionens råd uttryckte sitt stöd för yttrandefriheten och fördömde starkt alla våldshandlingar och hot men insåg och beklagade samtidigt att muslimer i hela världen ansett karikatyerna stötande och upprörande.

När det gäller partnerländerna i Medelhavsområdet har Europa–Medelhavspartnerskapet (Barcelonaprocessen) under de senaste 10 åren blivit det mest omfattande instrumentet för den politiska dialogen. De politiska, ekonomiska och socio-kulturella initiativ som har utvecklats genom Barcelonainstrumentet har det gemensamma målet att skapa ett område med fred, stabilitet och dialog med EU:s grannländer. Efter publiceringen av karikatyerna lade kommissionen fram ett övergripande paket åtgärder, bl.a. optimal användning av Anna Lindhs Europa–Medelhavsstiftelse för kulturell dialog. Dessa initiativ berör media, opinionsbildare, det civila samhället och ungdomar. Stiftelsen, som är belägen i Alexandria, främjar dialog mellan kulturen och bidrar till Barcelonaprocessens synlighet genom intellektuella och kulturella utbyten och utbyten med det civila samhället. Ett viktigt inslag i Europa–Medelhavsstiftelsen för kulturell dialog är den roll som de s.k. nationella näten skall ha.

Europa–Medelhavspartnerskapets politiska beslut, workshopar, regionala program och nationella initiativ syftar till att föra människor i regionen närmare varandra. Det bör även noteras att de statliga åtgärderna i väsentlig grad har kompletterats av viktiga bidrag från andra aktörer såsom den icke-statliga plattformen för Europa–Medelhavsregionen som har ansvaret för Barcelonaprocessen, civila forum samt Europa–Medelhavspartnerskapets parlamentariska församling. Vid toppmötet i samband med tioårsdagen av Europa–Medelhavssamarbetet i Barcelona den 27–28 november 2005 erkände man den ytterst viktiga roll som utbildning spelar för den politiska, sociala och ekonomiska utvecklingen. Det femåriga arbetsprogrammet innehåller åtaganden om samarbete bl.a. för att bekämpa diskriminering, rasism och främlingsfientlighet, öka tolerans, främja förståelse och respekt för alla religioner och kulturer samt stärka mediernas roll i utvecklingen av en interkulturell dialog.

I enlighet med handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken har partnerländerna förbundit sig att bekämpa alla former av diskriminering, religiös intolerans, rasism och främlingsfientlighet. Andra instrument, såsom ASEM-processen i Asien, utgör viktiga medel för att delta i den interkulturella dialogen.

Multilaterala forum såsom FN utgör en lämplig plattform för att främja interkulturell dialog. I detta syfte lade EU vid sextionde sessionen i FN:s generalförsamling fram en resolution om religiös intolerans, med starkare fokus på dialogen mellan civilisationer. Resolutionen, som antogs genom konsensus, erkänner betydelsen av att främja dialog som ett konstruktivt medel för att öka förståelse och kunskaper. Unesco-konventionen om kulturell mångfald betraktas också som ett viktigt verktyg

för att förbättra relationerna i våra mångfaldiga samhällen. Kommissionen främjar aktivt en snabb ratificering av denna konvention. EU främjar dessutom ökad dialog med andra internationella organisationer (Europarådet, OSSE etc.) och användning av gemenskapsinstrument för att skapa fler tillfällen till att fördjupa den interkulturella dialogen. EU undersöker sätt för att arbeta tillsammans med partner och andra internationella aktörer i den muslimska världen, inbegripet Islamiska konferensen (OIC) och Arabförbundet, för att främja tolerans och respekt för religioner och andra trosuppfattningar och övertygelser. Särskild tonvikt läggs vid den roll som fria medier och icke-statliga organisationer kan spela i detta avseende.

Initiativet "allians mellan civilisationer" lanserades vid FN-toppmötet i september 2005 av FN:s generalsekreterare med stöd av Spaniens och Turkiets premiärministrar. Genom alliansen försöker man att skapa en kollektiv politisk vilja och mobilisera gemensamma åtgärder på såväl institutionell nivå som inom det civila samhället för att övervinna fördomar, missuppfattningar och polarisering som motverkar ett sådant samförstånd. Man hoppas även att kunna bidra till en samlande global rörelse som återspeglar viljan hos en bred majoritet människor och avvisar extremism i alla samhällen. En högnivågrupp bestående av tjugo framstående ledare inom politik, den akademiska världen, det civila samhället, den internationella finansvärlden och media från alla regioner runt om i världen ger riktlinjer för arbetet inom alliansen mellan civilisationer, utvärderar de krafter som bidrar till extremism och rekommenderar kollektiva åtgärder för att motarbeta dessa krafter. Högnivågruppen kommer att förelägga FN:s generalsekreterare en slutrapport före slutet av 2006. Rapporten kommer att innehålla en analys av de nuvarande problemen samt rekommendationer till praktiska åtgärder för att motarbeta extremism och upprätthålla en fredlig samexistens mellan olika samhällen.

4.14 Asyl, migration, flyktingar och fördrivna personer

När det gäller **asylsökandens** rättigheter är EU i färd med att skapa ett gemensamt asylsystem inom EU och har redan enats om grundläggande åtgärder. I Haagprogrammet, som är en handlingsplan för rättsliga och inrikes frågor för de närmaste fem åren, syftar till att ett fullt utbyggt gemensamt europeiskt asylsystem skall vara inrättat senast 2010. Som en del av det gemensamma europeiska asylsystemet antogs rådets direktiv (2005/85/EG) om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus den 1 december 2005. Genom direktivet säkerställs det att alla förfaranden i första instans omfattas av samma miniminormer i alla EU:s medlemsstater utan att internationella skyldigheter på detta område åsidosätts.

För att höja skyddskapaciteten i **flyktingarnas** ursprungsregioner, där de flesta flyktingar befinner sig, och för att skapa ett bättre skydd för de befintliga flyktinggrupperna där, har kommissionen föreslagit att det skall genomföras regionala skyddsplaner som syftar till att i partnerskap med UNHCR och genom praktiskt inriktade projekt och finansiering, bidra till att finna långsiktiga lösningar såsom återsändande, lokal integrering eller vidarebosättning. Rådet stödde denna strategi enligt kommissionens meddelande från september 2005 (KOM(2005) 388 slutlig) om regionala skyddsprogram och erkände att sådana program utgör ett första steg på vägen mot en förbättrad tillgång till skydd och långsiktiga lösningar för dem som är i behov av internationellt skydd, så snabbt och så nära deras egna hem som möjligt. I en anda av delaktighet och medansvar bistår de regionala skyddsprogrammen de tredjeländer där det finns stora flyktinggrupper eller som har

många asylsökande med att bygga upp deras skyddskapacitet. Det första regionala skyddsprogrammet håller på att genomföras som ett pilotprojekt i de västra nya oberoende staterna, särskilt i Ukraina, Moldavien och Vitryssland. Dessa program kommer att inriktas på att stärka den befintliga skyddskapaciteten genom att ge praktiskt stöd till behandlingen av asylansökningar och stärka subsidiärt skydd, integrering och dokumentation. Man överväger för närvarande var det andra pilotprogrammet skall äga rum. Tänkbara områden inbegriper regionen vid de stora sjöarna och Afrikas horn.

EU inser behovet av att skydda de mänskliga rättigheterna för **migranter**, särskilt kvinnor, och att säkerställa samordnade åtgärder mot olaglig invandring, människohandel och människosmuggling. I rådets slutsatser om migration och yttre förbindelser från november 2005 upprepades värdet av att koppla arbetet inom området för migration och yttre förbindelser till inrikes frågor, utrikes frågor och utveckling. Kommissionen har införlivat migrations- och asylfrågor i sina politiska dialoger med tredjeländer och i sina samarbetsstrategier. I ett meddelande från november 2005, "Prioriterade åtgärder för att lösa migrationsutmaningarna: Första uppföljningen av mötet på Hampton Court" lade kommissionen fram ett förslag till en bättre och mer samordnad användning av befintliga instrument och strategier. Meddelandet var huvudsakligen inriktat på vissa aspekter av hanteringen av migration när det gäller Medelhavsområdet och Afrika. Detta vidareutvecklades i "Övergripande strategi för migration: Prioriterade åtgärder med inriktning på Afrika och Medelhavsområdet" som antogs av Europeiska unionens stats- och regeringschefer i december 2005 i syfte att konkreta åtgärder skulle genomföras under 2006.

Meddelandet "En gemensam agenda för integration. En ram för integration av tredjelandsmedborgare inom Europeiska unionen" utgjorde ett första svar från kommissionen på uppmaningen i Haagprogrammet att utarbeta en samordnad EU-ram för integration. Efter rådets (rättsliga och inrikes frågor) antagande i november 2005 av gemensamma grundläggande principer för integration är de viktigaste inslagen i meddelandet förslag till konkreta åtgärder för att genomföra dessa principer i praktiken, med ett antal stödjande EU-mekanismer. I meddelandet betonas vikten av att ytterligare klargöra migranternas rättigheter och skyldigheter inom Europeiska unionen och utveckla särskilda samarbetsåtgärder och ett informationsutbyte om integration, mainstreaming och utvärdering.

Europeiska kommissionen har stött Internationella arbetskonferensens föreberedelser och antagande i juni 2004 av **ILO:s** handlingsplan för migrerande arbetare samt utarbetandet och antagandet av en multilateral ram för ett rättighetsgrundat tillvägagångssätt när det gäller migration vilken förelades ILO:s styrelse i mars 2006.

Under de senaste åren har EU alltmer intagit en helhetssyn i fråga om migration och fullt ut beaktat **förhållandet mellan migration och utveckling**. I förklaringen "Europeiskt samförstånd" när det gäller utvecklingspolitik, anges det att EU avser att göra migration till en positiv faktor för utvecklingen genom att främja konkreta åtgärder för ett ökat bidrag till fattigdomsminskning, bl.a. genom att underlätta penningöverföringar och begränsa kompetensflykten av högutbildade människor.

I kommissionens meddelande, "Migration och utveckling: konkreta riktlinjer" (september 2005), föreslås en "verktygslåda" för att förbättra kopplingarna mellan migration och utvecklingen i ursprungsländerna genom att parallellt behandla frågor om penningöverföringar, rollen för utflyttade befolkningsgrupper, cirkulation av kompetens, cirkulär migration och sätt att begränsa kompetensflykt. I meddelandet behandlas frågan om hur migrationsrelaterade fenomen kan påverka utvecklingen i ursprungsländerna.

Den globala kommissionen om internationell migration lade fram sin slutrapport till FN:s generalsekreterare den 5 oktober 2005. Europeiska unionen har arbetat med en ingående uppföljning av denna rapport och förberett sig för FN:s högnivådialog om internationell migration och utveckling som kommer att inledas i september 2006. Denna dialog är av central betydelse för att främja en helhetssyn på migrations- och utvecklingsfrågor.

Europeiska unionen är fast besluten att bekämpa **olaglig invandring** på ett övergripande sätt, eftersom medlemsstaternas rätt att besluta vem som får resa in och stanna på deras territorium ifrågasätts genom detta fenomen och det även kan sätta migranternas liv i fara och utsätta dem för exploatering. Unionen är samtidigt fast besluten att se till att olagliga invandrares grundläggande rättigheter respekteras. Det läggs särskild tonvikt på bestämmelser om rättssäkerhetsgarantier, familjeenhet och garantier när det gäller kvarhållande och tvångsåtgärder. I juli 2005 antog kommissionen den första årliga övervaknings- och utvärderingsrapporten där nivån för tredjeländernas samarbete i kampen mot olaglig invandring fastställs. Rapporten förelades Europeiska unionens råd i syftet att utvärdera och förbättra samarbetet om olaglig invandring tillsammans med de berörda tredjeländerna.

Kommissionens förslag till direktiv om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna innehåller klara och tydliga gemensamma bestämmelser när det gäller återvändande, avvisning eller utvisning, användning av tvångsåtgärder, tillfällig överföring och återinresa, där de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna för den berörda personen till fullo respekteras. Förslaget syftar till att införa horisontella bestämmelser som är tillämpliga på alla tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i en medlemsstat och fastställer ett förfarande i två steg för att få en olaglig vistelse att upphöra. Ett beslut om återvändande måste utfärdas till alla tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna. Frivilligt återvändande måste prioriteras. Endast om den berörda tredjelandsmedborgaren inte frivilligt återvänder skall medlemsstaterna genomdriva skyldigheten att återvända genom ett beslut om återsändande. I förslaget till direktiv ges de nationella åtgärderna för återvändande en europeisk dimension genom införandet av ett förbud mot återinresa som gäller i hela Europeiska unionen.

Olaglig invandring är ofta kopplad till kränkningar av de mänskliga rättigheterna och människohandel. I oktober 2005 lade kommissionen fram ett meddelande, "Bekämpning av människohandel – en integrerad strategi och förslag till en handlingsplan" (KOM(2005) 514 slutlig). Meddelandet utgör en utgångspunkt för ytterligare diskussioner och ger riktlinjer för att konsolidera och förbättra EU:s politik för att bekämpa människohandel. Det kommer att vara till hjälp när man tar itu med problemet med människohandel, inte enbart på området för rättsliga och inrikes frågor, utan även genom lämpliga initiativ på andra politikområden, särskilt i EU:s yttre förbindelser och utvecklingspolitik.

I januari 2006 antog kommissionen ett meddelande med mål och prioriteringar för det **nya tematiska programmet om migration och asyl** som en förlängning av programmet Aeneas verksamhet enligt den nya budgetplanen 2007–2013. Detta tematiska program kommer att införlivas med den nya rättsliga ramen för gemenskapens yttre åtgärder, dvs. Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet och instrumentet för utvecklingssamarbete och ekonomiskt samarbete. Kommissionen föreslår att det nya programmet skall inriktas på följande områden:

Stärkande av sambanden mellan migration och utveckling.

Främjande av en väl organiserad arbetskraftsinvandring.

Bekämpning av illegal invandring och underlättande av återtagande av illegala invandrare.

Skydd av migranter mot exploatering och utanförskap.

Främjande av asyl och internationellt skydd, inbegripet genom regionala skyddsprogram.

Kommissionen har inlett en diskussion med Europaparlamentet och rådet om räckvidden, målen och prioriteringarna för detta tematiska program. Resultatet av detta arbete kommer att ge de politiska riktlinjerna för kommande skeden i programplaneringen i form av ett tematiskt strategidokument.

4.15 Rasism, främlingsfientlighet, icke-diskriminering och respekt för mångfald

Rasism och främlingsfientlighet är oförenligt med de principer på vilka EU är grundat.

EU:s institutioner har regelbundet tagit avstånd från och fördömt alla yttringar av dessa fenomen.

Inom ramen för de befogenheter som EU har tilldelats genom fördragen bedriver unionen en otvetydig politik för att bekämpa dessa fenomen såväl inom sina gränser som i samband med sina yttre åtgärder.

1997 fick Europeiska unionen genom Amsterdamfördraget en rättslig grund för att utarbeta "lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning" (jfr artikel 13 i EG-fördraget). Med stöd av dessa befogenheter antog EU i juni 2000 enhälligt direktivet om likabehandling av personer oavsett deras ras (2000/43/EG) och i november 2000 ett ramdirektiv för likabehandling när det gäller sysselsättning (2000/78/EG).

Under förra året gjorde medlemsstaterna ytterligare framsteg i genomförandet av dessa båda direktiv med förbud mot direkt och indirekt diskriminering liksom trakasserier på grund av religion eller övertygelse, ålder, funktionshinder eller sexuell läggning på sysselsättningsområdet och på grund av ras eller etniskt ursprung på en rad områden (sysselsättning, socialt skydd, utbildning, tillgång till varor, tjänster, boende etc.). Genom dessa direktiv har nivån för skydd mot diskriminering avsevärt höjts inom hela EU. I några länder har detta medfört ett helt nytt och rättighetsbaserat tillvägagångssätt när det gäller lagstiftning och politik mot diskriminering.

Trots detta var kommissionen tvungen att inleda överträdelseförfaranden mot vissa medlemsstater på grund av sent eller ofullständigt införlivande av dessa direktiv. 2005 fastslog Europeiska unionens domstol att Luxemburg och Tyskland hade underlåtit att införliva direktivet om likabehandling av personer oavsett deras ras och att Österrike och Finland inte hade gjort detta fullt ut. Kommissionen undersöker nu om den nationella lagstiftningen i medlemsstaterna korrekt återspeglar direktiven. Den stöder även en rad kompletterande åtgärder för ökad medvetenhet samt utbildning av domare, advokater och företrädare för det civila samhället om principerna i lagstiftningen mot diskriminering.

Kommissionen kommer att ingående att undersöka betydelsen och lämpligheten av eventuella nya åtgärder för att komplettera den nuvarande rättsliga ramen. I detta syfte har den inlett en kartläggning av nationella bestämmelser som går längre än kraven i EG-direktiven i medlemsstaterna och i några tredjeländer. Resultaten förväntas läggas fram i slutet av 2006.

2007, som är Europeiska året för lika möjligheter för alla, står i centrum för kommissionens ramstrategi mot diskriminering och för likabehandling. Under året kommer det att vidtas åtgärder på såväl EU-nivå som nationell nivå. Många av åtgärderna kommer att ägnas åt nationella samordningsorgan och nationella handlingsplaner. Andra nya initiativ inbegriper inrättandet av en rådgivande högnivågrupp för att undersöka integreringen, såväl socialt som på arbetsmarknaden, av minoriteter, bl.a. romer⁴⁵.

Ett förslag till rådets rambeslut om bekämpande av rasism och främlingsfientlighet lades fram av kommissionen i november 2001. Förslaget till rambeslut har två syften: att säkerställa att rasism och främlingsfientlighet blir straffbart i alla medlemsstater med effektiva, proportionella och avskräckande straff och att förbättra och stödja det rättsliga samarbetet genom att undanröja potentiella hinder.

---

⁴⁵ Kommissionens beslut (2006/33/EG) av den 20 januari 2006. I denna rapport avses med "romer" personer som benämner sig själva som romer, zigenare, resandefolket, manouches, sinter m.fl.

Genom förslaget brottsförklaras avsiktliga gärningar såsom uppvigling till våld eller hat mot en befolkningsgrupp eller en person som tillhör en grupp på grundval av ras, hudfärg, härstamning, religion eller övertygelse, nationellt eller etniskt ursprung samt offentligt förnekande eller flagrant förringande av brott mot mänskligheten eller krigsförbrytelser. Alla former av rasism (inbegripet på grund av religion) tas upp i förslaget utan att särskilda grupper som kan utsättas för rasism förtecknas. Efter flera års diskussioner kan medlemsstaterna dock inte enas om rambeslutet, främst på grund av svårigheter att finna den rätta jämvikten mellan yttrandefrihet och bekämpande av rasistiskt beteende. Diskussionerna i rådet befinner sig för närvarande i ett dödläge.

Europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet (EUMC) i Wien tillhandahåller forskning och analyser som är synnerligen viktiga för att korrekt kunna förstå omfattningen och utvecklingen av rasism, främlingsfientlighet och antisemitism i EU. EUMC:s verksamhet för insamling av uppgifter sker genom Raxen, ett EU-övergripande nätverk av nationella kontaktpunkter, och med utgångspunkt i de för alla EU-medlemsstater gemensamma riktlinjerna. Resultaten offentliggörs i centrumets årsrapport, senast publicerad i november 2005, och i andra publikationer, t.ex. jämförande rapporter om viktiga tematiska områden.

Under översynsperioden offentliggjorde EUMC tre jämförande rapporter: 1. Övervakning av rasistiska brott och våldshandlingar. 2. Migranter, minoriteter och boende. 3. Romer och resandefolket i det allmänna utbildningssystemet. Genom Raxen kan EUCM även samla in uppgifter och information för att svara mot överhängande problem. Efter bombattackerna i London den 7 juli 2005 genomförde EUCM en särskild insamling av uppgifter för att fastställa konsekvenserna av händelserna för muslimska grupper inom EU. EUCM lade även fram en uppdaterad information om yttringar av antisemitism och antisemitiska attityder inom EU mellan 2001 och 2005.

EUMC har dessutom fortsatt sitt särskilda arbete om romerna. Tillsammans med OSSE och Europarådet samorganiserade EUCM den internationella konferensen om genomförandet och harmoniseringen av nationell politik beträffande romer, sinter och resandefolket. EUCM fortsatte att stödja det unika nätet av romska kvinnliga aktivister, Internationellt nätverk för romska kvinnor. EUMC har även samarbetat med ett antal europeiska städer och följt upp sitt tidigare arbete för att jämföra bra metoder för att integrera muslimer på lokal nivå. Resultaten belystes vid en konferens med Regionkommittén om lokala och regionala myndigheters bidrag till skyddet av minoriteter och till politiken för att bekämpa diskrimination.

EUMC samarbetar med Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) som är Europarådets viktigaste organ för att bekämpa rasism och intolerans i ett vidare Europa. Genom sina landsrapporter övervakar och analyserar ECRI framstegen med att bekämpa våld, diskriminering och rasistiska fördomar i vart och ett av Europarådets 46 medlemsstater och lägger fram förslag för regeringar om att åtgärda fastställda problem.

I juni 2005 offentliggjorde Europeiska kommissionen ett förslag om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, med en utvidgning av EUMC:s mandat. Det har föreslagits att byrån skall tas i drift den 1 januari 2007.

I maj 2006 deltog EUMC i anordnandet av ett seminarium för Europa–Medelhavsområdet med ämnet "Rasism, främlingsfientlighet och media: Vägen till respekt och förståelse för alla religioner och kulturer". Detta evenemang gav beslutsfattare och media tillfälle att bredda och fördjupa diskussionen om främlingsfientlighet och rasism i media och att undersöka sätt för att bidra till respekt och förståelse för alla religioner och kulturer.

När det gäller **yttre förbindelser** är EU aktivt engagerat i insatserna inom Förenta nationerna för att bekämpa rasism och diskriminering. Under den sextionde sessionen i FN:s generalförsamling stödde Europeiska unionen uppföljningen av Durbanresolutionen⁴⁶ som i stort sett antogs friktionsfritt i förhållande till tidigare år, med avsevärd hjälp från Costa Rica i egenskap av ordförande för förhandlingarna och från Sydafrika som intog en moderat hållning. I sin röstförklaring betonade EU vikten av den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering och uppmanade enträget alla stater att ratificera denna och prioritera genomförandet av dess bestämmelser samt att vidta effektiva åtgärder på nationell nivå för att bekämpa symptomen på och orsakerna till rasism och diskriminering.

EU har införlivat frågor om rasism och främlingsfientlighet med sina politiska dialoger med tredjeländer, såsom Ryssland och Kina. Dessa frågor har även införlivats med samarbetsstrategierna. Enligt handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken har t.ex. partnerländerna själva förbundit sig att samarbeta för att bekämpa alla former av diskriminering, religiös intolerans, rasism och främlingsfientlighet.

Kampen mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering av minoriteter och ursprungsbefolkningar är en prioritering när det gäller finansiering från EIDHR. Detta område omfattas av allmänna och särskilda inbjudningar att lämna förslag till projekt för finansiering. En inbjudan att lämna förslag på detta område med en budget på 5 miljoner euro inleddes i januari 2005. Sammanlagt 13 projekt valdes ut för finansiering till ett totalt belopp om 4,55 miljoner euro och skall utgöra en konkret uppföljning av Durbandeklarationen och handlingsplanen från 2001 (se kapitel 3.7).

---

⁴⁶ Globala insatser för att fullständigt utrota rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och därtill kopplad intolerans och fullt ut genomföra och följa upp Durbandeklarationen och handlingsprogrammet (59/177).

En oberoende extern utvärdering av EIDHR:s program mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering slutfördes i oktober 2005. Utvärderingen inbegrep en skrivbordsstudie och besök på plats i fråga om 17 projekt som hade finansierats genom EIDHR. Resultatet av denna utvärdering var positivt. Experterna konstaterade t.ex. att många av projekten skulle kunna ge väsentliga resultat och utan tvivel förbättra livet för de personer som utsätts för rasism och diskriminering. Projekten når några av de mest utsatta medlemmarna i diskriminerade befolkningsgrupper i några av de mest problemfyllda miljöerna i världen. Utvärderarna ansåg att detta arbete bäst kan genomföras av icke-statliga organisationer som kan vinna dessa minoriteters förtroende. De projekt som föreföll ha de största effekterna och de bästa utsikterna till hållbarhet var de som medvetet använde människorättsnormer, ett rättighetsbaserat förhållningssätt, en enhetlig utformning på grundval av en sund och ingående analys av situationen i landet, och som kunde anpassa sig till förändrade villkor. De svagheter som konstaterades var i de flesta fall kopplade till några förfaranden, förseningar och bristande flexibilitet som begränsade projektens effektivitet.

För att förbättra samordningen inrättade kommissionen i början av 2006 en övergripande grupp mot rasism och främlingsfientlighet. Gruppen sammanträder fyra gånger om året och utgör en plattform för informationsutbyte inom kommissionen och, i förekommande fall, med andra institutioner.

Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter – Kampen mot rasism och konfliktomvandling i Israel

Projektet, som genomförs av Mossawa Center, syftar till att bekämpa rasism och omvandla förbindelserna mellan de olika målgrupperna som inbegriper den judiska majoriteten, den arabiska minoriteten och etniska grupper såsom ryssar, etiopier och mizrahim. Det syftar även till att ändra attityderna hos judiska befolkningsgrupper i Israel genom att främja förståelse mellan de olika befolkningsgrupperna, respekt för alla minoriteters rättigheter och ett eventuellt förebyggande av konflikter och våld mellan befolkningsgrupperna. Åtgärderna i projektet är baserade på en trehövddad strategi: 1. Kamp mot rasism. 2. Utbildning för att förebygga diskriminering och konflikter. 3. Främjande av nya värderingar för att stödja ett demokratiskt, multikulturellt och interkulturellt samhälle där alla minoritetsgrupper beviljas fullständiga rättigheter. Bland de viktigaste åtgärderna ingår övervakning av hatbrott, rättsliga framställningar, framställningar till regeringen, mediakampanjer, uppsökande socialt arbete, utbildning och övervakning av genomförandet av internationella avtal, inbegripet med EU. Kommissionens finansiering av projektet genom EIDHR uppgår till 298 660 euro. Projektet inleddes i december 2005.

4.16 Personer med funktionshinder

Europeiska unionens åtaganden gentemot personer med funktionshinder återges i artikel 26 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna:

"Unionen erkänner och respekterar rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet."

EU har fortsatt att visa sitt engagemang för att främja och skydda rättigheterna för funktionshindrade personer i Europa i enlighet med Europeiska unionens handikappstrategi. I denna strategi läggs tonvikten på värdighet, grundläggande rättigheter, skydd mot diskriminering, rättvisa och social sammanhållning. Genomförandeinstrumentet för denna strategi är handlingplanen för EU:s handikappstrategi⁴⁷ som har tre huvudinriktningar: trygga av individuella rättigheter, undanröjande av sådana hinder som gör att funktionshindrade personer inte kan använda sina färdigheter och integrering av handikappfrågor på alla de områden där gemenskapens politik direkt eller indirekt påverkar situationen för personer med funktionshinder.

Samarbetet mellan kommissionen och medlemsstaterna underlättas av EU:s högnivågrupp för handikappfrågor bestående av företrädare för medlemsstaterna och kommissionen, företrädare för funktionshindrade personer och berörda aktörer som regelbundet sammanträder för att fortsätta att utveckla synergieffekter i EU:s handikappolitik. Genom detta forum för utbyte samlas uppgifter, erfarenheter och råd in, vilket bidrar till en bättre rapportering från Europeiska kommissionen om situationen för personer med funktionshinder inom hela EU. Detta i sin tur gör att framstegen kan fortsätta för att skapa en miljö som stöder ett aktivt införlivande av personer med funktionshinder i samhället och ekonomin. Samarbetet underlättas ytterligare genom medvetandehöjande kampanjer såsom Europeiska kommissionens politiska konferensserie som äger rum varje år på europeiska handikappdagen i december samt ordförandeskapskonferenser som anordnas regelbundet.

---

⁴⁷ http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2003/oct/com650_final_en.html.

EU anser att personer med funktionshinder bör delta i planeringen, övervakningen och utvärderingen av politik och metoder när det gäller funktionshinder. EU upprätthåller därför dialogen med Europeiskt handikappforum (en paraplyorganisation som företräder europeiska icke-statliga handikapporganisationer och nationella handikappråd) och arbetsmarknadens parter (arbetsgivarorganisationer, fackförbund och fackföreningar samt associerade organisationer från det civila samhället när det gäller arbetslivsfrågor) för att eftersträva en aktiv integrering av personer med funktionshinder.

Som en del av meddelandet om uppföljningen av Europeiska handikappåret 2003⁴⁸ lägger kommissionen fram en handikapprapport vartannat år för att bedöma framstegen med att genomföra den europeiska handikappstrategin och behandla nästa etapp av handlingsplanen (2006–2007). Den första rapporten offentliggjordes i november 2005 inom ramen för ytterligare ett meddelande, "Funktionshindrade personers situation i den utvidgade Europeiska unionen: den europeiska handlingsplanen"⁴⁹. I rapporten redogörs det för den övergripande situationen för funktionshindrade personer i det utvidgade EU. Nya tendenser i medlemsstaterna beaktas och man framhäver de positiva resultaten av rådets direktiv 2000/78/EG, där det fastställs en allmän rättslig ram för likabehandling av bl.a. funktionshindrade i arbetslivet i samtliga EU:s medlemsstater.

Initiativet från Europeiska kommissionen att utse 2007 till Europeiska året för lika möjligheter för alla är det centrala inslaget i en ramstrategi avsedd att säkerställa att diskriminering effektivt bekämpas, mångfald uppmuntras och lika möjligheter främjas. Strategin läggs fram i ett meddelande som antogs av Europeiska kommissionen i juni 2005 och som syftar till att säkerställa att lagstiftningen mot diskriminering, inbegripet direktiv 2000/78/EG, till fullo genomförs och förstärks.

---

⁴⁸ KOM(2003) 650 av den 30 oktober 2003.

⁴⁹ KOM(2005) 604 av den 28 november 2005.

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0604en01.pdf.

Föreanta nationernas nätverk för befolkningsuppgifter uppskattar att det finns nästan 50 miljoner funktionshindrade personer i Afrika. [...] Endast 2 % har tillgång till någon form av rehabilitering, 90 % av barn med mentala funktionshinder dör före fem års ålder och 70 % av funktionshindrade vuxna är arbetslösa och lever i fattigdom. [...] Trots att det finns få uppgifter om prevalensen och förekomsten av handikappande sjukdomar i Afrika [förmodas det] att en stor del av funktionshindren är ett resultat av låg näringsstatus, smittosamma sjukdomar samt låga vaccinations- och immuniseringsnivåer.⁵⁰ Mentalt funktionshindrade personer har ofta svårt att göra sig hörda och är därför ännu mer utsatta för de talrika, omfattande och sammankopplade konsekvenser av diskriminering, stigmatisering och fattigdom som funktionshindrade personer i hela världen utsätts för.

Funktionshinder har en viss stämpel i Afrika och innebär ofta att när en person drabbas av funktionshinder eller när ett funktionshindrat barn föds träder den enskilde och dennes familj in i en ny, så gott som okänd, värld med stereotyper i överflöd. De påverkas ofta av kulturella eller religiösa traditioner enligt vilka funktionshinder är ett resultat av en förbannelse eller ett tecken på synd och vanära inom familjen. [...] Det sätt på vilket funktionshindrade personer skildras i medierna bidrar till att förstärka dessa stereotyper [...] och ger en bild av beroende, oduglighet [och] oförmåga. Det finns en direkt koppling mellan funktionshinder och fattigdom. [...] Funktionshinder ökar risken för fattigdom och fattigdom ökar risken för funktionshinder.⁵¹

⁵⁰ Informationsblad om funktionshinder i Afrika från den icke-statliga handikapporganisationen "Pearls of Africa" <http://www.pearlsofafrica.org/htmlDIA.html>.

⁵¹ Informationsblad om funktionshinder i Afrika från den icke-statliga handikapporganisationen "Pearls of Africa" <http://www.pearlsofafrica.org/htmlDIA.html>.

Förenta nationerna uppskattar att det finns mer än en halv miljard funktionshindrade personer i världen och att deras liv ofta begränsas av fysiska, tekniska och sociala hinder som både bidrar till och har sitt ursprung i diskrimineringen mot dem. EU är till fullo engagerat i förhandlingarna i generalförsamlingen om utkastet till Förenta nationernas internationella konvention om funktionshindrades rättigheter. 2001 inrättade generalförsamlingen en ad hoc-kommitté för att överväga förslag till utarbetande av en internationell konvention för att behandla dessa frågor och EU bidrar fullt ut till detta initiativ. Det sjätte och sjunde mötet i ad hoc-kommittén ägde rum i New York i augusti 2005 respektive januari 2006.⁵²

EU:s mål är sammanfattningsvis att enas om en konventionen som säkerställer att funktionshindrade fullt ut och rättvist skall kunna åtnjuta alla mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter. För att uppnå dessa mål har EU också framhållit att befintliga instrument för mänskliga rättigheter är tillämpliga fullt ut på personer med funktionshinder. Konventionen bör alltså komplettera befintlig lagstiftning om mänskliga rättigheter genom att ge en anpassad grund för att behandla de situationer som funktionshindrade står inför och garantera att de kommer i fullt åtnjutande av sina rättigheter. Den bör innehålla konkreta åtaganden och locka till sig största möjliga antal ratifikationer. Förhandlingarna om konventionen förväntas träda in i sitt slutskede i augusti 2006.

Det aktiva deltagandet i internationella insatser för att utarbeta effektiva mekanismer för att bekämpa diskriminering mot funktionshindrade personer visar den vikt EU fäster vid att främja och skydda funktionshindrades rättigheter. En framgångsrik ratificering och ett ikraftträdande av den internationella konventionen kommer ytterligare att göra det möjligt för EU att rikta uppmärksamheten utåt för att främja och skydda funktionshindrades rättigheter i ett bredare och globalt sammanhang för att komplettera arbetet inom unionen.

---

⁵² Man enades om en text till konventionen om skydd av funktionshindrades rättigheter vid ad hoc-kommitténs åttonde möte i augusti 2006.

Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter samt funktionshindrades rättigheter i Uganda

I Uganda, i likhet med de flesta utvecklingsländerna i världen, lever funktionshindrade personer under extremt fattiga förhållanden. De har begränsade möjligheter att få tillgång till utbildning, sjuk- och hälsovård, lämpliga bostäder och arbetstillfällen och är ofta immobiliserade på grund av bristande transportsystem och arkitektoniska hinder. I de flesta fall är funktionshindrade personer inte medvetna om sin rättigheter och möjligheter.

"Action on Disability and Development", en internationell icke-statlig handikapporganisation som finansieras av Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter, har arbetat tillsammans med handikapporganisationer för att få dem att bli effektiva, självständiga, demokratiska och representativa organisationer och för att säkerställa att regeringen och givarprogram antar strategier för att integrera funktionshindrade och hörsammar uppmaningar från funktionshindrade och rörelsen för funktionshindrade personers rättigheter i Uganda.

Organisationen eftersträvar ovanstående genom att

- bygga upp starka handikappföreningar,
- vidta medvetandehöjande åtgärder om handikappfrågor i landet, hos regeringen och icke-statliga organisationer,
- stödja organisationer som deltar i tillverkning av rörlighetshjälpmedel,
- tillhandahålla färdigheter och utbildning för funktionshindrade personer,
- ge information och utbildning på området för hälso- och sjukvård, rörlighet, offentliga tjänster.

4.17 Personer som tillhör minoritetsgrupper

EU har åtagit sig att fullt ut respektera de mänskliga rättigheterna för alla människor, även dem som tillhör minoriteter. Enligt EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna skall kulturell, religiös och språklig mångfald skyddas, och i fördraget om Europeiska unionen upprätthålls principen om fullt åtnjutande av rättigheter och friheter utan diskriminering, inbegripet tillhörighet till en nationell minoritet i enlighet med Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (artikel 14). Dessutom ger artikel 13 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen möjlighet att vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av bland annat etniskt ursprung.

En av EU:s minoritetsgrupper är romerna⁵³ som anses vara en av de största minoriteterna. Ett stort antal bedömningar av deras situation i medlemsstaterna visar att den romska minoriteten fortsätter att utsättas för påtaglig diskriminering och social utestängning och har svårt att få lika tillgång till utbildning, sysselsättning, social trygghet, sjukvård, bostäder, offentliga tjänster och rättsväsendet. Romska kvinnor drabbas ofta av flera typer av diskriminering, vilket bekräftades av Europaparlamentet med en resolution om situationen för romska kvinnor i Europeiska unionen som antogs den 1 juni 2006. I resolutionen uppmanas de offentliga myndigheterna att snarast möjligt genomföra en enkät om påståendena om svåra kränkningar av de mänskliga rättigheterna riktade mot romska kvinnor och att snabbt bestraffa de ansvariga och ge offren lämplig kompensation.

---

⁵³ I denna rapport avser "romer" personer som beskriver sig själva som romer, zigenare, resande, manouches, sinter m.m.

I Regionkommitténs yttrande (juni 2006) om Europaparlamentets resolution om minoritetsskydd och antidiskrimineringspolitik i ett utvidgat EU⁵⁴ betonades vikten av bättre interinstitutionellt samarbete mellan EU:s institutioner, Europarådet, Förenta nationerna och OSSE för effektivt skydd av minoriteter. Man betonade också den roll som icke-statliga organisationer samt nationella, nationsövergripande och europeiska sammanslutningar av regionala och lokala myndigheter spelar i denna process.

I sin rapport från 2005⁵⁵ om framsteg som gjorts för att förhindra kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Europeiska unionen tog EU:s nätverk av oberoende experter på grundläggande rättigheter⁵⁶ upp särskilda problem med integreringen av minoritetsbarn i utbildningen och i synnerhet den utbredda segregeringen av romska barn i skolorna. Rapportens slutsats bekräftas av slutsatser från EUMC⁵⁷ och Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter⁵⁸. I nätverkets rapport konstateras i stort att betydande insatser har gjorts i unionen (t.ex. innebär i Österrike en faktisk tillämpning av gällande lagstiftning att utbildningsstrukturer för minoritetsspråk i Burgenland är öppna för enspråkiga tysktalande), men i några medlemsstater är det dock nödvändigt att i hög grad vidareutveckla bestämmelserna.

---

⁵⁴ EUT C 124E, 25.5.2006. Bull. 6-2005, punkt 1.2.3.

⁵⁵ http://ec.europa.eu/justice_home/cfr_cdf/doc/report_eu_2005_en.pdf.

⁵⁶ Nätverket av oberoende experter upprättades av Europeiska kommissionen på begäran av Europaparlamentet och har därefter fungerat som en förberedande verksamhet på kontraktbasis mellan kommissionen och UCL Louvain La Neuve. Avtalet kommer att löpa ut i september 2006. Kommissionen kommer att utvärdera nätverkets arbete under detta år.

⁵⁷ <http://www.eumc.europa.eu/eumc/index.php>.

⁵⁸ http://www.coe.int/t/commissioner/default_EN.asp.

Inrotad diskriminering mot etniska, kulturella och språkliga minoriteter innebär att de i många delar av världen förblir de fattigaste av de fattiga, och ändå vägras tillträde till rättsväsendet eller till utvecklingsmöjligheter för att göra det möjligt för dem att ta itu med diskrimineringen och bryta sig ur en långvarig fattigdom. [...] Utbildning [...] är avgörande för livsutsikterna för minoritetsgrupperna [och] det är nästan omöjligt att avgöra om det är fattigdomen som leder till bristande utbildning eller bristande utbildning som leder till fattigdom. I praktiken är minoritetsgrupper ofta fast i en ond cirkel där de nekas tillgång till den kompetens de behöver för att höja sig ur fattigdomen. Omvänt märks nyttan av kvalitetsmässig utbildning inte bara i ökad läskunnighet utan leder också till förbättrade möjligheter och ökad tillgång till ekonomisk och social rättvisa.⁵⁹ En segregerad undervisning av romer kan ses som resultatet av ett samspel mellan en rad faktorer, inklusive en djupt rotad rasism gentemot romer, utbildningssystemens likgiltighet för kulturell mångfald och bristen på en effektiv politik för lika möjligheter eller skydd mot diskriminering samt ett segregationstryck från icke-romer.

Det fanns två viktiga steg i utvecklingen på europeisk nivå under rapportperioden. För det första inrättandet av en expertgrupp för främjande av social integration av etniska minoriteter i EU⁶⁰ som hade sitt första möte i februari 2006. Gruppen skall avlägga rapport före slutet av 2007 med politiska rekommendationer om hur EU kan närma sig problemen med uteslutning av missgynnade

⁵⁹ Den icke-statliga organisationen Minority Rights Group International (MRG) årliga översikt: <http://www.minorityrights.org/admin/Download/pdf/AnnualReport.pdf>.

⁶⁰ En högnivågrupp med experter som inrättades av Europeiska kommissionen inom ramen för dess strategi mot diskriminering för att analysera social integrering av etniska minoriteter i EU. I gruppen ingår tio framstående personer från näringslivet, lokalpolitiken, det civila samhället, den akademiska världen och medierna under ordförandeskap av f.d. talmannen i det tyska parlamentet, Rita Süsmuth. Gruppen kommer att inrikta sig på frågor som god praxis vid integration av missgynnade etniska grupper på arbetsmarknaden och främjande av pragmatiska åtgärder som är möjliga att genomföra på området. I detta arbete kommer gruppen att bygga vidare på en ny studie från kommissionen och erfarenheter från befintliga EU-program, och kommer att avlägga rapport före slutet av 2007 med politiska rekommendationer om hur EU kan närma sig problemen med missgynnade minoriteters uteslutning från det sociala livet och arbetsmarknaden.

minoriteter från det sociala livet och arbetsmarknaden⁶¹. För det andra, som tidigare nämnts, att Europeiska kommissionen har utnämnt 2007 till Europeiska året för lika möjligheter för alla⁶². I ramstrategin för det europeiska året tar man också upp vad EU mer kan göra för att komma till rätta med diskriminering och främja jämställdhet utöver det rättsliga skyddet om rätt till likabehandling. Genom båda dessa steg införs en vidare ram för EU att ytterligare utveckla sin kunskap om minoritetsfrågor och se till att de tas upp i politiken.

EU:s mål att utvidga ett område med välbefinnande, stabilitet och säkerhet manifesteras i utvidgningsprocessen. I kriterierna för medlemskap för de länder som vill ansluta sig som fastställdes vid Europeiska rådet i Köpenhamn 1993 anges att

"medlemskap kräver att ett kandidatland har stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter".

Under 2005 och första halvåret 2006 fortsatte särskild uppmärksamhet att ägnas åt personer som tillhör minoriteter i samband med EU:s utvidgningsprocess och inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen med länderna på västra Balkan⁶³. Ett viktigt framsteg att notera är Montenegros anslutning till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter⁶⁴.

---

⁶¹ Expertgruppens mandat att främja integrering av etniska minoriteter i EU inbegriper också svar på hur romernas situation skall åtgärdas.

⁶² <http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/647&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁶³ Albanien, Bosnien och Hercegovina, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Serbien och Montenegro.

⁶⁴ Konventionstexten finns på <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/157.htm>.

Därför fortsatte de anslutande ländernas och kandidatländernas (Bulgarien, Rumänien, Turkiet, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien) framsteg att utvärderas i rapporter som Europeiska kommissionen förelade Europaparlamentet och rådet, och de romska befolkningsgrupperna befanns vara bland de mest utsatta. Rapporterna, som syftar till att bedöma de framsteg som kandidatländerna gjort på vägen mot anslutning, innehåller också detaljerade rekommendationer till kandidatländerna om hur de kan förbättra sina förfaranden. Genom de nuvarande och framtida finansiella föranslutningsinstrumenten tillhandahålls EU-stöd till främjandet av icke-diskriminering och lika möjligheter i länder som förbereder medlemskap i EU.

EIDHR: Skydd av rättigheter för personer som tillhör minoriteter och förbud mot diskriminering i Turkiet

Minority Rights Groups International (MRG)⁶⁵ genomför nu ett treårsprojekt med inriktning på skydd av alla religiösa, etniska och språkliga minoriteter i Turkiet. Man samarbetar med tre lokala partner och projektet består av fyra huvuddelar:

- En övergripande landrapport som skall offentliggöras våren 2007 på turkiska, engelska och minoritetsspråken som en grund för framtida arbete för minoriteterna.
- Forskning om diskriminering av minoriteter i utbildningen och utarbetande av riktlinjer för skydd av deras rättigheter i detta avseende.
- Forskning om diskrimineringsfrågor och analys av inhemska motåtgärder, däribland att utarbeta en lag mot diskriminering och ta upp fem strategiska rättstvister i inhemska domstolar.
- Forskning om frågor som rör internflyktingars rätt att återvända samt deras egendom.

Inom ramen för projektet anordnades en rundabordskonferens i Sarajevo i juni 2006 för att undersöka fördrivna personers erfarenheter i Bosnien och Hercegovina. Syftet var att dra lärdom erfarenheterna och fastställa god och dålig praxis. Som en uppföljning till detta håller man nu inom projektet på att förbereda en handlingsplan som inbegriper information om problemet med internflyktingar i Turkiet och tillämpliga internationella normer samt avslutas med särskilda rekommendationer till Turkiets regering och andra beslutsfattare.

---

⁶⁵ <http://www.minorityrights.org>.

Vid en utblick på EU:s roll i tredjeländer fortsätter främjandet och skyddet av rättigheterna för personer som tillhör etniska och religiösa minoriteter att vara ett huvudinslag i **de yttre förbindelserna**. Rättigheterna för personer som tillhör minoriteter togs åter upp med flera tredjeländer i samband med den dialog om de mänskliga rättigheterna som EU för med dessa. Ett antal skräddarsydda projekt för främjande av rättigheterna för personer som tillhör minoriteter finansierades av Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter i Albanien, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Indien, Israel, Kazakstan och Turkiet.

På FN-nivå utfärdade den oberoende experten på minoritetsfrågor⁶⁶ i enlighet med sitt mandat sin första årsrapport den 6 januari 2006⁶⁷ och redogjorde i detalj för sin verksamhet, sina arbetsmetoder och problemområden samt prioriteringarna för den tvåårsperiod som hennes mandat varar. I rapporten betonar hon den inverkan som rättigheterna för personer som tillhör minoriteter har i samband med fattigdomsminskning och främjandet av politisk och social stabilitet och behovet av ökad förståelse och erkännande av minoriteterna i detta sammanhang. Avslutningsvis upprepade hon den princip som anges i kommentaren till förklaringen om minoriteters rättigheter⁶⁸ att staterna har absolut skyldighet inte bara när det gäller tolerans,

"utan att det krävs en positiv attityd till kulturell mångfald från staten och samhället i stort.

Inte bara acceptans utan också respekt för minoriteternas utmärkande drag och bidrag till livet i det nationella samhället som helhet".

---

⁶⁶ Gay McDougall utsågs 2005 till oberoende expert på minoritetsfrågor enligt resolution 2005/79 av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

⁶⁷ <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/101/26/PDF/G0610126.pdf?OpenElement>.

⁶⁸ http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/d_minori.htm.

Den oberoende experten är det enda särskilda FN-förfarande som ger en holistisk översikt över det positiva värdet av integrering av minoriteter. Hennes arbete är därför en värdefull källa till information när det gäller EU:s strategi för minoritetsfrågor i förbindelserna med tredjeländer. EU fortsätter också att med intresse följa FN:s arbetsgrupp för minoriteter, stöder den och deltar aktivt i det arbete som utförs av internationella organisationer som behandlar minoritetsfrågor, t.ex. OSSE och dess högkommissariat för nationella minoriteter.

I stort sett fortsatte skyddet av rättigheterna för personer som tillhör nationella, etniska, religiösa, kulturella och språkliga minoriteter både i och utanför EU att utgöra en verklig utmaning. EU är, inte minst på grund av de erfarenheter som gjorts i medlemsstaterna, medvetet om att det inte finns några enkla svar eller lösningar. Nationella minoriteters mest centrala problem kan identifieras som deltagande, språk och utbildning. Det är nödvändigt att sträva efter att effektivt – genom positiva åtgärder – utjämna möjligheterna för personer som tillhör minoriteter att åtnjuta sina rättigheter och delta fullt ut i alla aspekter av livet.

4.18 Ursprungsbefolkningar

De vägledande principerna för EU:s engagemang för ursprungsbefolkningar återfinns i rådets resolution av den 30 november 1998⁶⁹, i vilken frågan sätts i samband med utvecklingssamarbetet.

---

⁶⁹ Se http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/ip/.

EU grundar sina egna åtgärder på delaktighet och samråd, och erkänner samtidigt den vikt som ursprungsbefolkningar fäster vid att få utvecklas på egen hand och sin egen sociala, ekonomiska och kulturella identitet. I rådets slutsatser av den 18 november 2002⁷⁰ föreslogs ett antal åtgärder för att påskynda genomförandet av 1998 års principer⁷¹. Bland åtgärderna fanns integrering av frågor om ursprungsbefolkningar i EU:s politik, förfaranden och arbetsmetoder, fastställande av kontaktpunkter vid kommissionen och i medlemsstaterna, utbildning av kommissionstjänstemän vid huvudkontoren och delegationerna samt utveckling av en långsiktig dialog med ursprungsbefolkningar.

EIDHR finansierar program som skall främja ursprungsbefolkningarnas rättigheter. År 2005 inleddes en första global inbjudan att lämna förslag till urval av projekt till stöd för ursprungsbefolkningarnas kontakter med FN och andra internationella organ. Totalt valdes 14 projekt ut som en del av denna globala inbjudan och andra, mindre projekt finansierades inom ramen för lokala inbjudningar att lämna förslag som EG:s delegationer inlett. Urvalet av projekt att finansiera inom ramen för EIDHR 2006 pågår (se kapitel 3.7).

När det gäller det förberedande arbetet med landstrategidokument och regionala strategidokument för perioden 2007–2013 har särskild uppmärksamhet ägnats åt integrering av ursprungsbefolkningarnas angelägenheter, bland annat genom utarbetandet av enkla riktlinjer för tjänstemän och delegationer i olika länder. Kommissionen fortsatte med en särskild utbildning för tjänstemän och fortsatte det nära samarbetet med internationella organisationer som OHCHR, ILO och Unicef. Kommissionens åtgärder på detta område samordnas av en sektorsövergripande grupp bestående av kolleger som behandlar frågan inom olika avdelningar. Gruppen tjänar i allt högre grad som ett forum för företrädare för ursprungsbefolkningar och icke-statliga organisationer där de vid besök i Bryssel kan framföra sina bekymmer och utbyta åsikter.

---

⁷⁰ Se http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/ip/.

⁷¹ De vägledande principerna för EU:s engagemang för ursprungsbefolkningar finns i rådets resolution av den 30 november 1998, där frågan förs in inom ramen för utvecklingssamarbetet.

Förutom EU-medlemsstaternas bidrag till FN:s program för ursprungsbefolkningar har EIDHR aktivt stött verksamhet med anknytning till följande internationella och regionala processer som berör ursprungsbefolkningar:

- Ett projekt tillsammans med OHCHR till stöd för genomförandet av de rekommendationer som lämnats av den särskilda rapportören för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna för världens ursprungsbefolkningar i Mexiko och Guatemala.
- Ett projekt tillsammans med ILO för i) dokumentation och utbyte av bästa praxis för genomförande av ursprungsbefolkningars rättigheter, ii) stöd till insatserna från African Commission on Human and Peoples Rights med dokumentationen av befintliga rättsliga föreskrifter i frågor om ursprungsbefolkningar och iii) stöd till dialog och konfliktlösning i Nepal (se ruta), Indien och Bangladesh.
- Ett projekt tillsammans med den icke statliga organisationen DOCIP (Indigenous Peoples' Center for Documentation, Research and Information) till stöd för deltagande av företrädare för ursprungsbefolkningar i tillämpliga FN-forum.

EU fortsatte sin medverkan i internationella forum som behandlar frågor om ursprungsbefolkningar. EU stödde att Rådet för mänskliga rättigheter vid sitt första möte antog en förklaring om ursprungsbefolkningars rättigheter samt engagerar sig för att den slutligen skall antas av generalförsamlingen före utgången av 2006.

EIDHR: Stöd för fredsprocessen i Nepal

Genom ett riktat projektstöd till ILO bidrar EIDHR till fredsprocessen i Nepal genom att bygga upp resurser för en dialog.

Den allvarliga och utdragna väpnade konflikten i Nepal har delvis orsakats av att stora delar av befolkningen har marginaliserats, däribland ca 38 % av den befolkning som tillhör ursprungsbefolkningar. Projektet kommer att bygga på befintlig konsensus bland alla aktörer om behovet att ta itu med frågor om social utslagning, bland annat den som drabbar ursprungsbefolkningar, för att säkerställa en hållbar och varaktig fred. Härvidlag tillhandahåller bestämmelserna i ILO:s konvention 169 om ursprungs- och stamfolk en övergripande utvecklingsram för att ta upp dessa befolkningars behov. Dessutom bör en fredsöverenskommelse också innehålla separata förhandlingar om identitets- och rättighetsfrågor som tas upp av ursprungsbefolkningar, bland annat utbildning, språk, jämställdhet mellan kvinnor och män, kultur, traditionell kunskap och markrättigheter, områden som samtliga omfattas av konvention 169.

Stödet från EIDHR kommer att göra det möjligt för ILO att spela en nyckelroll i Nepal. Projektet är inriktat på att öka förmågan till dialog och främja ratificeringen och genomförandet av konvention 169 och andra tillämpliga ILO-konventioner. Det kommer också att främja huvudinslagen i den s.k. agendan för anständiga arbeten för ursprungs- och stamfolk i Nepal. Utvecklingen av denna agenda ger också tillfälle för det civila samhället, i synnerhet ILO:s uppdragsgivare (arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer) att arbeta i partnerskap med ursprungsbefolkningarna. Detta kommer att bidra till att öka medvetenheten om frågor som rör ursprungsbefolkningar bland dem som utformar fredsprocessen och befolkningen i stort och rikta uppmärksamheten på ursprungsbefolkningarnas problem på arbetsmarknaden, bland annat diskriminering som leder till arbetslöshet, undersysselsättning, barnarbete och slavarbete och underblåser missnöje och konflikter.

4.19 Analys av effektiviteten i EU:s åtgärder när det gäller tematiska frågor

EU:s verksamhet är särskilt effektiv när det gäller tematiska frågor om vilka EU anses ha dokumenterad erfarenhet av att främja och skydda särskilda mänskliga rättigheter. Ett bra exempel på detta är att alla EU:s medlemsstater har avskaffat dödsstraffet för alla brott, vilket ger EU möjlighet att yttra sig med auktoritet. När EU har tagit itu med mänskliga rättigheter inom sina egna gränser – t.ex. rasism och andra former av intolerans – kan unionen också internationellt ta upp frågan effektivt och utbyta idéer om bästa praxis. När EU:s egen verksamhet däremot har blivit föremål för internationell kritik, kan det däremot bli svårare för EU att förmedla sitt budskap till tredjeländer.

Det finns en tydlig **koppling mellan EU:s åtgärder på intern och extern nivå**. Under året har till exempel frågor om bekämpning av terrorism tagits upp och frågan om CIA:s flygningar i Europa har debatterats. Behovet av dialog mellan kulturerna på grundval av universella normer och med deltagande av det civila samhället betonades av de händelser som utlöstes av de karikatyrteckningar som publicerades i en dansk tidning.

Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i EU har i allt högre grad tagits upp av tredjeländer vid dialogmöten och andra kontakter. EU måste naturligtvis vara berett att diskutera **människorätsfrågor också inom sitt eget område** samtidigt som man tar upp dessa frågor i andra länder. Den koppling som finns mellan interna och externa åtgärder för de mänskliga rättigheterna har framhävt behovet att fortsätta att diskutera hur EU säkerställer genomförandet av dessa centrala värden inom sitt eget område och ser till att dess människorättspolitik är konsekvent också i detta avseende.

Under det år som rapporten avser genomförde **EU utvärderingar av sin politik**, exempelvis när det gäller människorättsförsvarare. I det sammanhanget välkomnades den hjälp som riktlinjerna beträffande människorättsförsvarare har gett när det gäller att samordna en gemensam och mer samlad EU-strategi i många länder. Kännedomen om riktlinjerna måste fortfarande ökas. Sådana proaktiva åtgärder som kampanjer för yttrandefrihet från juli till december 2005, EU:s och de icke-statliga organisationernas forum med inriktning på yttrandefrihet och människorättsförsvarare i december 2005 samt den pågående kampanjen som ägnas åt kvinnliga människorättsförsvarare har utan tvekan påskyndat genomförandet och ökat medvetenheten bland EU:s beskickningar, beslutsfattare i huvudstäderna och Bryssel och människorättsförsvararna själva om riktlinjerna beträffande människorättsförsvarare.

Ett annat exempel är att rådet i sina slutsatser av den 12 december 2005 välkomnade framstegen i riktning mot ett genomförande av riktlinjerna om barn och väpnade konflikter. Samtidigt noterade det att det behövs ytterligare integrering av denna aspekt i hela EU-systemet, inklusive krishantering samt en förstärkning av samarbetet med FN:s organ angående genomförandet av säkerhetsrådets resolution 1612. Genomförandet av riktlinjerna kräver dessutom omsorgsfull rapportering om åtgärder på plats och alla berörda aktörer bör ägna särskild uppmärksamhet åt denna fråga.

5. EU:s verksamhet i internationella forum

5.1 60:e sessionen i FN:s generalförsamling: tredje utskottet

FN:s generalförsamlings tredje utskott sammanträdde den 3 oktober–23 november 2005. Av de 62 resolutioner som behandlades av tredje utskottet antogs 58, sammanlagt tre resolutioner (Mänskliga rättigheter och korruption [framlagd av USA], integrering av mänskliga rättigheter

[NL/BE] och situationen för och bistånd till palestinska barn [Egypten] drogs tillbaka och endast en resolution (situationen för de mänskliga rättigheterna i Sudan [EU] föll för en motion om att inte vidta någon åtgärd. Åtta resolutioner som behandlats av tredje utskottets experter diskuterades direkt vid generalförsamlingens plenarsession.

Liksom tidigare år spelade EU en ledande roll i utskottets arbete. Det brittiska ordförandeskapet gjorde sammanlagt 27 uttalanden, röst- och ståndpunktsförklaringar i tredje utskottet och EU som helhet, inklusive initiativ från enskilda medlemsstater, lade fram 19 resolutioner vilket motsvarade omkring en tredjedel av de resolutioner som antogs. Omröstning ägde rum om 6 av dessa utkast.

EU nådde några viktiga framgångar när det gäller landresolutionerna, trots en allt sämre stämning och ett ökat antal motioner om att inte vidta åtgärder. EU lade fram sex landspecifika resolutioner av vilka fem antogs (**Myanmar, Demokratiska republiken Kongo, Nordkorea, Uzbekistan och Turkmenistan**). Resolutionen om Turkmenistan lades fram tillsammans med USA och resolutionen om Nordkorea tillsammans med Japan. Tredje utskottet sammanträdde mot bakgrund av förhandlingarna om att upprätta Rådet för mänskliga rättigheter och den största tvistefrågan i de förhandlingarna var hur man skall förfara med situationen i olika länder. Detta invercade också på tredje utskottet, där den tendens som inleddes 2004 att lägga fram motioner om att inte vidta någon åtgärd beträffande landresolutioner utsträcktes till alla EU:s initiativ utom ett (Demokratiska republiken Kongo). Tyvärr förlorade EU med knapp marginal motionen om att inte vidta någon åtgärd beträffande **Sudan**. Några motioner om att inte vidta åtgärder röstades dock ned och resolutioner antogs följaktligen om Burma/Myanmar, Nordkorea, Uzbekistan och Turkmenistan. En resolution om **Iran** som lades fram av Kanada med EU-25 som medförslagsställare antogs efter omröstning.

I resolutionen om **Burma/Myanmar** uttrycks allvarlig oro över bland annat att människorättsförsvarare fortfarande vägras att bedriva sin verksamhet. Myanmar:s regering uppmanas med skärpa att upphöra med de systematiska kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, att ställa dem som kränkt de mänskliga rättigheterna inför rätta och att prioritera sin anslutning till alla internationella människorättsinstrument. Burmesiska myndigheter uppmanas också att upphöra med rekryteringen och öka demobiliseringen av barnsoldater och upprätthålla en nära dialog med Unicef för att göra slut på de väpnade styrkornas utbredda våldtäkter och sexuella övergrepp samt upphöra med den systematiska påtvingade fördrivning som har lett till flyktingströmmar till grannländerna. Dessutom uppmanas burmesiska myndigheter att släppa alla politiska fångar och samarbeta fullt ut med det särskilda sändebudet och den särskilde rapportören i syfte att övergå till civilt styre i landet. Resolutionen antogs utan omröstning.

Resolutionen om situationen för de mänskliga rättigheterna i **Uzbekistan** var en ny resolution i FN:s generalförsamling. Den uttrycker allvarlig oro över anklagelserna om allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Uzbekistan, särskilt regeringens användning av urskillningslöst och oproportionerligt våld för att stoppa demonstrationerna i Andizjan i maj 2005 som ledde till många civila dödsfall, påtryckningarna för att förhindra uzbekiska flyktingar från att resa till tredjeländer, godtyckliga frihetsberövanden och kvarhållanden, ökande restriktioner för, trakasserier mot och censur av journalister och det civila samhällets verksamhet, fortsatt blockering av oppositionspartier, brist på tanke- och religionsfrihet samt allvarliga restriktioner och trakasserier mot icke-statliga organisationer och människorättsförsvarare, bland annat Internationella rödakorskommittén (ICRC). Resolutionen antogs med 73 röster för och 38 emot samt 58 nedlagda röster.

År 2005 lade USA och EU gemensamt fram en resolution om **Turkmenistan**. Den utarbetades ursprungligen av USA och ändrades efter vissa kommentarer från EU och andra medförslagsställare. Texten antogs med 70 röster för och 38 emot samt 58 nedlagda röster. Resolutionen hade över 40 medförslagsställare och stöddes också av många latinamerikanska stater. Islamiska konferensen (OIC) hade en gruppståndpunkt om att stödja censurmotionen och därför rösta mot texten, men några delegationer avstod (Tunisien, Algeriet) eller var frånvarande vid omröstningen (Turkiet) liksom tidigare år. Ryska federationen avstod också från att rösta vid omröstningen om själva resolutionen. Många i den afrikanska gruppen, som inte hade någon gemensam ståndpunkt, avstod också från att rösta om texten. I resolutionen uttrycktes allvarlig oro över kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och förtrycket mot den politiska oppositionen, godtyckliga kvarhållanden, fängslanden och övervakning samt dåliga förhållanden i fängelser och trovärdiga rapporter om tortyr och dålig behandling av fångar, regeringens totala kontroll över medierna och fortsatta restriktioner mot utövandet av tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Beträffande **Demokratiska republiken Kongo** spelade landet självt genomgående en konstruktiv roll också när det gällde att rösta för texten. I denna resolution fördömer generalförsamlingen de pågående kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt. Alla parter i konflikten uppmanas att upphöra med fientligheterna och den nationella enhets- och övergångsregeringen uppmanas att hålla fria och öppna val och att återupprätta stabiliteten och rättsstatsprincipen, fullt ut uppfylla internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna och fortsätta att samarbeta med Förenta nationernas mekanismer för de mänskliga rättigheterna. Resolutionen antogs med 92 röster mot 2 (Uganda och Rwanda) samt 66 nedlagda röster.

Den traditionella resolutionen från kommissionen för de mänskliga rättigheterna om situationen för de mänskliga rättigheterna i **Nordkorea** kom för första gången till generalförsamlingen med mycket uppmärksamhet i pressen. I resolutionen uttrycker generalförsamlingen allvarlig oro över en lång rad kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Nordkorea och den koreanska regeringens vägran att samarbeta med den särskilde rapportören från kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Generalförsamlingen noterar allvarlig oro över de stränga påföljderna för medborgare som har återinvandrat från utlandet, bortförandet av utlänningar, begränsningar av religions, yttrande och mötesfriheten och handel med kvinnor. Resolutionen lades fram av Förenade kungariket på EU:s och Japans vägnar och hade över 40 medförslagsställare. Den antogs med 84 röster mot 22 samt 62 nedlagda röster.

Bland de tematiska initiativen antogs EU:s resolution om **religiös intolerans** genom konsensus efter långdragna förhandlingar med en ny och välkommen skrivning om rätten att byta religion eller trosuppfattning. Beträffande **barns rättigheter** splittrades liksom 2004 gruppen av länder i Latinamerika och Västindien över frågorna om kroppssaga i skolorna, och Karibiska gemenskapen (Caricom) vägrade i sin helhet att ansluta sig till huvudförslagsställarna. Den text som blev följden – som innehöll ett starkt, riktat avsnitt om barn med hiv/aids – kunde godtas av EU och antogs, men med ett stort antal voteringar. När utkastet antogs röstade 173 delegationer för och 1 emot (USA) och en avstod från att rösta (Nauru). Resolutionen hade över 100 medförslagsställare. Utöver detta egna initiativ när det gäller barns rättigheter var EU-25 medförslagsställare i den resolution om flickor som lades fram av Namibia.

EU vidhöll en gemensam ståndpunkt om alla utom två (världens ursprungsbefolkningar: andra internationella årtiondet och UN International Research and Training Institute for the Advancement of Women, känt som In straw) av de 69 resolutionerna. Endast två splittrade EU-röster förekom – In straw och rätten till utveckling – men det minskade till endast en (In straw) efter antagandet av resolutionerna vid plenarsessionen.

EU-medlemsstaternas nationella initiativ – tortyr (DK), internationella avtal (SE), minoriteter och förvaltning av rättsväsendet (AT) – antogs också med framgång. Framsteg gjordes också när det gäller texter från annat håll än EU, där EU:s beslutsamma engagemang i fråga om de mest problematiska delarna i vissa resolutioner från tredjeländer gav blygsamma resultat men kanske öppnade dörren för fortsatt dialog och förbättringar i framtiden.

5.2 Inrättande av Rådet för mänskliga rättigheter, reform av FN

Vid FN-toppmötet i september 2005 beslutade stats- och regeringscheferna att inrätta ett råd för mänskliga rättigheter för att ersätta kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Man överlät till generalförsamlingen att så snabbt som möjligt under den 60:e sessionen utarbeta detaljerna för hur Rådet för mänskliga rättigheter skulle fungera, dess mandat, funktioner och arbetsmetoder.

Mot bakgrund av bestämmelserna i resultatrapporten från FN-toppmötet inleddes samrådet om de närmare bestämmelserna och detaljerna beträffande Rådet för mänskliga rättigheter omedelbart, under ledning av generalförsamlingens ordförande Jan Eliasson som assisterades av två medordförande (Panama och Sydafrika). Syftet var att slutföra förhandlingarna och upprätta ett råd för mänskliga rättigheter senast i slutet av 2005. Trots olika insatser från medordförandena, bland annat fyra förutsättningslösa samråd och mycket lobbyverksamhet från EU och andra likasinnade stater gjorde den fortsatt starka oenigheten om Rådet för mänskliga rättigheter bland delegationerna det omöjligt att uppnå en överenskommelse före jul.

I januari 2006 återupptogs samråden i New York och fortsatte till mars. Den 15 mars antogs slutligen efter en omröstning generalförsamlingens resolution 60/251 om inrättande av ett råd för mänskliga rättigheter. Det tydliga resultatet med 170 för, 4 nejstämmor och 3 nedlagda röster gav en klar signal och en stark impuls för den pågående reformprocessen. Det rådde allmän enighet bland delegationerna om att inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheter utgör ett betydelsefullt inslag i det fortsatta stärkandet av FN:s människorättsverksamhet och utgör ett viktigt steg i processen för att reformera FN. Förenta staterna röstade emot resolutionen men förband sig att samarbeta på ett konstruktivt sätt med rådet. I sin röstförklaring vid antagandet av generalförsamlingens resolution om inrättande av Rådet för mänskliga rättigheter förklarade Förenta staterna att skälet för att rösta emot resolutionen var bristen på en effektiv mekanism för att förhindra att länder med ett tvivelaktigt rykte när det gäller mänskliga rättigheter sitter i rådet.

EU deltog hela tiden mycket aktivt i förhandlingarna. Från början hade EU strävat efter ett råd som skulle ha den status, det mandat, de strukturer och de ledamöter som behövs för att ge mänskliga rättigheter den centrala roll som föreskrivs i FN-stadgan. EU har stött förslag som skulle göra det nya rådet till en verklig förbättring jämfört med den befintliga kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Särskilt hade EU verkat för att det nya rådet skulle vara ett ständigt organ som kan ta itu med människorätsfrågor och människorättsituationer när de uppträder, med verklig flexibilitet i sitt arbetssätt och inriktning på dialog, samarbete och bistånd för att åtgärda brister när det gäller de mänskliga rättigheterna. Icke-statliga organisationers fortsatta deltagande, och särskilda förfaranden i det nya rådet genom att man bygger vidare på vad kommissionen för de mänskliga rättigheterna har åstadkommit hade också varit en klar prioritet för EU.

Under hela processen bedrev EU lobbyverksamhet och utåtriktad verksamhet i huvudstäderna och i New York i syfte att bygga upp stödet för ett starkt råd. Detta visade sig slutligen vara framgångsrikt, eftersom en stor majoritet stödde den slutliga kompromisstext som lades fram av generalförsamlingens ordförande. Europeiska unionens medlemsstater förband sig att vid valen till Rådet för mänskliga rättigheter inte stödja länder som omfattas av säkerhetsrådets sanktioner av skäl som har med de mänskliga rättigheterna att göra.

I den slutliga resolutionstexten återspeglas inte allt som EU hade eftersträvat. Det nyligen upprättade rådet utgör dock en förbättring jämfört med kommissionen för de mänskliga rättigheterna. Resolutionen innehåller flera inslag som kommer att bidra till att förbättra trovärdigheten och effektiviteten hos FN:s människorättssystem: högre institutionell status som ett organ underordnat generalförsamlingen som kommer att ses över inom fem år, mer regelbundna möten under året, direkta val av ledamöter i rådet med absolut majoritet av FN:s medlemsländer, kravet att rådets ledamöter uppfyller de högsta normer när det gäller främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna och fullt ut samarbetar med rådet, uteslutning av ledamöter i rådet i händelse av grova och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna. I den nya allomfattande regelbundna översynen kommer alla stater att granskas och påminnas om sitt primära ansvar att skydda de mänskliga rättigheterna. Deltagande av icke-statliga organisationer och ett system med särskilda förfaranden som inslag av avgörande betydelse för att rådet skall fungera effektivt kommer att finnas kvar.

I enlighet med generalförsamlingens resolution ägde valen av de första 47 ledamöterna i rådet rum den 9 maj. Alla kandidater överlämnade frivilliga löften och åtaganden enligt resolution 60/251 vilka har offentliggjorts som officiella FN-handlingar. EU prioriterade högt en förbättring av situationen när det gäller medlemskap i Rådet för mänskliga rättigheter. Av detta skäl enades EU om en gemensam inställning som vägledning för enskilda medlemsstater vid valen. EU:s medlemsstater enades därför om att inte stödja kandidater som var ansvariga för grova och systematiska kränkningar av de mänskliga rättigheterna, särskilt kandidater som omfattades av FN:s säkerhetsråds sanktioner av skäl som hör samman med de mänskliga rättigheterna och kandidater vars regeringar omfattas av restriktiva åtgärder från EU:s sida av samma skäl.

Inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheter **avslutade också epoken med kommissionen för de mänskliga rättigheterna**. Kommissionens sista och rent procedurmässiga session hölls den 27 mars och varade endast en halv dag.

Vid sin sista session överförde kommissionen alla sina befintliga mandat, mekanismer, funktioner och ansvarsområden till Rådet för mänskliga rättigheter i enlighet med den gällande artikel 6 i generalförsamlingens resolution 60/251 av den 15 mars 2006. Därtill överlämnades alla rapporter från kommissionen för de mänskliga rättigheterna till Rådet för mänskliga rättigheter för ytterligare diskussion vid dess första session i juni 2006. EU uttalade sig inte vid den avslutande sessionen i kommissionen för de mänskliga rättigheterna eftersom endast de fem regionala grupperna hade möjlighet att yttra sig.

I EU:s uttalande som avgavs i Bryssel med anledning av den avslutande sessionen i kommissionen för de mänskliga rättigheterna erinrades om att kommissionen, trots den kritik som den utsatts för på senare år, på ett avgörande sätt bidragit till att fastställa och ta itu med utmaningar i samband med skyddet och främjandet av de mänskliga rättigheterna. EU uttryckte också sin uppskattning för de instrument och mekanismer för mänskliga rättigheter som kommissionen inrättat och välkomnade att de kommer att förstärkas ytterligare i Rådet för mänskliga rättigheter.

Invigningssessionen för Rådet för mänskliga rättigheter ägde rum den 19–30 juni i Genève.

FN:s generalförsamlings ordförande Jan Eliasson och den nyligen valde ordföranden för Rådet för mänskliga rättigheter, Luis Alfonso de Alba, FN:s generalsekreterare Kofi Annan, FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter Louise Arbour och 2004 års nobelpristagare Wangari Maathai talade till den nya institutionen under öppningsceremonin som följdes av en ceremoni på hög nivå med deltagande av 85 dignitärer. Stämningen var allmänt positiv och framåtblickande och dignitärerna uttryckte stora förväntningar och tillförsikt inför det nya rådet samtidigt som de betonade att det behövs praktiska resultat och uppföljning. EU företrädde av Österrikes utrikesminister Ursula Plassnik.

När det gäller grundläggandet av det framtida arbetet uppnådde rådets första session i juni 2006 några positiva men också några mindre välkomna resultat. Under stor tidspress och med många frågor att lösa ledde ordföranden Luis Alfonso de Alba med hjälp av de vice ordförandena delegationerna mot konsensus om alla kvarstående procedurfrågor.

EU spelade en avgörande roll under den första sessionen och gjorde sammanlagt tolv uttalanden och två röstförklaringar. Flertalet av EU:s prioriteringar för den första sessionen uppnåddes med framgång, bland annat antagandet av de båda normativa texterna (konventionen om skydd mot olovligt bortförande, förklaringen om ursprungsbefolkningarnas rättigheter), förlängningen av alla mandat rörande särskilda förfaranden för att undvika en lucka i skyddet under den tid mandaten ses över, samt överenskommelsen om en allmän agenda och ett flexibelt arbetsprogram för det första året. Under förhandlingarna om de båda arbetsgrupperna för översyn av mandaten och inrättandet av ett system med en allomfattande regelbunden översyn kunde EU säkerställa att processerna blir

allomfattande och öppna och möjliggör kompletterande medling. Den interaktiva dialogen med högkommissarien för de mänskliga rättigheterna utgjorde en väsentlig förutsättning och gav tillfälle till en öppen och konstruktiv debatt om alla frågor och situationer när det gäller de mänskliga rättigheterna. I sitt uttalande tog EU upp situationen i flera länder, till exempel i Nepal, Sudan, de ockuperade palestinska områdena och Burma/Myanmar. Konsensus nåddes även om fem prioriterade teman som skulle diskuteras under rubriken aktuella frågor under den andra veckan av rådets session. EU lyckades föra in situationen i Darfur och frågan om människorättsförsvarare bland dessa prioriterade teman. De andra frågor som togs upp i debatten, som hölls i konstruktiv anda, var situationen i de ockuperade palestinska områdena, religiös intolerans och migration. Man hade sett till att icke-statliga organisationer kunde delta under hela förhandlingstiden. De icke-statliga organisationernas aktiva medverkan i den interaktiva dialogen med högkommissarien för de mänskliga rättigheterna kan betraktas som en liten men dock väsentlig förbättring av deras framtida roll i Rådet för mänskliga rättigheter som man bör bygga vidare på vid alla framtida interaktiva dialoger.

Trots dessa positiva inslag överskuggades sessionens sista dagar av den försämrade situationen i Palestina som omöjliggjorde en överenskommelse om ett samstämmigt uttalande om de fem fastställda frågorna och ledde till att Islamiska konferensen lade fram två omtvistade beslut om de ockuperade palestinska områdena och religiöst förtal. EU visade klart att det var berett att diskutera och engagera sig i båda dessa frågor, men gav samtidigt tydligt uttryck för oro över att specifika situationer och frågor skiljs ut på ett obalanserat sätt, och kunde därför inte stödja texterna. Förhandlingarna och omröstningen om dessa texter visade också på risken för en återgång till regional blockpolitik, och det kommer att vara en viktig utmaning för EU att bygga upp ett brett, regionsövergripande stöd i avgörande frågor om mänskliga rättigheter.

Under den sista dagen av sessionen i Rådet för mänskliga rättigheter utlöste händelserna i Mellanöstern också en begäran från arabgruppen om att hålla en extra session om frågan om de ockuperade palestinska områdena⁷², vilken därefter hölls den 5–6 juli. Trots att debatten i plenarförsamlingen fördes på ett konstruktivt sätt presenterade det slutliga utkastet till resolution från Islamiska konferensen återigen situationen på ett obalanserat sätt och kunde därför inte godtas av EU. Trots att EU röstade emot resolutionen antogs den med klar majoritet. Genom att anta resolutionen beslutade Rådet för mänskliga rättigheter att skyndsamt sända en undersökningsgrupp under ledning av den särskilda rapportören för situationen i de palestinska områden som varit ockuperade sedan 1967, John Dugard.

5.3 Europarådet

EU och Europarådet delar samma värderingar och eftersträvar samma mål när det gäller skyddet och främjandet av demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och rättsstatsprincipen. EU:s mål är att öka samarbetet inom dessa prioriterade områden.

EU har ett gott samarbete med Europarådet inom ramen för ett antal gemensamma projekt som finansieras genom EIDHR. De flesta gemensamma program avser särskilda länder och omfattar Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien och Hercegovina, Georgien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Moldavien, Montenegro, Ryska federationen, Serbien, Turkiet och Ukraina. Det finns också multilaterala tematiska gemensamma program, bland annat när det gäller nationella minoriteter, romer och kampen mot organiserad brottslighet och korruption.

---

⁷² I generalförsamlingens resolution 60/251 anges att extra sessioner är möjliga på begäran av en tredjedel av ledamöterna.

EU:s främsta prioritet i Europarådet har varit att förbättra genomförandet av Warszawa-toppmötets beslut som bekräftade Europarådets grundläggande roll för att främja och försvara de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen. EU:s strävar efter att på alla möjliga sätt förstärka förbindelsen mellan EU och Europarådet och garantera att Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna blir effektiva på lång sikt.

EU stödde och uppmuntrade de undersökningar som leddes av Terry Davis, Europarådets generalsekreterare, och Dick Marty, rapportör för Europarådets parlamentariska församlings utskott i juridiska frågor, om påstådda hemliga frihetsberövanden och olagliga förflyttningar mellan stater med inblandning av Europarådets medlemsstater.

5.4 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

För EU står demokrati, rättsstatsprincipen, främjandet och skyddet av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna i centrum för OSSE:s verksamhet. OSSE tillhandahåller en omfattande uppsättning av politiskt bindande normer på området för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen och mekanismer för att övervaka de deltagande staternas efterlevnad av dessa.

EU ger inom ramen för OSSE:s ständiga råd och OSSE:s möten och konferenser med mänsklig dimension aktivt uttryck för sin oro över kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. I det ständiga rådet har EU bland annat tagit upp följande frågor: kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Vitryssland, Turkmenistan och Uzbekistan, dödsstraffet i Förenta staterna, valen i Kirgizistan, Azerbajdzjan och Kazakstan och antagandet av den ryska lagen om ideella organisationer.

EU bidrog aktivt till förberedelserna för OSSE:s ministerråd som hölls i Ljubljana den 6 december 2005. Vid mötet antog ministrarna beslut om tolerans och icke-diskriminering, främjande av utbildning om de mänskliga rättigheterna i OSSE-området, upprätthållande av mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen i de straffrättsliga systemen, bekämpning av människohandel, kvinnor vid konfliktförebyggande, krishantering och återuppbyggnad efter konflikter, förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och säkerställande av högsta standard när det gäller uppträdande och ansvarsskyldighet för personer som tjänstgör i internationella styrkor och uppdrag.

Tolerans och icke-diskriminering står fortfarande högt på OSSE:s dagordning. De deltagande staterna har reservationslöst fördömt rasism, främlingsfientlighet, antisemitism och andra former av intolerans och diskriminering mot såväl muslimer som kristna. EU har varit aktivt när det gäller att främja tolerans och icke-diskriminering på bred front och betonat att man inte får ignorera någon form av diskriminering och intolerans. Kazakstan stod värd för ett extramöte om interkulturell, interreligiös och interetnisk förståelse i Almaty den 12–13 juni. EU har aktivt stött det arbete som utförs av ODIHR (kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter) och dess avsikt att förbättra insamlingen av data och statistik och ställer sig positivt till ett samarbete mellan EUMC och ODIHR.

EU inser den viktiga roll som OSSE:s årliga möte för genomförandet av den mänskliga dimensionen spelar. Målet med detta möte som hölls under två veckor i Warszawa är att utvärdera och följa upp OSSE:s verksamhet inom den mänskliga dimensionen. Under det senaste mötet ägnades mediefrihet, förhindrande av tortyr samt tolerans och icke-diskriminering särskild uppmärksamhet. EU anser detta möte vara särskilt värdefullt eftersom det ger en plattform för en verklig interaktion med civilsamhället som kan delta i mötet på samma villkor som regeringarna.

Under de pågående diskussionerna om att öka OSSE:s effektivitet har EU gjort bibehållande av en väl fungerande verksamhet inom OSSE:s mänskliga dimension, valövervakning samt ett värnande om valrelaterade åtaganden till sina högsta prioriteringar. EU fortsätter att stödja ODIHR som en central aktör inom OSSE:s mänskliga dimension.

5.5 Analys av effektiviteten i EU:s åtgärder i internationella forum under 2005/2006

Under det år som denna rapport omfattar skedde en exceptionell **utveckling av de globala mekanismerna** för de mänskliga rättigheterna. Resultatet av FN:s toppmöte i september 2005, beslutet att inrätta Rådet för mänskliga rättigheter i mars 2006 och slutligen det konstituerande mötet i det nya rådet i juni 2006 var av mycket stor betydelse. EU hade en mycket aktiv roll i förhandlingarna under hela processen och även om alla EU:s mål inte uppnåddes, kan man ändå hävda att EU:s roll vid främjandet av denna utveckling var mycket viktig. Också i FN:s generalförsamlings tredje utskott kunde EU få gehör för flertalet av sina initiativ, inbegripet länderinitiativ.

Den nya situationen, särskilt arbetet inom ramen för Rådet för mänskliga rättigheter som är mer permanent och har nya arbetsmetoder, kommer att innebära en utmaning även för EU och dess traditionella arbetsmetoder. Under året fortsatte EU att förbättra sina interna arbetsrutiner vad gäller forum för mänskliga rättigheter, bland annat genom att fastställa **tydligare prioriteringar och öka kontakterna med tredjeländer**. EU är medvetet om behovet av att fortsätta att utveckla sina arbetsrutiner, särskilt med tanke på det nyinrättade Rådet för mänskliga rättigheter som kommer att sammanträda vid flera tillfällen under året, möten som kräver innovativa arbetsmetoder för att bli framgångsrika. Redan under rådets första sammanträde visade sig den ökade ansvarsfördelningen mellan parterna och de täta kontakterna med andra delegationer vara mycket nyttiga.

Även i multilaterala sammanhang är problemet med **konsekvens** klart relevant, nämligen: konsekvens i EU:s verksamheter i olika internationella organisationer; systematisk uppföljning av överläggningar om multilaterala forum i bilaterala förbindelser och kontakter samt en mer systematisk användning av rapporter och rekommendationer av människorättsmekanismer inom FN och på regional nivå.

EU:s styrka som aktör i FN:s olika forum bygger på att medlemsstaterna är eniga. Det är viktigt att till fullo utnyttja EU-medlemsstaternas samlade resurser.

6. LÄNDERINRIKTADE FRÅGOR

6.1 Europa och dess grannskap

Under denna period har EU arbetat vidare med att förbättra människorättssituationen i **Medelhavsregionen**. Partnerskapet mellan Europa och Medelhavsområdet eller Barcelonaprocessen, förstärkt av den europeiska grannskapspolitiken gav en ram för dessa ansträngningar.

EU har fortsatt att verka i enlighet med de tio rekommendationerna i kommissionen meddelande om stärkande av EU:s åtgärder för mänskliga rättigheter och demokratisering i samarbete med Medelhavspartnerna, och som stöddes av rådet⁷³. De följdes av genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken, särskilt genom åtaganden som man enats om inom ramen för bilaterala handlingsplaner. Under förhandlingarna om handlingsplanerna fokuserades strävandena på att främja de inslag i den europeiska grannskapspolitiken som rör de mänskliga rättigheterna, demokratisering, god samhällsstyrning och ett stärkande av rättsstaten.

---

⁷³ 14413/03.

Vid toppmötet i samband med tioårsdagen av Europa –Medelhavssamarbetet, som hölls i Barcelona den 27–28 november 2005, antogs ett gemensamt överenskommet femårigt arbetsprogram samt en uppförandekod för Europa–Medelhavsområdet för kampen mot terrorism⁷⁴, med åtaganden att säkra respekten för mänskliga rättigheter i kampen mot terrorism, i enlighet med internationell rätt.

Åtagandena i arbetsprogrammet omfattar åtgärder som breddar den politiska pluralismen och medborgarnas deltagande genom ett aktivt främjande av en rättvis politisk miljö, med rättvisa och fria val, gör det möjligt för medborgarna att delta i beslutsfattandet på lokal nivå, ökar kvinnors deltagande i beslutsfattandet, i såväl politiska, sociala, kulturella som ekonomiska frågor; garanterar yttrande- och föreningsfriheten genom att arbetet för oberoende informationslämnare underlättas; främjar det civila samhällets roll, möjliggör det vidare genomförandet av FN:s regionala stadgor och konventioner om civila, politiska, sociala och ekonomiska rättigheter. För att kunna genomföra ovanstående åtaganden enades man om följande åtgärder:

- EU kommer att börja förberedelser för att inrätta en betydande facilitet för att stödja framgångsrika reformsträvanden.
- Företrädare vid de ständiga representationerna vid FN:s högkvarter kommer vid behov att föra informella diskussioner före mötena i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, som i juni 2006 ersattes av Rådet för mänskliga rättigheter, och i FN:s generalförsamling.
- Åtgärder kommer att vidtas för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män, förhindra alla former av diskriminering och säkerställa skyddet av kvinnor; möjligheterna för flickor och kvinnor till utbildning, som en grundläggande rättighet, kommer att ökas och förbättras.

---

⁷⁴ EURO-MED 2/05.

Under denna period ökade också civilsamhällets engagemang. Det civila forumet för EU–Medelhavsområdet som hölls i Luxemburg den 1–3 april 2005, och som anordnats av den icke-statliga plattformen för Europa–Medelhavsområdet, utgör en viktig milstolpe eftersom 350 deltagare som företrädde civilsamhället i 42 länder framhöll vikten av att man i allmänna strategier beaktar de mänskliga rättigheterna. Anna Lindhs Europa–Medelhavsstiftelse för kulturell dialog ger också ett viktigt bidrag, genom att bland annat delta i förberedelserna av den första Europa–Medelhavskonferensen på ministernivå om att stärka kvinnornas roll i samhället (kommer att hållas i Istanbul den 14–15 november 2006), främja ungdomsprojekt och rörligheten för ungdomar genom ett akademiskt utbyte och rent allmänt verka för bättre förståelse för kulturell mångfald. Vidare fortsätter Europa–Medelhavsområdets nätverk för mänskliga rättigheter som inrättades 1997 sin verksamhet med den övergripande målsättningen att skydda och främja de människorättsprinciper som införlivades i Barcelonaförklaringen från november 2005 och i de bilaterala associeringsavtalen och handlingsplanerna mellan EU och dess Medelhavspartner.

Europa–Medelhavspartnerskapets regionala vägledande program för 2004–2006 har fortsatt, främst med inriktning på att främja demokrati, rättstatsprincipen, god samhällsstyrning och rättsligt oberoende.

Europa–Medelhavspartnerskapets regionala samarbetsprogram på området för rättsliga frågor, kampen mot olaglig narkotika, organiserad brottslighet och terrorism, liksom även samarbetet i frågor som rör social integrering av invandrare, migration och personers rörlighet (som antogs vid Europa–Medelhavskonferensen på ministernivå i Valencia i april 2002⁷⁵) har även det fortsatt; Särskilt kan nämnas projektet Euromed Justice, som inleddes i januari 2005, för en period av 30 månader, i syfte att skapa en interprofessionell gemenskap av domare, advokater och notarier inom ramen för ett modernt rättssystem och därigenom stärka rättsstaten och ett effektivt genomförande av de mänskliga rättigheterna.

---

⁷⁵ EURO-MED 2/02.

Europa–Medelhavsområdets seminarium om rasism, människofientlighet och massmedia med underrubriken "För respekt och förståelse för alla religioner och kulturer", som hölls i Wien den 22–23 maj 2006, utmynnade i en rad konstruktiva förslag i vilka man framhöll behovet av en interkulturell och interreligiös dialog och även en dialog med massmedia, civilsamhället, trossamfund och beslutsfattare i syfte att utrota rasism.

6.1.1 EU:s kandidatländer och potentiella kandidatländer

Utsikten till medlemskap i EU fortsätter att utgöra ett kraftfullt incitament för blivande medlemsstater att vidta politiska och ekonomiska reformer. Resultaten har varit särskilt imponerande när det gäller demokrati, gott styre och mänskliga rättigheter. De enorma framsteg som dessa länder har gjort i fråga om att införa demokratiska system, skydda rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, utveckla fria medier med mera vittnar om EU:s stora dragningskraft. Utsikten till integration i EU verkar nu som en sporre för reformer i de anslutande länderna (Bulgarien och Rumänien) och i kandidatländerna som förhandlar om anslutning (Turkiet och Kroatien) samt på västra Balkan och i det vidare europeiska grannskapet.

Bulgarien har gjort betydande framsteg när det gäller att främja respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna och är i färd med att fortlöpande förbättra sin lagstiftning och praxis. Bulgarien har undertecknat alla de viktigaste människorättskonventionerna och har infört lagar om skydd av barn, diskriminering, rättigheterna för personer som tillhör minoriteter och människohandel. Samtidigt som Bulgarien förväntas kunna ansluta sig till EU i januari 2007 kvarstår det betänkligheter på vissa områden när det gäller behovet av att ytterligare förstärka kampen mot korruptionen och att ytterligare förbättra och genomföra reformen av rättsväsendet. Det föreligger också erkända behov av att stärka den sociala integrationen för

romerna och att bekämpa alla former av intolerans. Bulgarien har också identifierats som transiteringsland (och i mindre utsträckning som ursprungsland) för människohandel. EU fortsätter att noga övervaka framstegen när det gäller dessa reformer och andra politiska reformer. Efter offentliggörandet av kommissionens heltäckande övervakningsrapport som skall utkomma denna höst kommer EU att besluta huruvida Bulgarien ansluter sig till EU den 1 januari 2007 som planerat.

Rumänien har gjort betydande framsteg när det gäller att främja respekten för de mänskliga rättigheter och grundläggande friheterna och förbättra sin lagstiftning och praxis. Processen för att integrera landet i EU har varit avgörande för detta och fortsätter att vara en katalysator för förändringar. Rumänien har ratificerat alla de viktigaste människorättskonventionerna och har infört lagar om skydd av barn, diskriminering, rättigheterna för personer som tillhör minoriteter och människohandel. Samtidigt som Rumänien förväntas kunna ansluta sig till EU i januari 2007 kvarstår det betänkligheter på vissa områden när det gäller kampen mot korruptionen, behandlingen av häktade personer eller personer som intagits på institutioner, personer med funktionshinder och minoriteter (särskilt romer). Det krävs dessutom ytterligare ansträngningar för att allmänt bekämpa alla former av intolerans. Rumänien har också identifierats som ett transiteringsland (och i mindre utsträckning som ursprungs- och destinationsland) för människohandel. EU fortsätter att noga övervaka framstegen när det gäller reformer av rättsväsendet och brottsbekämpning och andra politiska reformer. Efter offentliggörandet av kommissionens heltäckande övervakningsrapport som skall utkomma denna höst kommer EU att besluta huruvida Rumänien ansluter sig till EU den 1 januari 2007 som planerat.

Den politiska övergångsprocessen i **Turkiet** fortsätter och landet fortsätter att i tillräckligt hög grad uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna, takten i förändringsarbetet minskade dock under 2005 och genomförandet av reformerna är fortfarande ojämnt. Efter inledandet av anslutningsförhandlingarna den 3 oktober 2005 är behovet av ytterligare påtagliga framsteg på fältet avgörande, vilket klart och tydligt anges i förhandlingsramen och anslutningspartnerskapet. Turkiet

bör med kraft gå vidare i och intensifiera sin reformprocess och samtidigt se till att den genomförs fullt ut på ett effektivt och genomgripande sätt av alla offentliga myndigheter och i hela landet samt garantera att den är oåterkallelig och varaktig. När det gäller utövandet av de grundläggande friheterna och de mänskliga rättigheterna har vissa framsteg gjorts och vissa positiva åtgärder vidtagits, samtidigt som betydande ytterligare ansträngningar krävs när det gäller yttrandefriheten (det kvarstår fortfarande mål som ännu inte avgjorts mot enskilda personer som fredligt uttryckt sin uppfattning), religionsfrihet (särskilt måste de svårigheter som icke-muslimska religiösa minoriteter ställs inför lösas), rättigheterna för personer som tillhör minoriteter, kulturella rättigheter och minoritetsskydd (det finns ett behov av lämpliga åtgärder för att trygga kulturell mångfald och främja skyddet av minoriteter i enlighet med Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna), kvinnors rättigheter (den höga frekvensen av våld i hemmet och särskilt "hedersmord" utgör en källa till fortsatt oro) och kampen mot tortyr och misshandel (de antagna reformerna har bidragit till att införa en lämplig rättslig ram, men ytterligare ansträngningar för att sörja för fullständigt genomförande av lagstiftningen och att stärka kampen mot straffrihet är nödvändiga). EU kommer att fortsätta att noga övervaka framstegen med de politiska reformerna i Turkiet som en del av Turkiets framsteg med förberedelserna för anslutningen, vilka kommer att påverka framstegen i förhandlingarna i full överensstämmelse med förhandlingsramen för Turkiet och anslutningspartnerskapet.

Vid mötet i rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) den 3 oktober 2005 bekräftades det att **Kroatien** samarbetar fullt ut med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty), vilket gjorde det möjligt att inleda anslutningsförhandlingar. Kroatien blev ett kandidatland men omfattas fortfarande av stabiliserings- och associeringsprocessen. Kroatien har nu ett partnerskap för anslutning⁷⁶ genom vilket mänskliga rättigheter och skydd av minoriteter är ett politiskt krav. Anslutningsförhandlingarna bygger på Kroatiens egna meriter, och förhandlingstakten kommer att återspegla landets framsteg med förberedelserna inför anslutningen, vilket inbegriper uppfyllandet av förpliktelser enligt stabiliserings- och associeringsavtalet⁷⁷, i vilket respekt för de mänskliga rättigheterna utgör en viktig del, samt genomförandet av partnerskapet för anslutning.

---

⁷⁶ EUT L 55, 25.2.2006, s. 30.

⁷⁷ EUT L 26, 28.1.2005, s. 3–220 (art. 2).

Vid mötet i stabiliserings- och associeringsrådet EU–Kroatien den 10 april 2006 diskuterades Kroatiens framsteg i uppfyllandet av kriterierna i stabiliserings- och associeringsprocessen. EU påpekade att lagföringen av krigsförbrytelser måste förbättras. Kroatien erkänner det finns ett problem som beror på kapacitetsbrist och som ger upphov till eftersläpningar.

Länderna på **västra Balkan** (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Serbien, inklusive Kosovo, samt Montenegro) är med i stabiliserings- och associeringsprocessen. I enlighet med Thessalonikiagendan⁷⁸ är varje lands framsteg i riktning mot EU beroende av landets egen förmåga att uppfylla Köpenhamnskriterierna⁷⁹ och villkoren i stabiliserings- och associeringsprocessen. Länderna i området erhåller i enlighet med stabiliserings- och associeringsprocessen gemenskapsbistånd för återuppbyggnad, utveckling och stabilisering (Cards)⁸⁰. Respekt för de demokratiska principerna, rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna, rättigheterna för personer som tillhör minoriteter och de grundläggande friheterna och folkrättens principer är ett villkor för att kunna komma i åtnjutande av bistånd genom Cardsprogrammet. Efterlevnaden av stabiliserings- och associeringsprocessens villkorlighet följs upp genom en årlig översynsmekanism som grundar sig på kommissionens rapporter och länderna i västra Balkan åtar sig att genomföra dess rekommendationer. Följande årliga översyn kommer att äga rum före slutet av 2006.

---

⁷⁸ Se slutsatserna från Europeiska rådet i Thessaloniki den 19–20 juni 2003.

⁷⁹ Stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter, en fungerande marknadsekonomi, förmåga att hantera konkurrenstryck och marknadskrafter inom unionen och förmåga att påta sig de skyldigheter som följer av ett medlemskap, inbegripet uppslutning kring målen för den politiska, ekonomiska och monetära unionen.

⁸⁰ EGT L 306, 7.12.2000, s. 1.

Det mest långtgående av de nya instrumenten inom stabiliserings- och associeringsprocessen är de europeiska partnerskapen⁸¹, enligt modell från anslutningspartnerskapen⁸². Inom dessa partnerskap, som har utarbetats för varje land i västra Balkan, fastställs regelbundet de prioriteringar och de skyldigheter som skall uppfyllas. EU:s ekonomiska stöd kommer att vara inriktat på prioriteringarna i partnerskapen. Respekt för de mänskliga rättigheterna och skydd av minoriteter är ett politiskt krav i dessa partnerskap. Varje land kommer att göra upp en nationell handlingsplan för genomförandet av partnerskapen, vilken kommer att utgöra ett klart och tydligt program mot vilket man kan mäta framstegen.

Fullständigt efterlevande av alla åtaganden gentemot **Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty)** är av central betydelse för stabiliserings- och associeringsprocessens villkorlighet och utgör ett av de sätt, tillsammans med flyktingars återvändande och lagföring av krigsförbrytelser, genom vilka stabiliserings- och associeringsprocessen ta itu med tidigare brott mot de mänskliga rättigheterna.

Genom rådets beslut 2006/205/GUSP av den 10 mars 2006 uppdaterades bilagan till gemensam ståndpunkt 2004/694/GUSP som innehåller förteckningen över personer som åtalats av Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien (Icty). Syftet med den gemensamma ståndpunkten var att stödja ett effektivt genomförande av Icty:s uppgift genom frysning av alla tillgångar som tillhör personer som har åtalats av Icty och befinner sig på fri fot.

Samtidigt antog rådet gemensam ståndpunkt 2006/204/GUSP genom vilken åtgärderna till stöd för ett effektivt genomförande av Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslaviens (Icty) uppgift i gemensam ståndpunkt 2004/293/GUSP förlängdes till och med den 16 mars 2007. Genom denna gemensamma ståndpunkt fastställs ett reseförbud för personer som hjälper vid Icty åtalade personer att undgå lagföring.

---

⁸¹ EUT L 35, 7.2.2006 (Albanien, Bosnien och Hercegovina, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Serbien och Montenegro, inbegripet Kosovo).

⁸² EUT L 55, 25.2.2006, s. 30 (Kroatien).

Beträffande **Kosovo** har EU aktivt främjat genomförandet av normer, inklusive normer om skydd av minoriteter. Europeiska rådet betonade i juni 2006 att det är ytterst viktigt att påskynda genomförandet av normer.

Den 10 maj 2006 lade EU förhandlingarna med **Serbien och Montenegro** om stabiliserings- och associeringsavtalet på is på grund av bristande framsteg vad gäller åtagandet att fullständigt samarbeta med Icty. Samarbete med Icty är en väsentliga förutsättning för stabiliserings- och associeringsprocessen.

Den 21 maj 2006 hölls en folkomröstning om självständighet i Montenegro. ODIHR (kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter) fastställde att folkomröstningen i sin helhet hade genomförts i enlighet med de åtaganden som gjorts inom ramen för OSSE och Europarådet, samt övriga internationella normer som skall tillämpas vid demokratiska val. Den 3 juni 2006 antog Montenegros parlament på grundval av artikel 60 i grundlagen i statsunionen Serbien och Montenegro en deklaration om självständighet för Republiken Montenegro. Den 5 juni 2006 antog Serbiens parlament ett beslut, i vilket fastställs att Republiken Serbien efterträder statsunionen Serbien och Montenegro som stat. I detta syfte utsåg den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ambassadör Miroslav Lajčák till sin personliga representant för att underlätta förhandlingarna mellan politiska krafter i Montenegro om arrangemangen för folkomröstningen.

6.1.2 Den europeiska grannskapspolitiken

Det tekniska samrådet om handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken inleddes med **Armenien, Azerbajdzjan och Georgien** under de sista veckorna av 2005. Det formella antagandet av de tre handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken planeras till hösten 2006.

Handlingsplanerna för Armenien, Azerbajdzjan och Georgien bör tjäna som en heltäckande planritning för politiska, ekonomiska och administrativa reformer. I samband med det tekniska samrådet om handlingsplanerna för den europeiska grannskapspolitiken med de tre länderna i Sydkaukasien har EU starkt betonat betydelsen av frågor som har samband med att stärka demokratin i dessa tre länder, bland annat genom fria och öppna val, i linje med internationella krav, och av frågor som har samband med bättre skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna och rättsstatsprincipen, i enlighet med de tre ländernas internationella åtaganden (partnerskaps- och samarbetsavtal, Europarådet, OSSE, FN).

EU:s ministerråd antog slutsatser om **Vitryssland** den 7 november 2005, den 30 januari 2006 och den 10 april 2006. I samtliga dessa slutsatser erinrade rådet om sin oro över situationen för de mänskliga rättigheterna och läget när det gäller demokratin i Vitryssland. EU har gjort flera uttalanden om utvecklingen i Vitryssland, särskilt i samband med presidentvalet den 19 mars 2006, vilket EU förklarade att genomfördes på ett i grunden felaktigt sätt. Ukraina och Moldavien bland andra anslöt sig till uttalandet av den 22 mars i vilket EU meddelade sin bedömning av valet och utfäste sig att ytterligare stärka sitt stöd till det civila samhället och demokratiseringen i Vitryssland. Den höge representanten Javier Solana gjorde flera uttalanden om utvecklingen i Vitryssland och beklagade särskilt det sätt på vilket presidentvalet hade genomförts och uttryckte sin högaktning för den demokratiska oppositionen och det civila samhället (den 20 mars).

Den 23–24 mars 2006 meddelade Europeiska rådet att det kommer att vidta restriktiva åtgärder mot dem som bär ansvaret för åsidosättandet av internationella normer för genomförande av val, inklusive president Lukasjenko. Den 10 april och den 18 maj 2006 antog rådet gemensamma ståndpunkter (2006/276/GUSP respektive 2006/362/GUSP) om restriktiva åtgärder mot vissa tjänstemän i Vitryssland som bär ansvaret för valfusk och repressalierna mot den demokratiska oppositionen och det civila samhället i samband med valprocessen. Dessa åtgärder vidtogs som ett komplement till de åtgärder som hade antagits 2004 mot de personer som namngavs i Pourgoridesrapporten som nyckelaktörer i fyra välkända personers försvinnanden i Vitryssland 1999–2000 och det sätt på vilket den rättsliga utredningen därefter försvårades och mot de vitryska tjänstemän som bär ansvaret för oegentligheterna i valen och folkomröstningen i Vitryssland den 17 oktober 2004 och för de allvarliga brotten mot de mänskliga rättigheterna genom angreppen på fredliga demonstranter efter valet.

EU:s politik när det gäller Vitryssland var senast föremål för en översyn i november 2005 vid mötet i rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser). Syftet med de slutsatser som då antogs var att kombinera en skärpt och en mjukare hållning på ett riktat sätt som skulle leda till ett ökat tryck på president Lukasjenko och hans närmaste omgivning – samtidigt som vissa kommunikationskanaler lämnas öppna för krissituationer – och en ökad växelverkan med bredare lager av den vitryska befolkningen, bl.a. tjänstemän på medelhög nivå.

När det gäller **den palestinska myndigheten** var det centrala temat under den senare delen av 2005 Israels tillbakadragande från Gaza och från vissa delar av norra Västbanken som framgångsrikt avslutades i september 2005. Redan i ett tidigt skede betonade EU behovet av att garantera social och ekonomisk hållbarhet för Gaza efter tillbakadragandet, särskilt när det gäller möjligheten till kontakt utåt. I detta syfte och mer specifikt för att styra, övervaka och samordna det internationella samfundets insatser för att stödja tillbakadragandeinitiativet utnämnde kvartetten

James Wolfensohn till särskilt sändebud för tillbakadragandet från Gaza när hans ämbetsid som ordförande för Världsbanken löpt ut. EU välkomnar "avtalet om rörlighet och tillträde" som ingicks mellan Israel och den palestinska myndigheten den 15 november. På grundval av detta avtal öppnades ett internationell gränsövergångsställe mellan Egypten och Gaza i Rafah den 25 november, där EU – inom ramen för ett ESFP-uppdrag – spelade rollen som tredje part i enlighet med avtalet. EU COPPS (Europeiska unionens samordningskontor för stödet till den palestinska polisen) spelade en viktig roll under hela rapporteringstiden avseende reformen och förstärkningen av palestinska säkerhets- och polisstrukturer och främjandet av rättsstatsprincipen i allmänhet. Den 7 november beslutade rådet att inleda ett ESFP-polisuppdrag i de palestinska territorierna, vilket skall bygga vidare på EU COPPS arbete och genomföras under en treårsperiod som inleds i början av 2006.

Valet till det palestinska lagstiftande rådet (PLC) i januari 2006 genomfördes i en säker, fri och rättvis valprocess enligt observatörer från EU och andra internationella observatörer och resulterade i en jordskredsseger för Hamas. Den påföljande bildningen av den Hamasledda regeringen ledde till ett avbrytande av kontakterna (inklusive kontakter av ekonomisk natur) mellan denna regering och det internationella samfundet i stort eftersom denna regering inte åtog sig att uppfylla och genomföra de tre kriterierna icke våld, erkännande av Israels rätt att existera och godkännande av tidigare avtal inklusive färdplanen. Kontakter upprätthålls med president Abbas som har engagerat sig för en plattform för fred. Europeiska unionen upprättade tillsammans med andra internationella aktörer som Världsbanken en tidsbegränsad internationell mekanism, vars mål är direkt leverans och övervakning av bistånd från internationella givare till det palestinska folket. Rapporteringsperioden har kännetecknats av inre palestinska stridigheter som har skördat många offer och den palestinska myndighetens misslyckande att återupprätta rättsstatsprincipen i de palestinska territorierna.

EU hade fortfarande allvarliga invändningar mot **Israels** ståndpunkt i vissa människorättsfrågor. Dessa gäller särskilt palestiniernas situation i de ockuperade territorierna, avstängningarna och inskränkningen av rörelsefriheten, byggandet och utvidgningen av bosättningar, uppförandet av barriären på palestinskt område och raserandet av palestinska hem, en verksamhet som hotar att göra varje lösning som bygger på två staters samexistens fysiskt omöjlig. EU har också uttryckt sin oro över situationen i och runt Jerusalem och i Jordandalen, liksom över Israels militära operationer som skördar offer bland civilbefolkningen. Dessa frågor upprepades med eftertryck av EU och togs upp med den israeliska sidan i samband med den politiska dialog som fördes vid samtliga bilaterala möten som hölls inom ramen för associeringsavtalet EU–Israel, särskilt i associeringsrådet EU–Israel den 13 juni 2006, i associeringskommittén den 17 maj 2006 och i underkommittén för politisk dialog och samarbete den 21 november 2005.

Båda sidor har inom ramen för handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken beträffande EU–Israel som nu håller på att genomföras enats om att uppnå ett närmare politiskt samarbete och en närmare politisk dialog med utgångspunkt i sina gemensamma värden, dvs. respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, demokratin, gott styre och internationell humanitär rätt. Handlingsplanen innehåller ett särskilt avsnitt om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter med konkreta åtgärder som skall genomföras. EU förväntar sig att dessa frågor följs upp. Människorättsgruppen EU–Israel som inrättades vid mötet i underkommittén för politisk dialog och samarbete den 21 november 2005 är tänkt att bli ett forum där dessa frågor kan diskuteras och behandlas mera ingående. Gruppens första möte hölls den 7 juni 2006. Det erbjöd ett tillfälle att ta upp vissa av de mest brännande människorättsfrågorna genom att lägga grunden för en möjlighet till en närmare dialog med Israel om dessa frågor. Bland de frågor som diskuterades ingick minoriteternas situation och frågor som rör internationell humanitär rätt. EU tog upp särskilda frågor som har väckt allvarliga farhågor, särskilt konsekvenserna av barriären och

begränsningen av rörelsefriheten i de palestinska områdena för palestiniernas liv och försörjning, tillträdet särskilt för icke-statliga humanitära organisationer till de ockuperade palestinska områdena, förlusten av människoliv vid utomrättsliga avrättningar samt administrativt frihetsberövande. När det gäller minoriteternas situation förhörde sig EU om genomförandet av Or-kommissionens och Lapid-kommitténs rekommendationer och tog upp frågan om den lag om nationalitet och inresa i Israel som förhindrar familjeåterförening för vissa israeliska och palestinska makar och barn. Mötet avslutades i samförstånd om att båda sidor såg ett värde i att fortsätta dialogen.

EU fortsatte sin regelbundna dialog om människorättsfrågor med **Jordanien** inom ramen för den institutionella struktur som upprättats genom associeringsavtalet EU–Jordanien och i överensstämmelse med de prioriterade åtgärderna i handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken EU–Jordanien. Diskussionerna ägde rum särskilt vid mötet i associeringsrådet den 21 november 2005 och i associeringskommittén den 28 juni 2006. Jordanien redogjorde för framstegen med genomförandet av landets politiska reformprogram. "Den nationella agendan", Jordaniens ambitiösa reformprogram som omfattar mer än 3000 sidor fick sin slutliga utformning i november 2005. Den jordanska regeringen håller för närvarande på att utarbeta program i syfte att skapa en ram för genomförandet av de föreslagna reformerna. De prioriterade insatserna omfattar en lag om politiska partier, en kommunallag, en lag om inrättande av en ombudsman, en lag mot korruption och en lag mot penningtvätt samt, efter terroristattacker i Amman den 9 november 2005, en antiterroristlag. EU uppmanade Jordanien att fortsätta på denna väg och samtidigt även beakta de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. EU erbjöd sitt stöd till Jordanien i denna uppgift.

EU har fortsatt att följa upp människorättssituationen i **Egypten**. Det arbete för att försvara mänskliga rättigheter och öka medvetenheten om människorättsnormer som görs av det nationella rådet för de mänskliga rättigheterna (NCHR) samt detta råds andra årsrapport visar att rådet har en tydlig önskan att ta upp en rad frågor på ett positivt och uppriktigt sätt. EU ser fram emot den nationella handlingsplan för mänskliga rättigheter som NCHR för närvarande utarbetar. Egypten har vidtagit betydande åtgärder för att förbättra kvinnors och barns ställning. Egypten har också vidtagit vissa positiva åtgärder när det gäller frihetsberövande av misstänkta och mildring av stränga påföljder. Det finns emellertid fortfarande anledning till oro. Detta inbegriper den hårda behandlingen av oppositionen, behandlingen av minoriteter, anklagelserna om användning av tortyr, att människor som befunnits skyldiga till brott döms till döden och det fortsatta undantagstillståndet som har varit i kraft sedan 1981.

EU har uppmanat Egypten att fortsätta att vidta åtgärder för att främja utvecklingen av det civila samhället och att garantera förenings- och yttrandefrihet. Förhandlingarna om handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken har fortsatt. Den planerade underkommittén för politiska frågor: mänskliga rättigheter och demokrati, internationella och regionala frågor kommer även att utgöra ett centralt instrument för en förstärkt dialog om konkreta frågor om mänskliga rättigheter. EU hoppas att ett avtal kan uppnås snarast möjligt om hur enskilda fall som gäller de mänskliga rättigheterna kan behandlas i underkommittén. EU är berett att tillsammans med de egyptiska myndigheterna identifiera områden där EU kan ge praktiskt stöd för främjande av Egyptens egna reformåtgärder på området mänskliga rättigheter.

Libyen har fortsatt att göra ytterligare framsteg på vägen mot integration i det internationella samfundet, men samtidigt råder dock allvarliga betänkligheter om människorättssituationen, särskilt när det gäller medborgerliga rättigheter, politiska rättigheter och yttrandefrihet. EU har tagit kontakt med de libyska myndigheterna om användningen av dödsstraff i slutet av 2005. Ett särskilt problem är fortsättningsvis fallet med den bulgariska och palestinska sjukvårdspersonal som nu är föremål för förnyad prövning efter dödsdomarna i maj 2004, vilka förkastades av Libyens högsta domstol i december 2005. EU välkomnade upphävandet av domarna. EU förväntar sig – då man litar på att det libyska rättssystemet skall visa sig opartiskt – att den nya rättegången skall följa detta positiva mönster och komma fram till en dom som gagnar rättvisan på bästa sätt. EU gör aktiva insatser för att få till stånd en rättvis lösning på ärendet genom initiativ som syftar till att lindra den mänskliga tragedin i Benghazi.

Marocko fortsätter på den inslagna vägen med införande av större politiska reformer och större frihet och har gjort goda framsteg på området för de mänskliga rättigheterna. EU har ställt sig bakom dessa insatser genom handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken beträffande EU–Marocko i vilken ett detaljerat avsnitt behandlar åtgärder som skall prioriteras när det gäller de mänskliga rättigheterna, rättsstatsprincipen och demokratisering. Kommissionen för rättvisa och försoning ("Instance Equité et reconciliation"), som inrättades för att undersöka brott mot de mänskliga rättigheterna mellan åren 1956 och 1999, lämnade sin slutrapport i november 2005. Organets arbete värdesattes högt i Marocko och också utomlands. Organet lämnade ett antal rekommendationer, bland annat om en ändring av grundlagen i syfte att förstärka garantierna för de mänskliga rättigheterna. Programmet för att modernisera rättsväsendet för att förstärka dess oberoende och opartiskhet och att bekämpa korruptionen har följts upp. Det civila samhället i Marocko har blivit aktivare och mer inflytelserikt och en viss förbättring har kunnat noteras i fråga om pressfriheten. EU fortsatte dock att hysa oro över vissa bestämmelser som begränsar yttrandefriheten och uppmanade särskilt den marockanska regeringen att göra en översyn av vissa bestämmelser enligt vilka journalister riskerar att få höga böter eller fängelsestraff.

Även om EU på det hela taget är tillfredsställt med utvecklingen i Marocko är EU alltså oroat över rapporterna om behandlingen av västsahariska människorättsförsvarare efter de händelser som ägde rum i Västsahara i maj 2005. I de rapporterade människorättskränkningarna ingår inskränkningar i förenings- och yttrandefriheten samt övervåld från polisens sida, godtyckliga arresteringar, påståenden om tortyr och frågor angående hur rättvisa rättegångarna och de fängelsedomar som avkunnas i dessa mål är. EU har tagit upp dessa frågor med de marockanska myndigheterna vid flera tillfällen. EU har gjort föreställningar om tillämpningen av de mänskliga rättigheterna i de sahariska flyktinglägren.

Frågor om mänskliga rättigheter och demokratisering har varit föremål för en systematisk diskussion inom de etablerade strukturer som upprättats i samband med associeringsavtalet EU–Marocko, särskilt vid det möte som hölls inom ramen för den förstärkta politiska dialogen den 9 november och mötet i associeringsrådet EU–Marocko den 22 november 2005. EU har välkomnat Marockos beredvillighet att inleda en närmare dialog om samtliga dessa frågor. Redan år 2003 samtyckte Marocko i princip till att ett särskilt organ, underkommittén "Mänskliga rättigheter, demokratisering och styre", skall inrättas för att vidare behandla dessa frågor. Detta organ är nu operationellt och det första mötet planeras till oktober–november 2006.

EU har noterat en ytterligare försämrad situation för de mänskliga rättigheterna i **Syrien**. Behandlingen av politiska motståndare, människorättsförsvarare och aktivister i det civila samhället har gett anledning till djup oro. Bland de frågor som särskilt gav anledning till oro återfinns godtyckliga arresteringar och upprepade fängslanden där de fångna hålls i isoleringshäkte samt den utbredda användningen av tortyr. Människorättsförsvarare utsätts för hotelser och lever under ständigt hot om godtyckliga arresteringar och politiska rättegångar, även inför statliga säkerhetsdomstolar. Under rapportperioden har EU vid ett flertal tillfällen gett uttryck för sin oro

över arresteringar och rättegångar mot människorättsförsvarare. Militära domstolar och den statliga säkerhetsdomstol som inrättades i enlighet med den undantagslag som har gällt sedan 1963 samexisterar med vanliga domstolar. Rättegångar inför dessa domstolar uppfyller inte internationella normer och det finns en allmän oro när det gäller domares oberoende. EU har försökt vara närvarande vid dessa rättegångar, vilket har tillåtits i stor utsträckning av myndigheterna och bör betraktas som en positiv utveckling.

I januari 2006 frigavs fem politiska motståndare inom "Damaskusvåren", bl.a. parlamentsledamöterna Riad Seif och Mamoun al-Homsi, vilka Europaparlamentet hade krävt att skulle frigges. Denna åtgärd välkomnades av EU:s ordförandeskap som uttryckte en förhoppning om att den skulle åtföljas av ett frigivande av alla politiska fångar. Efter frigivningen har de emellertid blivit utsatta för upprepade hotelser, förhör och tillfälliga frihetsberövanden. Därefter har ytterligare repressiva åtgärder mot människorättsaktivister förekommit. I februari 2006 stängdes EU:s utbildningscenter för det civila samhället, som hade erhållit understöd från Europeiskt initiativ för demokrati och mänskliga rättigheter, av de syriska myndigheterna två dagar efter det att det hade öppnats, varvid det hävdades att korrekta förfaranden inte hade följts. I maj 2006, efter det att fler än hundra syrier undertecknat en gemensam syrisk-libanesisk förklaring med en begäran om ett upprättande av normala förbindelser mellan de två länderna, arresterades de mest framträdande undertecknarna, inbegripet den utsedda direktören för EU:s utbildningscenter för det civila samhället, en välkänd människorättsjurist. EU tog upp dessa fall med de syriska myndigheterna och gjorde ett offentligt uttalande den 19 maj 2006.

EU fortsatte att nära övervaka situationen för den kurdiska minoriteten och särskilt den diskriminering de 200 000–300 000 statslösa kurderna utsätts för och att ta upp frågan med de syriska myndigheterna. Även om regeringen efter de kurdiska kravallerna i mars 2004 lovade att rätta till vissa av de långvariga missförhållandena och interna diskussioner om praktiska åtgärder påstods ha inletts har dessa hittills inte lett till några resultat.

Efter 2004 har det också förekommit ett ökat antal gripanden och åtal på grund av förmodad tillhörighet till det syriska muslimska brödraskapet – en förbjuden organisation i Syrien. Mål när det gäller medlemskap i det syriska muslimska brödraskapet behandlas i statliga säkerhetsdomstolar. Medlemskap i det syriska muslimska brödraskapet kan innebära dödsstraff, även om detta i praktiken reduceras till ett längre fängelsestraff.

De syriska myndigheterna intar en mycket reserverad hållning till diskussioner om de mänskliga rättigheterna med utomstående samtalspartner, eftersom de anser att detta är en fråga som omfattas av nationell suveränitet. EU ser fram emot grundandet av ett nationellt människorättsråd för vilket interna förberedelser påstås ha inletts. I avsaknad av en mer strukturerad institutionell ram i avvaktan på undertecknandet av associeringsavtalet utgör EU:s viktigaste instrument föreställningar av EU:s trojka som görs med regelbundna mellanrum, uttalanden från ordförandeskapet och observationer av rättegångar. Nära kontakter har upprätthållits med organisationer för det civila samhället. EU:s beskickning i Damaskus har noga följt utvecklingen när det gäller människorättssituationen och hade regelbundna samråd.

Handlingsplanen EU–**Ukraina** innehåller ett avsnitt om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. I denna politiska överenskommelse fastställdes att Ukrainas engagemang för gemensamma värderingar som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen skulle påskynda utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Ukraina samt utgöra det centrala navet för utveckling av alla områden för samarbete mellan EU och Ukraina. I linje med slutsatserna från mötet i rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) den 21 februari 2005 har EU redan inlett en intern diskussion om vilka delar som bör ingå i det kommande avtalet mellan EU och Ukraina. Respekten för mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen utgör gemensamma värderingar som kommer att förbli prioriterade områden i detta förstärkta nya avtal.

Handlingsplanen EU–Ukraina är på väg att genomföras, en halvtidsöversyn kommer att äga rum i samband med mötet i samarbetsrådet EU–Ukraina under det andra halvåret 2006. Det har emellertid redan varit möjligt att konstatera en betydande förbättring vad gäller människorättssituationen i Ukraina efter den s.k. orangea revolutionen i slutet av 2004, särskilt på områdena frihet för medierna, kampen mot korruption och reformen av rättsväsendet. Mycket återstår att göras och EU arbetar nära med de ukrainska myndigheterna och bistår med genomförandet av de demokratiska reformerna. EU gjorde föreställningar i Kiev med anledning av de ukrainska myndigheternas förvisning av tio uzbekistanska flyktingar i mitten av februari. Även vid flera möten i den politiska dialogen med Ukraina fördömde EU kraftfullt detta faktum och uppmanade de ukrainska myndigheterna att fullt ut respektera de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.

Sedan den 13 maj 2005 har Ukraina inbjudits att ansluta sig till EU:s uttalanden och gemensamma ståndpunkter i olika utrikespolitiska frågor. Ukraina har anslutit sig till nästan alla uttalanden som gäller människorättssituationen i tredjeländer.

Den treåriga handlingsplanen EU–**Moldavien**, som genomförts sedan februari 2005, innehåller ett avsnitt om mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. I denna politiska överenskommelse fastställdes att Moldaviens engagemang för gemensamma värderingar som mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen utgör det centrala navet för relationerna mellan EU och Moldavien. År 2006 fortsatte EU att stödja genomförandet av den moldaviska nationella handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna som godkändes av den moldaviska regeringen 2003 och som ingår som ett prioriterat område i Tacis vägledande program för stöd till Moldavien 2005–2006.

Den 14 februari 2006 antogs rådets beslut 2006/96/GUSP om fortsatt genomförande av gemensam ståndpunkt (2004/622/GUSP) av den 26 augusti 2004 om restriktiva åtgärder mot flera höga transnistrisk tjänstemän som varit inblandade i tvångsstängningen av skolor som använder det moldaviska språket. Under året har EU uppmärksammat fallet Valery Pasat. Denne arresterades på oklara grunder den 11 november 2005. EU:s beskickningschefer har kunnat besöka Valery Pasat och inspektera de förhållanden under vilka han hålls fängslad.

EU välkomnade det moldaviska parlamentets beslut att avskaffa dödsstraffet den 29 juni 2006. Före detta beslut föreskrevs i artikel 24 i den moldaviska grundlagen dödsstraff för brott som begåtts under krig och vid krigsrisk.

6.1.3 Ryssland och Centralasien

EU fortsätter att oroa sig över de mänskliga rättigheterna i **Ryssland**, särskilt situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Tjetjenien, situationen för icke-statliga organisationer, rättsstatsprincipen och mediernas frihet.

Efter att vid toppmötet mellan EU och Ryssland i Haag i november 2004 ha enats om att inleda en regelbunden dialog om mänskliga rättigheter, har samråd mellan EU och Ryssland om mänskliga rättigheter hållits halvårsvis. Samråd hölls den 8 september 2005 i Bryssel och den 3 mars 2006 i Wien (se kapitel 3.4.3 för närmare uppgifter).

EU inser visserligen att Ryssland står inför verkliga säkerhetsproblem, men unionen är fortfarande ytterst oroad av den allvarliga situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i Tjetjenien och tar regelbundet upp sina farhågor med ryska samtalspartner på alla nivåer. Det rapporteras fortfarande regelbundet om försvinnanden, om tortyr och om Moskvavänliga beväpnade grupper, som ostraffat bedriver sin verksamhet. I februari 2006 besökte FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour, norra Kaukasien. Efter detta besök uttryckte hon sin oro över vissa institutioners integritet, särskilt på området brottsbekämpning. Hon framhävde också allvarliga brister i republikens system för att säkerställa efterlevnaden av lagarna, vilka lett till att ett klimat av rädsla råder i Tjetjenien.

EU diskuterade ingående Tjetjenien med Ryssland under varje samråd angående mänskliga rättigheter och uppmanade Ryssland att förstärka samarbetet med internationella mekanismer för de mänskliga rättigheterna. EU försökte också få garantier för att människorättsaktivister skall skyddas. I samarbete med de ryska myndigheterna håller EU för närvarande på att utarbeta ett program för socialt och ekonomiskt bistånd till norra Kaukasien, vilket man snart kommer att kunna genomföra.

Det första parlamentsvalet på åtta år ägde rum i Tjetjenien den 28 november 2005. Tyvärr var det av säkerhetsskäl inte möjligt för EU och OSSE att observera dessa val. EU stödde emellertid utbildningen av lokala observatörer för detta val. Omedelbart efter röstningen utfärdade EU:s ordförandeskap ett uttalande, där man noterade att röstningen inte kan anses felfri och att vissa observatörer anfört farhågor. Ordförandeskapet uppmanade de ryska myndigheterna att undersöka alla eventuella rapporter om oegentligheter eller hotelser. I uttalandet konstaterades att ytterligare stärkande av de demokratiska institutionerna, som en del av en övergripande politisk process, är väsentligt för en hållbar och fredlig utveckling på lång sikt i Tjetjenien, liksom för fred och stabilitet i norra Kaukasien som helhet.

Det har rapporterats att det blir allt svårare för icke-statliga människorättsorganisationer att verka i Ryssland. EU har upprepade gånger gett uttryck för sin oro angående lagstiftningen om icke-statliga organisationer, som antogs av duman och federationsrådet i slutet av december 2005 och undertecknades av president Putin den 10 januari 2006. EU offentliggjorde den 19 januari 2006 ett uttalande, där man åter klargjorde sin oro för att lagen, i den form den antagits, kan få allvarliga följder för den legitima verksamheten inom det civila samhällets organisationer i Ryssland. I uttalandet förklarades vidare att EU noga kommer att följa genomförandet av lagen när den träder i kraft och förväntar sig att den genomförs i enlighet med normer och åtaganden inom ramen för Europarådet och OSSE. I slutet av 2005–början av 2006 upprepade den federala säkerhetstjänsten (FSB) sina påståenden att några icke-statliga organisationer arbetar för utländska intressen och mot Ryssland.

Det rapporteras om ett allt allvarligare problem med rasism, antisemitism, främlingsfientlighet och extremism samt begränsningar av religionsfriheten i Ryssland. Trots att Ryssland enligt artikel 14 i den ryska konstitutionen är en sekulär stat, fastställs i rysk lagstiftning den ortodoxa kristendomen som landets dominerande religion och respekt föreskrivs endast för buddismen, islam och judendomen. För andra grupper har det införts restriktioner i lagstiftningen. Det har införts upprepade restriktioner av den katolska kyrkans och mindre minoritetsreligioners, som Jehovas vittnen, ställning och möjligheter till religionsutövning. Jehovas vittnen har förbjudits i Moskva och har mött svårigheter i andra delar av landet till följd av detta.

Etniska minoriteter, särskilt personer från Centralasien och Kaukasus, utsätts ofta för etnisk diskriminering och ibland för våld. Flera mycket omskrivna rasistiska handlingar, inklusive våldsamma attacker och mord, utgör exempel på denna trend, bland annat mordet på en peruansk student i Voronezj och på studenter från Mali och Kamerun i Sankt Petersburg. Icke statliga organisationer rapporterar att de rasistiska attackerna ökat från 119 år 2004 till 179 år 2005. En ansedd rysk icke-statlig organisation, Sova, rapporterar att det under 2005 förekom 366 rasistiska attacker, vilka ledde till 28 människors död. Icke-statliga organisationer rapporterar att olika "skinhead"-grupper i Ryssland har cirka 50 000 medlemmar, med särskilt stark koncentration till Sankt Petersburg, och att antalet förefaller att stiga. Rysslands ombudsman för de mänskliga rättigheterna, Vladimir Lukin, har anklagat de brottsbekämpande myndigheterna för att inte vidta tillräckliga åtgärder för att utreda och förebygga brott med anknytning till extremism. Flera politiska partier använde sig av främlingsfientlig propaganda i sina kampanjer för de regionala parlamentsvalen 2005.

Fallet Andrej Sytjev, en nittonårig värnpliktig vars ben och könsorgan måste amputeras på grund av kallbrand sedan han misshandlats svårt av berusade officerare och lämnats utan läkarvård i dagar, har väckt stor uppmärksamhet i medierna. Fallet blev en offentlig skandal, inte bara på grund av den oerhörda brutaliteten utan även på grund av att försvarsministeriet först försökte dölja den verkliga orsaken till Sytjevs tillstånd. En liknande tragisk händelse följde på denna, vilket aktualiserade det långvariga problemet med pennalism (på ryska *dedovstjina* – praxis att utsätta nya värnpliktiga för våld och förödmjukelser), som allmänt erkänns vara mycket omfattande. Problemet med misshandel i armén framhävs i rapporter om de mänskliga rättigheterna från den ryske ombudsmannen Vladimir Lukin och även från ledamoten av Europeiska kommissionen Alvaro Gil-Robles. Enligt försvarsministeriets statistik dog under 2005 16 militärer som en direkt följd av pennalism, 276 begick självmord och 1 064 dödsfall som inte hade något samband med strider tillskrevs olika orsaker. Experter anser att pennalismen är huvudorsaken till självmord i armén, och man fruktar även att många dödsfall som betecknats som "självmord" eller "olyckshändelse" kan vara följden av pennalism.

Ryssland har gjort stora framsteg med den demokratiska utvecklingen under de senaste åren, men EU hyser farhågor beträffande de förändringar av Rysslands valsystem som nyligen gjorts. De direkta valen av regionala guvernörer upphörde 2004 och dessa utnämns numera av presidenten och godkänns av de lokala lagstiftande församlingarna. President Putin har samlat makten i sina egna händer och förstärkt sin auktoritet i förhållande till duman, regeringen och regionerna. Allvarlig politisk opposition mot regeringen förekommer för närvarande i mycket liten utsträckning.

När det gäller mediernas frihet, välkomnar EU att det – trots tydliga tecken på självcensur från journalisternas sida – fortfarande finns relativt många olikartade tryckta medier i Ryssland. Även om den tryckta pressen fortfarande är relativt fri, kommer det dock fortfarande rapporter om att regionala och lokala myndigheter ofta försöker påverka de lokala medierna. Statlig kontroll över TV- och radiosändningar begränsar den nationella televisionens möjligheter till sändningar med en mångfald åsikter. Självcensursandan hos många ryska journalister har förstärkts av regeringens oförmåga att finna de skyldiga till mordet på flera journalister – troligen på grund av deras arbete – sedan 2000.

EU har fortsatt att ta upp människorättsfrågor vid alla möten i samarbetskommittén och samarbetsrådet med **centralasiatiska länder** samt vid andra typer av möten när samarbetsavtal inte föreligger.

Kazakstan har engagerat sig positivt i dessa dialoger; EU har klartgjort att man förväntar sig ytterligare framsteg på områdena demokratisering, mediefrihet och rättsstatsprincipen. Det har förekommit en positiv utveckling men presidentvalet uppfyllde inte internationella normer; nyligen har de hinder som lagts i vägen för oppositionspartier och icke statskontrollerade medier förorsakat oss ytterligare oro. Det föreligger allvarliga farhågor beträffande rättvisan i den viktiga rättegången om mordet på oppositionspolitikern Sarsembajev. EU kommer att fortsätta att nära följa situationen, särskilt med tanke på att Kazakstan kandiderar för ordförandeskapet i OSSE 2009.

Uzbekistan har vägrat att besvara EU:s, OSSE:s och FN:s begäran om en oberoende utredning av händelserna i Andizjan i maj 2005 (vilka slutade med att hundratals civila dödades av säkerhetsstyrkorna). De rättegångar som följde (och delvis övervakades av ODIHR) uppfyllde inte grundläggande kriterier för öppenhet och rättvisa. Uzbekistan har inte reagerat på ODIHR:s rapporter om rättegångar. Människorättssituationen har försämrats överlag med åtal mot människorättsförsvarare, journalister och medlemmar av oppositionen samt ny lagstiftning som begränsar icke-statliga organisationers och mediers verksamhet. EU:s särskilde representant Ján Kubiš besökte landet en gång men tilläts inte återvända, den höge representanten Javier Solanas personlige representant för de mänskliga rättigheterna har inte tillåtits resa in i landet och det har inte heller FN:s och OSSE:s representanter för de mänskliga rättigheterna. Andra negativa händelser inbegriper att FN:s flyktingkommissariats kontor och viktiga internationella icke-statliga organisationers representationer i landet har stängts. Uzbekistan förhandlade fram ett nytt och synnerligen begränsat mandat, som reducerar OSSE-centrumets roll till en projektsamordnares kontor. Den 3 oktober 2005 införde rådet restriktiva åtgärder mot ledarna i Uzbekistan, bland annat viseringsförbud, och ett vapenembargo mot landet. Dessa restriktiva åtgärder bekräftades den 15 maj 2006 och skall ses över under hösten. Vid sin sextionde session antog FN:s generalförsamlings tredje utskott en resolution om Uzbekistan (se kapitel 5.1 för närmare uppgifter). Uzbekistan vägrar att samarbeta med 1503-förfaranden eller FN:s särskilda rapportörer. Det rapporteras att tortyr fortfarande förekommer ofta i Uzbekistan.

EU har fortfarande begränsade förbindelser med **Turkmenistan**. Under det årliga mötet om mänskliga rättigheter (den 1 juni 2006) tog rådet upp flera frågor som ger anledning till allvarlig oro, från det försämrade utbildningssystemet till den fullständiga bristen på pluralism och frihet för medierna samt enskilda fall av allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Regeringen godtar denna begränsade dialog, men föga har uppnåtts i konkreta frågor. Vid sin sextionde session antog FN:s generalförsamlings tredje utskott en resolution om Turkmenistan (se kapitel 5.1 för närmare uppgifter). Turkmenistan vägrar att samarbeta med FN:s särskilda rapportörer. Trakasserier av människorättsförsvarare är fortfarande ett allvarligt problem.

EU välkomnade **Kirgizistans** modiga beslut att inte utlämna de hundratals flyktingar som tagit sig över gränsen efter händelserna i Andizjan till Uzbekistan. Fyra av dem har emellertid fått avslag på sitt slutgiltiga överklagande av beslutet om utlämning. Trots starka uppmaningar från EU till de kirgizistanska myndigheterna om att de skulle följa sina internationella åtaganden trots påtryckningar från Uzbekistan utlämnade Kirgizistan fyra flyktingar och en asylsökande i augusti 2006. EU beklagar djupt att Kirgizistan i detta fall inte följde sina internationella åtaganden och uppmanade de uzbekiska myndigheterna att se till att de berörda personerna behandlas rättvist i enlighet med internationella normer.

EU uppmuntrade **Tadzjikistan** att fortsätta sin väg mot stabilisering. Unionen underströk att kampen mot korruption inte bör leda till att det civila samhällets tillväxt stryps. Unionen kommer att noga följa nästa presidentval och insistera på framsteg när det gäller att respektera internationella normer, bland annat genom en uppföljning av ODIHR:s rekommendationer efter senaste parlamentsval.

6.2 Afrika

När det gäller situationen för de mänskliga rättigheterna i Afrika, har EU sedan flera år eftersträvat en politik som grundar sig på samarbete snarare än konfrontation, t.ex. genom den dialog som upprättats inom ramen för Cotonouavtalet. EU har därför också försökt att uppmuntra regionala grupper, som den afrikanska gruppen i FN, att i samarbete med andra grupper, t.ex. EU, ta ansvar för lokala situationer där brott mot mänskliga rättigheter begås. När människorättssituationen i vissa specifika afrikanska länder diskuterades i FN:s generalförsamlings tredje utskott, valde den afrikanska gruppen emellertid att sluta leden för att skydda andra afrikanska länder genom motioner om att ingen åtgärd skall vidtas.

Var sjätte månad gör rådet en översyn av **den gemensamma ståndpunkten om mänskliga rättigheter, demokratiska principer, rättsstatsprincipen och sunt styrelseskick i Afrika**⁸³.

Den 22 november 2004 gjordes en översyn av verksamheten till främjande av den gemensamma ståndpunkten. EU lämnade också politiskt och finansiellt stöd till Afrikanska unionens (AU) förvaltningsprogram, inbegripet för valövervakning och inrättande av en förvaltningsenhet vid AU-kommissionen. EU och AU enades vid ministertrojkans möte i april 2005 om att samarbeta för att förstärka arbetet vid Afrikanska kommissionen för mänskliga rättigheter och folkens rättigheter med övervakningen av genomförandet av den afrikanska stadgan om mänskliga rättigheter och folkens rättigheter. Den 12 april 2005 antog rådet en gemensam ståndpunkt om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika⁸⁴. Det huvudsakliga syftet är att ta hänsyn till den senaste utvecklingen av den europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP), vilket rent konkret innebär handlingsplanen för ESFP-stöd till fred och säkerhet i Afrika samt de slutsatser om fred och säkerhet i Afrika som antogs i november 2004. EU har även givit AU och afrikanska subregionala organisationer väsentligt stöd genom finansiering av den fredsbevarande resursen för Afrika. Detta har varit av stor betydelse för AU:s förmåga att utstationera fredsbevarande trupper i Darfur. Medel från den fredsbevarande resursen för Afrika används också för fredsbevarande insatser i Centralafrikanska republiken (FOMUC) och i Komorerna samt till mer långsiktiga program för kapacitetsuppbyggnad i AU.

---

⁸³ EGT L 158, 2.6.1998, s. 1.

⁸⁴ EUT L 97, 15.4.2005, s. 57.

Den 16 december 2005 antog Europeiska rådet **EU:s strategi för Afrika**⁸⁵. Denna bygger på de betydande framsteg som har gjorts av afrikanerna själva. Kärnprinciperna är partnerskap på grundval av internationell rätt och mänskliga rättigheter, jämlikhet och ömsesidig ansvarsskyldighet. Den bakomliggande filosofin är afrikanskt egenansvar och ansvarighet, inbegripet arbete via afrikanska institutioner. I strategin fastställs att en lyckosam utveckling kräver respekt för mänskliga rättigheter, demokratiska principer och rättsstatsprincipen samt effektiva, väl styrda stater och starka och effektiva institutioner.

---

⁸⁵ 15702/1/05 – EU och Afrika – Mot ett strategiskt partnerskap.

I strategin åtar sig EU att främja och skydda de mänskliga rättigheterna, inklusive kvinnors, barns och andra utsatta gruppers rättigheter, bidra till att göra slut på strafflösheten, bland annat via Internationella brottmålsdomstolen, främja de grundläggande friheterna och respekten för rättsstatsprincipen i Afrika, bland annat genom kapacitetssuppletering för rättsväsenden, nationella kommissioner för de mänskliga rättigheterna och det civila samhällets organisationer. I detta syfte kommer EU att bibehålla den betydande finansieringen enligt EG:s och medlemsstaternas bilaterala program. Under referensperioden tilldelades 50 miljoner EUR inom ramen för nionde europeiska utvecklingsfonden för att hjälpa till att bygga upp Afrikanska unionens kapacitet, varvid man byggde vidare på de 35 miljoner EUR som redan tilldelats för detta syfte inom ramen för den fredsbevarande resursen för Afrika.

EU kommer genom politisk dialog och samråd med afrikanska partner att stödja afrikanska ansträngningar för att övervaka och förbättra styrelseformerna, bland annat genom att stödja Nytt partnerskap för Afrikas utveckling (NEPAD) system för afrikansk inbördes utvärdering (APRM). Detta bör leda till att dess mål att slutföra fyra granskningar per år från och med 2006 uppnås samt till att utarbetandet av ett initiativ för gott styre för att stödja nationella reformer inleds genom APRM-processen. EU kommer att utarbeta en mekanism för gott styre inom ramen för ett europeiskt partnerskaps- och grannskapsinstrument.

EU kommer att stödja kampen mot korruption, människohandel, olaglig narkotika och organiserad brottslighet och främja öppenhet, för att uppfylla de afrikanska medborgarnas förväntningar och se till att Afrikas rikedomar kommer dess folk till del. Detta kommer att innebära hjälp till att förbättra redovisningsskyldigheten inför allmänheten och systemen för finansförvaltning i Afrika, samtliga EU-medlemsstaters och afrikanska partners snabba ratificering av FN-konventionen mot korruption, hjälp med korrekt förvaltning av konfliktprodukter, inklusive virke och mineraltillgångar samt stöd till Kimberleyprocessen och till initiativet för öppenhet inom utvinningsindustrin (EITI).

EU kommer att stödja ökad deltagandedemokrati och ansvarsskyldighet i Afrika, bland annat genom stöd till afrikanska parlament och det afrikanska civila samhället samt ett förbättrat program för valstöd och EU:s valobservatörsuppdrag, inbegripet en översyn av deras uppdrag under 2006.

Den ihållande osäkerheten i **Demokratiska republiken Kongo** östliga provinser förorsakade allvarlig oro genom kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Ituridistriktet, Kivuprovinzen och Katanga. Även inom säkerhetssektorn, inklusive de kongolesiska väpnade styrkornas (FARDC) nuvarande dåliga tillstånd, har endast mycket små framsteg kunnat uppnås i kampen mot strafflöshet och för respekt för de grundläggande mänskliga rättigheterna. Rådet har därför aktivt främjat den ytterst nödvändiga reformen av säkerhetssektorn i Demokratiska republiken Kongo och satte i detta syfte in ESFP:s rådgivningsuppdrag EUSEC. I nära samarbete med FN har EU:s särskilde representant Aldo Ajello regelbundet tagit upp den fruktansvärda situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna, bristen på säkerhet i vissa områden i Demokratiska republiken Kongo samt behovet av ytterligare reformer av säkerhetssektorn med övergångsmyndigheterna. Vid sin sextionde session antog FN:s generalförsamlings tredje utskott en resolution om Demokratiska republiken Kongo (se kapitel 5.1 för närmare uppgifter).

EU är fortfarande mycket oroat över de fortsatta kränkningarna av mänskliga rättigheter i Darfur i västra **Sudan**. Åtgärderna i artiklarna 2, 3 och 4 i den gemensamma ståndpunkten om restriktiva åtgärder mot Sudan⁸⁶, som antogs den 30 maj 2005, sågs över i maj 2006. Vid översynen fastställdes att ovan nämnda åtgärder – som gäller begränsning av rörligheten och frysning av tillgångarna för personer som hindrar fredsprocessen, utgör ett hot mot stabiliteten i Darfur och i området, kränker internationell humanitär rätt eller internationell rätt avseende mänskliga rättigheter, begår andra grymheter, bryter mot vapenembargot och/eller är ansvariga för militära

---

⁸⁶ EUT L 139, 2.6.2005, s. 25.

anfallsflygningar in i eller över Darfuområdet – skall förbli i kraft. Därtill antog rådet den 1 juni 2006 ett beslut om genomförande av gemensam ståndpunkt 2005/411/GUSP i syfte att genomföra restriktiva åtgärder mot fyra personer, i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1672 (2006). Vid den sextionde sessionen i FN:s generalförsamlings tredje utskott förlorade EU med knapp marginal vid omröstningen om "ingen åtgärd"-motionen om **Sudan** (se kapitel 5.1 för närmare uppgifter).

Rådet uttryckte vid flera tillfällen sin djupa oro över de fortsatta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär rätt i Darfur. I sina slutsatser av den 15 maj 2006 erinrade rådet t.ex. om sitt stöd för sanktioner mot de personer som blockerar fredsprocessen, kränker mänskliga rättigheter eller bryter mot vapenvilan och vapenembargot samt bekräftade sin ståndpunkt att man fullt ut bör tillämpa de åtgärder som anges i säkerhetsrådets resolution 1591 (2005). Rådet framhöll åter sitt fulla stöd till Internationella brottmålsdomstolens pågående utredning av brott mot mänskliga rättigheter i Darfur och uppmanade enträget samtliga parter, särskilt Sudans regering, att fullt ut samarbeta med Internationella brottmålsdomstolen.

Inom ramen för den regelbundna politiska dialogen med Sudan enligt artikel 8 har ett antal dialogmöten särskilt ägnats människorättsfrågor.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i **Etiopien** efter parlamentsvalen den 15 maj 2005 har följts av EU med särskild uppmärksamhet. Efter våldsamheterna i början av juni uppmanade EU regeringen och säkerhetsstyrkorna att visa återhållsamhet och respektera internationella mänskliga rättigheter. Under hela den politiska krisen efter valet har EU:s företrädare inom ramen för dialogen enligt artikel 8 med de etiopiska myndigheterna tagit upp sådana frågor som behovet av att respektera mänskliga rättigheter och av att våldsamheterna efter valet utreds. Efter det nya utbrottet av våldsamheter i början av november 2005 och arresteringarna av oppositionsledare, redaktörer

och journalister samt företrädare för det civila samhället, klargjorde EU tillsammans med hela givarsamfundet sin djupa oro och begärde att den urskillningslösa misshandeln och massarresteringarna skulle upphöra samt att alla politiska fångar skulle frigges. EU:s företrädare har därefter vid upprepade tillfällen till den etiopiska regeringen framfört sin djupa oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i landet och fångarnas situation och krävt respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen samt frigivande av alla fångar som gripits till följd av de politiska demonstrationerna i juni och november och respekt för de fortfarande fängslade personernas rättigheter. EU har från första början övervakat rättegångarna mot fångarna genom representanter för ambassaderna i Addis Abeba samt genom en jurist i enlighet med det gemensamt godtagna mandatet.

EU koncentrerade sig också på situationen i **norra Uganda** och framförde sin oro över den fortsatta konflikten, som har medfört stora säkerhetsproblem och en allvarlig situation på det humanitära området. I sina slutsatser av den 15 maj 2006 erinrade rådet om att det främst är Ugandas regering som har ansvar för att hantera konflikten och dess allvarliga humanitära följder och uppmanade regeringen att ytterligare förbättra skyddet av medborgarna i norra Uganda. Vad beträffar Internationella brottmålsdomstolens åtal mot fem befälhavare i Herrens motståndsrörelse (the Lord's Resistance ARMY – LRA) betraktade rådet detta som ett historiskt första steg och upprepade sin åsikt att ingen bör undgå straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Rådet uppmanade Ugandas regering och grannländerna att gemensamt verka för att häktningsorderna skall kunna verkställas.

Under rapportperioden antog rådet gemensam ståndpunkt 2006/31/GUSP⁸⁷ av den 23 januari 2006 om restriktiva åtgärder mot **Liberia** för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1521(2003). Detta innebär att de åtgärder som antogs genom gemensam ståndpunkt 2004/137/GUSP⁸⁸ förlängs: vapenembargot och reserestriktionerna för vissa personer förlängs med ytterligare tolv månader och de restriktiva åtgärderna beträffande diamanter och virkesprodukter med ursprung i Liberia förlängs med ytterligare sex månader⁸⁹. Med anledning av säkerhetsrådets resolution 1689 av den 20 juni 2006, där de restriktiva åtgärderna mot virke upphävs under förutsättning att lämplig skogslagstiftning antas, kommer rådet inom kort att se över sin ståndpunkt. Rådets gemensamma ståndpunkt 2004/487/GUSP om restriktiva åtgärder mot den f.d. presidenten Charles Taylor och vissa av hans nära anhöriga förblir i kraft⁹⁰.

Den 23 januari 2006 antog rådet gemensam ståndpunkt 2006/30/GUSP⁹¹ om förlängning av de restriktiva åtgärder mot **Elfenbenskusten** som antogs genom gemensam ståndpunkt 2004/852/GUSP⁹². Dessa åtgärder, som antogs för att genomföra åtgärderna i FN:s säkerhetsråds resolution 1572, inbegriper reseförbud och frysning av tillgångarna för vissa personer som anses förhindra fredsavtalet samt ett vapenembargo. I gemensam ståndpunkt 2006/30/GUSP förbjuds dessutom all import av rådiamanter från Elfenbenskusten till EU, i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1643. Den 15 maj 2006 antog rådet slutsatser, där man med tillfredsställelse hälsade den nya andan i Elfenbenskusten efter utnämningen av Konan Banny till premiärminister, vilket gjort det möjligt att ingjuta nytt liv i fredsprocessen i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1633, enligt vilken fria, öppna, rättvisa och transparenta val måste hållas senast den 31 oktober 2006.

---

⁸⁷ EUT L 19, 24.1.2006, s. 38.

⁸⁸ EUT L 40, 12.2.2004, s. 35.

⁸⁹ EUT L 124, 20.5.2003, s. 49.

⁹⁰ EUT L 162, 30.4.2004, s. 116.

⁹¹ EUT L 19, 24.1.2006, s. 36.

⁹² EUT L 368, 15.12.2004, s. 50.

EU har fortsatt att nära följa situationen för de mänskliga rättigheterna i **Zimbabwe**, särskilt följderna av operation "Restore Order" i maj 2005. EU har uppmanat regeringen i Zimbabwe att ta itu med operationens tragiska konsekvenser. Eftersom inga framsteg kunde konstateras i människorättssituationen i Zimbabwe, antog rådet i januari 2006 gemensam ståndpunkt 2006/51/GUSP om förlängning av de restriktiva åtgärder mot Zimbabwe som först antogs i februari 2002 (gemensam ståndpunkt 2002/145/GUSP om restriktiva åtgärder mot Zimbabwe). De restriktiva åtgärderna omfattar förbud mot inresa i EU samt spärrning av tillgångarna för personer som är engagerade i verksamhet som allvarligt undergräver demokratin, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen i Zimbabwe. Ett embargo mot leverans av vapen och utrustning avsedd för militära operationer är också i kraft.

6.3 Amerika

Vid sitt fjärde toppmöte i Wien (den 12 maj 2006) underströk **ledarna för EU, Latinamerika och länderna i Västindien** att demokrati, utveckling och respekt för alla de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna är grundprinciper för det strategiska biregionala partnerskapet. Parterna bekräftade sitt åtagande att i praktiken främja och skydda de mänskliga rättigheterna och välkomnade inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheter. Stats- och regeringscheferna betonade att de är fast beslutna att arbeta för fullständig jämställdhet mellan könen och att ägna särskild uppmärksamhet åt kvinnor, barn, personer med funktionshinder, ursprungsbefolkningar och minoriteter. De upprepade att de är fast beslutna att bekämpa rasism, alla former av diskriminering, främlingsfientlighet och intolerans och ge konsekvent och verksamt stöd och skydd till de personer, organisationer och institutioner som arbetar för främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna, inbegripet människorättsförsvarare.

Under det gångna året framhävde EU åter sin oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i **Colombia** och bekräftade sin solidaritet med det colombianska folket. EU uppmanade alla olagliga väpnade grupper att uppriktigt engagera sig i strävandena att komma fram till en förhandlingslösning på den interna väpnade konflikten, och betonade att det är nödvändigt att nå fram till ett humanitärt avtal medan konflikten pågår. Rådet upprepade sin begäran om att de olagliga väpnade grupper som fortfarande kvarhåller gisslan skall frige dem omedelbart och utan villkor och krävde att de avhåller sig från kidnappningar i framtiden. EU betonade också vikten av att garantera säkerheten för de personer, organisationer och institutioner, inbegripet människorättsförsvarare, som arbetar för främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna samt av att skydda rättigheterna för personer som hör till minoriteter och ursprungsbefolkningar.

Efter stadfästandet av lagen om rättvisa och fred noterade rådet sina farhågor för att lagen inte tillräckligt beaktar principerna om sanning, rättvisa och gottgörelse i enlighet med internationellt överenskomna normer. Rådet delade många av de farhågor som framförts av kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, bland annat den oklara distinktionen mellan "politiska" brott och andra brott, den korta tiden för undersökning av erkännanden och undersökning av sådana tillgångar med äganderättsbevis som kan ha förvärvats genom olaglig verksamhet, offrens begränsade möjligheter att begära gottgörelse, de begränsade maximistraffen för de allvarligaste brotten och den höga belastningen på det colombianska rättsväsendets resurser till följd av de krav som den nya lagen ställer. Rådet ansåg dock att lagen, om den genomförs effektivt och öppet, kommer att bidra positivt till fredssträvandena i Colombia. Rådet bekräftade även att det är villigt att ha ett nära samarbete med Colombias regering, institutioner och civila samhälle samt med FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och andra aktörer vid

övervakningen av genomförandet av det rättsliga förfarande som fastställs i lagen. Rådet bekräftade även att EU och dess medlemsstater är beredda att – som komplement till redan befintliga program som har utarbetats av Unicef och andra aktörer – bistå den colombianska regeringen och det colombianska civila samhället med stöd till samhällsgrupper som drabbats av den interna konflikten och till offer för konflikten samt till lokal försoningsverksamhet och till återanpassning och demobilisering av barnsoldater.

Den 26 juni 2006 offentliggjorde EU ett uttalande, där man stödde förlängningen av mandatet för kontoret i Colombia för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna. Unionen förespråkar att kontoret även i fortsättningen skall spela en viktig roll och betonar vikten av att Colombias regering aktivt stöder och till fullo utnyttjar tjänsterna från det colombianska kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna.

Utvärderingarna av situationen i Colombia kommer att fortsätta. Särskild vikt kommer att fästas vid avgörandena från konstitutionella domstolen, särskilt vad gäller förstärkta rättigheter för offren.

I sina nya slutsatser av den 12 juni 2006 om den sextonde utvärderingen av den gemensamma ståndpunkten beklagade rådet att situationen för de mänskliga rättigheterna i **Kuba** ytterligare försämrats sedan den senaste utvärderingen i juni 2005. EU noterade att antalet politiska fångar i Kuba enligt kubanska människorättsorganisationer under de senaste tolv månaderna stigit till över 330 dokumenterade fall, däribland flera personer som kvarhållits i häkte utan åtal eller rättegång sedan 2005. Vidare hade hundratals unga kubanska medborgare häktats och dömts enligt strafflagens bestämmelse om "benägenhet att begå brott". EU uppmanade åter den kubanska regeringen att villkorslöst släppa alla politiska fångar, inklusive den grupp på 75 personer som häktades och dömdes 2003.

Det är särskilt oroande att det sedan juli 2005 förekommit dussintals incidenter med våldsamma övergrepp och hotelser, inklusive fördömelseaktioner (s.k. "actos de repudio"). Rådet uttryckte sin oro över rapporter om att vissa fördömelseaktioner sker i samförstånd med polis och säkerhetsstyrkor. Under alla omständigheter uppfyller de kubanska myndigheterna inte sina skyldigheter att skydda alla medborgare. Rådet uppmanade enträget Kubas regering att omedelbart ingripa för att få slut på de pågående övergreppen och vidta alla åtgärder för att effektivt förhindra att de börjar på nytt. EU fördömde med kraft dessa handlingar och andra inskränkningar av de grundläggande medborgerliga och politiska rättigheter som garanteras genom den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och andra internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter, där Kuba i egenskap av medlemsstat i FN och undertecknare av relevanta förklaringar är part. EU erinrade de kubanska myndigheterna om deras ansvar, särskilt vad gäller grundläggande rättigheterna fri tillgång till information, yttrandefrihet, mötes- och föreningsfrihet, integritet och korrekt rättsförfarande. EU erinrade även om att alla medlemmar som väljs till Rådet för mänskliga rättigheter måste förplikta sig att upprätthålla de allra högsta normerna för främjande och skydd av de mänskliga rättigheterna. EU fortsätter att nära bevaka den kubanska regeringens politik i fråga om de mänskliga rättigheterna.

EU har vid flera tillfällen utnyttjat möten med medlemmar av den kubanska regeringen för att ta upp människorättsproblemen i Kuba. Tyvärr har dessa försök inte varit framgångsrika, eftersom Kuba anser att démarcher rörande de mänskliga rättigheterna utgör en inblandning i landets inre angelägenheter, vilket inskränker EU:s verksamhet till moraliskt och, när så är möjligt, logistiskt och materiellt stöd till människorättsaktivister och människorättsförsvarare. EU skulle välkomna ett återupptagande av den politiska dialogen med de kubanska myndigheterna. Denna dialog bör inbegripa människorättsfrågor och grundas på ömsesidighet och icke-diskriminering. EU har i syfte att främja en positiv dialog som båda parterna har nytta av uppmanat den kubanska regeringen att visa sitt engagemang för dialogen genom att genomföra konkreta förbättringar av människorättssituationen. Rådet har även understrukt att alla besökare på hög nivå bör ta upp farhågorna angående de mänskliga rättigheterna med de kubanska myndigheterna.

EU noterar med tillfredsställelse att **Venezuela** har ratificerat alla viktiga internationella konventioner och garanterar de grundläggande mänskliga rättigheterna i sin konstitution. I praktiken är det dock så att dessa rättigheter inte alltid genomförs eller respekteras. EU noterar med oro att det finns tecken på auktoritärt styre, bristande oberoende och auktoritet hos domarkåren och korruption inom polisen. Andra orsaker till oro inbegriper det ökade våldet samt kidnappningarna. EU följer också noggrant några mål mot medlemmar av oppositionen och människorättsförsvarare.

EU har noterat de betydande åtgärder **Mexiko** vidtagit för att främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Människorättssituationen i Mexiko står emellertid fortfarande inför betydande utmaningar. En omfattande reform av rättsväsen och lagar, som var ägnad att ta itu med flera av de strukturella problem som leder till kränkningar av de mänskliga rättigheterna, har fortfarande inte behandlats färdigt i Mexikos kongress. Generalsekreteraren/den högre representantens personlige representants besök i Mexiko (den 2–3 september 2005) visade sig vara mycket nyttigt när det gällde att förstärka EU:s lokala strävanden att främja de mänskliga rättigheterna, inte minst genom att den vikt EU fäster vid denna fråga underströks. Mexiko och Europeiska kommissionen har sedan 2002 samarbetat på människorättsområdet, genom EIDHR.

EU är oroat över den höga nivån av våld och otrygghet i **Guatemala**, där situationen äventyrar och hindrar strävanden att förstärka utvecklingen och respekten för de mänskliga rättigheterna. EU upprätthåller en kontinuerlig dialog med Guatemalas regering om människorättsfrågor. Vice president Eduardo Steins besök i Bryssel, där han träffade generalsekreteraren/den högre representanten och höll ett anförande i den regionala arbetsgruppen, koncentrerades huvudsakligen på människorättsfrågor. Den personlige representanten för generalsekreteraren/den högre representanten framförde under sitt besök i Guatemala EU:s farhågor när det gäller människorättssituationen, särskilt beträffande frågor som adoptioner, dödsstraffet och ratificeringen av ICC. EU gjorde också en démarche hos Guatemalas regering om ICC och framförde oro över människorättsförsvarares situation.

EU har med oro noterat det växande antalet kriminella ungdomsgäng (Maras) i hela Centralamerika och har därför sett över säkerhetssituationen och politiken i de länder som drabbats svårast av denna form av våld, särskilt **Guatemala, Honduras och El Salvador**. EU har framhållt behovet av en reform av den offentliga säkerheten och en övergripande strategi beträffande denna fråga och beträffande regionalt samarbete. EU kommer att ta upp Maras-frågan och därmed sammanhängande säkerhetsproblem vid den politiska San José-dialogen.

EU har stött FN:s säkerhetsråds fredsbevarande insats i **Haiti**, MINUSTAH, vars mandat inbegriper skydd av de mänskliga rättigheterna. EU:s valövervakningsuppdrag spelade en positiv roll vid de senaste valen i Haiti. EU har förpliktat sig att bistå den haitiska regeringen vid den nationella försoningsprocessen, särskilt med återställande av den politiska stabiliteten, förbättring av säkerhets- och människorättssituationen och en ny ekonomisk återhämtning i Haiti.

Under det gångna året har EU gjort flera démarches i Västindien om dödsstraffet och om ICC.

6.4 Asien

Även om **Afghanistan** fortfarande står inför enorma utmaningar och det fortfarande finns anledning till allvarlig oro när det gäller människorättssituationen, har regelbundna framsteg gjorts sedan Bonnavalet 2001. EU har, på grundval av vad dess observatörsuppdrag konstaterat, erkänt att de

parlamentsval och val till provinsråd som hölls den 18 september 2005 förlöpte väl samt att man i november med framgång bildade ett parlament. Det nya parlamentet återspeglar Afghanistans politiska och etniska mångfald och 27 % av alla platser innehas av kvinnor. Kvinnor fick 121 av de 420 platserna i provinsråden, även om deras representation i den nationella regeringen förefaller att minska. I mitten av november, när Bonnprocessen var i sitt slutskede, antog EU och Afghanistan en gemensam politisk förklaring, där man fastställde ett nytt partnerskap och bekräftade EU:s åtagande på lång sikt till förmån för Afghanistan. EU engagerade sig för genomförandet av Afghanistanöverenskommelsen och Afghanistans interimistiska nationella utvecklingsstrategi, som båda utgör slutdokument från Londonkonferensen i januari 2006. En av de tre huvudpelarna i Afghanistanöverenskommelsen utgörs av gott styre, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna.

EU hyste fortfarande oro över tillämpningen av dödsstraffet. Kvinnor i Afghanistan står fortfarande inför allvarliga restriktioner när de vill tillämpa sina rättigheter, bland annat hinder för utbildning, omfattande diskriminering, begränsad tillgång till domstolsprövning och allmänt förekommande våld mot kvinnor och flickor. EU:s särskilda representants kontor fortsätter att engagera sig djupt för de mänskliga rättigheterna. Regeringens planer på att inrätta ett ministerium för främjande av dygd och bekämpande av laster bör fortlöpande skärskådas.

Oron över styret i **Bangladesh** fortsatte att växa inom EU. Hur stora utmaningar landet står inför framträdde tydligt när ca 500 bomber exploderade den 17 augusti 2005. Efter denna attack intensifierade EU sin övervakning av situationen i Bangladesh och beslutade att skicka en trojka med regionala direktörer på besök till Dhaka i januari 2006. Denna lämnade ett antal riktade budskap till regeringen, oppositionen och det civila samhället, bland annat en uppmaning att inrätta en nationell kommission för de mänskliga rättigheterna, en fråga som väntat på att behandlas i flera år.

EU:s förbindelser med **Indien** fortsätter att utvecklas, så som det anstår en av EU:s sex strategiska partner. Den 7 september 2005 antogs vid toppmötet mellan EU och Indien i New Delhi en gemensam handlingsplan som omfattar många olika politiska områden, inklusive demokrati och mänskliga rättigheter. Under denna rubrik enades man om att fortsätta dialogen om de mänskliga rättigheterna inom multilaterala och bilaterala ramar, i syfte att bygga upp en starkare ömsesidig förståelse. EU-trojkan och dess indiska samtalspartner höll den 1 december 2005 ett möte om de mänskliga rättigheterna i New Delhi. Sedan dess har EU välkomnat valet av Indien som en av grundarmedlemmarna i FN:s råd för mänskliga rättigheter och samarbetar nu med Indien i detta råd.

EU har välkomnat framstegen i den mångsidiga dialogen mellan **Indien och Pakistan**, som bidrar till att skapa en mer positiv atmosfär för hanteringen av människorättsfrågor i Kashmir.

Pakistan står fortfarande inför unika problem på människorättsområdet. Några av de allvarligaste kränkningarna av de mänskliga rättigheterna under rapporteringsperioden är det fortsatta stora antalet dödsdomar, den ökade användningen av blasfemilagarna för att lösa tvister som inte har någonting med religion att göra samt att upp till 90 % av kvinnorna i Pakistan utsätts för våld i hemmet och att antalet fall ökar. Detta var ett viktigt ämne när EU-trojkan med politiska direktörer besökte Islamabad den 27 september 2005 – ändå har antalet avrättningar ökat dramatiskt under 2005 (över 50) och 2006 (över 40). Strax därefter stod Pakistan inför nya människorättsproblem efter den jordbävning som drabbade Kashmir den 8 oktober 2005, då EU reagerade snabbt och lämnade betydande bistånd. Ett positivt tecken är diskussionerna om ett lagförslag från regeringen till parlamentet om ändring av de s.k. hudood-lagarna. Mer allmänt har EU fortsatt att för regeringen framhäva vikten av rättsstatsprincipen som en grundläggande förutsättning för skyddet av de mänskliga rättigheterna.

De mänskliga rättigheterna i **Nepal** hamnade i ett särskilt svårt läge efter kung Gyanendras utlysande av undantagstillstånd den 1 februari 2005. Situationen förbättrades emellertid avsevärt den 24 april 2006, när en ny kunglig kungörelse återupprättade representanthuset. EU uttalade sig tydligt mot kungens direktstyre, bland annat när en EU-trojka bestående av regionala direktörer besökte Katmandu i oktober 2005, och välkomnade den demokratiska processen. Under hela denna period har EU också erbjudit ett starkt stöd till det uppdrag som kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna utför i Nepal, där en värdefull insats har gjorts genom upprättande av en förteckning över de kränkningar av de mänskliga rättigheterna som maoistiska rebeller och statliga säkerhetsstyrkor gjort sig skyldiga till.

EU har fortsatt att främja fredsprocessen i **Sri Lanka**, i sin egenskap av medordförande för Tokyokonferensen. EU gav Norge starkt stöd när landet vädjade till Sri Lankas regering och Tamilska tigrarna (LTTE) att respektera vapenstilleståndsavtalet från 2002 och återuppta direkta samtal. Tyvärr underlät båda parterna att utnyttja den möjlighet till försoning som erbjöds genom tsunamin 2004 och våren 2006 började situationen snabbt försämrats. Inför det allt mer omfattande våldet mot civila beslutade EU slutligen den 31 maj 2006 att införa LTTE i förteckningen över terroristorganisationer.

Efter meddelandet i juni 2004 om omfattande politiska reformer i **Maldiverna** har EU intensifierat sin dialog med såväl regeringen som oppositionen i syfte att främja dialog.

Två undersökningsgrupper från EU i Maldiverna har haft ett gott samarbete med myndigheterna och även fått träffa fångar. EU har konsekvent uppmanat regeringen att fullt ut förplikta sig att genomföra demokratiska reformer genom att ange tydliga och snara milstolpar och genom att i högre grad utnyttja utländsk expertis och rådgivning under reformprocessen.

De kontinuerliga systematiska kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i **Burma/Myanmar** har varit föremål för flera uttalanden från EU eller från ordförandeskapet. Exempelvis fördömde EU-ordförandeskapet den 29 maj 2006 den burmesiska regeringens beslut att förlänga husarresten för ledaren för Nationella förbundet för demokrati (NDL), Daw Aung San Suu Kyi, och uppmanade militärregimen att frige Daw Aung San Suu Kyi och alla andra politiska fångar samt att inleda en äkta dialog med alla politiska och etniska rörelser i landet i syfte att få till stånd en verklig nationell försoning och inrätta demokrati i landet.

EU tar också regelbundet upp människorättssituationen i Burma/Myanmar vid möten med asiatiska partner för att framföra EU:s oro och uppmuntra dem att inta en starkare ståndpunkt till förmån för en övergång till demokrati i Burma/Myanmar. Med partner som har samma uppfattning undersöker EU regelbundet hur man kan öka påtryckningarna för att få till stånd förändringar i landet. EU är fortfarande oroat över de händelser som lett till att allt fler människor flyr, särskilt från delstaten Karen. De ständiga rapporterna om tvångsarbete i Burma/Myanmar ger också upphov till allvarlig oro. I april 2006 förlängde EU med ytterligare tolv månader den gemensamma ståndpunkten om restriktiva åtgärder mot de personer i Burma/Myanmar som drar störst nytta av vanstyret och de personer som aktivt förhindrar den nationella försoningsprocessen, respekten för de mänskliga rättigheterna och demokratin.

Vid sin sextionde session antog FN:s generalförsamlings tredje utskott en resolution om Burma/Myanmar, vilken lades fram av EU (se kapitel 5.1 för närmare uppgifter).

I januari 2006 uttryckte EU sin oro över vad unionen betraktade som en försämring av den politiska situationen i **Kambodja**, vilken kulminerade i gripandet av direktören för det kambodjanska centrumet för de mänskliga rättigheterna i slutet av december 2005. Visserligen minskade oron i någon mån efter frigivandet av denne människorättsförsvarare och andra personer som gripits efter händelserna vid ceremonin på dagen för de mänskliga rättigheterna den 10 december 2005, men EU fortsätter att nära följa utvecklingen i Kambodja. Rapporter under den senaste tiden om korruption inger också EU allvarliga farhågor. Landrofferi i Kambodja förblir ett problem och drabbar främst de fattiga.

Laos är alltjämt en enpartistat där flera medborgerliga och politiska rättigheter är begränsade. Fortfarande ger särskilt situationen i fängelserna anledning till allvarlig oro. EU är fortfarande bekymrat över situationen för Lao hmongfolket, bland annat över 26 barn vilkas återsändande till Laos från Thailand har gett upphov till omfattande kritik. EU är också djupt oroat över en incident där ett antal medlemmar av Lao hmongfolket – kvinnor och barn – rapporteras ha dödats i Luang Prabang-provinsen i Laos. EU stöder laotiska strävanden att ratificera och genomföra internationell rätt och andra strävanden i riktning mot en konsolidering av rättstaten i Laos.

I **Thailand** förblir det omfattande våldet i landets sydligaste delar extremt oroväckande. EU har upprätthållit nära kontakter med den thailändska regeringen och har framfört sin oro över antalet döda, som överstiger 1 000 civila och medlemmar av säkerhetsstyrkorna sedan januari 2004. Rapporten från den nationella försoningskommissionen, vars ordförande är f.d. premiärminister Anand Panyarachun, har offentliggjorts men dess rekommendationer har varken godkänts officiellt eller blivit föremål för någon omfattande allmän diskussion. Olika försvinnanden har inte kunnat lösas, bland dessa fallet med människorättsadvokaten Somchai Neelapaijit. Den nuvarande politiska krisen i Thailand överskuggar situationen i södra delen av landet.

Under rapporteringsperioden höll EU fast vid sitt åtagande att främja de mänskliga rättigheterna i **Kina** på ett aktivt, konsekvent och konstruktivt sätt. En konstruktiv dialog är fortfarande den väg unionen föredrar i sin verksamhet för att förbättra människorättssituationen i Kina. EU och Kina diskuterar mänskliga rättigheter såväl inom ramen för den politiska dialogen som vid en särskild dialog om mänskliga rättigheter (se även kapitel 3.4.2). Det åttonde toppmötet mellan EU och Kina i Peking den 5 september 2005 bekräftade att man var fast besluten att ytterligare intensifiera samarbetet och utbytet på detta område. Den 20:e dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter hölls i Peking den 24 oktober 2005 och den 21:a rundan i Wien den 25–26 maj 2006. Dialogerna koncentrerades på begränsningar av yttrande- och religionsfriheten, dödstraffet, administrativt frihetsberövande och systemet med omskolning genom arbete. EU framförde sin oro beträffande religionsfriheten och rättigheterna för personer som tillhör minoriteter i Tibet och Xinjiang och yrkade på ett genomförande av de rekommendationer som gjorts av den särskilde rapportören om tortyr, Manfred Nowak, efter hans besök nyligen. Inom ramen för dialogen om de mänskliga rättigheterna överlämnade EU en förteckning över enskilda oroande fall. EU gjorde också vid olika tillfällen *démarches* om enskilda fall som gäller de mänskliga rättigheterna. EU-myndigheterna och de kinesiska myndigheterna anordnade två seminarier om de mänskliga rättigheterna inom ramen för dialogen, det ena i London den 12–13 december 2005 och det andra i Wien den 22–23 maj 2006.

En av de allvarligaste farhågorna gäller yttrandefriheten, efter de oroväckande trenderna i Kina mot fler restriktioner för medierna och Internet, gripanden av och hot mot journalister och enskilda personer samt stängningen av tidningar. Nya rättsliga, tekniska och politiska metoder för att övervaka och begränsa informationsflödet och åsiktsförmedlingen i olika medier var i användning, bland annat restriktioner på områden där medborgarna tidigare åtnjöt frihet, t.ex. privata bloggar på Internet. Som en särskild fråga fokuserade EU på utbildning om de mänskliga rättigheterna och kvinnliga människorättsförsvarare. EU förväntar sig att Kina så snart som möjligt ratificerar den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter som Kina förpliktat sig att följa.

Administrativa domar i form av omskolning genom arbete fortsätter att utgöra en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Efter några lagstiftningsåtgärder förväntar man sig att överklaganden av dödsstraff kommer att hanteras på ett mer öppet sätt, men Kina offentliggör fortfarande inte statistik över dödsstraffen, vilket väcker farhågor beträffande antalet människor som avrättas årligen. Minoriteter i Xinjiang utsätts för förtryck, eftersom man på centralt håll fruktar uiguriska aktivister som eftersträvar självständighet för Östturkestan.

Det anses allmänt att **Demokratiska folkrepubliken Korea** hör till de länder i världen som gjort sig skyldiga till de flesta brotten mot de mänskliga rättigheterna. På hösten lade EU fram en landsspecifik resolution i FN:s generalförsamlings tredje utskott, där EU uppmanade Demokratiska folkrepubliken Korea att fullt ut respektera alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, att garantera kvaliteten på det humanitära biståndet och att fullt ut samarbeta med FN:s särskilde rapportör (se kapitel 5.1 för närmare uppgifter). I resolutionen i generalförsamlingen föreslogs åtgärder från FN om Demokratiska folkrepubliken Korea fortsätter att ignorera kraven på förbättringar från FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

Under våren 2006 gjorde EU särskilda ansträngningar för att förmå Demokratiska folkrepubliken Korea att avstå från att tillämpa dödstraffet och underströk ytterligare önskvärdheten av att Demokratiska folkrepubliken Korea samarbetar med FN:s särskilde rapportör för de mänskliga rättigheterna i Korea, professor Vitit Muntarbhorn. EU är oroligt över de svårigheter som förorsakas europeiska icke-statliga organisationer och humanitära biståndsorganisationer genom de restriktiva åtgärder som har vidtagits av Pyongyang.

I **Indonesien** konstaterar EU en ny vilja hos regeringen att ta itu med människorättsfrågor. EU är emellertid fortfarande oroat över människorätssituationen i vissa regioner, t.ex. Papua och centrala Sulawesi. EU har dessutom gjort *démarches* mot dödsstraffet i Indonesien och hyser fortfarande oro över svårigheterna med att lagföra personer som gjort sig skyldiga till allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Dessutom har EU i samtal med den indonesiska regeringen tagit upp de religiösa minoriteternas situation.

EU har kunnat bidra till en avsevärd förbättring av människorättssituationen i provinsen Aceh genom övervakningsuppdraget i Aceh (Aceh Monitoring Mission), eftersom en av dess viktigaste uppgifter är övervakningen av de mänskliga rättigheterna. Detta framgick också av utnämningen av en vice uppdragschef för återanpassning, amnesti och mänskliga rättigheter (se AMM-boxen i kapitel 3.1 för närmare uppgifter).

EU ägnade stor uppmärksamhet åt **Östtimor**, där det skedde en kraftig försämring av den interna säkerheten under våren 2006. Genom våld och oroligheter äventyrades det som Asiens yngsta nation hade uppnått sedan självständigheten år 2002. EU uttryckte – även vid Europeiska rådet i juni 2006 – allvarlig oro över utvecklingen i landet och lovordade Portugal, som sänt polismän som svar på förfrågningar från Östtimors regering om hjälp med att upprätthålla säkerheten på plats. EU betonade att de som gjort sig skyldiga till allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i Östtimor 1999 måste ställas inför rätta. EU betonade även det internationella samfundets mål att stödja landet vid återupprättandet av den allmänna ordningen och försoningen mellan de stridande parterna. I maj 2006 uttryckte EU sin oro över utvecklingen i landet och välkomnade de positiva svaren från ett antal regeringar på förfrågningar från regeringen i Östtimor om hjälp med att återställa och upprätthålla säkerheten i landet. Den 9 juni 2006 antog kommissionen ett landstrategidokument och ett vägledande program, som vid sidan av stöd till landsbygdsutvecklingen prioriterar uppbyggnad av den institutionella kapaciteten. EU noterade att kontoret för ombudsmannen (*Provedor*) för mänskliga rättigheter och rättvisa hade inlett sin verksamhet och ansåg att detta utgjorde ett välkommet och betydande steg på Östtimors väg mot fullt övertagande av statens uppgifter.

Trots fortlöpande framsteg på människorättsområdet i **Filippinerna** under de senaste åren oroade sig EU över utlysandet av undantagstillstånd den 24 februari 2006. EU uppmanade vid kontakter med Filippinernas utrikesministerium regeringen att respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen och uttryckte en förväntan om att undantagstillståndet snart skulle upphävas. Undantagstillståndet upphävdes faktiskt den 3 mars 2006, en vecka efter det att det utlysts. Ett positivt tecken var att president Arroyo den 24 juni 2006 undertecknade den lag som avskaffar dödsstraffet i Filippinerna, något som EU varmt välkomnade. EU övervakar kontinuerligt människorättsituationen i Filippinerna och har uttryckt sin oro över det otillfredsställande genomförandet av de flesta människorättskonventionerna, -överenskommelserna och -fördragen, särskilt över det utomrättsliga dödandet (av politiska aktivister, journalister, människorättsförsvarare, domare och advokater). Filippinerna infördes i april 2006 i förteckningen över prioriterade länder när det gäller barn och väpnade konflikter.

6.5 Mellanöstern

Allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna fortsätter att begås i **Iran**. Sedan den förra årsrapporten har få eller inga framsteg gjorts på de områden som EU oroar sig mest över och i många hänseenden har situationen förvärrats. Dödsstraffet tillämpas ofta, även när gärningsmännen är barn. Yttrandefriheten är strängt begränsad. Det rapporteras ofta om tortyr.

Människorättsförsvarare rapporterar fortfarande om trakasserier och hotelser. Irans behandling av religiösa och etniska minoriteter och den ekonomiska och sociala diskriminering dessa utsätts för inger fortfarande EU allvarlig oro. EU är fortfarande oroat över bristen på effektiva åtgärder för att reformera lagar, institutioner och officiell praxis som möjliggör kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Vid ett flertal tillfällen under perioden har EU:s företrädare tagit upp människorättsfrågor med de iranska myndigheterna. De frågor som har tagits upp inbegriper utdömandet av dödsstraff eller spöstraff för unga brottslingar, myndigheternas trakasserier av människor som rapporterar eller fredligt uttrycker sina åsikter och förföljelsen av religiösa minoriteter, framför allt baha'erna och sufierna. EU har även uttryckt sin oro över den stränga begränsningen av yttrande- och pressfriheten, bland annat stängningen av tidningar, den skärpta kontrollen av bloggare och kvarhållandet av politiska fångar. Inga möten inom dialogen mellan EU och Iran om de mänskliga rättigheterna har hållits under rapportperioden (se kapitel 3.4.2 för närmare uppgifter). I december 2005 lade alla EU:s medlemsstater vid FN:s generalförsamling gemensamt fram en resolution om de mänskliga rättigheterna i Iran. I resolutionen uttrycktes allvarlig oro över de fortsatta kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och Iran uppmanades att uppfylla de internationella skyldigheter landet frivilligt åtagit sig.

Främjande av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen hör till det centrala i EU:s förbindelser med **Irak**. EU:s stöd till de konstitutionella processerna och valprocesserna under 2005 var avsevärt; utöver betydande finansiering tillhandahöll EU också ett antal experter, som arbetade tillsammans med den oberoende valkommissionen för Irak under tiden före valen i december. Genom sitt samordnade rättsstatsuppdrag i Irak (EUJUST LEX) har EU sedan juli 2005 tillhandahållit chefsutbildning och utbildning i brottsutredning i EU-medlemsstater för ca 700 högre tjänstemän från Iraks polisväsen, rättsväsen och fängelseväsen. På begäran av Irak har uppdraget förlängts med 18 månader fram till utgången av 2007.

I september 2005 undertecknade EU och Irak en gemensam förklaring om politisk dialog. EU har utnyttjat denna dialog till att främja sina människorättsmål och ta upp sina farhågor beträffande de mänskliga rättigheterna i Irak. EU gav uttryck för sin besvikelse över att dödsstraffet återinfördes i Irak i september 2005 och har sedan dess upprepade gånger begärt att det skall avskaffas. Andra anledningar till oro som tagits upp har varit bland annat bestämmelserna om icke-statliga organisationers registrering och verksamhet och påståenden om att Iraks säkerhetsstyrkor gjort sig skyldiga till kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Europeiska rådet välkomnade i juni 2006 den nya irakiska regeringens program med åtagandet att upprätthålla rättsstaten och främja nationell enighet och försoning samt förklarade åter att EU är berett att stödja Irak på dessa områden.

I **Saudiarabien** har det skett en viss positiv utveckling under det gångna året, men reformerna sker långsamt. Förbättringar på människorättsområdet inbegriper val inom yrkesorganisationer, inrättandet av en statlig kommission för de mänskliga rättigheterna, och fortsättningen av den nationella dialogprocessen. Allmänhetens medvetenhet om människorättsfrågor i Saudiarabien växer också ständigt. I december välkomnade EU att två kvinnor valts in i styrelsen för handelskammaren i Jidda, vid det första valet till ett offentligt organ i Saudiarabien där kvinnor fick ställa upp. Det finns dock fortfarande anledning till allvarlig oro över människorättssituationen i Saudiarabien och EU har fortsatt att ta upp dessa frågor med de saudiarabiska myndigheterna. Démarcher har gjorts, särskilt beträffande tillämpningen av dödsstraffet.

6.6 Analys av länderinriktade åtgärder

En övergripande översikt visar, även om den är rätt kort och inte är uttömmande, att **omfattningen av EU:s människorättsrelaterade verksamhet i olika delar av världen** har blivit rätt betydande. De regionala kommittéerna diskuterar regelbundet människorättsfrågor som gäller specifika länder och regioner. Generalsekreterarens/den höge representantens personlige representant för de mänskliga rättigheterna har t.ex. besökt regionala kommittéer och detta har bidragit till att framhäva genomförandet av prioriteringarna och riktlinjerna för unionens människorättspolitik i regionalt sammanhang.

Ett annat exempel är det civila krishanteringsuppdraget i Aceh/Indonesien, där övervakning av de mänskliga rättigheterna för första gången utgjorde en väsentlig del av det civila krishanteringsuppdraget. Det finns fortfarande många möjligheter att integrera de mänskliga rättigheterna i genomförandet av EU:s politik.

Genom denna utveckling understryks än en gång vikten av kontinuerliga strävanden att främja integreringen av de mänskliga rättigheterna samt av enhetlighet och konsekvens i EU:s och dess medlemsstaters politik och åtgärder på människorättsområdet. Brister eller inkonsekvenser i detta hänseende skulle undergräva trovärdigheten för vår politik.

Om man studerar EU:s politik på landsnivå, framträder dessutom det mycket nära **sambandet mellan arbete till förmån för de mänskliga rättigheterna och främjande av demokrati**.

Frågorna har ett nära samband i allt väsentligt och arbetet med att främja dessa mål bör inte ske separat. Det **nära samspelet med det civila samhället och människorättsförsvararna** måste också framhävas i detta sammanhang.

7. SLUTSATS

Av denna åttonde årsrapport om de mänskliga rättigheterna framgår i vilken omfattning mänskliga rättigheter, demokrati och gott styre nu på ett avgörande sätt ligger till grund både för EU:s yttre och inre politik. Det ökade antalet medlemsstater har ytterligare framhåvt behovet av att följa upp och reagera på EU:s inre erfarenheter av kränkningar av de mänskliga rättigheterna. EU måste visa att det fullt ut respekterar de mänskliga rättigheterna inom sina gränser och reagerar effektivt på eventuella interna överträdelser. Endast då kan EU få större auktoritet inom internationella forum.

**OVERVIEW OF PROJECTS SELECTED FOR SUPPORT UNDER THE EIDHR
BETWEEN 1 JULY 2005 AND 30 JUNE 2006**

I/ Projects selected through Global Calls for Proposals⁹³

Support for the abolition of the death penalty

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
The Independent Jamaica Council for Human Rights	Advocacy for the Abolition of the Death Penalty	Jamaica	320.000 €
International Helsinki Federation for Human Rights	A Coordinated Civil Society Campaign to Abolish the Death Penalty in Central Asian States	Kazakhstan	423.694 €
Nederlandse organisatie voor internationale ontwikkelings-samenwerking	Awareness raising and lobbying against the Death Penalty in the occupied Palestinian Territory	WB Gaza	298.339 €
Collectif des Ligues et Associations de Défense des Droits de l'Homme au Rwanda	Campagne de plaidoyer pour l'abolition de la peine de mort au Rwanda	Rwanda	300.000 €
Inter Press Service International – IPS	Strengthening Awareness on the Abolition of the Death Penalty – A Global Media and Communications Project to Promote Human Rights, Democracy and Conflict Prevention	Worldwide	314.921 €

⁹³ Final selection for the current 4 EIDHR calls will be concluded by September. It is envisaged that approximately 135 projects will be selected.

Prevention of torture

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Avocats sans Frontières	L'émergence du droit à un procès équitable pour les victimes de torture au Burundi	Burundi	920.000 €
Great Britain China Centre	Cutting Torture in the People's Republic of China: From Impunity to Accountability	China	583.845 €
Friedrich Naumann Stiftung	Eliminating Torture in India: from Public Awareness to State Accountability	India	1.349.735 €
Italian Consortium of Solidarity	Coalition Against Torture - Preventing Torture in Israel and the Occupied Territories	Israel	357.268 €
Associazione Italiana Donne Per Lo Sviluppo	Innovative tools for the abandonment of the practice of female genital mutilation / cutting (FGM/C)	Kenya	304.936 €
Toplum ve Hukuk Arastirmalari Vakfi / Foundation for Social and Legal Studies	TOHAV Prevention of Torture Project	Turkey	268.090 €
Helsinki Citizens' Assembly – Turkey	Strategic Mapping of Torture in Turkey, STRA-MAP	Turkey	205.300 €
The Omega Research Foundation	Tracking the Supply of Torture Instruments - Developing Controls and Strengthening Civil Society Monitoring	Worldwide	497.813 €
The International Rehabilitation Council for Torture Victims	Mobilising available knowledge in torture rehabilitation centres for more professional and efficient initiatives building on the further implementation of the Istanbul Protocol	Worldwide	870.770 €

Rehabilitation of victims of torture

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Medica Tirana	New approach to gender-specific trauma work with female torture survivors	Albania	241.211 €
Centro de Investigación y tratamiento del stress	Proyecto integral de rehabilitación a afectados por la tortura y otras violaciones a los derechos humanos en el Cono Sur de América Latina. Contribución a la lucha contra la impunidad y por la prevención de la tortura.	Chile	1.035.000 €
Human Rights Foundation of Turkey	Project concerning the treatment and rehabilitation centres for torture survivors	Turkey	736.840 €
IFF-Refugio München	Partnership for Health Care, Rehabilitation and Support for Survivors of Torture, Gross Human Rights Violations and War and their Families in Germany	Worldwide	1.500.000 €
Consiglio Italiano per i Rifugiati	VI.TO. Hospitality and Care of Victims of Torture	Worldwide	596.880 €
SPIRASI - The centre for care of survivors of torture (ccst)	The Centre for the Care of Survivors of Torture (CCST) at SPIRASI: Core costs for rehabilitation services and institutional strengthening	Worldwide	693.222 €

Behandlungszentrum Folteropfer Klinikum	Multimodal Rehabilitation of Torture Victims and their Families in Germany and Ukraine	Worldwide	1.132.320 €
ICAR Foundation	Providing rehabilitation and seeking justice for victims of torture	Worldwide	697.509 €
The Kosovo Rehabilitation Centre for Torture Victims	Rehabilitation of Torture Victims and Torture Prevention	Worldwide	571.134 €
Psycho-Social Centre for Refugees Düsseldorf e.V.- Psychosoziales Zentrum für Flüchtlinge Düsseldorf	Beyond PTSD – Life after Torture	Worldwide	544.500 €
Terre des Hommes Italia Onlus	Fortalecimiento del servicio de Rehabilitación psicosocial de niños, niñas, jóvenes y sus familias victimas de tortura en Colombia ofrecido por el Centro de Atención Psicosocial en Bogotá y las regiones	Colombia	412.665 €
The international psycho - Rehabilitation centre for victims of torture, violence and pronounced	The programme of rehabilitation of torture victims in Georgia	Georgia	487.500 €
Treatment and Rehabilitation Center for Victims of Torture	Strengthening of Rehabilitation Services to Victims of Torture in the North and South of the West Bank	WB Gaza	966.701 €
Red de Apoyo por la Justicia y La Paz	Atención Integral a Víctimas de Tortura en Venezuela	Venezuela	218.000 €

Combating impunity through international justice

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Avocats sans Frontières	Renforcer les capacités des acteurs locaux oeuvrant dans l'assistance juridique des prévenus et des victimes de crimes internationaux	DR Congo	941.280 €
OXFAM	Generando condiciones políticas, jurídicas y ciudadanas para crear/modificar los mecanismos de exigibilidad existente la ratificación del Estatuto de Roma en Chile	Chile	478.317 €
Parliamentarians for Global Action	Parliamentary Campaign for the Universality of the Rome Statute (PGA ICC Campaign)	Worldwide	900.000 €
World Federalist Movement Institute for Global Policy on behalf of the NGO Coalition	NGO Coalition for the International Criminal Court ("CICC" or "Coalition"), a project of the World Federalist Movement-Institute for Global Policy ("WFM-IGP").	Worldwide	1.000.000 €
Gustav-Stresemann Institute e.V. GSI Academy for European Politics and Economics	Information & ratification campaign on the ICC in Russia, Turkey and Central Asian Countries	Worldwide	768.620 €
Comitato non c'e pace senza giustizia associazione	Combating impunity: a global campaign for the universality and effectiveness of an international criminal justice system.	Worldwide	611.783 €

Support for democracy, good governance and the rule of law

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Comitato Internazionale Per Lo Sviluppo Dei Popolu CISP	Appui à l'éducation, à la citoyenneté et à la restauration d'espace de dialogue démocratique dans les régions de Kabylie, Boumerdes et Alger	Algeria	752.700 €
Avocats Sans Frontières	Appui à un meilleur accès à la justice des populations les plus vulnérables en Algérie.	Algeria	742.720 €
IMED Istituto per il mediterraneo	Actions pour l'Intégrité Physique, les Droits humains et l'Autonomie des Femmes	Algeria	385.732 €
Search for common ground	Enhancing the Capacity of Media and Civil Society to Contribute to Sustainable Peace in Angola	Angola	634.662 €
Terre des Hommes Italia Onlus	Developing a rights-based approach for anti-trafficking actions in South Asia	Bangladesh	948.299 €
Concern Universal	Prevention of Cross-Border Trafficking of Women and Children	Bangladesh	566.700 €
Handicap International	Self Help and Advocacy for Rights and Equal opportunities for people with disabilities in South east Europe (Share-See)	BiH	600.000 €
RCN Justice et Démocratie	Programme d'appui à la justice au Burundi : Pour une égale protection devant la loi: Volet projet d'Appui à la société civile (ASC)	Burundi	952.043 €

Forum pour le renforcement de la société civile	Projet de renforcement du cadre de concertation de la société civile Burundaise	Burundi	165.836 €
Comunita Impegno Servizio Volontariato CISV	Renforcement des capacités des institutions et de la société civile dans la Province de Karusi	Burundi	376.571 €
BBC World Service Trust	Tuning into Human Rights: Improving the Coverage of Human Rights and Democratisation Issues on Chinese Television	China	679.099 €
The Rights Practice	Strengthening democratic processes in China: public participation in decision-making	China	315.847 €
The Centre on Housing Rights and Evictions	Human Rights Defence and the Consolidation of Civil Society in Colombia: Promoting and Protecting the Human Rights of Internally Displaced Persons in Colombia	Colombia	355.974 €
Corporación Susma Mujer	Observatorio de Los Derechos Humanos de Las Mujeres en Colombia	Colombia	200.007 €
Comitato Internazionale Per Lo Sviluppo Dei Popoli	Programa de Fortalecimiento de los Sistemas de Gobierno Local, la Democracia y el Estado de Derecho	Colombia	1.499.904 €
Istituto Sindacale di Cooperazione allo Sviluppo Marche	Enhancing the role of the Unions in defence of the workers' rights as an integral part of human rights as defined by the ILO Fundamental Conventions	Eritrea	406.326 €

HABEN	The Human Rights Approach to Civil Society Capacity Development in Eritrea (HRA/CSCD-Eritrea)	Eritrea	214.784 €
Live & Learn Environmental Education	Imagining Tomorrow; Towards a Peace Building Education for Children	Fiji	200.000 €
Georgian Young Lawyers' Association	Strengthening Rule of Law in Georgia	Georgia	300.000 €
Women in law and Development in Africa / Femmes, Droit et Développement en Afrique – Bureau sous rég	Bonne gouvernance et participation des femmes dans sept pays d'Afrique de l'Ouest	Ghana	1.019.608 €
OXFAM GB	Community Networks for Democracy and Human Rights in Guatemala	Guatemala	465.000 €
DanChurchAid	Promoting Civil Society Control of Government Security Services in Guatemala through Increased Accountability, Transparency, and Responsibility	Guatemala	420.000 €
Cooperazione Internazionale	Fortalecimiento de la capacidad de incidencia de la sociedad civil guatemalteca en los procesos de representación democrática y de protección de los derechos civiles	Guatemala	907.000 €

HIVOS - Humanistic Institute for Cooperation with Developing Countries	Proyecto Kiem - Tejiendo Redes Contra la Impunidad	Guatemala	809.829 €
Associazione Volontari per Il Servizio Internazionale	« Respekte moun, bati kay » « Respectez tout le monde et contribuez à la reconstruction de l'Homme ». Projet intégré pour la résolution des conflits familiaux et socio-politiques	Haiti	976.000 €
Initiative de la Société Civile	Participation de la société civile à l'amélioration de la gouvernance du pays	Haiti	282.151 €
National Peace Campaign	Conflict Resolution and Peace-building in Nepal: A Project Proposal for Capacity Building.	India	299.520 €
Worldview Nepal	Towards Conflict Transformation Through A More Independent Media And Increased Citizen Participation	India	299.251 €
Internews Europe	Community Radio: Assisting Indonesia's new media expansion	Indonesia	638.772 €
Adallah: the legal centre for arab minority rights in Israel	Promoting Access to the Israeli Legal System for Arab Citizens of Israel	Israel	513.684 €
Bimkom – Planners for Planning Rights	Public Outreach and Advocacy Campaign to strengthen the rights of minorities in the field of spatial planning	Israel	295.799 €
The Public Committee against Torture in Israel	Capacity building project to combat the legitimisation of torture in Israel	Israel & WB Gaza	230.287 €

Comitato di Coordinamento delle Organizzazioni per il Servizio Volontario	Civil society and public administrations: working together to protect human rights in Maputo Province, Mozambique	Mozambique	638.144 €
Istituto Sindacale per la Cooperazione allo Sviluppo	Supporting and networking Civil Society Organisations and Public Institutions for an improved capacity to face Human Rights issues in Mozambique	Mozambique	672.554 €
Instituto Marquês de Valle Flôr	Civic Education and Promotion of Human Rights	Mozambique	713.133 €
BBS World Service Trust	Budget monitoring through the Nigerian media	Nigeria	1.243.746 €
The Law Society of England and Wales	The Nigeria Law Project Phase 2	Nigeria	1.001.456 €
Centre for Democracy & Development	Strengthening Budget Transparency through Public Participation: Monitoring NEEDS and SEEDS in Nigeria:	Nigeria	1.200.000 €
Development Initiatives Network	Project on Gender Budget Transparency and accountability	Nigeria	150.000 €
Konrad-Adenauer-Stiftung	Strengthening civil society through enhancing the accountability and good governance in the NGO sector	WB Gaza	320.000 €
The Democracy and Workers' Rights Center in Palestine	Promoting good governance among Palestinian civil society organisations	WB Gaza	217.298 €
Palestinian Centre for Human Rights	Prisoner Rights and Democratic Development	WB Gaza	293.225 €

The Law Society of England and Wales	The Pakistan Bar to provide free legal representation for children in detention	Pakistan	574.818 €
Gruppo Volontariato Civile	Conflictos Interculturales: Una respuesta democrática y participativa regional desde Bolivia, Ecuador y Perú.	Peru	1.151.746 €
London School of Economics and Political Science	Russian human rights networks for conscripts and the military: Joint action for the rule of law.	Russia	1.285.500 €
RCN Justice et Démocratie	Appui aux institutions judiciaires et à la société civile, pour une meilleure application des principes fondamentaux de droit rwandais.	Rwanda	960.000 €
Collectif des Liges et Associations de Défense des Droits de l'Homme au Rwanda	Projet d'appui de la société civile au processus Gacaca au Rwanda (P.A.P.G), Phase II.	Rwanda	599.607 €
CARE UK	Rights Awareness and Action project	Rwanda	1.372.662 €
Christian Aid /GB	Leh Wi Push Pis – strengthening democratisation and human rights in Sierra Leone	Sierra Leone	867.093 €
Association Enfants du Monde- droits de l'Homme	Centre pour la promotion des droits de l'enfant	Sudan	480.000 €
Avocats Sans Frontières	Renforcement du rôle de l'avocat au Cambodge pour une justice plus équitable	Thailand	443.833 €

Cambodian Defenders Project	Cambodian Defender's Project (CDP) Legal Aid and Rule of Law Advocacy Action	Thailand	926.706 €
CARE Deutschland	Promotion of Human Rights and Legal Assistance in the Context of Sexual Behaviour	Thailand	640.000 €
Institute for international assistance and solidarity	Civil Rights for South East Anatolia	Turkey	295.958 €
Counterpart Creative Center	Improving access to justice for rural population	Ukraine	445.562 €
Movimento Laici America Latina	La participación democrática de los jóvenes: una promesa de futuro para los países miembros de MERCOSUR y Chile	Uruguay	1.199.770 €
HIVOS - Humanistic Institute For Cooperation with Developing Countries	Capacity building of human right defenders in Zimbabwe to optimise their basic human rights work in the prevailing legal and socio-political environment.	Zimbabwe	852.330 €
Media Monitoring Project Zimbabwe	50% Core funding for Media Monitoring Project of Zimbabwe (MMPZ)	Zimbabwe	154.519 €
Institut Arabe des Droits de l'Homme	Renforcement des capacités de la société civile en vue d'une participation effective aux transformations démocratiques et à l'élaboration et la mise en œuvre de stratégies nationales pour la promotion des droits de l'homme dans le Monde arabe	Arab world	735.107 €
Euro-Mediterranean Human Rights Network	Developing Synergies between regional and local human rights work, the human rights instruments of the Barcelona Process as well as the wider Arab World	Arab world	1.000.000 €

Support for promoting the rights of indigenous peoples

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
OXFAM UK	Positive Action by Brazilian Indigenous Peoples through International Human Rights Instruments	Brazil	577.862 €
Forest Peoples Project	Securing the Rights of Indigenous Forest Peoples in Central Africa through Capacity Building and Legal and Human Rights Support at the Local, National and International Levels.	Cameroon	455.000 €
Corporación ONG de Desarrollo Lonko Kilapang	Formación de líderes mapuche para conocer y ejercer sus derechos y participar en la generación o adecuación de instrumentos jurídicos nacionales e internacionales	Chile	172.977 €
Paz y Tercer Mundo	Fortalecimiento de capacidades e incidencia de los Pueblos Indígenas de Colombia para la promoción y puesta en práctica de sus derechos y mecanismos de protección	Colombia	413.361 €
Hilfswerk Austria	Fortalecimiento Organizativo y Político de la Comunidad Embera con Énfasis en la Promoción y protección de sus derechos colectivos	Colombia	484.414 €

Mugarik Gabe	Observatorio indígena de politicas publicas de desarrollo y derechos étnicos	Colombia	340.038 €
DanChurchAid	Promoting Indigenous People's Rights in Guatemala through Information and Advocacy	Guatemala	477.287 €
Asian Indigenous and Tribal Peoples Network	Realisation of Indigenous Peoples Rights at National Level in Asia	India	207.066 €
Rural Community Development Society	Advocacy for the Rights of Indigenous People (ARIP)	India	299.996 €
Mainyoito Pastoralist Integrated Development Organisation	Maasai Indigenous Peoples' Rights Initiative	Kenya	260.660 €
Centro Educativo Ixtliyollotl A.C.	Jóvenes indígenas de Puebla en pro de la construcción de una cultura para el ejercicio de la vida democrática y de los derechos humanos	Mexico	150.000 €
Russian association of indigenous peoples of the North, Siberia and the Far East	«Center of legal resources of the indigenous peoples of the North, Siberia and Far East of Russian Federation»	Russia	298.048 €
Asia Indigenous Peoples Pact Foundation	Advancing Indigenous Peoples Rights in the Asia Region	Thailand	239.930 €
International Work Group for Indigenous Affairs	Indigenous rights advocacy and capacity enhancement project. A multi-level international program to promote the rights of indigenous peoples	Worldwide	719.464 €

Support for promoting the rights of minorities and for combating discrimination and xenophobia

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Stichting CARE Nederland	Bosnian Roma Human Rights Project	BiH	262.797 €
Institut für Internationale Zusammenarbeit des DEU	The Folk High Schools in Samtskhe-Javakheti – a Chance of Integration of Minorities	Georgia	400.000 €
BBC World Service Trust	Making Waves: A Community Radio Project for Georgia	Georgia	400.000 €
Action Aid	Strengthening the capacity of ethnic minorities to advocate for their rights and entitlements	India	400.000 €
Asamblea de Cooperacion por la Paz	Combating Racism by implementing the programme "I spy with my little eye" in Israel	Israel	300.000 €
Mossawa Center, the Advocacy Centre for the Arab Citizens of Israel	Combating Racism and Conflict Transformation in Israel	Israel	298.660 €
International Step by Step Association	Minority Exclusion: Education for Social Justice in Central Asia	Kazakhstan	333.275 €
European Roma Rights Center	Promoting the rights of minorities. Promoting Roma rights in Turkey	Turkey	360.957 €

Minority Rights Group	Combating discrimination and promoting minority rights in Turkey	Turkey	471.960 €
CCF Kinderhilfswerk	Integration and Empowerment of Minority Children and Youth in Albania and Serbia	Worldwide	389.260 €
CARE Deutschland	Youth Activists – combating racism, xenophobia and discrimination and promoting the rights of minorities among young people of different ethnic background in the towns of Leskovac, Vranje and Vranjska Banja.	Worldwide	300.000 €
Humanitarian Law Fund	Promoting minority rights in the future through reparation for human rights abuses in the past	Worldwide	226.945 €

Regional Human Rights Masters Programmes

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Foundation for International Studies	Mediterranean Master's Programme in Human Rights and Democratisation	Worldwide	1.488.705 €
University of Sarajevo CIPS – DHR	European Regional Master's Degree in Democracy and Human Rights in South-East Europe (EU-SEE-MA)	BiH	1.123.253 €
Centre for Human Rights	Master of Laws (LLM) Programme in Human Rights and Democratisation in Africa	South Africa	1.500.000 €
Universidad Andina Simón Bolívar	Maestria Latinoamericana en Derechos Humanos y Democracia	Colombia	387.586 €

Election Training

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
Electoral Reform International Services ERIS	Training activities linked to election observation and EU Election Observation Missions (NEEDS II)	Worldwide	1.799.910 €

Support for a network for conflict prevention

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
International Crisis Group	Conflict Prevention Partnership	Worldwide	1.125.000 €

II/ Projects selected through Country Calls for Proposals

Country specific calls for EIDHR micro-projects were concluded for the following countries:

Albania, Algeria, Angola, Bolivia, Bosnia & Herzegovina, Brazil, Burundi, Cambodia, Colombia, DR Congo, Egypt, Ethiopia, Georgia, Haiti, Indonesia, Israel, Côte d'Ivoire, Jordan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Lebanon, Mexico, Morocco, Mozambique, Nepal, Nigeria, Pakistan, Peru, Russia, Rwanda, Sudan, Syria, Tajikistan, Turkey, Ukraine, Venezuela, Vietnam, West Bank and Gaza, Zimbabwe.

III/ Projects selected without a call for proposals⁹⁴

Organisation	Project Title	Country	Max. EC contribution
United Nations Children Fund - UNICEF	Child Welfare Reform in Azerbaijan: capacity building and awareness raising	Azerbaijan	300.000 €
United Nations Children Fund - UNICEF	Bangladesh - Birth Registration	Bangladesh	999.000 €
Media Consulta International Holding	Awareness-raising TV/Radio programmes for Belarus	Belarus	1.919.865 €
United Nations Development Programme	Promotion of a wider application of international human rights standards in the administration of justice in Belarus	Belarus	600.000 €
Nordisk Ministerrad	Belarusian Higher Education for Democracy and Human Rights	Belarus	2.226.006 €
Office for Democratic Institutions and Human Rights	Democratisation and Human Rights Initiatives in Belarus	Belarus	142.798 €
United Nations High Commissioner for Human Rights	Planes de Desarrollo Municipal y Derechos Humanos	Colombia	550.000 €
United Nations Development Programme	Support to Good Governance in Iran	Iran	1.000.000 €

⁹⁴ Excluding the Election Observation Missions.

United Nations Development Programme	EIDDHR - Support to the Constitutional Process in Iraq	Iraq	5.000.000 €
International Organisation for Migration	Iraq –Election Support Project (ESP)	Iraq	2.298.150 €
United Nations Development Programme	Promotion of Human Rights Culture in Iraq through support to Human Rights civil society organisations	Iraq	2.600.000 €
United Nations Children Fund - UNICEF	Development of a Child Rights Ombudsman	Kazakhstan	350.000 €
United Nations Development Programme	La Defensoría del Pueblo y el seguimiento a las recomendaciones de la Comisión de la Verdad y la Reconciliación	Peru	832.412 €
Sierra Leone Special Court	Victims Justice and Legacy Project	Sierra Leone	695.244 €
United Nations Development Programme	Support to the Khmer Rouge Tribunal (KRT) - Cambodian budget share of KRT operations	Thailand	995.100 €
United Nations Development Programme	Support for the Strengthening of the Rule of Law through Enhanced Capacity of Stakeholders in Zimbabwe	Zimbabwe	600.000 €
United Nations Children's Fund	Mainstreaming Child rights and promoting non violence	Worldwide	997.088 €

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia	Outreach programme for the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY)	Worldwide	500.000 €
United Nations High Commissioner for Human Rights	Enhancing OHCHR capacity in preventing and responding to human rights violations	Worldwide	1.804.000 €
Council of Europe	Promoting the democratic process	Worldwide	780.000 €
United Nations High Commissioner for Human Rights	Strengthening National Human Rights Institutions (OHCHR)	Worldwide	790.648 €
DOCIP Indigenous Peoples' Centre for documentation, research and information	Renforcement des capacités des peuples autochtones aux Nations Unies par l'appui logistique, informatif, documentaire et le transfert de connaissances	Worldwide	950.000 €
International Labour Organisation	Promotion of indigenous and tribal peoples' rights through implementation of the principles of ILO Convention No. 169.	Worldwide	800.000 €
Council of Europe	Equal rights and treatment for Roma	Worldwide	275.000 €

Webbplatser med ytterligare information

På Internet finns det mycket kompletterande information om Europeiska unionen. Den kan konsulteras via Europaservern på <http://www.europa.eu>

Europe Direct hjälper Er att få svar på frågor om Europeiska unionen och kan kontaktas på följande avgiftsfria telefonnummer: 00 800 67 89 10 11

Mer information om EU:s politik för mänskliga rättigheter finns på följande webbadresser:

<http://www.consilium.europa.eu/human-rights>

http://www.ec.europa.eu/comm/external_relations/human_rights/intro

http://www.europarl.europa.eu/comparl/human_rights/default_en.htm

Såsom framgår av denna rapport finns det många internationella organisationer som deltar i arbetet för mänskliga rättigheter. På deras webbplatser finns närmare upplysningar om organisationernas insatser på detta område.

Förenta nationerna; www.un.org

Internationella arbetsorganisationen; www.ilo.org

Kontoret för FN:s högkommissarie för de mänskliga rättigheterna; www.unhchr.ch

Internationella brottmålsdomstolen; www.icc-cpi.int

Europarådet; www.coe.org

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna; www.echr.coe.int/echr

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa; www.osce.org

Afrikanska unionen; www.africa-union.org

Amerikanska samarbetsorganisationen; www.oas.org

Många internationella icke-statliga organisationer har en stor mängd information om människorättsfrågor över hela världen på sina webbplatser, däribland

Amnesty International; www.amnesty.org

Human Rights Watch; www.hrw.org

International Federation of Human Rights (FIDH); www.fidh.org

Internationella rödakorskommittén; www.icrc.org

(TEXT PÅ BAKPÄRMENS UTSIDA)

I denna EU:s åttonde årsrapport om de mänskliga rättigheterna anges de åtgärder som EU har vidtagit och den politik som EU har fört mellan den 1 juli 2005 och den 30 juni 2006 i syfte att uppnå sitt mål att främja en allmänt utbredd respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Även om rapporten inte är uttömmande, framhålls däri de människorättsfrågor som har givit anledning till oro och vad EU har gjort för att angripa dessa såväl inom som utanför unionen.
